

B I L T E N
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2000. GODINA - II dio

Б И Л Т Е Н
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2000. ГОДИНА - II дио

Godina IV / Broj 6 / Sarajevo, 2002.

BILTEN
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
BROJ 6

IZDAVAČ
USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, Ulica Reisa Džemaludina Čauševića 8

ZA IZDAVAČA
Prof. dr. SEŽANA SAVIĆ

REDAKCIJSKI ODBOR:
Prof. dr. NICOLAS MAZIAU
Dr. PETER NEUSSL
AZRA OMERAGIĆ
Prof. dr. VITOMIR POPOVIĆ
MIRKO ZOVKO

IZVRŠNI UREDNIK
DRAGAN S. MARKOVIĆ

UREDNIK - LEKTOR:
Mr. MARIJA KOVAČIĆ

IZDAVAČKE USLUGE, GRAFIČKA OBRADA, IZRADA REGISTRARA
»MAGISTRAT«, Sarajevo, Ulica Hamdije Kreševljakovića 33

ŠTAMPA
ŠIP "BORAC" Travnik

ISSN 1512-6366

Na osnovu Mišljenja Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta broj 02-15-714/00 od 17. 02. 2000. godine na ovaj se proizvod na osnovu člana 19. tačka 13. stav 2. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH" br. 6/95 i 25/97) ne plaća porez na promet i usluge.

SADRŽAJ

BOSANSKI JEZIK

UVODNA RIJEČ	VII
ODLUKE USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE 2000. GODINA - II DIO ..	13
Odluka U 1/99 od 29.1. 2000.g.....	15
Odluka U 3/99 od 17.3. 2000.g.....	17
ANEKS - izdvojeno mišljenje sudije prof dr. Vitomira Popovića	32
Odluka U 8/00 od 5. 5. 2000. g	27
Odluka U 10/00 od 5. 5. 2000. g	33
Odluka U 10/99 od 19.8. 2000.g.....	37
Odluka U 7/00 od 19.8. 2000.g.....	43
Odluka U 11/00 od 19.8. 2000.g.....	51
Odluka U 12/00 od 19.8. 2000.g.....	55
Odluka U 14/99 od 29.9. 2000.g.....	61
Odluka U 5/00 od 29.9. 2000.g.....	67
Odluka U 13/00 od 29.9. 2000.g.....	75
Odluka U 9/00 od 3. 11. 2000.g	83
ANEKS - izdvojeno mišljenje sudije prof dr. Snežane Savić	89
Odluka U 15/99 od 15. 12. 2000. g	93
ANEKS - izdvojeno mišljenje sudije prof. dr. Vitomira Popovića	100
Odluka U 15/00 od 15. 12. 2000. g.....	103
RJEŠENJA USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE 2000. GODINA - II DIO ..	111
Rješenje U 16/99 od 19. 2. 2000. g	113
Rješenje U 3/00 od 15. 12. 2000. g	115
LISTA SLUČAJEVA	337
PREDMETNI REGISTAR	341

SADRŽAJ

HRVATSKI JEZIK

UVODNA RIJEČ	K
ODLUKE USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE 2000. GODINA - II DIO ..	119
Odluka U 1/99	od 29. 1. 2000. g..... 121
Odluka U 3/99	od 17. 3. 2000. g..... 123
ANEKS - izdvojeno mišljenje suca prof. dr. Vitomira Popovića	129
Odluka U 8/00	od 5. 5. 2000. g..... 133
Odluka U 10/00	od 5. 5. 2000. g..... 139
Odluka U 10/99	od 19. 8. 2000. g..... 143
Odluka U 7/00	od 19. 8. 2000. g..... 149
Odluka U 11/00	od 19. 8. 2000. g..... 157
Odluka U 1^00	od 19. 8. 2000. g..... 161
Odluka U 14/99	od 29. 9. 2000. g..... 167
Odluka U 5/00	od 29. 9. 2000. g..... 173
Odluka U 13/00	od 29. 9. 2000. g..... 181
Odluka U 9/00	od 3. 11. 2000. g..... 189
ANEKS - izdvojeno mišljenje sutkinje prof. dr. Snežane Savić	195
Odluka U 15/99	od 15. 12. 2000. g..... 199
ANEKS - izdvojeno mišljenje suca prof. dr. Vitomira Popovića	206
Odluka U 15/00	od 15. 12. 2000. g..... 209
RJEŠENJA USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE 2000. GODINA - II DIO ..	217
Rješenje U 16/99	od 19. 2. 2000. g..... 219
Rješenje U 3/00	od 15. 12. 2000. g..... 223
LISTA SLUČAJEVA	337
PREDMETNI REGISTAR	341

САДРЖАЈ

СРПСКИ ЈЕЗИК

УВОДНА РИЈЕЧ	XI
Одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине 2000. ГОДИНА - II дио ...	227
Одлука У 1/99 од 29.1.2000. г.....	229
Одлука У 3/99 од 17.3.2000. г.....	231
АНЕКС - издвојено мишљење судије проф. др Витомира Поповића	238
Одлука У 8/00 од 5. 5. 2000. г.....	241
Одлука У 10/00 од 5. 5. 2000. г.....	247
Одлука У 10/99 од 19.8.2000. г.....	251
Одлука У 7/00 од 19.8.2000. г.....	257
Одлука У 11/00 од 19.8.2000. г.....	265
Одлука У 12/00 од 19.8.2000. г.....	269
Одлука У 14/99 од 29.9.2000. г.....	275
Одлука У 5/00 од 29.9.2000. г.....	281
Одлука У 13/00 од 29.9.2000. г.....	289
Одлука У 9/00 од 3. 11.2000. г.....	297
АНЕКС - издвојено мишљење суткиње проф. др Снежане Савић . .	303
Одлука У 15/99 од 15. 12. 2000. г.....	309
АНЕКС - издвојено мишљење судије проф. др Витомира Поповића	316
Одлука У 15/00 од 15. 12. 2000. г.....	319
Рјешења Уставног суда Босне и Херцеговине 2000. ГОДИНА - II дио . .	327
Рјешење У 16/99 од 19. 2. 2000. г.....	329
Рјешење У 3/00 од 15. 12. 2000. г.....	333
ЛИСТА СЛУЧАЈЕВА	337
ПРЕДМЕТНИ РЕГИСТАР	341

UVODNA RIJEČ

U ovom, šestom broju *Biltena*, prezentirane su odluke Suda iz 2000. godine, izuzev četiri djelimične odluke u predmetu U 5/98 - Odluka o usklađenosti entitetskih ustava sa Ustavom BiH - koje su objavljene u prethodnom broju *Biltena*. Iz pregleda ovih odluka može se konstatirati da je Sud tokom ove godine po prvi put svojim radom obuhvatio gotovo sve vrste svojih nadležnosti utvrđene Ustavom BiH, i time zapravo počeo raditi u punom kapacitetu.

Značajno je, sa stanovišta potvrde ustavno-pravnog sistema BiH, istaći daje Sud u ovoj godini ustanovio jurisprudenciju naspram podjele nadležnosti između BiH i entiteta, posebno slijedom Druge djelimične odluke u predmetu 5/98 - u smislu da "Ustav BiH stvara ovlasti ne samo u okviru općeg sistema podjele nadležnosti iz čl. III. Utemeljujući institucije države BiH, Ustav im, takođe, dodjeljuje manje ili više specifične ovlasti, što se može vidjeti iz čl. IV/4. za Parlamentarnu skupštinu ili člana VI/3. za Predsjedništvo BiH, a koje nisu nužno ponovljene u nabrojanju člana III/1. Stoga se mora zaključiti da pitanja koja nisu izričito nabrojana u čl. III/1. nisu nužno u isključivoj nadležnosti entiteta, na isti način na koji entiteti mogu imati rezidualne nadležnosti u odnosu na odgovornost institucija BiH...", kao i odluke u predmetu 9/00 u kontekstu stava Suda da čl. III/5. Ustava BiH "razlikuje tri međusobno nezavisne hipoteze: Bosna i Hercegovina će preuzeti nadležnosti (1) u onim stvarima u kojima se

0 tome postigne saglasnost entiteta; (2) stvarima koje su predviđene u anekstima 5-8 Općeg okvirnog sporazuma; ili (3) koje su potrebne za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta BiH, u skladu sa podjelom nadležnosti među institucijama Bosne i Hercegovine prema čl. III/3.

1 III/5. Ustava... Osnovni princip prava države na samoodbranu, koji je inherentan pojmu suvereniteta države, podrazumijeva pravo preduzimanja svih nužnih koraka za zaštitu svog teritorijalnog integriteta, svoje političke nezavisnosti i svog međunarodnog subjektiviteta, uz poštovanje drugih općih principa međunarodnog prava. Zakon o

državnoj graničnoj službi, koji osigurava pravo institucija Bosne i Hercegovine na sprovođenju ovih ovlasti, zato, nije suprotan članu III/2. Ustava i saglasan je sa nadležnostima utemeljenim članom III/1. Ustava i upotpunjenim članom III/5. Ustava BiH.”

U pomenutom predmetu 9/00 - Ocjena ustavnosti Zakona o državnoj graničnoj službi, Sud se po prvi put bavio ocjenom ustavnosti zakona kojeg ga je “nametnuo” Visoki predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini. Konstatirajući da ovlasti Visokog predstavnika, koje proizilaze iz Aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma i relevantnih rezolucija i deklaracija, nisu podložne kontroli Suda, Sud je zaključio daje u ovom slučaju, supstituirajući domaće vlasti, “on djelovao kao vlasti Bosne i Hercegovine, a zakon, koji je on donio, je prirode domaćeg zakona te se mora smatrati zakonom BiH, čija je saglasnost sa Ustavom BiH podložna kontroli Ustavnog suda na osnovu člana VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine”.

Sud je tokom ove godine i u domenu apelacione jurisdikcije ustanovio odgovarajuću jurisprudenciju, i u pogledu dometa ove nadležnosti - na presude odnosno odluke ovih sudova, obuhvatajući i entitetske ustavne sudove, i naspram načina djelovanja Suda, uključujući i odluke u meritumu. Treba istaći daje u ovoj godini prema odlukama Suda oko četrdeset odsto apelacija bilo osnovano (što je znatno visok procenat u odnosu na evropske standarde za najviše domaće sudske instance), i pri tome je Sud za trećinu ovih apelacija djelovao kao sud pune jurisdikcije. Odlučenje suda u prednjem smislu uglavnom se temeljilo na eventualnoj povredi prava i sloboda iz Evropske konvencije i Ustava BiH.

Iznesene naznake odluka u ovom *Biltenu*, uključujući i prethodni *Bilten*, ukazuju da je Sud u 2000. godini, u funkciji “čuvara Ustava”, bio suočen sa temeljnim pitanjima ustavno-pravnog sistema BiH, čime je dao nezamjenjiv doprinos u njegovom aktualnom oblikovanju i potvrđivanju. Isto tako, u domenu apelacione jurisdikcije, Sud se nametnuo kao institucionalni garant zaštite ljudskih prava i sloboda, i time, uz promoviranje evropskih standarda, u ovom domenu neposredno učinio osjetan pomak ka ujednačavanju sudske prakse i izgradnji koherentnog sudskog sistema. Ako se imaju u vidu objektivne okolnosti koje čine društveno okruženje u kome je Sud djelovao, kao i činjenica da je ovo bila tek četvrta godina od njegovog osnivanja, svaki iskorak u naznačenim pravcima zaslužuje pažnju i stručne i najšire javnosti.

Sarajevo, januara 2001. godine

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
prof. dr. Kasim Begić

UVODNA RIJEČ

U ovom, šestom broju *Biltena*, prezentirane su odluke Suda iz 2000. godine, izuzev četiri djelomične odluke u predmetu U 5/98 - Odluka o usklađenosti entitetskih ustava s Ustavom BiH - koje su objavljene u predbježnom broju *Biltena*. Iz pregleda ovih odluka može se konstatirati da je Sud tijekom ove godine po prvi put svojim radom obuhvatio gotovo sve vrste svojih nadležnosti utvrđene Ustavom BiH, i time zapravo počeo raditi u punom kapacitetu.

Značajno je, sa stajališta potvrde ustavno-pravnog sustava BiH, istaknuti daje Sud u ovoj godini ustanovio jurisprudenciju naspram podjele nadležnosti između BiH i entiteta, posebno slijedom Druge djelomične odluke u predmetu 5/98 - u smislu da "Ustav BiH stvara ovlasti ne samo u okviru općeg sustava podjele nadležnosti iz čl. III. Utemeljujući institucije države BiH, Ustav im, također, dodjeljuje manje ili više specificirane ovlasti, što se može vidjeti iz čl. IV/4. za Parlamentarnu skupštinu ili članka VI/3. za Predsjedništvo BiH, a koje nisu nužno ponovljene u pobrajanju članka III/1. Stoga se mora zaključiti da pitanja koja nisu izričito pobrojana u čl. III/1. nisu nužno u isključivoj nadležnosti entiteta, na isti način na koji entiteti mogu imati rezidualne nadležnosti u odnosu na odgovornost institucija BiH...", kao i odluke u predmetu 9/00 u kontekstu stava Suda da čl. III/5. Ustava BiH "razlikuje tri međusobno neovisne hipoteze: Bosna i Hercegovina će preuzeti nadležnosti (1) u onim stvarima u kojima se o tome postigne suglasnost entiteta; (2) stvarima koje su predviđene u anektima 5-8 Općeg okvirnog sporazuma; ili (3) koje su potrebite za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke neovisnosti i međunarodnog subjektiviteta BiH, sukladno podjeli nadležnosti među institucijama Bosne i Hercegovine prema čl. III/3. i III/5. Ustava... Temeljni princip prava države na samoobranu, koji je inherentan pojmu suvereniteta države, podrazumijeva pravo poduzimanja svih nužnih koraka za zaštitu svog teritorijalnog integriteta, svoje političke neovisnosti i svog međunarodnog subjektiviteta, uz poštovanje drugih općih principa međunarodnog prava. Zakon o

državnoj graničnoj službi, koji osigurava pravo institucija Bosne i Hercegovine na sprovođenju ovih ovlasti, zato, nije oprečan članku III/2. Ustava i suglasan je sa nadležnostima utemeljenim člankom III/1. Ustava i upotpunjenim člankom III/5. Ustava BiH.”

U pomenutom predmetu 9/00 - Ocjena ustavnosti Zakona o državnoj graničnoj službi, Sud se po prvi put bavio ocjenom ustavnosti zakona kojeg ga je “nametnuo” Visoki predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini. Konstatirajući da ovlasti Visokog predstavnika, koje proizilaze iz Aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma i relevantnih rezolucija i deklaracija, nisu podložne kontroli Suda, Sud je zaključio daje u ovom slučaju, supstituirajući domaće vlasti, “on djelovao kao vlasti Bosne i Hercegovine, a zakon, koji je on donio, je prirode domaćeg zakona te se mora smatrati zakonom BiH, čija je suglasnost s Ustavom BiH podložna kontroli Ustavnog suda na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine”.

Sud je tijekom ove godine i u domeni apelacijske jurisdikcije ustanovio odgovarajuću jurisprudenciju, i glede dometa ove nadležnosti - na presude odnosno odluke ovih sudova, obuhvatajući i entitetske ustavne sudove, i naspram načina djelovanja Suda, uključujući i odluke u meritumu. Treba istaknuti daje u ovoj godini prema odlukama Suda oko četrdeset odsto apelacija bilo utemeljeno (stoje znatno visok procenat u odnosu na europske standarde za najviše domaće sudske instance), i pri tomu je Sud za trećinu ovih apelacija djelovao kao sud pune jurisdikcije. Odlučenjc suda u prednjem smislu uglavnom se temeljilo na eventualnoj povredi prava i sloboda iz Europske konvencije i Ustava BiH.

Iznesene naznake odluka u ovom *Biltenu*, uključujući i predbježni *Bilten*, ukazuju daje Sud u 2000. godini, u funkciji “čuvara Ustava”, bio sučeljen s temeljnim pitanjima ustavno-pravnog sustava BiH, čime je dao nezamjenjiv doprinos u njegovom aktualnom oblikovanju i potvrđivanju. Isto tako, u domeni apelacijske jurisdikcije, Sud se nametnuo kao institucionalni garant zaštite ljudskih prava i sloboda, i time, uz promoviranje europskih standarda, u ovoj domeni izravno učinio osjetan pomak ka ujednačavanju sudske prakse i izgradnji koherentnog sudskog sustava. Ako se imaju u vidu objektivne okolnosti koje čine društveno okruženje u kome je Sud djelovao, kao i činjenica da je ovo bila tek četvrta godina od njegovog osnutka, svaki iskorak u naznačenim pravcima zaslužuje pozornost i stručne i najšire javnosti.

Sarajevo, siječnja 2001. godine

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
prof. dr. Kasim Begić

УВОДНА РИЈЕЧ

У овом, шестом броју *Билтена*, презентоване су одлуке Суда из 2000. године, изузев четири дјелимичне одлуке у предмету У 5/98 - Одлука о усклађености ентитетских устава са Уставом БиХ - које су објављене у претходном броју *Билтена*. Из прегледа ових одлука може да се констатује да је Суд током ове године по први пут својим радом обухватио готово све врсте својих надлежности утврђене Уставом БиХ, и тиме заправо почео да ради у нуном капацитету.

Значајно је, са становишта потврде уставно-правног система БиХ, истаћи да је Суд у овој години установио јуриспруденцију наспрам подјеле надлежности између БиХ и ентитета, посебно слиједом Друге дјелимичне одлуке у предмету 5/98 - у смислу да "Устав БиХ ствара овласти не само у оквиру општег система подјеле надлежности из чл. III. Стварајући институције државе БиХ, Устав им, такође, додјељује мање или више специфичне овласти, што може да се види из чл. IV/4. за Парламентарну скупштину или члана VI/3. за Предсједништво БиХ, а које нису неопходно поновљене у набрајању члана III/1. Стога мора да се закључи да иштања која нису изричито набројана у чл. III/1. нису неопходно у искључивој надлежности ентитета, на исти начин на који ентитети могу да имају резидуалне надлежности у односу на одговорност институција БиХ...", као и одлуке у предмету 9/00 у контексту става Суда да чл. III/5. Устава БиХ "разликује три међусобно независне хијерархије: Босна и Херцеговина ће преузети надлежности (1) у оним стварима у којима се о томе постигне сагласност ентитета; (2) стварима које су предвиђене у анексима 5-8 Општег оквирног споразума; или (3) које су потребне за очување суверенитета, територијалног интегритета, политичке независности и међународног субјективитета БиХ, у складу са подјелом надлежности међу институцијама Босне и Херцеговине према чл. III/3. и III/5. Устава... Основни принцип права државе на самоодбрану, који је инхерентан појму суверенитета државе, подразумијева право да се предузимају сви нужни кораци за заштиту свог територијалног интегритета, своје политичке независности и свог међународног субјективитета, уз поштовање других оншних принципа међународног права. Закон о државној граничној служби, који обезбјеђује право

институција Босне и Херцеговине на спровођењу ових овласти, зато, није супротан члану III/2. Устава и сагласан је са надлежностима утемељеним чланом III/1. Устава и употпуњеним чланом III/5. Устава БиХ.”

У поменутом предмету 9/00 - Оцјена уставности Закона о државној граничној служби, Суд се по први пут бавио оцјеном уставности закона којег га је “наметнуо” Високи представник међународне заједнице у Босни и Херцеговини. Констатујући да овласти Високог представника, које произилазе из Анекса 10 Општег оквирног споразума и релевантних резолуција и декларација, нису подложне контроли Суда, Суд је закључио да је у овом случају, супституишући домаће власти, “он дјеловао као власти Босне и Херцеговине, а закон, који је он донио, је природе домаћег закона те мора да се сматра законом БиХ, чија је сагласност са Уставом БиХ подложна контроли Уставног суда на основу члана VI/3.(а) Устава Босне и Херцеговине”.

Суд је током ове године и у домену апелационе јурисдикције установио одговарајућу јуриспруденцију, и у погледу домета ове надлежности - на пресуде односно одлуке ових судова, обухватајући и ентитетске уставне судове, и наспрам начина дјеловања Суда, укључујући и одлуке у меритуму. Треба да се истакне да је у овој години према одлукама Суда око четрдесет одсто апелација било основано (што је знатно висок проценат у односу на европске стандарде за највише домаће судске инстанце), и при томе је Суд за трећину ових апелација дјеловао као суд пуне јурисдикције. Одлучење суда у предњем смислу углавном се заснивало на евентуалној повреди права и слобода из Европске конвенције и Устава БиХ.

Изнесене назнаке одлука у овом *Билтену*, укључујући и претходни *Билтен*, указују да је Суд у 2000. години, у функцији “чувара Устава”, био суочен са основним питањима уставно-правног система БиХ, чиме је дао незамјенив допринос у његовом актуелном обликовању и потврђивању. Исто тако, у домену апелационе јурисдикције, Суд се наметнуо као институционални гарант заштите људских права и слобода, и тиме, уз промовисање европских стандарда, у овом домену непосредно учинио осјетан помак ка уједначавању судске праксе и изградњи кохерентног судског система. Ако се имају у виду објективне околности које чине друштвено окружење у коме је Суд дјеловао, као и чињеница да је ово била тек четврта година од његовог оснивања, сваки искорак у назначеним правцима заслужује пажњу и стручне и најшире јавности.

Сарајево, јануара 2001. године

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
проф. др Касим Бегвић

**ODLUKE
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2000. GODINA - II dio**

(BOSANSKI JEZIK)

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 59. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99 - prečišćeni tekst), na sjednici održanoj 29. januara 2000. godine, donio je

ODLUKU

Utvrđuje se da član 3. stav 1, čl. 5. i 6, član 7. stav 2, čl. 9, 10, 11, 12, 13. i 15, član 19. stav 2, član 20, član 21. tačka 3, čl. 22, 24, 25, 26. i 27, član 28. stav

1. i član 29. st. 3. i 4. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i ministarstvima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 4/97) prestaju da važe.

Navedene odredbe Zakona prestaju da važe danom objavljivanja ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine".

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

Ustavni Sud Bosne i Hercegovine, Odlukom broj U 1/99, od 14. augusta 1999. godine, utvrdio je da čl. 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 19, 20. i 21. tačka 3, čl. 22, 24, 25, 26, 27, 28. i 29. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i ministarstvima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 4/97) nisu u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine dat je rok od tri mjeseca od dana objavljivanja ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" da navedene odredbe Zakona usaglasi sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Ova odluka objavljena je u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", broj 16, od 28. septembra 1999. godine, od kada je počeo teći rok od tri mjeseca za usaglašavanje navedenih odredbi Zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Članom 59. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 2/97, 16/99, 20/99 i 24/99 - prečišćeni tekst) propisano je da Ustavni sud, odlukom kojom utvrđuje neustavnost iz člana VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, može donosiocu akta odrediti rok za usaglašavanje, koji ne može biti duži od tri mjeseca, te da će, ako se u ostavljenom roku ne otkloni utvrđena nesaglasnost, svojom odlukom utvrditi da nesaglasne odredbe prestaju važiti danom objavljivanja te odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine".

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nije do isteka roka utvrđenog Odlukom Suda od 14. augusta 1999. (28. decembra 1999. godine) neustavne odredbe Zakona uskladila sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Postupajući u skladu sa navedenim odredbama člana 59. Poslovnika, Ustavni sud je, u granicama zahtjeva pokretača spora (član 26. Poslovnika), a prema Odluci Suda od 14. augusta 1999. godine i pravnom stavu izraženom u obrazloženju te odluke, u izreci ove odluke precizirao koji dijelovi članova 3, 7, 19, 28. i 29. Zakona nisu u saglasnosti sa Ustavom i zbog toga prestaju važiti, dok ostali dijelovi navedenih članova nisu obuhvaćeni ovom odlukom iz procesnih razloga.

S obzirom na izloženo, odlučeno je kao u dispozitivu.

Ovu odluku donio je Ustavni sud Bosne i Hercegovine u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije Hans Danelius, prof dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, mr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 1/99
29. januara 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, do isteka utvrđenog roka (28. decembra 1999.) nije otklonila utvrđene nesaglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine određenih odredbi Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i ministarstvima Bosne i Hercegovine, prema Odluci Suda broj U 1/99 od 14. augusta 1999. godine. Zbog toga je Sud, krećući se u granicama zahtjeva pokretača spora, a prema navedenoj odluci Suda i pravnom stavu izraženom u obrazloženju te odluke, utvrdio da određene odredbe Zakona prestaju važiti.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članova 54. i 56. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 17. marta 2000. godine, donio je

ODLUKU

Apelacija H. D. se usvaja, te se:

a) Ukida iješenje Vrhovnog suda Republike Srpske - Pale, broj Rev. 61/98 od 19. augusta 1998. godine, rješenje Okružnog suda u Banjoj Luci, broj Gž.339/97 od 18. jula 1997. godine i iješenje Osnovnog suda u Banjoj Luci, broj P 4133/96 od 27. februara 1997. godine;

b) Potvrđuje presuda Osnovnog suda u Banjoj Luci, broj P 1463/95 od 21. maja 1996. godine u dijelu kojim se naređuje B. M. da preda u posjed i slobodno raspolaganje H. D., slobodnu od ljudi i ličnih stvari, kuću koja se nalazi u ulici Franje Šupila broj 39 u Banjoj Luci, pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Činjenično stanje u ovom predmetu, koje proizilazi iz izjave apelanta H. D. i dokumenata podnijetih na uvid Ustavnom sudu, može se sumirati na sljedeći način:

H. D., iz Banje Luke, je vlasnik porodične kuće koja se nalazi u Banjoj Luci, ulica Franje Šupila 39, upisane pod rednim brojem 1536 u registar nekretnina 242/01 k.o. Banja Luka.

U oktobru 1995. godine, B. M., izbjeglica iz Hrvatske i njegova porodica, su uselili u kuću H. D.. H. D. tvrdi daje on faktički, odmah potom, bio istjeran iz svoje kuće.

Općina Banja Luka je 6. marta 1996. godine dodijelila sinu B. M., Z. M. i njegovoj četveročlanoj porodici, uključujući tu i B. M., pravo na privremeno korištenje spomenute kuće.

H. D. je, 1995. godine, pokrenuo parnični postupak pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci, koji je, presudom broj P 1463/95 od 21. maja 1996. godine, utvrdio daje B. M. dužan da preda kuću u posjed i slobodno raspolaganje H. D. pod prijetnjom izvršenja.

Međutim, presuda od 21. maja 1996. godine je ukinuta rješenjem Okružnog suda u Banjoj Luci, broj Gž.259/96, kojim se predmet vraća na ponovni postupak Osnovnom sudu. Novom presudom broj P 4133/96 od 27. februara 1997. godine, Osnovni sud se oglasio nenadležnim za rješavanje ovog predmeta, pošto je predmet u isključivoj nadležnosti upravnog organa. Okružni sud je 18. jula 1997. godine, rješenjem broj Gž.339/97, potvrdio rješenje Osnovnog suda. Okružni sud je konstatovao da je Općina Banja Luka dodijelila Z. M. i njegovoj porodici pravo da žive u kući i da sud u takvom slučaju, kada lice koristi zgradu ili stan u skladu sa odlukom zasnovanom na izvjesnim odredbama Zakona o korištenju napuštene imovine, nije nadležan da odlučuje po zahtjevima o zaposjedanju zgrade ili stana. Dakle, u ovom predmetu, odluka upravnog organa od 6. marta 1996. godine je bila konačna, i Osnovni sud je postupio ispravno deklarirajući se kao nenadležan.

Vrhovni sud Republike Srpske je potvrdio ovu odluku svojim rješenjem br. Rev.61/98 od 19. augusta 1998. godine. Vrhovni sud je zauzeo stav da se predmet odnosi na napuštenu imovinu i da se odluke kojim se takva imovina ustupa na privremeno korištenje i smještaj izbjeglih i drugih lica, koja su bez smještaja tokom ratnih zbivanja, ne mogu preispitivati u sudskom postupku već isključivo u upravnom postupku.

U predmetnoj kući i sada žive B. M. i njegov sin Z. M. sa porodicom, sprječavajući time H. D. i njegovu porodicu da se vrate u svoju kuću.

2. Postupak pred Ustavnim sudom

Ustavni sud je zatražio od Z. i B. M. da odgovore na apelaciju, ali oni to nisu učinili.

Vrhovni sud Republike Srpske je 30. augusta 1999. godine odgovorio da apelacija nije osnovana.

3. Apelacija

H. D. je uložio apelaciju preko svog zastupnika Z. B., advokata iz Banje Luke, žaleći se da su rješenje Osnovnog suda od 27. februara 1997., zatim rješenje Okružnog suda

od 18.jula 1997. i rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske od 19. augusta 1998. godine povrijedili njegovo pravo na sudsku zaštitu, njegovo pravo na poštovanje doma iz člana 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima i pravo na mirno uživanje njegove imovine iz člana 1. Protokola br. 1 na Evropsku konvenciju.

4. Dopustivost predmeta

U skladu sa članom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu jurisdikciju nad pitanjima koja se tiču presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini. Pitanja koja se tiču apelacije H. D. odnose se na povredu njemu zagarantiranih prava prema Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i njenom 1. Protokolu. To slijedi iz člana II Ustava koji obezbjeđuje da su ova prava Ustavom zaštićena prava u Bosni i Hercegovini. S obzirom na to, Ustavni sud je nadležan u pogledu ove apelacije.

Prema članu 11. Poslovnika Ustavnog suda, u vrijeme podnošenja apelacije, Sud je mogao odlučivati po apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 30 dana od dana kada je podnosilac primio odluku o posljednjem korištenom pravnom lijeku.

U ovom predmetu, konačna odluka je rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske, protiv koga se više ne može uložiti žalba. Dakle, H. D. je zadovoljio uvjet prema kojem treba da budu iscrpljeni svi pravni lijekovi.

Vrhovni sud je donio rješenje 19. augusta 1998., a apelacija Ustavnom sudu je podnesena 26. februara 1999. godine. Dakle, postavlja se pitanje da li je apelacija uložena u vremenski dozvoljenom roku.

Međutim, apelantov advokat nije primio rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske od 19. augusta 1998. sve do 9. februara 1999. godine. Toga dana on je Rješenje dobio na uvid od Osnovnog suda, pošto gaje Vrhovni sud prosljedio prvo Okružnom sudu, a ovaj Osnovnom sudu, gdje je zaprimljeno 22. januara 1999. godine. Dakle, podnosilac apelacije je ispoštovao vremenski rok od 30 dana.

S obzirom na to, Ustavni sud smatra daje apelacija dopuštena.

5. Odluka Suda

Nije sporno da je H. D. vlasnik kuće koja se nalazi u ulici Franje Supila br. 39 u Banjoj Luci i daje on zaista iz nje istjeran u oktobru 1995. godine. Dalje, stoji daje H. D. pokušao vratiti svoju kuću pokretanjem postupka pred sudovima u Republici Srpskoj, ali isti ti sudovi su se oglasili nenadležnim da rješavaju o predmetnom sporu za koji smatraju daje u isključivoj nadležnosti upravnih organa.

Ovaj slučaj pokreće pitanja iz člana 6. stav 1. i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana 1. Protokola br. 1 na Evropsku konvenciju.

(a) Član 6. stav 1. Evropske konvencije glasi:

"Svako ima pravo da zakonom određen, nezavisan i nepristrasan tribunal, pravično, javno i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obavezama građanske prirode..." Prema jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava, pravo na posjedovanje vlastitog doma je "građansko pravo" u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (Evropski sud za ljudska prava, *Gillow protiv Ujedinjenog kraljevstva*, presuda od 24. novembra 1986. godine, serija A br. 109. stav 68.). Ustavni sud, stoga, smatra da spor oko predmetne kuće potpada pod okvire člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ustavni sud, dalje, ističe da pravo pristupa sudu predstavlja element inherentan pravu iskazanom u članu 6. stav 1. Evropske konvencije (Evropski sud za ljudska prava, *Golder protiv Ujedinjenog kraljevstva*, presuda od 21. februara 1975. godine, serija A br. 18. stav 36.).

Ustavni sud ističe daje, rješenjem od 27. februara 1997. godine, Osnovni sud u Banjoj Luci ustanovio da je za odlučivanje u ovom predmetu isključivo nadležan upravni organ. Rješenjem od 18. jula 1997. godine, Okružni sud u Banjoj Luci je potvrdio ovu odluku, a također je Vrhovni sud Republike Srpske u svojoj odluci od 19. augusta 1998. godine iznio stav da ovaj predmet ne može biti razmatran u sudskom, već isključivo u upravnom postupku.

Ustavni sud nalazi nespornim da su gore navedene sudske odluke onemogućile podnosiocu apelacije pristup sudu na koji je on, u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije, imao pravo.

(b) Član 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima glasi:

"Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske. Državne vlasti neće se miješati u vršenje ovog prava osim ako to nije predviđeno zakonom i ako je neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprječavanja nereda ili kriminala, radi zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih."

Na osnovu podataka koje je apelant dostavio, a koje tuženi nije osporio, on je bio stalno nastanjen u kući koja se nalazi u ulici Franje Supila 39 u Banjoj Luci. On nije imao namjeru daje napusti, ali gaje na to prisilila porodica B. M.. Nesumnjivo je da se ova kuća mora smatrati porodičnim domom.

Sud utvrđuje da je apelantu uskraćena mogućnost da se uz pomoć nadležnih sudskih organa vrati u svoju kuću, rješenjem Osnovnog suda od 27. februara 1997., koje je potvrđeno rješenjem Okružnog i Vrhovnog suda Republike Srpske. Stoga se rješenja, koja se apelacijom osporavaju, kose sa pravom na poštovanje doma podnosioca apelacije u smislu člana 8. stav 1. Evropske konvencije.

U skladu sa članom 8. stav 2. Evropske konvencije, a prema tumačenju Evropskog suda za ljudska prava, ovakvo sukobljavanje bi moglo biti opravdano daje "predviđeno zakonom", da ima određeni cilj koji je legitiman na osnovu ovog stava i da je to "neophodno u demokratskom društvu" za ovaj cilj. (*Gillow* presuda, vidi str. 3. stav 48.)

Sud podsjeća na zaključak u okviru člana 6. Konvencije da postupak pred sudovima nije bio vođen u saglasnosti sa Zakonom o parničnom postupku. U svakom slučaju, ni na koji način nije bilo utvrđeno da je miješanje u apelantovo pravo na poštovanje njegovog doma bilo primjereno i neophodno u demokratskom društvu. Uvjeti iz stava

2. člana 8. u pogledu zakonitosti i neophodnosti, stoga, nisu bili ispunjeni. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da su rješenja prekršila apelantovo pravo na poštovanje njegovog doma iz člana 8. Evropske konvencije.

(c) Član 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju glasi:

"Svako fizičko i pravno lice ima pravo mirno uživati u svojoj imovini. Niko ne može biti lišen imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ne utiču ni na koji način na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korištenje imovine u skladu sa općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni."

Prema jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava, član 1. Protokola br. 1 na Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, pokriva lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treći, sadržan u drugom stavu, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontrolišu korištenje imovine u skladu sa općim interesom, sprovođenjem onih zakona koje smatraju potrebnim za tu svrhu. (Vidi, između ostalog, Evropski sud za ljudska prava, *Sprrong i Lonnorth* protiv Švedske, presuda od 23. septembra 1982, serija A br. 52. stav 61. i *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. septembra 1995. serija A broj 315-C, stav 26. sa daljnjim referencama).

Sud podsjeća na zaključke u vezi s članovima 6. i 8. Evropske konvencije, da su rješenja Osnovnog suda u Banjoj Luci od 27. februara 1997., Okružnog suda od 18. jula 1997. i Vrhovnog suda Republike Srpske od 19. augusta 1998. godine onemogućile apelantu da na zakonit način ponovo uđe u svoju kuću. Istina je daje pravo, dodijeljeno porodici M. odlukom od 6. marta 1996. godine, bilo pravo na korištenje kuće. Ipak, apelant je sada već nekoliko godina bio *de facto* lišen svih svojih vlasničkih prava, te se stoga može smatrati da je bio lišen svoje imovine u smislu druge rečenice prvog stava člana 1. Protokola br. 1 na Evropsku konvenciju. Prema ovoj odredbi, lišavanje može biti opravdano jedino ako je u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom. Međutim, Ustavni sud je već ustanovio da postupci, koji su završili rješenjima, nisu bili vođeni u skladu sa Zakonom o parničnom postupku. Miješanje, stoga, nije bilo

opravdano. Prema tome, rješenja su povrijedila apelantovo pravo na mirno uživanje u njegovoj imovini iz člana 1. Protokola br. 1 na Konvenciju.

6. Zaključak

Ustanovivši povredu apelantovih prava iz članova 6. i 8. Evropske konvencije i člana 1. Protokola 1 na Konvenciju, Ustavni sud je odlučio ukinuti rješenje Osnovnog suda u Banjoj Luci od 27. februara 1997, te rješenje Okružnog suda u Banjoj Luci od 18. jula 1997. i Vrhovnog suda Republike Srpske od 19. augusta 1998. godine i potvrditi presudu Osnovnog suda od 21. maja 1996. godine.

Ustavni sud nalaže nadležnim organima Republike Srpske da vrate kuću H. D. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U ovoj odluci sudija prof. dr. Vitomir Popović je izdvojio svoje mišljenje, koje se prilaže uz odluku kao aneks.

U 3/99
17. mart 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Ustavni sud je odlučio ukinuti apelacijom osporena rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske, Okružnog suda u Banjoj Luci i Osnovnog suda u Banjoj Luci i potvrditi presudu Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-1463/95 od 21. maja 1996. godine zato što smatra da su osporena rješenja onemogućila apelantu da na zakonit način ponovo uđe u posjed kuće i što je apelant već nekoliko godina bio *de facto* lišen svih svojih vlasničkih prava. Stoga može da se smatra daje bio lišen svoje imovine u smislu druge rečenice 1. stava člana 1. Protokola br. 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Prema ovoj odredbi, lišavanje može biti opravdano jedino ako je u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom. Međutim, Ustavni sud je već ustanovio da postupci, koji su završili rješenjem, nisu bili vođeni u skladu sa Zakonom o parničnom postupku. Miješanje, stoga, nije bilo opravdano.

ANEKS

- izdvojeno mišljenje sudije prof. dr. Vitomira Popovića u odluci broj U 3/99

Izdvojeno mišljenje o neslaganju sa ovom odlukom zasnivam na sljedećim razlozima:

Zakonom o korištenju napuštene imovine ("Službeni glasnik RS", broj 3/96), koji ima karakter specijalnog zakona - *lex specialis* u odnosu na Zakon o osnovnim imovinsko-pravnim odnosima, kojim se, inače, uređuje pravo svojine i sudska zaštita ovog prava, je regulisan status, način korištenja, upravljanje i zaštita napuštene imovine, kao novog instituta.

Odredbama člana 2. citiranog zakona o korištenju napuštene imovine je propisano da se pod napuštenom imovinom smatraju nepokretnosti i pokretne stvari koje su vlasnici, odnosno korisnici, napustili, dok prema odredbama člana 3. istog zakona, napuštena imovina je privremeno prenesena na zaštitu i upravljanje Republici Srpskoj, što se ostvaruje preko Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica, te Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom, kao i drugih republičkih i općinskih organa.

U ovom slučaju nema spora oko toga da su predmetne nekretnine proglašene napuštenom imovinom na osnovu akta nadležnog organa uprave u smislu člana 7. pomenutog zakona o korištenju napuštene imovine, pa saglasno izloženom, nema dileme da su zbog toga prešle na zaštitu i upravljanje Republici Srpskoj i njenim organima. Prema tome, apelant je zaštitu svojih prava nakon toga mogao da ostvaruje samo u upravnom postupku (odredbe čl. 261-269 Zakona o općem upravnom postupku - "Službeni list SFRJ", broj 47/86, koji se u Republici Srpskoj primjenjuje na osnovu člana 12. Ustavnog zakona za sprovođenje Ustava RS).

Nesumnjivo je da problem zakonitosti rješenja koja su donesena u upravnom postupku ne može da se riješi u parnici, čak ni kao prethodno pitanje, jer parnični sud ni u kom slučaju nije ovlašten i nema nadležnost da ispituje zakonitost odluka upravnog organa donesenih u postupku koji je pravosnažno okončan.

Analogno iznesenom, insistiranje podnosioca apelacije za primjenu odredbi čl. 3. i 37. Zakona o osnovnim imovinsko-pravnim odnosima u konkretnom slučaju ne mogu da se prihvate i primjena ovih odredbi će doći u obzir tek onda kada nekretnine, koje su predmet vođenja ovog postupka, izgube status napuštene imovine.

Nije tačan zaključak daje osporavanom odlukom Vrhovnog suda Republike Srpske došlo do povrede prava apelanta na pristup sudu (član 6. stav 1. Evropske konvencije za

zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda - u daljnjem tekstu: Konvencija), jer mu je ova zaštita omogućena kroz institut upravnog spora, a to je Ustavni sud Bosne i Hercegovine potpuno izgubio iz vida prilikom donošenja odluke.

Naime, poslije završenog upravnog postupka protiv konačnog rješenja može da se pokrene upravni spor u smislu odredbe člana 7. stav 1. Zakona o upravnim sporovima ("Službeni glasnik RS", broj 12/94), a ovaj spor se pokreće tužbom Vrhovnom sudu RS u roku od 30 dana od dana dostavljanja upravnog akta stranci koja podnosi tužbu (čl. 22. i 23. navedenog zakona o upravnim sporovima).

Prema tome, kroz institut upravnog spora podnosiocu apelacije je dozvoljena sudska zaštita, tako da nikako ne bi mogao da se prihvati kao pravilan stav daje u ovom slučaju došlo do povrede odredbi navedenog člana 6. stav 1. Konvencije, a saglasno tome i odredbi Člana 8. Konvencije, te člana 1. Protokola broj 1 na Konvenciju.

Inače, napominje se da je upravni postupak propisan u ovakvim slučajevima i Zakonom o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine ("Službeni glasnik RS", broj 38/98 i 12/99) i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine, koji je u skladu sa nadležnostima iz Aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH i članu XI Zaključka sa konferencije Vijeća za implementaciju mira održane u Bonu 10. decembra 1997. godine koje je donio visoki predstavnik za BiH Wolfgang Petrisch.

Ističe se da neprimjenjivanje ovog zakona može da prouzrokuje štetne posljedice na daljnu primjenu Sporazuma o izbjeglicama i raseljenim licima kao Aneksu 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH, što može da ima dalekosežne posljedice.

Također, ovom prilikom se ističe i to da Ustavni sud Bosne i Hercegovine ni u kom slučaju ne može da bude nadležan za odlučivanje u meritumu, izuzev u dijelu koji se tiče kršenja ljudskih prava i povrede Ustava BiH, jer odlučivanje u meritumu nesumnjivo spada u isključivu nadležnost redovnih sudova, kao sudova pune jurisdikcije, koji se bave provođenjem dokaznog postupka, utvrđivanjem konkretnog činjeničnog stanja itd. i pred kojima se, u tom smislu, ulažu i redovni i vanredni pravni lijekovi.

Ukoliko bi postupao na ovaj način, Ustavni sud Bosne i Hercegovine bi se pretvorio u redovni sud i postao bi neka vrsta redovnog suda Bosne i Hercegovine ili suda četvrtog stepena, koji Ustavom BiH nije predviđen, a vrhovni sudovi entiteta bi izgubili svrhu i smisao postojanja.

Isto tako, ovom prilikom se apostrofira i to daje izreka odluke nejasna i konfuzna, jer se njom potvrđuje presuda Osnovnog suda Banja Luka od 21. maja 1996. godine, dok se ukida rješenje Okružnog suda, kojom je pomenuta presuda ukinuta (a ukidaju se kasnije donesena rješenja Osnovnog, Okružnog i Vrhovnog suda), tako da sve izneseno može lako da izazove dileme prilikom izvršenja, što u svakom slučaju mora da bude izbjegnuto.

Uzgred, napominje se da je potpuno nejasno koji bi organ ovu odluku trebao da izvrši ukoliko gosp. B. M. sam po njoj ne postupi.

Poznato je da se odluke ovog suda izvršavaju na način predviđen članom 72. Poslovnika Ustavnog suda na taj način što se rješenja dostavljaju Vijeću ministara BiH, odnosno vladi entiteta radi izvršenja, dok se odluke redovnih sudova izvršavaju na način predviđen Zakonom o izvršnom postupku i izvršavaju ih osnovni sudovi, a u slučaju pozitivnog sukoba nadležnosti, opravdano se postavlja pitanje koja bi od ove dvije institucije bila nadležna za izvršenje odluke, odnosno koji bi organ o tome odlučio.

Dakle, serioznom i temeljitom analizom ovog slučaja sa svih spomenutih aspekata, dolazi se do zaključka da Vrhovni sud Republike Srpske svojim rješenjem nije povrijedio odredbe člana 6. stav 1, kao ni član 8. Konvencije, te član 1. Protokola broj 1 na Konvenciju, kao i član II stav 2. Ustava BiH, kao što u svojoj apelaciji tvrdi podnosilac H. D.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 5. maja 2000. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija gosp. E. H. protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U 1574/99 od 7. oktobra 1999. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Gosp. E. H. iz Sarajeva je uložio apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U 1574/99 od 7. oktobra 1999.

Kako proizilazi iz izvještaja apelanta i iz dokumenata prosljeđenih Ustavnom sudu, činjenično stanje može se sumirati na sljedeći način:

Gosp. E. H. je pekar, zaposlen u Pekari "Klas" u Sarajevu od 1. augusta 1958. godine.

Rješenjem prvostepenog upravnog organa (Penzijsko i invalidsko osiguranje BiH), gosp. E. H. je klasificiran kao invalid rada III. grupe. Na osnovu ovog rješenja dobio je pravo na profesionalnu rehabilitaciju i pravo da nastavi rad kao prodavač. Rješenje se zasnivalo na nalazu, ocjeni i mišljenju prvostepene invalidske komisije od 1. januara 1971. godine. Utvrđeno je daje potpuno nesposoban za obavljanje poslova pekara zbog profesionalne bolesti - alergije na brašno, buđ i prašinu koju je dobio za vrijeme svoga rada.

6. februara 1973. godine potvrđeno mu je pravo da se prekvalifikuje i počne raditi na novom radnom mjestu prodavača - trgovačkog pomoćnika i dobije pravo na naknadu u plaći (njegovo novo radno mjesto bilo je manje plaćeno od prethodnog radnog mjesta).

Od tog dana pa do 6. aprila 1999. godine situacija je ostala nepromijenjena. Zadnja revizija njegove invalidnosti datira od 25. juna 1997. godine.

Prvostepeni upravni organ (Društveni fond za penzijsko i invalidsko osiguranje BiH - filijala Sarajevo) je, 6. aprila 1999. godine, pokrenuo reviziju statusa gosp. E. H. i odlučio da ne potvrdi njegovu invalidnost. Odluka se zasniva na nalazu, ocjeni i mišljenju Instituta za ocjenjivanje radne sposobnosti kao prvostepenog organa vještačenja.

Gosp. E. H. je pokrenuo protiv ovog rješenja žalbeni upravni postupak pred drugostepenim upravnim organom (Penzijsko i invalidsko osiguranje BiH). Drugostepeni organ je odbio žalbu apelanta rješenjem od 24. maja 1999. godine u skladu sa nalazom, ocjenom i mišljenjem Instituta za ocjenjivanje radne sposobnosti kao drugostepenim organom vještačenja, smatrajući da nije obrazložena.

I prvostepeni i drugostepeni upravni organ su bili mišljenja da se status gosp. E. H. promijenio i da nema daljnjih indikacija za invalidnost.

Imajući u vidu činjenicu da njegova invalidnost nije priznata jer ju je drugostepeni upravni organ ukinuo rješenjem, firma gosp. E. H., "Klas", je odlučila 1. oktobra 1999. godine da mu više ne odobri da radi kao prodavač. Firma je na taj način odlučila da se on treba vratiti na radno mjesto kao pekar.

Gosp. E. H. je pokrenuo upravni spor protiv rješenja drugostepenog upravnog organa pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine. Vrhovni sud je 7. oktobra 1999. godine odbio tužbu kao neosnovanu i presudom potvrdio rješenja nižestepenih upravnih organa. Dva dana prije donošenja presude Vrhovnog suda, Sud je dobio od gosp. E. H. nove medicinske dokaze. Prema ovim dokazima on je bio stvarno alergičan na brašno. Ipak, na osnovu Zakona o upravnom sporu, Vrhovni sud može razmatrati samo one dokaze koji su prezentirani nižim organima.

2. Apelacija

Apelant se žali daje rješenjem prvostepenog upravnog organa od 6. aprila 1999. godine, rješenjem drugostepenog upravnog organa od 24. maja 1999. godine i odlukom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine od 7. oktobra 1999. godine povrijeđeno njegovo pravo na život iz člana 2. Evropske konvencije o ljudskim pravima i njegovo pravo na fer postupak iz člana 6. navedene konvencije.

U pogledu fer postupka apelant je istakao da su oba administrativna organa dobila medicinske dokaze da bi se utvrdila njegova stvarna radna sposobnost. Ipak, oni nisu dobili tipičnu medicinsku dokumentaciju za njegovu bolest - alergiju na brašno, buđ i prašinu koju je dobio u prvih 13 godina pekarskog rada.

Gosp. E. H. je informisao Ustavni sud 22. februara, te 2. i 7. marta 2000. godine da je ponovo pokrenuo upravni postupak pred prvostepenim upravnim organom. Prezentirao je medicinske nalaze koje Vrhovni sud nije uzeo u razmatranje iz procesualnih razloga u prvom krugu postupka. On je naveo da je postupak koji je u toku suštinski sličan zahtjevu za obnovu postupka, a da ipak nije redovni pravi lijek.

Pokazalo se daje prvostepeni upravni organ djelimično riješio u korist gosp. E. H., proglašivši ga invalidom usljed bolesti koja se ne može tretirati kao profesionalna bolest.

Gosp. E. H. je pokrenuo žalbeni postupak pred drugostepenim upravnim organom gdje je predmet još u postupku.

3. Postupak pred Ustavnim sudom

Gosp. E. H. je 29. decembra 1999. godine uložio apelaciju protiv odluke Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine od 7. oktobra 1999.

Na osnovu člana 16. Poslovnika Suda, 25. februara 2000. godine zahtjevano je od Vrhovnog suda Federacije BiH da proslijedi odgovor na apelaciju. Vrhovni sud Federacije BiH, 20. marta 2000. godine, proslijedio je odgovor u kome se u suštini navodi sljedeće: gosp. E. H. se žali daje morao da napusti svoj posao i vrati se radnom mjestu pekara. Ova činjenica je pogrešno utvrđena (naime, nije utvrđena) u upravnom postupku pred nižim upravnim organima koji su ispitivali njegovu radnu sposobnost kao prodavača, dok se njegova invalidnost odnosila na radno mjesto pekara. Vrhovni sud je uočio ovu grešku ali je, uprkos tome, iz procesualnih razloga potvrdio rješenja nižih upravnih organa. Vrhovni sud ne prihvata prigovore iz apelacije da odluka ovog suda povređuje neko ustavno pravo apelanta i predlaže da se apelacija odbije.

4. Dopustivost predmeta

U skladu sa članom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na povredu njegovih prava zaštićenih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Iz člana II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Iz toga slijedi da Ustavni sud ima nadležnost u pogledu ove apelacije.

Prema članu 11. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud može odlučivati po apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta, i samo ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac primio presudu o zadnjem korištenom pravnom lijeku.

U ovom predmetu pobijana je presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, protiv koje nema daljnjih pravnih lijekova. Gosp. E. H. je, prema tome, zadovoljio uvjet iscrpljivanja pravnih lijekova.

Apelantov zastupnik je primio odluku Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine 11. novembra 1999. godine, a apelacija pred Ustavnim sudom datira od 29. decembra 1999. godine.

Ustavni sud smatra apelaciju dopustivom.

5. Ustavni sud je ocijenio

U skladu sa članom 26. Poslovnika Suda ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 24/99), Sud kod odlučivanja ispituje da li postoje samo one povrede koje su iznesene u zahtjevu.

Kao prvo, Ustavni sud je ustanovio da se gosp. E. H. poziva na član 2. Evropske konvencije o ljudskim pravima koji štiti pravo na život, ali se iz činjeničnog stanja ovoga predmeta ne vidi nikakva povreda navedenog člana.

Gosp. E. H. se, isto tako, poziva na član 6. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji u svom relevantnom dijelu glasi:

"Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama... ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona..."

Ustavni sud konstatuje da se tužba gosp. E. H. pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine odnosi na njegovo građansko pravo i iz toga proizilazi da se član 6. primjenjuje u datom slučaju. Prema tome, Ustavni sud mora preispitati da li je spor pred Vrhovnim sudom bio fer onako kako to član 6. zahtijeva.

Na osnovu člana 24. Pravilnika o postupku, sastavu i načinu rada stručnih organa za ocjenjivanje radne sposobnosti u penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH" br. 16/84), stranka je ovlaštena prezentirati medicinske dokaze za koje smatra da mogu biti od uticaja za ocjenjivanje njegove invalidnosti. Staviše, na osnovu člana 35. stav 2. tačka 10. tog pravilnika, stranka ima pravo prigovora na konačni nalaz, ocjenu i mišljenje Odjeljenja za ocjenjivanje radne sposobnosti u prvom stepenu. Zadatak stručnog organa vještačenja drugostepenog upravnog organa je da preispituje navode žalbe ili prigovore o ispravnosti nalaza, ocjene i mišljenja prvostepenog organa. Čineći to, stručni organ vještačenja drugostepenog upravnog organa može i lično izvršiti pregled osiguraniha na zahtjev stranke (član 40. i 41. spomenutog pravilnika).

Ipak, iz člana 35. Zakona o upravnom sporu, na osnovu kojeg Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine neće uzeti u razmatranje nove dokaze nego odlučiti na osnovu utvrđenih činjenica u upravnom postupku, proizilazi da se ne može razmatrati povreda člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Ustavni sud uočava da se stranka može pozvati na nove dokaze koje dobije u obnovljenom postupku na osnovu člana 52. stav 1. spomenutog zakona. Sud uočava i to daje ovom predmetu takav postupak pokrenut na zahtjev gosp. E. H.

Pod ovim okolnostima Ustavni sud konstatuje da je pobijana presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine u saglasnosti sa Ustavom i da ustavna prava gosp. H. nisu bila povrijeđena.

6. Zaključak

Ustavni sud iz ovog zaključuje da se apelacija mora odbiti.

Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuć.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić i prof dr. Vitimir Popović.

U 8/005.
maja 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Ustavni sud je odlučio da odbije apelaciju jer su apelantu u upravnom postupku bile na raspolaganju mogućnosti da brani svoja prava te nema povrede člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Činjenica da Vrhovni sud Federacije BiH rješava upravni spor, u pravilu, na podlozi činjenica koje su utvrđene u upravnom postupku, je također u saglasnosti sa članom 6. spomenute konvencije (član II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine).

Ustavni sud je zaključio da presudom Vrhovnog suda nije povrijeđen član 2. Konvencije, odnosno član IIY3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članova 54. i 57. Poslovnika Ustavnog suda ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99 - prečišćeni tekst), na sjednici održanoj 5. maja 2000. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija M. S. iz Fojnice protiv presude Kantonalnog suda iz Travnika br. GZ 256/99 od 4. novembra 1999. godine i presude Općinskog suda iz Fojnice br. P 22/99 od 2. juna 1999. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Općinski sud u Fojnici je 12. januara 1999. godine donio presudu br. P 153/98 u sporu između M. S. i Mješovite srednje škole "Zijah Dizdarević" u Fojnici. M. S. je, prema Konkursu, bila kandidat za izbor na radno mjesto direktora Škole, pa je u postupku pred Općinskim sudom zahtijevala poništenje odluke Upravnog odbora škole o imenovanju I. I. na pomenuto radno mjesto. Sud je poništio osporenu odluku i vratio predmet Školi. Razlog za poništenje je bio taj što je supruga I. I., M. I., kao član Upravnog odbora škole, sudjelovala u donošenju odluke Odbora.

Nakon obnovljenog postupka, Upravni odbor je 28. januara 1999. godine donio novu odluku kojom je I. I. ponovo imenovan za direktora Škole.

M. S. je 8. februara 1999. godine pokrenula postupak pred Općinskim sudom u Fojnici osporavajući odluku Škole od 28. januara 1999. godine i zahtijevajući naknadu. Općinski sud je presudom br. P 22/99 od 2. juna 1999. godine odbio zahtjev. Nakon

žalbe, koju je M. S. podnijela protiv ove presude, Kantonalni sud u Travniku je presudom br. GZ 256/99 od 4. novembra 1999. godine odbio žalbu i potvrdio prvostepenu odluku.

Presuda Kantonalnog suda je konačna i nije podložna nikakvoj redovnoj žalbi. Ipak, iz Kancelarije federalnog tužioca uložen je zahtjev za zaštitu zakonitosti pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine protiv presude Općinskog suda u Fojnici od 2. juna 1999. godine i presude Kantonalnog suda od 4. novembra 1999. godine.

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je, presudom br. GVI 1/00 od 10. februara 2000. godine, odbio zahtjev za zaštitu zakonitosti kao neosnovan. M. S. je primila presudu Vrhovnog suda 11. marta 2000. godine.

2. Postupak pred Ustavnim sudom

M. S. je 22. decembra 1999. godine podnijela apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine protiv presude Kantonalnog suda u Travniku br. GZ 256/99 od 4. novembra 1999. godine i presude Općinskog suda iz Fojnice br. P 22/99 od 2. juna 1999. godine. Apelantica je zahtijevala poništenje ovih presuda navodeći da odredbe članova 6. i 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima i člana II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine nisu bile ispoštovane. Smatra da je bila predmetom diskriminacije među spolovima i da nije uživala pravo na pravično i javno saslušanje.

Ustavni sud je 1. februara 2000. godine tražio od M. S. da dopuni svoju apelaciju, a 10. marta 2000. godine je također tražio od Kantonalnog suda iz Travnika i Mješovite srednje škole "Zijah Dizdarević" da dostave svoje odgovore na apelaciju.

Škola je u svom odgovoru obrazložila da je apelacija neosnovana i da je, stoga, treba odbiti.

Kantonalni sud u svom odgovoru također smatra apelaciju neosnovanom, s obzirom da činjenica da M. S. nije bila postavljena za direktora nije bila posljedica diskriminacije među spolovima ili mjestu rođenja.

3. Dopustivost apelacije

Na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost o pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako je apelacija podnesena u roku od 60 dana od dana kada je apelant primio odluku o posljednjem korištenom pravnom lijeku (član 11. Poslovnika Ustavnog suda).

Osporena presuda Kantonalnog suda u Travniku, br. GZ 256/99 donesena 4. novembra 1999. godine, konačna je na osnovu člana 364. stav 3. Zakona o parničnom postupku. M. S. je ovu presudu primila 27. novembra 1999. godine. Ipak, federalni

tužilac je presudu osporio u sudskom postupku koji je rezultirao presudom Vrhovnog suda Federacije BiH br. GVI 1/00 od 10. februara 2000. godine.

Ustavni sud je primio apelaciju M. S. 22. decembra 1999. godine. Proizilazi da je apelacija podnesena u predviđenom roku.

4. Zaključak Ustavnog suda

M. S. tvrdi da su povrijeđena njena prava iz članova 6. i 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Ovi članovi, u relevantnim dijelovima, propisuju sljedeće:

Član 6. stav 1. Konvencije:

"Svako ima pravo da zakonom određen, nezavisan i nepristrasan tribunal, pravično, javno i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obavezama građanske prirode..."

Član 14. Konvencije:

"Uživanje prava i sloboda iz ove konvencije omogućit će se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status."

Ustavni sud konstatuje daje Općinski sud u svojoj presudi od 12. januara 1999. godine poništio prethodnu odluku Upravnog odbora škole na osnovu toga što je supruga kandidata koji je bio imenovan sudjelovala u donošenju odluke Odbora. Nakon obnovljenog procesa, u kome nije bilo sličnih proceduralnih nepravilnosti, Upravni odbor škole je 28. januara 1999. godine donio odluku kojom je ponovo imenovana ista osoba, I. I., na radno mjesto direktora Škole. Ustavni sud nije pronašao dokaze koji bi ukazivali na to daje nova odluka donesena na diskriminatornoj osnovi, čime bi se kršio član 14. Konvencije ili član II/4. Ustava. Također, nema pokazatelja da je sudski postupak bio nepravilan i daje došlo do povrede člana 6. Konvencije ili člana II/3.(e) Ustava.

Iz navedenog slijedi da apelaciju M. S. pred Ustavnim sudom treba odbiti, kao što je izneseno u izreci.

Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ustavni sud je donio ovu odluku u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 10/00
5. maja 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof.dr. Kasim Begić

Ustavni sud nije pronašao dokaze koji bi ukazivali na to da je nova odluka Upravnog odbora donesena na diskriminatornoj osnovi, čime bi se kršio član 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima ili član II/4. Ustava. Također, nema dokaza da je sudski postupak bio nepravičan i da je došlo do povrede člana 6. Konvencije ili člana II/3.(e) Ustava.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 18. i 19. augusta 2000. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija gosp. M. K iz Banje Luke, protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev. 19/98 od 30. juna 1998. godine u dijelu koji se odnosi na prvotuženu Stambenu zadrugu "Banja Luka" iz Banje Luke (stav 1. izreke presude).

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Gosp. M. K. koga zastupa punomoćnik M. Đ., advokat iz Banje Luke, 14. jula 1999. godine uložio je apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rcv.19/98 od 30. juna 1998. godine, u dijelu koji se odnosi na Stambenu zadrugu "Banja Luka" iz Banje Luke (stav 1. izreke presude).

Iz apelacije i dokaza, proslijeđenih Ustavnom sudu, proizilazi sljedeće činjenično stanje:

Predmet spora u građanskoj parnici bio je zahtjev gosp. M. K., kupca poslovnog prostora u Njogoševoj ulici u Banjoj Luci, protiv tuženih: Stambene zadruge "Banja Luka" iz Banje Luke, kao prodavca, i građevinskog preduzeća "Vrbas" Laktaši, kao izvođača radova, za solidarno izmirenje naknade štete na ime otklanjanja nedostataka na poslovnom prostoru i štete nastale nekorištenjem poslovnog prostora u ukupnom iznosu od 118.813 DM u dinarskoj protivvrijednosti na dan isplate sa sporednim potraživanjem i troškovima postupka.

Sporazumom o udruživanju sredstava za izgradnju poslovnog prostora broj 05/1-707-1/91 od 8. februara 1991. godine, zaključenog između gosp. M. K. i Stambene zadruge "Banja Luka", gosp. M. K. kupio je podrumski poslovni prostor u Njegoševoj ulici u Banjoj Luci površine 138,25 m² u viđenom stanju za iznos od 1.036.875,00 tadašnjih dinara, tj. u protiv vrijednosti 120.000 DM. Nakon što je ugovor u cijelosti izvršen, mjesec dana nakon stupanja u posjed poslovnog prostora, kupac je 23. aprila 1991. godine prvi put primijetio vlagu u poslovnom prostoru. Narednog dana, 24. aprila 1991. godine, o tome je pismeno obavijestio kako prodavca tako i izvođača radova, tražeći da otklone nedostatke. Iz odgovora Stambene zadruge "Banja Luka" iz Banje Luke od 5. jula 1991. godine utvrđeno je da prodavač i izvođač radova nisu prihvatili da otklone nedostatke, a Stambena zadruga "Banja Luka" predložila je raskid ugovora o kupoprodaji, što je kupac odbio.

Nakon toga, 13. januara 1992. godine, gosp. M. K. podnio je tužbu Osnovnom sudu u Banjoj Luci protiv tuženih Stambene zadruge "Banja Luka" iz Banje Luke i GP "Vrbas" Laktaši, radi naknade štete zbog otklanjanja nedostataka i štete koja je nastala zbog nekorištenja poslovnog prostora u Njegoševoj ulici u Banjoj Luci.

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjoj Luci, P-89/92 od 6. aprila 1995. godine, u cijelosti je odbijen zahtjev tužitelja upućen Stambenoj zadruzi "Banja Luka" iz Banje Luke. Istom presudom obavezan je tuženi GP "Vrbas" Laktaši da isplati tužitelju, gosp. M. K., na ime otklanjanja nedostataka na poslovnom prostoru, dinarsku protivvrijednost od 43.562,00 DM, te na ime izgubljene zarade 6.221,25 DM, tj. ukupno 49.783,25 DM. Nadoknadu treba izvršiti prema najpovoljnijem kursu na dan isplate, po kome banka u mjestu plaćanja otkupljuje efektivnu stranu valutu, sa zakonskom kamatom od dana donošenja presude, tj. od 6. aprila 1995. godine, do isplate, i naknadi troškove postupka u iznosu od 3.847,62 dinara, sve u roku od 8 dana pod prijetnjom izvršenja. Zahtjev tužitelja za isplatu naknade štete preko dosuđenog iznosa, u pogledu glavnog duga i za isplatu troškova preko dosuđenog iznosa, odbijen je kao neosnovan.

Presudom Višeg suda u Banjoj Luci, broj GZ-336/95 od 25. januara 1996. godine, žalba gosp. M. K. je djelimično uvažena, presuda Osnovnog suda broj P-89/92 od 6. aprila 1995. godine preinačena u odbijajućem dijelu i Stambena zadruga "Banja Luka" obavezana da dosuđene iznose iz stava 1. izreke presude solidarno sa GP "Vrbas" Laktaši plati gosp. M. K. u roku od 8 dana

Vrhovni sud Republike Srpske, presudom broj Rev.19/98 od 30. juna 1998. godine, uvažio je reviziju Stambene zadruge "Banja Luka", a presudu Višeg suda broj GZ-336/95 od 25. januara 1996. godine (u dijelu izreke pod b.) preinačio, žalbu gosp. M. K. odbio i presudu Osnovnog suda Banja Luka broj P-89/92 od 6. aprila 1995. godine potvrdio u dijelu u kojem je odbijen tužbeni zahtjev u odnosu na tuženu Stambenu zadrugu "Banja Luka" iz Banje Luke, uz konstataciju, između ostalog, da je neosnovan revizionni prigovor da tuženi imaju status jedinstvenih suparničara.

2. Apelacija

Apelant pobija presudu Vrhovnog suda Republike Srpske zbog odbijanja tužbenog zahtjeva u odnosu na Stambenu zadrugu "Banja Luka" iz Banje Luke. Smatra da su mu takvom presudom povrijeđeni imovinski interesi, jer se kupac - tužitelj opredijelio da traži uklanjanje nedostataka u vansudskom postupku. Navodi da u Zakonu o obligacijskim odnosima nema niti jedne odredbe koja nalaže kupcu da svaku radnju iz ugovora o kupoprodaji traži putem suda u obliku stroge forme (presude) o obaveznoj radnji druge ugovorne strane. Apelant zaključuje daje njegovo pravo na naknadu štete dospjelo, iako on još nije otklonio štetu. Ističe daje presuda Vrhovnog suda protivna Ustavu Bosne i Hercegovine, Ustavu Republike Srpske, osnovnim načelima i odredbama čl. 121, 478. do 500. Zakona o obligacijskim odnosima kojima su propisana prava kupca. Predlaže da Ustavni sud Bosne i Hercegovine apelaciju tužitelja usvoji i presudu Vrhovnog suda Republike Srpske Rev. 19/98 od 30. juna 1998. godine u stavu 1. izreke u odnosu na Stambenu zadrugu "Banja Luka" u cijelosti ukine.

3. Dopustivost predmeta

Prema članu VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na pravo na imovinu zaštićeno Evropskom konvencijom. Iz člana II Ustava slijedi da je to Ustavom zaštićeno pravo u Bosni i Hercegovini, pa prema tome Ustavni sud ima nadležnost u pogledu ove apelacije.

U skladu sa odredbom člana 11. Poslovnika Ustavnog suda - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", broj 24/99), Sud može odlučivati po apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta, i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio presudu o posljednjem korištenom pravnom lijeku. U ovom predmetu apelant je ispunio uvjet iscrpljivanja pravnih lijekova, jer je osporenu presudu donio Vrhovni sud Republike Srpske, protiv koje nema daljnjih pravnih lijekova.

Apelacija je podnesena u propisanom roku, jer je apelant primio odluku Vrhovnog suda Republike Srpske 17. juna 1999. godine, a apelaciju Ustavnom sudu dostavio 14. jula 1999. godine.

Ovaj slučaj bi mogao pokrenuti pitanja iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i člana 1. Protokola broj 1 na Konvenciju. Ustavni sud apelaciju smatra dopustivom.

4. Postupak pred Ustavnim sudom

U skladu sa odredbom člana 16. Poslovnika Suda, 11. novembra 1999. godine od Vrhovnog suda Republike Srpske i Stambene zadruge "Banja Luka" iz Banje Luke, kao učesnika u postupku, zatraženi su odgovori na navode apelacije.

Ustavni sud Republike Srpske nije dostavio odgovor.

Stambena zadruga "Banja Luka", u odgovoru od 6. decembra 1999. godine, osporava daje predala poslovni prostor sa materijalnim nedostatkom. Ističe da tužitelj, kao kupac, tužbenim zahtjevom nije ni tražio da Stambena zadruga bude obavezna da ukloni bilo kakve skrivene nedostatke. Stambena zadruga nije mogla sudskom odlukom bilo kojeg suda biti obavezana na uklanjanje materijalnog nedostatka, jer sud u parničnom postupku odlučuje samo u granicama postavljenog zahtjeva. Tužitelj nije prethodno otklonio materijalni nedostatak, što znači da na njegovoj strani nije ni nastao nikakav materijalni izdatak koji bi on tražio od prodavca u obliku naknade štete. Tužitelj, kao kupac, nije poslije obavještanja prodavca o navodnom materijalnom nedostatku prihvatio jasno stavljenu ponudu Stambene zadruge za raskid ugovora o prodaji. Odgovor nalaze u činjenici što je poslovni prostor kupljen ispod njegove realne tržišne cijene. Konstatuju da kupac, gosp. M. K., ne samo što nije tražio raskid ugovora, nego nije stavio ni opredijeljen zahtjev za ostvarenje bilo kog drugog utvrđenog prava u slučaju postojanja materijalnih nedostataka, pa ne može ostvarivati ni pravo na naknadu štete na ime otklanjanja tih nedostataka i naknadu za izgubljenju zaradu. Kupac stvari može, u slučaju odgovornosti prodavca za materijalni nedostatak na prodatoj stvari, da koristi bilo koje od svojih prava predviđenih odredbama člana 488. stav 1. Zakona o obligacijskim odnosima, a pravo na naknadu štete iz člana 488. stav 2. istog zakona zavisno je od korištenja nekog od navedenih prava, s tim da ukoliko nema pravnog osnova za korištenje bilo kojeg od tih prava, on ne može ostvariti ni pravo na naknadu štete, jer se to pravo ne može ostvarivati samostalno. Predlažu da se apelacija odbije kao neosnovana jer smatraju da odbijanjem zahtjeva tužitelja u odnosu na Stambenu zadrugu kao prodavca nije povrijeđeno pravo apelanta na imovinu.

Izjašnjavajući se na odgovor Stambene zadruge "Banja Luka" apelant, gosp. M. K., u podnescima od 8. i 13. marta kao i 11. aprila 2000. godine, podsjeća Ustavni sud da se po istom pravnom pitanju 12. augusta 1999. god. obratio i Domu za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu kome je postavio konačan odštetni zahtjev, jer slijedi tok revizijskog postupka pred Vrhovnim sudom Republike Srpske u odnosu na izvođača radova GP "Vrbas" Laktaši. Predlaže da Sud ima u vidu činjenice da tuženi nisu prihvatili da otklone nedostatke ni do zaključenja glavne rasprave, te su nakon toga zakasnilo i dužni su platiti štetu solidarno. Smatra da prava kupca, regulirana članom 488. Zakona, ne mogu prestati odbijanjem činjenja prodavca i izvođača radova, a pravo na naknadu štete zbog nekorištenja poslovnog prostora iz člana 488. stav 2. Zakona vezano je samo za obavijest o nedostacima.

5. Ustavni sud je ocijenio

Član 6. stav 1. Evropske konvencije glasi:

"Svako tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama... ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona ..."

Član 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju glasi:

"Svako fizičko i pravno lice ima pravo na mirno uživanje svog vlasništva. Nikome se ne može oduzeti vlasništvo osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim principima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe ne zadiru u pravo države da donosi zakone koje smatra neophodnim za regulisanje korištenja imovine u skladu sa općim interesom ili radi sigurnog plaćanja poreza, drugih doprinosa ili novčanih kazni".

Ustavni sud konstatuje da se postupak gosp. M. K. pred sudovima Republike Srpske odnosi na njegova građanska prava, te se član 6. Konvencije i član 1. Protokola broj 1 na Konvenciju primjenjuje u datom slučaju. Prema tome, Ustavni sud mora preispitati da li je spor pred sudovima bio pravičan onako kako to zahtijevaju član 6. Evropske konvencije i član 1. Protokola broj 1 na Konvenciju.

Zakonom o obligacijskim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 29/78, 39/85, 45/89, 57/89), preuzetog Ustavnim zakonom za provođenje Ustava Republike Srpske, propisana su prava kupca u slučaju materijalnih nedostataka na prodatoj stvari. Prema odredbama člana 488. Zakona, kupac koji je pravodobno i uredno obavijestio prodavca o nedostatku može a) zahtijevati od prodavca da nedostatak ukloni ili da mu preda drugu stvar bez nedostataka (ispunjenje ugovora), b) zahtijevati sniženje cijene, c) izjaviti da raskida ugovor, a u svakom od ovih slučajeva kupac ima pravo na naknadu štete.

Ustavni sud uočava da je Vrhovni sud primijenio ove odredbe u predmetu, i zaključuje da ne postoje indikacije da je postupak bio vođen na nepravičan način. Ustavni sud, stoga, zaključuje da u konkretnom predmetu nije došlo do povrede člana

6. Konvencije.

U pogledu Člana 1. Protokola broj 1 na Konvenciju, koji štiti pravo na imovinu, Ustavni sud primjećuje da se konkretni predmet tiče postupka između strana oko prava kupca i prodavca prema ugovoru o kupoprodaji i da su sudovi odlučili na osnovu odredbi Zakona o parničnom postupku. Ustavni sud nije našao elemente koji bi ukazali daje u konkretnom postupku došlo do povrede prava na imovinu, zajamčenog članom 1. Protokola broj 1 na Konvenciju.

Pod ovim okolnostima, Ustavni sud zaključuje da osporena odluka Vrhovnog suda Republike Srpske nije povrijedila Evropsku konvenciju niti njen Protokol broj 1, te da je, stoga, ova presuda u saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

6. Zaključak

Ustavni sud je zaključio da odbije apelaciju.

Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof dr. Kasim Begić i sudije dr. Hans Danelius, prof. dr. Lous Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 10/99
19. august 2000.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Apelacija gospodina M. K., protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev. 19/98 od 30. juna 1998. godine, u dijelu koji se odnosi na Stambenu zadrugu "Banja Luka" iz Banja Luke, odbijena je iz razloga što ne postoje indikacije da je postupak između strana, povodom prava kupca i prodavca po osnovu ugovora o kupoprodaji nekretnine, bio vođen na nepravičan način i što su sudovi odlučili, na osnovu odredbi Zakona o obligacijskim odnosima i Zakona o parničnom postupku, ne povređujući pritom član 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i član 1. Protokola broj 1 na Konvenciju.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 18. i 19. augusta 2000. godine, donio je

ODLUKU

Apelacija F. H. se usvaja, te se:

a) **Ukida presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, broj U-422/97 od 18. augusta 1999. godine, rješenje Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, broj 05-136/97 od 3. juna 1997. godine i rješenje Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom Banja Luka, broj 08-476-676/96 od 21. januara 1997. godine.**

b) **Ustavni sud nalaže nadležnim organima Republike Srpske da predaju u posjed F. H., slobodnu od lica i ličnih stvari i na slobodno raspolaganje, njenu kuću u Banjoj Luci, u Ulici braće Jugovića br. 6.**

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Gđa F. H. iz Banje Luke podnijela je, preko svog punomoćnika, advokata Z. B., apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj U-422/97.

Kako proizilazi iz izvještaja apelantice i punomoćnika i iz dokumenata prosljeđenih Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, činjenično stanje može se sumirati na sljedeći način:

Gđa F. H. je penzionerka, vlasnica 1/1 dijela porodične stambene zgrade u Banjoj Luci, u Ulici braće Jugovića br. 6. Iz zgrade ju je S. M., inače raseljeno lice iz Zenice, 26. septembra 1995. godine istjerao upotrebom sile i prijetnje, kako je to navedeno u apelaciji. Od toga dana apelantica se nalazi u Banjoj Luci, u iznajmljenom smještaju. Stambena zgrada je, prema Zapisniku Općinske uprave za geodetske poslove, katastar nekretnina i imovinsko-pravne poslove od 3. marta 1996., proglašena napuštenom. S. M. je, nakon proglašenja objekta napuštenim, dobio rješenje o dodjeli na privremeno korištenje.

Apelantica je 26. juna 1996. godine podnijela tužbu Osnovnom sudu u Banjoj Luci protiv S. M. radi predaje u posjed porodične stambene zgrade i pokretnih stvari. Sud je u ovom predmetu obustavio postupak rješenjem od 30. januara 1997. godine.

Gđa F. H. je pokrenula postupak i pred prvostepenim upravnim organom koji je, 21. januara 1997. godine, donio rješenje kojim se žalba odbija. Apelantica se žalila na valjanost Zapisnika kojim je njena kuća proglašena napuštenom i dodijeljena drugom licu na privremenu upotrebu. Nakon toga apelantica je podnijela žalbu drugostepenom upravnom organu, koji je 3. juna 1997. odbio žalbu kao neosnovanu. Na rješenje drugostepenog upravnog organa podnesena je tužba Vrhovnom sudu Republike Srpske, koji je 18. augusta 1999. godine donio presudu kojom se tužba odbija.

2. Apelacija

Apelantica se žali da je rješenjima prvostepenog i drugostepenog upravnog organa, kao i presudom Vrhovnog suda Republike Srpske, povrijeđeno njeno pravo na dom iz člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, pravo na mirno uživanje imovine iz člana 1. Protokola broj 1 na Konvenciju te, implicate, pravo na fer postupak iz člana 6. spomenute Konvencije. Ona navodi u apelaciji da su odluke ovih organa nezakonite, te da joj je bila uskraćena svaka mogućnost osporavanja činjeničnog stanja koje je utvrđeno u odlukama gore spomenutih organa.

Gđa F. H. se žali daje činjenično stanje netačno utvrđeno. Tvrdi da je nasilno izbačena iz posjeda nekretnine, te da nije iz "nepoznatih razloga", kako to stoji u presudi Vrhovnog suda Republike Srpske, napustila Republiku Srpsku nego da sve vrijeme boravi u Banjoj Luci.

3. Postupak pred Ustavnim sudom

Apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske od 18. augusta 1999. godine gđa F. H. je podnijela 15. novembra 1999. godine.

Ustavni sud je 29. februara 2000. godine poslao zahtjev Ministarstvu za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, Vrhovnom sudu Republike Srpske i S. M. kojim je tražio odgovore na apelaciju. Sud je dobio odgovor od Vrhovnog suda Republike Srpske

10. aprila iste godine. Iako su upućene brojne urgencije, Sud nije primio odgovor ni od jednog od ostalih, gore spomenutih organa.

4. Dopustivost predmeta

U skladu sa članom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost nad pitanjima po ovom ustavu koja proističu iz mišljenja bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na povredu njenih prava zaštićenih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Iz člana II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Iz toga slijedi da Ustavni sud ima nadležnost u pogledu ove apelacije.

U skladu sa članom 11. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se apelacijom osporava iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac primio odluku o posljednjem korištenom pravnom lijeku.

U ovom predmetu, konačna odluka je presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, protiv koje se više ne može uložiti pravni lijek. Dakle, gđa F. H. je zadovoljila uvjet prema kojem treba da budu iscrpljeni svi pravni lijekovi.

Vrhovni sud je donio presudu 18. augusta 1999. godine, a apelantica ju je primila 24. oktobra 1999. godine. Apelacija je podnesena Ustavnom sudu 15. novembra 1999. godine.

Ustavni sud smatra apelaciju dopustivom.

5. Ustavni sud je odlučio

Nije sporno da je F. H. vlasnik stambenog objekta koji se nalazi u Ulici braće Jugovića br. 6 u Banjoj Luci. Od 26. septembra 1995. godine apelantica živi i dalje u Banjoj Luci ali sada na novoj adresi, tačnije u ulici Maglajlića sokak br. 5. Također je utvrđeno da je gđa F. H. pokušala vratiti kuću sudskim putem, u upravnom postupku i upravnom sporu, ali su ovi organi odlučili da su apelanticine tužbe, odnosno žalbe, neosnovane i odbili su njene zahtjeve.

U odgovoru na apelaciju Vrhovnog suda Republike Srpske datoje objašnjenje zašto Vrhovni sud smatra apelaciju neosnovanom te je treba odbiti. Između ostalog, spomenuto je daje na osnovu Zapisnika Općinske uprave za geodetske poslove, katastar nekretnina i imovinsko-pravne poslove Banja Luka, a u skladu sa članom 7. i stavom 1. člana 2. tada važećeg Zakona o korištenju napuštene imovine ("Službeni glasnik RS" 3/96-33, 8/96-407, 21/96-926), imovina u apelanticinom vlasništvu proglašena napuštenom. Dalje je navedeno da prvostepeni i drugostepeni upravni organi nisu stvarno nadležni za utvrđivanje valjanosti Zapisnika kojim je apelanticina imovina proglašena

napuštenom, a da se valjanost mogla osporiti kod organa koji je sačinio Zapisnik, podnošenjem zahtjeva za obnovu postupka s obzirom na činjenicu da ne postoji drugostепенost u ovoj vrsti postupka (tačka 5. člana 249. Zakona o općem upravnom postupku). Na taj način apelantica je mogla ostvariti zaštitu imovinskih prava. Navodeći dalje da apelantica nije osporila valjanost Zapisnika, upravni organi su ga morali prihvatiti kao valjanog i na osnovu njega donijeti rješenje kojim se apelantica odbija. Vrhovni sud je još istakao da on rješava spor samo na podlozi činjenica koje su utvđene u upravnom postupku (član 38. stav 1. Zakona o upravnim sporovima).

Ovaj slučaj pokreće pitanja iz člana 6. stav 1., člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana 1. Protokola br. 1 na Evropsku konvenciju.

(a) Član 6. stav 1. Evropske konvencije glasi:

"Svako ima pravo da zakonom određen, nezavisan i nepristrasan tribunal, pravično, javno i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obavezama građanske prirode..."

Prema jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava, pravo na posjedovanje vlastitog doma je "građansko pravo" u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (Evropski sud za ljudska prava, *Gillow protiv Ujedinjenog kraljevstva*, presuda od 24. novembra 1986. godine, serija A br. 109. stav 68.). Ustavni sud, stoga, smatra da spor oko predmetne kuće potpada pod okvire člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ustavni sud dalje ističe da pravo pristupa sudu predstavlja element inherentan pravu iskazanom u članu 6. stav 1. Evropske konvencije (Evropski sud za ljudska prava, *Golder protiv Ujedinjenog kraljevstva*, presuda od 21. februara 1975. godine, serija A br. 18. stav 36.).

Ustavni sud utvrđuje da se rješenja prvostepenog i drugostepenog upravnog organa, te presuda Vrhovnog suda RS, zasnivaju na Zapisniku Općinske uprave za geodetske poslove, katastar nekretnina i imovinsko-pravne poslove Banja Luka. Ovaj organ vrši popis i evidenciju napuštene imovine, tj. konstatuje činjenično stanje vezano za sporni objekt (član 7. Zakona o korištenju napuštene imovine), u predmetnom slučaju kuću gđe F. H. Taj akt predstavlja *conditio sine qua non* da bi se imovina rješenjem prvostepenog organa dodijelila na privremeno korištenje gosp. S. M. Iz toga proizilazi da Zapisnik ne predstavlja upravni akt, donesen u posebnom postupku, nego da utvrđuje faktičku situaciju vezanu za dotične objekte i čini osnovu za donošenje rješenja prvostepenog organa u okviru svoga djelokruga. U predmetnom slučaju je upravni organ to uradio dva puta: kada je dodijelio nekretninu na privremeno korištenje gosp. S. M. i kada je donio prvostepeno rješenje na apelanticinu žalbu zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i dodjeljivanja kuće na korištenje.

Vrhovni sud Republike Srpske se, u svom odgovoru na apelaciju, poziva na zakonsku mogućnost pobijanja Zapisnika u članu 249. tačka 5. Zakona o upravnom postupku Republike Srpske. Ovaj član se odnosi na preispitivanje odluka upravnih organa za koje nije predviđena dvostепенost, ali čija se odluka zasniva na prethodnom pitanju a nadležni organ je to pitanje kasnije riješio u bitnim tačkama

drugačije. Ovaj član se ne može primjenjivati u konkretnom predmetu, prije svega zato što Zapisnik nije rješenje u formalno-pravnom smislu, a osim toga, ne zasniva se na prethodnom pitanju što je neophodan uvjet iz člana 249. tačka 5. gore spomenutog Zakona.

Prema tome, svako lice koje je direktno ili indirektno povrijeđeno mjerama upravnih organa ima pravo pristupa sudu pune jurisdikcije da bi se osigurala zaštita njenih ugroženih prava. To podrazumijeva neograničenu nadležnost u pogledu pravnog i činjeničnog ispitivanja akata nižestepenih upravnih organa. Pri ispitivanju valjanosti upravnog akta, sud mora imati slobodu utvrđivanja činjeničnog stanja i ne može biti vezan utvrđenim činjeničnim stanjem nižih instanci da bi se ispunili kriteriji člana 6. Konvencije (Evropski sud za ljudska prava, *Le Compte, Van Leuven i de Meuere protiv Belgije*, presuda od 23. juna 1981, serija A, broj 43, str. 23. stav 51. pod (b)).

Prema članu 38. stav 3. Zakona o upravnom sporu Republike Srpske, Vrhovni sud može i sam utvrditi činjenično stanje i na osnovu njega donijeti presudu ili rješenje. Član 38. stav 1. istog Zakona, na koji se poziva Vrhovni sud u svom odgovoru na apelaciju, veže u pravilu Sud samo ako je činjenično stanje jasno i bez dilema, ali nema apsolutno dještvo. U svom relevantnom dijelu on kaže da Vrhovni sud rješava spor u pravilu na osnovu činjenica utvrđenih u upravnom postupku. U konkretnom slučaju stav 1. ovoga člana ne može se primijeniti s obzirom na apelantino evidentno osporavanje valjanosti Zapisnika. Sud je odbio da u ovom predmetu preispita navode i dokaze tužioca koji su krucijalni za odlučivanje o sporu, lišavajući se na taj način vlastite nadležnosti (*mutatis mutandis*, Evropski sud za ljudska prava, *Terra Woningen protiv Holandije*, presuda od 17. decembra 1996. godine, Reports 1996-VI, stav 54.).

Prema tome, apelantici je uskraćeno pravo pristupa sudu jer nije imala mogućnost sudski preispitati Zapisnik kojim je njena imovina proglašena napuštenom. Iako Vrhovni sud zakonski ima mogućnost da preispita Zapisnik, Sud je, odbijajući ovu nadležnost, zanemario uvjete člana 6. Konvencije. Takvo ograničeno preispitivanje kosi se sa pojmom efektivne pravne kontrole.

Stoga, Ustavni sud smatra da rješenja prvostepenog i drugostepenog upravnog organa, te presuda Vrhovnog suda RS, onemogućavaju podnosiocu apelacije pristup sudskim i upravnim organima i, prema tome, uskraćuju svaku mogućnost pobijanja utvrđenog činjeničnog stanja na kojem se zasnivaju rješenja, tj. presuda. Zato ova presuda krši apelantino pravo na pristup sudu iz člana 6. Evropske konvencije.

(b) Član 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima glasi:

"Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

Državne vlasti neće se miješati u vršenje ovog prava osim ako to nije predviđeno zakonom i ako je neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprječavanja nereda ili kriminala, radi zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih."

Na osnovu podataka koje je dostavila Sudu, gđa F. H. je bila stalno nastanjena u kući koja se nalazi u Ulici braće Jugovića broj 6 u Banjoj Luci. Ona nije imala namjeru da je napusti, ali ju je na to prisilio gosp. S. M. Nesumnjivo je i to da se ova kuća mora smatrati porodičnim domom.

Sud utvrđuje da je apelantica, suprotno tvrđenju upravnih organa, bila stalno nastanjena u Banjoj Luci. Ovu činjenicu dokazuje iskaz svjedoka, J. i A. L., koji su u svrhu izdavanja ličnih dokumenata pred Općinskim sekretarijatom za opću upravu izjavili daje apelantica od 1991. stalno nastanjena u Banjoj Luci. Iskaz nosi datum od 23. septembra 1997. godine. Drugi dokaz je i sama izjava gosp. S.M. pred Općinskim sudom. U postupku saslušanja stranaka pred ovim sudom, gosp. S. M. je izjavio da se apelantica nekoliko dana nakon useljavanja u njenu kuću pojavila i tražila da joj se kuća vrati. Prema tome, u ovom slučaju ne može se govoriti o napuštanju dotičnog stambenog objekta.

Iz ovoga slijedi da je apelantici uskraćena mogućnost da se uz pomoć nadležnih sudskih organa vrati u svoju kuću u koju se nasilno uselio gosp. S. M. Postupkom pred upravnim organima bilo joj je onemogućeno da dokaznim postupkom opovrgne istinitost činjenica utvrđenih Zapisnikom upravnog organa. Stoga se rješenja, koja se apelacijom osporavaju, kose sa apelanticinim pravom na poštovanje doma u smislu člana 8. stav 1. Evropske konvencije.

U skladu sa članom 8. stav 2. Evropske konvencije, a prema tumačenju Evropskog suda za ljudska prava, ovakvo procesiranje bi moglo da bude opravdano da je "predviđeno zakonom", da ima određeni cilj koji je legitiman na osnovu ovog stava i daje to "neophodno u demokratskom društvu" za ovaj cilj. (*Gillow* presuda, vidi str. 3. stav 48.)

Sud podsjeća da u ovom slučaju, u okviru člana 6. Konvencije, postupak pred sudom i upravnim organima nije bio vođen u saglasnosti sa Zakonom o parničnom postupku, tj. Zakonom o upravnom postupku i sporu. U svakom slučaju, ni na koji način nije bilo utvrđeno daje miješanje u apelanticino pravo na poštovanje njenog doma bilo primjereno i neophodno u demokratskom društvu. Uvjeti iz stava 2. člana 8. u pogledu zakonitosti i neophodnosti, stoga, nisu bili ispunjeni. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da su rješenja prekršila apelanticino pravo na poštovanje njenog doma iz člana 8. Evropske konvencije.

(c) Član 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju glasi:

"Svako fizičko i pravno lice ima pravo mirno uživati u svojoj imovini. Niko ne može biti lišen imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ne utiču ni na koji način na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korištenje imovine u skladu sa općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni."

Prema jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava, član 1. Protokola br. 1 na Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, pokriva lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treći, sadržan u drugom stavu, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontrolišu korištenje imovine u skladu sa općim interesom sprovođenjem onih zakona koje smatraju potrebnim u tu svrhu. (Vidi, između ostalog, Evropski sud za ljudska prava, *Sprrong i Lonnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982, serija A br. 52. stav 61. i *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. septembra 1995. serija A broj 315-C, stav 26. sa daljnjim referencama.)

Sud podsjeća na zaključke u vezi s članovima 6. i 8. Evropske konvencije, da su rješenja prvostepenog upravnog organa u Banjoj Luci od 21. januara 1997., drugostepenog upravnog organa od 3. juna 1997. godine i Vrhovnog suda Republike Srpske od 18. augusta 1999. godine onemogućile apelantici da na zakonit način ponovo uđe u svoju kuću.

Istina je daje pravo dodijeljeno gosp. S. M. odlukama upravnih organa (zadnje sa datumom od 21. januara 1997. godine) bilo pravo na privremeno korištenje kuće. Ipak, apelantica je sada već nekoliko godina bila *de facto* lišena svih svojih vlasničkih prava, te se stoga može smatrati da je bila lišena svoje imovine u smislu druge rečenice prvog stava člana 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju. Prema ovoj odredbi, lišavanje može biti opravdano jedino ako je u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom. Međutim, Ustavni sud je već ustanovio da postupci koji su završili rješenjima i presudom Vrhovnog suda, nisu bili vođeni u skladu sa Zakonom o parničnom postupku i Zakonom o upravnom postupku, tj. sporu. Miješanje, stoga, nije bilo opravdano. Prema tome, presuda i rješenja su povrijedila apelanticino pravo na mirno uživanje imovine iz člana 1. Protokola broj 1 na Konvenciju.

6. Zaključak

Ustanovivši povredu apelantinih prava iz članova 6. i 8. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 na Konvenciju, Ustavni sud je odlučio da ukine rješenje Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom Banja Luka od 21. januara 1997., rješenje Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica od 3. juna 1997. i presudu Vrhovnog suda Republike Srpske od 18. augusta 1999. godine.

Ustavni sud nalaže nadležnim organima Republike Srpske da postupe kao u Odluci.

Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko,

doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 7/00

19. augusta 2000.

Neum

Predsjednik

Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Prof.dr. Kasim Begić

Odbijajući nadležnost da preispita činjenično stanje, Vrhovni sud Republike Srpske povrijedio je apelantičino pravo pristupa sudu pune jurisdikcije zajamčeno Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Ustavom BiH.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 18. i 19. augusta 2000. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija B. Š. iz Gradačca protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev.166/99 od 14. oktobra 1999. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Gosp. B. S. iz Gradačca je uložio apelaciju preko svog punomoćnika, advokata F. A. iz Gradačca, protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev.166/99 od 14. oktobra 1999. godine.

Kako proizilazi iz navoda u apelaciji i iz dokumenata proslijeđenih Ustavnom sudu, činjenično stanje može se sumirati na sljedeći način:

Apelant je državljanin Bosne i Hercegovine. Od 1971. godine boravi u SR Njemačkoj, gdje je i stalno zaposlen. Bivša apelantova supruga živjela je do juna 1992. godine sa njihovo dvoje djece, A. Š. (25. august 1980.) i E. Š. (26. juli 1983.), u Gradačcu. Od toga datuma gđa S. Š. je preselila u SR Njemačku. Kada je došla u mjesto boravka svoga muža, ustanovila je da njen suprug živi u faksičkoj zajednici sa drugom ženom. Iz toga razloga preselila je u susjedno mjesto i tu ostala, zajedno sa djecom, sve do jula 1996. kada se vratila u Gradačac. Djeca su ostala kod oca da bi završili školu. Apelant je plaćao za izdržavanje djece i supruge 1.620 DM mjesečno, od samog njihovog dolaska pa do preseljenja djece kod oca, tj. do odlaska majke u Gradačac.

Gosp. B. Š. je pokrenuo brakorazvodnu parnicu, a njegova supruga je podnijela zahtjev za izdržavanje. Općinski sud u Gradačcu je 26. februara 1998. godine donio presudu kojom su djeca, A. i E., povjereni na čuvanje, vaspitanje i izdržavanje ocu, a bivšoj supruzi, S. Š., obavezan je plaćati doprinos za izdržavanje u iznosu 200 KM mjesečno, počev od 24. septembra 1997. godine.

Protiv dijela presude koja se odnosi na izdržavanje bivše supruge, apelant B. Š. je podnio žalbu Kantonalnom sudu u Tuzli. Kantonalni sud Tuzla je donio presudu 10. septembra 1998. godine, kojom je odbio žalbu kao neosnovanu i potvrdio prvostepenu presudu.

Na presudu Kantonalnog suda Tuzla apelant je podnio reviziju Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, koji je presudom od 14. oktobra 1999. godine djelimično uvažio presudu i preinačio presudu Općinskog i Kantonalnog suda. Na osnovu presude ovog Suda, apelantu je smanjen doprinos za izdržavanje bivše supruge sa 200 na 150 KM, počev od 24. septembra 1997. godine.

Postupkom nižestepenih sudova utvrđeno je da bivša supruga apelanta nema nikakve imovine ni prihoda, nema zaposlenja, a šanse za zapošljavanje su minimalne s obzirom na trenutno stanje nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini te činjenicu da gđa S. S. ima samo osnovno obrazovanje. Apelant radi u SR Njemačkoj i ostvaruje mjesečni prihod od 5.000 DM.

2. Apelacija

Apelant se žali da je presudom Općinskog suda od 26. februara 1998. godine, presudom Kantonalnog suda Tuzla od 10. septembra 1998. godine, te presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine od 14. oktobra 1999. godine, povrijeđeno njegovo pravo na fer postupak iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njegovo pravo na uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj Konvenciji bez diskriminacije iz člana 14. istoimene Konvencije.

U pogledu fer postupka apelant se žali na pristrasnost suda i navodi da sam posao i rad u SR Njemačkoj ne može biti isključiv razlog da se dodijeli izdržavanje apelantovom bivšem bračnom drugu, te daje ova povreda u diskriminatornoj vezi sa članom 14. već spomenute Konvencije i to, prije svega, u pogledu imovinskog stanja. Apelant se žali da presude nisu donesene na osnovu zakona nego da se oslanjaju na činjenice čiju pravilnu utvrđenost apelant dovodi u pitanje. On dalje ističe da je motiv ovakvih presuda da se država oslobodi obaveze plaćanja izdržavanja osoba u sličnom položaju.

3. Postupak pred Ustavnim sudom

Gosp. B. Š. je 7. februara 2000. godine uložio apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine od 14. oktobra 1999. godine.

19. marta 2000. godine, zahtjevano je od Vrhovnog suda da dostavi odgovor na apelaciju na osnovu člana 16. Poslovnika Ustavnog suda. Istog dana zahtjevano je od Općinskog suda da dostavi Sudu spis na uvid. Vrhovni sud je, pismom od 27. marta 2000. godine, obavijestio Ustavni sud daje spis sa presudom vratio prvostepenom sudu 2. decembra 1999. godine, ali nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. **Dopustivost predmeta**

U skladu sa članom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na povredu njegovih prava zaštićenih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Iz člana II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Iz toga slijedi da Ustavni sud ima nadležnost u pogledu ove apelacije.

Prema članu 11. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud može odlučivati po apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta, i samo ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac primio presudu o zadnjem korištenom pravnom lijeku.

U ovom predmetu pobijana je presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, protiv koje nema daljnjih pravnih lijekova. Apelantov zastupnik je primio odluku Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine 11. januara 2000. godine, a apelacija pred Ustavnim sudom datira od 7. februara 2000. godine.

Stoga, Ustavni sud smatra apelaciju dopustivom.

5. **Ustavni sud je ocijenio**

U skladu sa članom 26. Poslovnika Ustavnog suda - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99), Sud kod odlučivanja ispituje da li postoje samo one povrede koje su iznesene u zahtjevu.

Apelant se poziva na član 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava, koji u svom relevantnom dijelu glasi:

"Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama...ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona...",

te na član 14. istoimene Konvencije koji glasi:

"Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj konvenciji osigurava se bez diskriminacije po bilo kojem osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovinsko stanje, rođenje ili drugi status".

Ustavni sud konstatuje da se revizija gosp. B. Š. pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine odnosi na njegovo građansko pravo i iz toga proizilazi da se član 6. primjenjuje u datom slučaju. Prema tome, Ustavni sud mora preispitati da li je spor pred Vrhovnim sudom bio fer onako kako to član 6. zahtijeva, odnosno da li je Vrhovni sud povrijedio član 6. u vezi sa članom 14. jer ne postoji opća obaveza nediskriminacije.

Na osnovu člana 239. Porodičnog zakona Bosne i Hercegovine, bračni drug koji nema dovoljno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, tj. ne može se zaposliti, ima pravo na izdržavanje od svog bračnog druga, srazmjerno njegovim mogućnostima. Izuzetak od ovog pravila propisuje član 241. istog Zakona koji omogućava sudu da odbije zahtjev za izdržavanjem ako se taj bračni drug bez ozbiljnog povoda grubo ili nedolično ponašao u bračnoj zajednici ili ako bi njegov zahtjev predstavljao očitu nepravdu za drugog bračnog druga.

Ustavni sud smatra daje Vrhovni sud odredbe ovog zakona primijenio na fer način i da, prema tome, ne nalazi povredu člana 6. Konvencije. Činjenica da Vrhovni sud temelji svoje stavove na apelantovom prihodu u Njemačkoj ne predstavlja diskriminaciju u okviru značenja člana 14. Konvencije.

Pod ovim okolnostima Ustavni sud konstatuje da je pobijana presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine u saglasnosti sa Ustavom i da ustavna prava gosp. B. Š. nisu povrijeđena.

6. Zaključak

Ustavni sud iz izloženog zaključuje da se apelacija mora odbiti.

Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 11/00
18. augusta 2000.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof.dr. Kasim Begić

Visina iznosa za izdržavanje bračnog druga, određena na osnovu ličnog dohotka ostvarenog u inozemstvu, ne predstavlja diskriminaciju prema Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 18. i 19. augusta 2000. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija H. J., iz Tuzle, protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Rev.261/99, od 17. februara 2000. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Rješenjem Općinskog suda u Tuzli, broj RI-36/96, od 20. marta 1998. godine, u pravnoj stvari predlagača K. J., iz Tuzle, protiv protivnika predlagača H. J. iz Tuzle, radi određivanja nosioca stanarskog prava na stan, K. J. je određena za nosioca stanarskog prava na trosobnom stanu u Tuzli, ulica Narodnog fronta broj 3, stan broj 10, površine 71 m², a H. J. prestalo je svojstvo nosioca stanarskog prava na tom stanu i naloženo mu je da se, pod prijetnjom prinudnog izvršenja, iseli iz stana u roku od 15 dana nakon što mu predlagateljica osigura nužni smještaj, kao i da joj naknadi troškove sudskog postupka.

Drugostepenim rješenjem Kantonalnog suda u Tuzli, broj Gž-701/98, od 14. maja 1999. godine, žalba H. J. je odbijena i prvostepeno rješenje potvrđeno.

Rješenjem Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Rev. 261/99, od 17. februara 2000. godine, revizija H. J. protiv drugostepenog rješenja je odbijena.

Smatrajući nespornim daje brak između gđe K. J. i gosp. H. J. razveden po članu 55. Porodičnog zakona i da nijedna od stranaka nije željela da nastavi bračnu zajednicu, iz čega se ne bi moglo zaključiti koja je od stranaka više doprinijela poremećaju bračnih odnosa, nižestepeni sudovi su u vanparničnom postupku na osnovu činjenica utvrdili da sa predlagateljicom K.J. živi zajedničko dijete stranaka, kćerka koja je student medicinskog fakulteta, i da preduzeće u kojem predlagateljica radi nije u mogućnosti da joj osigura drugi stan, stambene potrebe predlagateljice su veće od protivnikovih; da su materijalne prilike K. J., koja ostvaruje dohodak u iznosu od 14,16 KM i naknadu za topli obrok u iznosu od 92,50 KM, nasuprot protivniku H. J., koji kao tržišni inspektor ostvaruje mjesečno 651 KM i naknadu za topli obrok 80 KM; da zdravstveno stanje protivnika, koji je ratni invalid sa invaliditetom od 20%, nije teže od zdravstvenog stanja predlagateljice, koja boluje od hipertenzije i reumatizma; daje protivnik predlagateljice H.J. na predmetnom stanu postao nosilac stanarskog prava na osnovu ugovora o zamjeni za stan koji je dobio iz osnova radnog odnosa; da prema tome utvrđene pravno relevantne okolnosti opravdavaju da se za nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu odredi predlagateljica K. J.

Posebno se ističe daje u predmetu apelacije rješenjem Osnovnog suda u Tuzli, broj R-I-28/93, od 11. januara 1994. godine, predlagateljica K. J. određena za nosioca stanarskog prava na spornom stanu, a protivniku predlagateljice H. J. prestaje to svojstvo danom pravosnažnosti rješenja, kome se i nalaže da, pod prijetnjom prinudnog iseljenja, iseli iz stana u roku od 15 dana nakon što mu K.J. osigura nužni smještaj. Navedeno rješenje potvrđeno je drugostepenim rješenjem Višeg suda u Tuzli, broj Gž-161/94, od 28. jula 1994. godine, donesenom po žalbi H.J. Rješenjem Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine, broj Rev.40/96, od 3. juna 1996. godine, donesenom po reviziji H.J., predmet je vraćen prvostepenom sudu na ponovni postupak zbog nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. U ponovnom postupku odlučeno je kako je navedeno u rješenju koje se apelacijom pobija.

2. Apelacija

Gosp. H. J. iz Tuzle, koga zastupa gosp. V M., advokat iz Tuzle, podnio je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine apelaciju protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Rev.261/99, od 17. februara 2000. godine. Apelant tvrdi da su osporenim rješenjem, kao i rješenjima nižestepenih sudova, povrijeđena njegova ljudska prava na fer postupak pred sudom u građanskim stvarima, na dom i imovinu te ravnopravnost supružnika i u slučaju razvoda braka u pogledu međusobnih građanskopravnih prava i obaveza, koje jamči Ustav Bosne i Hercegovine (član II/3. pod (e), (f) i (k)) i Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (član 6. stav 1. i član 8.) i njezini protokoli (član 1. Protokola broj 1 i član 5. Protokola broj 7).

U pogledu fer postupka apelant se žali da su sudovi manipulirali dokazima, tj. uzimali u obzir dokumente sa neistinitim sadržajem, (npr. potvrda daje plaća K. J. 14 KM; daje kćerka redovan student i nakon 12 godina studiranja; da preduzeće u kome K. J. radi nije u mogućnosti da joj riješi stambeno pitanje; da apelant ne spori da mu je stan dodijeljen i za članove porodice, iako je on dobio kadrovski stan bez obzira na broj članova porodice). Dalje navodi daje invalid 40%, a ne 20%, te daje više puta nudio zamjenu predmetnog stana za dva manja, ali je to K. J. odbijala, a kao poseban problem, ističe to stoje sud pribavio dokaze o socijalnom stanju nastalom nakon više godina od podnošenja zahtjeva za određivanje nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu.

Apelant smatra da je pobijano rješenje zasnovano na odredbama Zakona o stambenim odnosima koje su ncprimjenljive, jer zanemaruju njegov doprinos u sticanju stana i njegova ulaganja kroz radni vijek i u direktnoj su suprotnosti sa pravom na stan koje jamči član 8. Evropske konvencije i član 1. Protokola br. 1, kao i sa odlukama Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu u vezi sa primjenom zakona koji regulišu stambenu oblast. Ističe daje predmetni stan trebalo kvalificirati kao zajednički stečenu imovinu, čime bi se ispoštovao i član 5. Protokola br. 7 Evropske konvencije, koji jamči ravnopravnost supružnika i u slučaju razvoda braka u pogledu međusobnih građansko-pravnih prava i obaveza. Stoga predlaže da Ustavni sud pobijano rješenje ukine i donese privremenu mjeru zabrane iseljenja iz stana do konačnog rješenja na sudu.

3. Postupak pred Ustavnim sudom

Na osnovu člana 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 2/97, 16/99, 20/99 i 24/99 - prečišćeni tekst), o apelaciji je obavješten Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine koji je donio rješenje koje se apelacijom pobija, kao i drugi učesnik u vanparničnom postupku - predlagateljica K. J. iz Tuzle, i od njih zatraženo da dostave svoje odgovore.

Gđa K. J. u svom odgovoru, dostavljenom 27. jula 2000. godine, u cijelosti osporava navode iz apelacije. Ističe da je u dosadašnjem postupku utvrđeno da su njene potrebe za rješavanjem stambenog pitanja veće, da sve pravno relevantne okolnosti, uključujući i činjenicu da je kćerka stranaka redovan student, opravdavaju da se ona odredi za nosioca stanarskog prava, te daje i ona nosilac ljudskih prava i temeljnih sloboda i da u tom pogledu ne postoji prednost jedne pred drugom strankom. Osim toga, gđa K. J. smatra da ne postoji osnov za donošenje privremene mjere koju apelant predlaže, jer ne postoji bilo kakva okolnost koja bi upućivala na nastanak štete apelantu, koji nije ni definisao u čemu bi se šteta sastojala.

4. Dopustivost predmeta

Na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na povredu apelantovih prava koje jamče Ustav Bosne i Hercegovine i Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njezini protokoli. Iz toga slijedi da Ustavni sud ima nadležnost u pogledu ove apelacije.

Prema članu 11. stav 3. Poslovnika, Ustavni sud može odlučivati o apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

Predmetnom apelacijom pobija se rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, protiv kojeg nema pravnih lijekova. Apelantov zastupnik je primio rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine 27. aprila 2000. godine, a apelacija je podnesena Ustavnom sudu 24. maja 2000. godine.

Stoga, Ustavni sud smatra apelaciju dopustivom.

5. Ocjena Ustavnog suda

Na osnovu člana 26. Poslovnika, Ustavni sud kod odlučivanja ispituje samo one povrede koje su iznesene u zahtjevu.

Gosp. H. J. se žali da su osporenim rješenjem Vrhovnog suda povrijeđena njegova ljudska prava koje jamče sljedeće odredbe:

Član II/3. pod (c), (f) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, koji u svom relevantnom dijelu glasi:

"3. Katalog prava - Sva lica unutar teritorije Bosne i Hercegovine će uživati ljudska prava i slobode na koje je ukazano u stavu 2. ovog člana, što uključuje:

e) pravo na fer saslušanje u građanskim ... stvarima;

f) pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku;

k) pravo na imovinu".

Član 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koji u svom relevantnom dijelu glasi:

"1. Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama... ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona..."

Član 8. iste Konvencije, koji u svom relevantnom dijelu glasi:

"Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske".

Član 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju, koji glasi:

"Svako fizičko i pravno lice ima pravo mirno uživati u svojoj imovini. Niko ne može biti lišen imovine, osim u javnom interesu i pod uvojetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ne utiču ni na koji način na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni."

Član 5. Protokola broj 7 na Evropsku konvenciju, koji glasi:

"U vezi s brakom, u toku braka i u slučaju njegovog raskida, supružnici su ravnopravni u pogledu međusobnih građanskopravnih prava i obaveza i u svom odnosu prema djeci. Ovim se članom države ne sprečavaju da preduzimaju neophodne mjere u interesu djece."

Ustavni sud konstatuje da se revizija gosp. H. J. pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine odnosi na njegovo građansko pravo i iz toga proizilazi da se član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjuje u ovom slučaju. Prema tome, Ustavni sud će preispitati da li je spor pred Vrhovnim sudom bio fer onako kako to član 6. zahtijeva, odnosno da li je Vrhovni sud povrijedio član 6. Evropske konvencije i član 5. Protokola broj 7.

Prema članu 20. Zakona o stambenim odnosima, ako se u slučaju razvoda braka raniji bračni drugovi, koji su zajednički nosioci stanarskog prava, ne sporazumiju koji će od njih ostati nosilac stanarskog prava, o tome, po zahtjevu jednog od njih, odlučuje nadležni sud, u vanparničnom postupku, vodeći računa o stambenim potrebama oba bračna druga, njihove djece i drugih lica koja zajedno s njima stanuju, o razlozima iz kojih je brak razveden, kao i o drugim socijalnim okolnostima. Istim članom Zakona je propisano da je raniji bračni drug, koji je po odluci suda prestao da bude nosilac stanarskog prava, dužan da iseli iz stana, zajedno sa korisnicima stana koji čine njegovo domaćinstvo, kada mu se osigura nuži smještaj.

Ustavni sud uočava da je Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u predmetu primijenio relevantne odredbe Zakona o stambenim odnosima i da ne postoje sumnje da je postupak bio vođen na nepravičan način. Ustavni sud, stoga, zaključuje da u konkretnom predmetu nije došlo do povrede člana 6. Konvencije niti člana 5. Protokola broj 7.

U pogledu člana 8. Konvencije, koji štiti pravo na dom i člana 1. Protokola br. 1 koji štiti pravo na imovinu, Ustavni sud konstatuje da se konkretni predmet tiče postupka dodjeljivanja stanarskog prava jednom od bračnih drugova nakon razvoda njihovog braka i da su sudovi odlučili na osnovu propisa o vanparničnom postupku. Ustavni sud nije našao elemente koji bi ukazivali daje u konkretnom slučaju došlo do povrede prava na poštivanje doma, zajamčenog članom 8. Konvencije niti do povrede prava na imovinu, zajamčenog članom 1. Protokola br. 1 na Konvenciju.

Pod ovim okolnostima Ustavni sud ocjenjuje da osporeno rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine nije povrijedilo Evropsku konvenciju niti njene protokole, te daje, stoga, ovo rješenje u saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

6. Zaključak

Ustavni sud je zaključio da odbije apelaciju.

Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku donio je Ustavni sud u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko

U 12/00
18. august 2000.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

U predmetu koji se tiče postupka dodjeljivanja stanarskog prava jednom od bračnih drugova nakon razvoda braka, sudovi su primijenili relevantne odredbe Zakona o stambenim odnosima (član 20.). Stoga rješenjem Vrhovnog suda kojim je odbijena revizija apelanta, kao i rješenjima donesenim na osnovu propisa o vanparničnom postupku, nisu povrijeđena apelantova prava na pravično suđenje i na imovinu (Evropska konvencija).

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 57. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 29. septembra 2000. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija MDD Hotela "Bosna" Banja Luka protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev. 120/97 od 15. juna 1999. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Činjenice koje je predočio podnosilac, a koje učesnici nisu osporili, su sljedeće:

Podnosilac MDD Hotel "Bosna" Banja Luka i neki drugi hoteli, koji su skupa činili Turističko društvo "Kontinental", su 27. jula 1990. godine, zajedno sa M. C., zaključili ugovor o osnivanju d.o.o. "Adria trade".

Rješenjem Osnovnog suda Banja Luka od 19. jula 1991. godine, raspadom društva "Kontinental", status Hotela "Bosna" i ostalih hotela se promijenio. Od tada Hotel "Bosna" i sedam preostalih društava nastupaju kao nezavisna pravna lica.

Prema navodima Hotela "Bosna", M. C. nije ispunio svoje obaveze iz ugovora. Djelovao je u ime društva nezavisno, nije informisao suvlasnike niti tražio njihova odobrenja. Između ostalog, zaključio je ugovore o najmu poslovnih prostora u zajedničkom objektu "Adria trade" i poduzimao investicije koje su rezultirale velikim gubicima.

Zbog toga je Hotel "Bosna", uz saglasnost ostalih članova društva "Adria trade", 23. novembra 1993. godine, pokrenuo postupak pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci, radi raskida ugovora o osnivanju društva "Adria trade". Iako je tužbu uložio samo Hotel

"Bosna", ostalim društvima je Osnovni sud odobrio pravni položaj učesnika u postupku na strani Hotela "Bosna". Oni su, na prvostepenom i drugostepenom sudu, tretirani kao jedan jedinstven parničar, a ne kao odvojeni pojedinačni parničari.

Osnovni sud u Banjoj Luci je, 19. juna 1996. godine, odlučio raskinuti ugovor na osnovu čl. 132. i 133. Zakona o obligacionim odnosima jer cilj ugovora nije postignut, te narediti M. C. da vrati objekat "Adria trade" apelantu i ostalim članovima raspadnutog društva, slobodan od lica i stvari. Sud nije odlučio o preostalom dijelu tužbe, koji se odnosi na naknadu štete i na utvrđivanje udjela izvornih osnivača društva "Adria trade".

Okružni sud u Banjoj Luci je 29. januara 1997. godine odbio žalbu tuženog M. C., i potvrdio djelimičnu prvostepenu presudu.

Vrhovni sud Republike Srpske je 15. juna 1999. godine uvažio reviziju koju je podnio M.C., poništio presudu Okružnog suda zbog povrede odredbi parničnog postupka i materijalnog prava, i vratio predmet Osnovnom sudu. Vrhovni sud se složio da su ispunjeni uvjeti za razortačenje društva, ali je pritom istakao da je preostala društva, koja su zajedno sa Hotelom "Bosna" činila društvo "Kontinental", i koja su učestvovala u postupku na strani podnosioca, u postupku trebalo proceduralno tretirati kao odvojene suparničare, te da prvostepeni i drugostepeni sud nisu mogli donijeti zakonitu presudu bez uzimanja u obzir ovog proceduralnog aspekta.

2. Postupak pred Ustavnim sudom

Hotel "Bosna" je 14. septembra 1999. godine uložio apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev.190/97 od 15. juna 1999. Zastupnik Hotela "Bosna" pred Ustavnim sudom je M. Đ., advokat iz Banje Luke.

Od gosp. M. Đ. je, 10. decembra 1999. godine, zatraženo da dostavi dodatne informacije u pogledu iscrpljivanja pravnih lijekova i ustavnih prava koje smatra povrijeđenim osporenom presudom Vrhovnog suda. Gosp. M. Đ. je dostavio svoj odgovor 18. augusta 1999. god.

Ustavni sud je 24. marta 2000. godine zatražio od punomoćnika M. C. da dostavi svoj odgovor na apelaciju. Osnovni sud u Banjoj Luci obavijestio je Ustavni sud daje 10. aprila 2000. godine dostavio apelaciju njegovom punomoćniku, advokatu G. M. Ustavni sud je odgovor punomoćnika tuženog primio 23. maja 2000. godine.

U odgovoru na apelaciju punomoćnik tuženog smatra da apelacija nije dopuštena, s obzirom da se odnosi na presudu Vrhovnog suda Republike Srpske kojom nisu iscrpljeni svi pravni lijekovi, što je protivno članu 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda. Punomoćnik je dodao da, pošto je imovina Hotela "Bosna" državno vlasništvo, ona predstavlja pravo, ali ne i ljudsko pravo, a kako se ljudska prava vezuju za pojedinca i štite kao takva, on smatra da u konkretnom slučaju ne postoji povreda ljudskih prava iz člana II Ustava Bosne i Hercegovine, te da, stoga, apelaciju treba odbaciti kao nedopuštenu.

3. Apelacija

Apelant se žali da je povrijeđeno njegovo pravo na nepristrano i javno suđenje u razumnom roku, predviđeno članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Apelant, također, tvrdi daje presuda Vrhovnog suda Republike Srpske od 15. juna 1999. godine neustavna zbog toga što je ustanovila da su društva koja su činila "Kontinental" trebala biti tretirana kao zasebni parničari. Nadalje, Hotel "Bosna" navodi da je povrijeđeno i njegovo pravo na efektivan pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, jer se pred nižim sudovima više ne može povesti javna rasprava nakon što je Vrhovni sud vratio predmet prvostepenom sudu. U vezi s tim, apelant tvrdi da niži sudovi neće biti nezavisni i nepristrani u svojim presudama, jer će biti vezani presudom Vrhovnog suda.

4. Dopustivost

Prema članu VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta, i ako se apelacija podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio (član 11. Poslovnika).

U konkretnom predmetu, Hotel "Bosna" je primio odluku Vrhovnog suda Republike Srpske od 15. juna 1999. godine 18. augusta 1999. godine. Apelacija pred Ustavnim sudom je datirana 14. septembra 1999. godine, a Ustavni sud ju je primio šest dana kasnije, 20. septembra 1999. godine. Apelacija je, stoga, uložena u propisanom roku od 60 dana.

Iz činjeničnog stanja jasno je daje predmet bio podijeljen u dva dijela. Prvi dio se tiče raskida ugovora o osnivanju društva "Adria trade". Drugi dio, o kojem Osnovni sud još nije odlučio, se tiče naknade gubitaka i određivanja udjela izvornih osnivača društva "Adria trade". Ustavni sud trenutno razmatra prvu djelimičnu odluku koju je poništio Vrhovni sud Republike Srpske svojom odlukom od 15. juna 1999. godine.

Činjenica da je Vrhovni sud vratio predmet Osnovnom sudu u Banjoj Luci radi ispravke proceduralnih grešaka, koje su pripisane nižim sudovima, ne znači da Hotel "Bosna" nije iscrpio sve pravne lijekove. Relevantni pravni lijekovi su oni koji se tiču predmetnih žalbi. Kako se ove žalbe, uglavnom, odnose na dužinu postupka i odsustvo pravnog lijeka, ne postoji daljnji pravni lijek kojeg je Hotel "Bosna" trebao iscrpiti.

Ustavni sud, stoga, smatra daje apelacija Hotela "Bosna" protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske (broj Rev. 120/97 od 15. juna 1999. godine) dopustiva.

5. Ustavni sud je ocijenio

5.1. Član 6. stav 1. Evropske konvencije

Član 6. stav 1. Evropske konvencije glasi:

"Svako ima pravo da zakonom određen, nezavisan i nepristrasan tribunal, pravično, javno i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obavezama građanske prirode..."

U svojoj jurisprudenciji i Evropski sud za ljudska prava je utemeljio određeni broj kriterija na osnovu kojih treba odlučiti da li je trajanje postupka bilo predugačko. Ovi kriteriji se u suštini odnose na kompleksnost predmeta i na ponašanje apelanta i vlasti prilikom razmatranja predmeta.

Konvencija nameće obavezu državama potpisnicama da organizuju svoje pravne sisteme tako da se omogući sudovima da ispune pretpostavke Člana 6. stav 1., uključujući i onu o postupku u razumnom roku. Ipak, privremeno nagomilavanje predmeta ne povlači odgovornost država potpisnica pod pretpostavkom da one, brzo djelujući, poduzmu korake za rješavanje ovakvih iznimnih situacija. (Vidi presude Evropskog suda za ljudska prava, između ostalih, *Zimmermann* i *Steiner*, presuda od 13. jula 1983. godine, Izvještaji broj 66 st. 29-31; *Guincho*, presuda od 10. jula 1984. godine, Izvještaji broj 81 st. 38. i 40; *Deumeland*, presuda od 29. maja 1986. godine, Izvještaji broj 100, stav 82.)

Predmet je pokrenut pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci 23. novembra 1993. godine. Osnovni sud je 19. juna 1996. godine okončao ugovor između Hotela "Bosna" i gosp. M. C.. Gosp. M. C. je uložio žalbu protiv ove presude, a Okružni sud u Banjoj Luci je 29. januara 1997. godine potvrdio prvostepenu djelimičnu presudu. Konačno, 15. juna 1999. godine, Vrhovni sud Republike Srpske je uvažio reviziju gosp. M. C. i poništio presudu Okružnog suda zbog povrede postupka. Predmet je vraćen Osnovnom sudu.

Oko pet i po godina je proteklo od pokretanja postupka pa do odluke Vrhovnog suda. Međutim, tokom prve dvije godine, tj. do 14. decembra 1995. godine, Ustav Bosne i Hercegovine još nije bio na snazi, pa tokom tog vremena Evropska konvencija nije bila obavezujuća u Bosni i Hercegovini. Razuman period trajanja u ovom predmetu je, stoga, oko tri i po godine, iako Ustavni sud može uzeti u obzir daje postupak trajao i duže od ovog perioda od tri i po godine.

Ustavni sud, također, treba uzeti u obzir daje u periodu neposredno nakon što je uspostavljen mir u Bosni i Hercegovini, sudski sistem u zemlji bio suočen sa znatnim teškoćama i daje prirodno da je trebalo neko vrijeme da se te teškoće prevaziđu i da se ponovo uspostavi sistem koji normalno funkcioniše.

U ovom kontekstu, Ustavni sud smatra relevantnim pozvati se na jurisprudenciju Evropskog suda za ljudska prava. Taj sud nije indiferentan naspram problema koji

proizilaze prilikom povratka države u demokraciju u napetim situacijama, ekonomskim krizama, i u nedostatku sudija koji obezbjeđuju sve poželjne garancije, i smatra ih aspektima koje se mora uzeti u obzir prilikom određivanja da li je dužina nekog sudskog postupka bila razumna.

Od 14. decembra 1995. godine, kada je Ustav stupio na snagu, pa do odluke Osnovnog suda od 19. juna 1996. godine, prošlo je tek šest mjeseci. Presuda Okružnog suda je donesena svega sedam mjeseci kasnije, 29. januara 1997. godine. Istina je da je presuda Vrhovnog suda donesena 15. juna 1999. godine, tj. dvije godine i pet mjeseci nakon presude Okružnog suda. Međutim, procjenjujući sveukupno vrijeme koje je proteklo da bi se došlo do presude, Ustavni sud ne može zaključiti daje razumni rok u smislu člana 6. stav 1. Konvencije prekršen.

Ustavni sud ne može zaključiti da odluka Vrhovnog suda o vraćanju predmeta Osnovnom sudu, na osnovu toga što društva treba tretirati kao zasebne strane, predstavlja povredu člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Što se tiče daljnjeg postupka pred nižim sudovima, Ustavni sud ne može razmatrati njegovu saglasnost sa članom 6. dok nije došlo do ovog postupka.

Ustavni sud, stoga, zaključuje da se ovaj dio apelacije mora odbiti.

5.2. Član 13. Evropske konvencije

Član 13. Evropske konvencije glasi:

"Svako kome su povrijeđena prava i slobode predviđeni u ovoj konvenciji ima pravo na efektivan pravni lijek pred domaćim vlastima, bez obzira da li su povredu počinila lica koja su postupala u službenom svojstvu."

Apelant tvrdi daje njegovo pravo na efektivan pravni lijek bilo povrijeđeno jer se pred nižim sudovima ne mogu voditi javne rasprave nakon što je Vrhovni sud vratio predmet.

Ustavni sud primjećuje da je Vrhovni sud Republike Srpske poništio presudu Okružnog suda i vratio predmet Osnovnom sudu. Kada Osnovni sud odluči o predmetu, strani koja izgubi spor će biti dostupna žalba pred Okružnim sudom, pa zatim revizija pred Vrhovnim sudom. Ukoliko se pokaže nemogućim da Hotel "Bosna" može imati javnu raspravu pred Osnovnim sudom, to bi moglo pokrenuti pitanja iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Međutim, to ne utiče na prava apelanta na efektivan pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije. Stoga slijedi da nije došlo do povrede člana 13. i da se i ovaj dio apelacije mora odbiti.

Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije dr. Hans Danelius, prof dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko,

doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 14/99
29. septembra 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
prof.dr. Kasim Begić

Ustavni sud odbija apelaciju MDD Hotela "Bosna" Banja Luka, protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev. 120/97 od 15. juna 1999. godine jer, procjenjujući sveukupno vrijeme koje je proteklo da bi se došlo do presude, ne može zaključiti da je razumni rok u smislu člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima prekršen. Istovremeno, Ustavni sud ne može da zaključi da Odluka Vrhovnog suda Republike Srpske o vraćanju predmeta Osnovnom sudu, na osnovu toga što društva trebaju da se tretiraju kao zasebne strane, predstavlja povredu člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99), na sjednici održanoj 29. septembra 2000. godine, donio je

ODLUKU

Apelacija S. i Z. E. iz Mostara, protiv rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj GŽ-87/99 od 14. oktobra 1999. godine i broj GŽ-85/99 od 21. oktobra 1999. godine se usvaja.

Ukidaju se rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj GŽ-87/99 od 14. oktobra 1999. godine i broj GŽ-85/99 od 21. oktobra 1999. godine.

Predmet se vraća Općinskom sudu u Mostaru na odlučivanje u meritumu, u skladu sa važećim zakonskim propisima.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Činjenice, koje su predočili apelanti, a koje drugi učesnici u postupku nisu osporili, su sljedeće.

Apelanti, gosp. S. E. i gđa Z. E., su stekli pravo na penziju 17. januara 1981. godine, odnosno 1. januara 1991. godine. Oni su 15. oktobra 1997. godine pokrenuli postupak protiv Zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zavod) pred Općinskim sudom u Mostaru, tražeći retroaktivno isplaćivanje penzija za period od 1. aprila 1992. godine do 1. juna 1997. godine, kada su živjeli u

inozemstvu. Penzije nisu bile isplaćene zbog rata. Tražena svota iznosi 1.887 KM za gđu Z. E., a 2.589 KM za gosp. S. E.

Zavod je, 16. oktobra 1997. godine, odgovorio na zahtjev apelanata jednim neformalnim dopisom (broj 04-610/1-97), u kojem je izjavio da apelanti nemaju pravo na penzije u naznačenom periodu, već samo od jula 1997. godine, kada su se vratili u Bosnu i Hercegovinu.

Apelanti su se tužbama 2. juna 1998. godine obratili Općinskom sudu u Mostaru tražeći isplatu penzija. Općinski sud je rješenjima od 8. aprila 1999. godine (broj P 783/97) odnosno 3. aprila 1999. godine (broj P 871/97), odbacio obje tužbe. Sud je ustanovio da su apelanti, prema čl. 81. i 82. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ", broj 23/82 i 44/90), te članu 68. tačka 1. republičkog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", broj 38/99 i 22/91, i "Službeni list R BiH", broj 24/92), dužni pokrenuti upravni postupak pred Zavodom za penzijsko i invalidsko osiguranje Bosne i Hercegovine, a ne sudski postupak. Općinski sud se smatrao nenadležnim za razmatranje predmeta.

Ponovo su se, 5. juna 1999. godine, obratili Zavodu tražeći isplatu svojih penzija. Zavod na ovaj zahtjev nije odgovorio.

Kantonalni sud u Mostaru je potvrdio rješenja Općinskog suda u Mostaru svojim rješenjima broj GŽ-87/99 od 14. oktobra 1999. godine, odnosno broj GŽ-85/99 od 21. oktobra 1999. godine. U svom obrazloženju, Kantonalni sud je istakao daje Općinski sud ispravno primijenio materijalno pravo. Niži sudovi nisu bili nadležni u ovom pitanju, a postupak za ostvarivanje prava na penzije su apelanti trebali pokrenuti u formi upravnog postupka pred Zavodom.

2. Apelacija

Apelanti navode da su stekli prava na penzije za određeni period, ali da penzije nisu primili. Oni tvrde daje povrijeđeno njihovo pravo na sudsku zaštitu iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i člana II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav), jer niži sudovi nisu odlučili o njihovom pravu da prime stečene penzije, već su smatrali da su upravni organi nadležni za rješavanje ovog spora.

Oni dalje navode da su povrijeđena njihova prava kao izbjeglica i raseljenih lica iz Aneksa 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Naglašavaju da ova prava uključuju i pravo da im se vrati sva imovina koje su bili lišeni tokom ratnih sukoba, i traže da im se nadoknadi svaki gubitak takve imovine. Nadalje, oni ističu da su ta prava na imovinu također zajamčena članom 1. Protokola br. 1 Evropske konvencije i članom II/3.(k) Ustava. Konačno, podnosioci apelacije tvrde da su osporena rješenja također povrijedila prava zajamčena članom II/5. Ustava i tačkama 3., 7. i 8. Aneksa I

Ustava, koji pobraja dodatne sporazume o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini.

3. Postupak pred Ustavnim sudom

Gđa Z. E. i gosp. S. E. su, 2. decembra 1999. godine, uložili apelaciju pred Ustavnim sudom protiv navedenih rješenja Kantonalnog suda u Mostaru. U ovom postupku ih zastupa gospodin A. Z., advokat iz Mostara.

Ustavni sud je, 3. februara 2000. godine, zatražio od advokata apelanata da dopuni apelaciju i da navede zašto apelanti smatraju da su iscrpili pravne lijekove, te koja prava zajamčena Ustavom smatraju povrijeđenim. Dodatne informacije su potom blagovremeno dostavljene.

Ustavni sud je, 16. februara 2000. godine, zatražio od Kantonalnog suda u Mostaru da se izjasni o apelaciji, ali ovaj sud nije dostavio odgovor.

Zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje u Sarajevu je, 21. marta 2000. godine, Ustavnom sudu dostavio zapažanja u pogledu dopustivosti i suštine apelacije.

4. Dopustivost

Prema članu VI/3.(b) Ustava, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u ustavnim pitanjima kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Prema članu 11. Poslovnika Suda, apelacija mora zadovoljiti dva uvjeta. Prvo, apelanti moraju prethodno iscrpiti sve pravne lijekove protiv presude. Drugo, apelacija mora biti uložena u roku od 60 dana od dana kada je apelant primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

Ustavni sud primjećuje da član 364. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 42/98) predviđa da je apelacija pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine vanredni pravni lijek. Ovaj član, dalje, predviđa da takva apelacija nije dozvoljena ako se predmet tiče imovinskog spora sa novčanim potraživanjima koji ne premašuju 15.000 KM. Slijedi da, u konkretnom predmetu, odluke Kantonalnog suda u Mostaru treba smatrati konačnim. Prema tome, svi pravni lijekovi su iscrpljeni u skladu sa članom 11. Poslovnika Ustavnog suda.

Gđa Z. i gosp. S. E. su primili rješenja Kantonalnog suda u Mostaru 3. novembra 1999. godine. Apelacija Ustavnom sudu je datirana 2. decembra 1999. godine. Ustavni sud, stoga, zaključuje da je apelacija uložena u predviđenom roku i daje dopustiva.

5. Ustavni sud je ocijenio

5.1. Relevantni zakoni

Član 200. stav 1. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/98) glasi:

"Na osnovu činjenica utvrđenih u postupku organ nadležan za rješavanje donosi rješenje o stvari koja je predmet postupka."

Član 204. istog Zakona detaljno specificira formu upravnih rješenja. Ovaj član glasi:

- "(1) Svako rješenje mora se kao takvo označiti. Iznimno, ako je to nužno, posebnim propisima može se predvidjeti da se rješenju može dati i drugi naziv.*
- (2) Rješenje se donosi pismeno. Iznimno, u slučajevima predviđenim ovim zakonom, rješenje se može donijeti i usmeno.*
- (3) Pismeno rješenje sadrži: naziv organa, broj i datum, uvod, dispozitiv (izreku), obrazloženje, uputstvo o pravnom lijeku, potpis ovlaštene službene osobe i pečat organa. U slučajevima predviđenim zakonom ili propisom donesenim na osnovu zakona rješenje ne mora sadržavati pojedine od ovih dijelova. Ako se rješenje obrađuje mehanografski, umjesto potpisa može da sadrži faksimil ovlaštene službene osobe.*
- (4) I kad se rješenje objavi usmeno, mora se izdati napismeno, sukladno ovom zakonu.*
- (5) Rješenje se mora dostaviti stranci u originalu ili u ovjerenom prepisu."*

U pogledu obavezne pouke o pravnom lijeku, koja mora biti sadržana u rješenju, član 208. Zakona o upravnom postupku predviđa:

- "(1) Uputstvom o pravnom lijeku stranka se obavještava da li protiv rješenja može izjaviti žalbu ili pokrenuti upravni spor ili drugi postupak pred sudom.*
- (2) Kad se protiv rješenja može izjaviti žalba, u uputstvu se navodi naziv organa kome se žalba izjavljuje, naziv organa kome se, u kom roku i s kolikom taksom žalba predaje, s tim da se navede i da se žalba može izjaviti i na zapisnik kod organa koji je donio rješenje.*
- (3) Kad se protiv rješenja može pokrenuti upravni spor, u uputstvu se navodi naziv i sjedište suda kom se tužba podnosi, u kom roku i s kolikom taksom, a kad se može pokrenuti drugi postupak pred sudom, navodi se sud kome se može obratiti i u kom roku.*
- (4) Kad je u rješenju dalo pogrešno uputstvo, stranka može postupiti po važećim propisima ili po uputstvu. Stranka koja postupi po pogrešnom uputstvu ne može zbog toga imati štetnih posljedica.*
- (5) Kad u rješenju nije dato nikakvo uputstvo ili je uputstvo nepotpuno, stranka može postupiti po važećim propisima, a može u roku od osam dana tražiti od organa koji je*

rješenje donio da dopuni rješenje. U takvom slučaju rok za žalbu, odnosno sudsku tužbu, teče od dana dostavljanja dopunjenog rješenja.

- (6) Kad je protiv rješenja moguće izjaviti žalbu, a stranka je pogrešno upućena da protiv toga rješenja nema mjesta žalbi ili da se protiv njega može pokrenuti upravni spor, rok za žalbu teče od dana dostavljanja rješenja suda kojim je tužba odbačena kao nedopuštena, ako stranka nije već prije toga podnijela žalbu nadležnom organu.
- (7) Kad protiv rješenja nije moguće izjaviti žalbu, a stranka je pogrešno upućena da se protiv tog rješenja može žaliti, pa je izjavila žalbu i zbog toga propustila rok za pokretanje upravnog spora, ovaj rok joj teče od dana dostavljanja rješenja kojim joj je Žalba odbačena, ako stranka nije već prije toga pokrenula upravni spor.
- (8) Uputstvo o pravnom lijeku, kao poseban sastavni dio rješenja, stavlja se poslije obrazloženja."

Član 84. preuzetog Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja (u daljnjem tekstu: Zakon o osnovnim pravima; "Službeni list SFRJ", br. 23/82, 77/82, 75/88, 8/87, 65/87, 44/90, 54/90 i 84/90) predviđa sljedeće:

"Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja utvrđena ovim zakonom stiču se i dospijevaju danom ispunjenja uvjeta.

Dan početka isplate penzije i novčanih naknada i zastarjelosti pojedinih dospjelih i neisplaćenih iznosa utvrđuje se zakonom.

Penzije i ostale novčane naknade utvrđuju se u mjesečnom iznosu i isplaćuju se unazad."

Nadalje, član 81. stav 2. Zakona o osnovnim pravima specificira opću obavezu Zavoda na sljedeći način:

"U sprovođenju postupka za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja zajednice su dužne da osiguraju efikasno ostvarivanje prava i da osiguranicima i korisnicima prava pružaju stručnu pomoć."

U vezi sa ovim, član 82. stav 1. predviđa:

"U postupku za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja osigurava se zaštita prava u okviru zajednice i sudska zaštita prava osiguranika i korisnika prava, u skladu sa zakonom i samoupravnim općim aktom zajednice."

Nadalje, član 68. stav 1. republičkog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (u daljnjem tekstu: republički Zakon; "Službeni list SRBiH", br. 38/90 i 22/91 i "Sužbeni list RBiH", br. 24/92) glasi:

"Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, koja se osiguravaju u Fondu, ostvaruju se u postupku utvrđenom Zakonom o općem upravnom postupku, u skladu sa Zakonom o osnovnim pravima i ovim zakonom."

5.2. Konkretan slučaj

(a) Član 6. stav 1. Evropske konvencije i član II/3.(e) Ustava

Konkretan predmet se tiče isplate penzija dospjelih tokom perioda kada su apelanti živjeli izvan Bosne i Hercegovine. Stoga je to u suštini pitanje finansijskog potraživanja apelanata. Pravo apelanata na penzije, kao takvo, Zavod nije osporio, ali je, međutim, u svom neformalnom dopisu ustanovio da njihovo pravo ne obuhvata period tokom kojeg su živjeli izvan Bosne i Hercegovine. Postavlja se pitanje da li ovo neformalno odbijanje Zavoda, zajedno sa naknadnim sudskim odlukama o nenadležnosti, predstavlja uskraćivanje prava apelantima na pristup sudu zajamčenog članom 6. stav 1. Evropske konvencije i Ustavom.

Član 6.(1) Evropske konvencije, u relevantnim dijelovima, glasi:

"Svako ima pravo da zakonom određen, nezavisan i nepristrasan tribunal, pravično, javno i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obavezama građanske prirode (...)"

Ustavni sud konstatuje da se spor o sprovođenju prava iz penzijskog osiguranja mora smatrati sporom o "građanskim pravima i obavezama" u okviru značenja člana 6(1) (vidi, između ostalih, *Francesco Lombardo protiv Italije*, presuda Evropskog suda za ljudska prava od 26. novembra 1992. godine, serija A br. 18, stav 36.). Ustavni sud, također, ističe da pravo na pristup sudu predstavlja element koji je inherentan pravu zaštićenom članom 6.(1) Evropske konvencije (vidi *Golder protiv Ujedinjenog kraljevstva*, presuda Evropskog suda za ljudska prava od 21. februara 1975. godine, serija A, br. 18., stav 36.).

Prema članu 200. Zakona o upravnom postupku, Zavod je bio obavezan donijeti formalno rješenje o apelantovim zahtjevima. Nadalje, Zavod je bio obavezan donijeti rješenje u posebnoj formi i uključiti određene elemente u skladu sa članom 204. Zakona o upravnom postupku. Zatim, prema članu 204. stav 3. i članu 208. Zakona o upravnom postupku, rješenje Zavoda bi trebalo sadržavati pouku o pravnom lijeku u slučaju da se žele žaliti protiv njegovog rješenja. Zavod nije postupio u skladu sa ovim pravilima, već je naprosto odgovorio apelantima jednim neformalnim dopisom kojim ih je obavijestio da nemaju prava na penzije u periodu koje je u pitanju.

Efekt ovog neformalnog dopisa Zavoda je taj da su apelanti bili lišeni formalne odluke koju bi mogli osporavati u postupku pred sudom (vidi *Albert i Le Compte protiv Belgije*, Evropski sud za ljudska prava, presuda od 10. februara 1983. godine, serija A, broj 58., stav 20.).

Općinski sud i Kantonalni sud su se, potom, proglasili nenadležnim za razmatranje predmeta apelanata, te nisu otklonili manjkavosti koje su se javile u upravnom postupku.

Kao posljedica Zavodovog nedonošenja formalne odluke i zaključaka sudova o nenadležnosti da razmatraju slučaj, apelantima je uskraćeno pravo na pristup sudu, koje

im je zajamčeno na osnovu člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana II/3.(e) Ustava.

(b) Član 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju i član II/3.(k) Ustava

Član 1. Protokola broj 1 glasi:

"Svako fizičko i pravno lice ima pravo mirno uživati u svojoj imovini. Niko ne može biti lišen imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ne utiču ni na koji način na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni."

Prema jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava, član 1. Protokola broj 1 sadrži tri različita pravila. Prvo, izrečeno u prvoj rečenici prvog stava, je općeg karaktera, i ustanovljava princip mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, u drugoj rečenici ovog stava, pokriva lišavanje imovine i podvrgava ga određenim uvjetima. Treće, sadržano u drugom stavu, priznaje državama potpisnicama pravo kontrole korištenja imovine u skladu sa općim interesima, primjenjujući zakone koje smatraju potrebnim (vidi, između ostalih predmete Evropskog suda za ljudska prava, *Sporrong i Lonroth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A br. 52, stav 61, i *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. septembra 1995. godine, serija A br. 315-C, stav 26. sa daljnjim referencama).

Ustavni sud smatra da pravo na penzije za određeni period predstavlja imovinu u smislu člana 1. Protokola broj 1.

U konkretnom predmetu, apelanti navode da su nosioci prava na penzije, tj. prava zaštićenih prema članu 1. Protokola br. 1, i da imaju pravo da njihov zahtjev razmotri i riješi sud. Odbijanje sudova da razmotre meritum njihovog zahtjeva nije samo povrijedilo njihovo pravo na pristup sudu, kao što je gore ustanovljeno, već im je također uskratilo efektivnu zaštitu njihovog prava na uživanje u njihovoj imovini iz člana 1. Protokola broj 1 Konvencije.

(c) Član II/5. Ustava Bosne i Hercegovine

Budući da je Ustavni sud već ustanovio da su prava apelanata na imovinu povrijeđena rješenjima sudova, Sud ne smatra potrebnim da razmotri da lije došlo i do povrede njihovih prava iz člana II/5. Ustava.

(d) Aneks I Ustava Bosne i Hercegovine

Apelanti nisu specificirali koje odredbe konvencija, navedenih u Aneksu I Ustava, smatraju povrijeđenim osporenim rješenjima sudova. Prema tome, Ustavni sud ne smatra nužnim daljnje razmatranje ovog pitanja.

6. Zaključak

Iz prethodnih razmatranja slijedi da je nedonošenjem formalne odluke Zavoda, u sprezi sa zaključcima o nenadležnosti Općinskog suda i Kantonalnog suda u Mostaru (broj GŽ-87/99 od 14. oktobra 1999. godine i broj GŽ-85/99 od 21. oktobra 1999. godine), došlo do povrede ustavnog prava apelanata na pristup sudu i njihovog prava na mirno uživanje u njihovoj imovini. Njihova se apelacija, stoga, usvaja. Ustavni sud je ocijenio prikladnim vratiti predmet Općinskom sudu radi odlučivanja u meritumu o zahtjevu apelanata u skladu sa važećim zakonskim propisima.

Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 5/00
29. septembar 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
prof. dr. Kasim Begić

Ustavili sud je zaključio da je nedonošenjem formalne odluke Zavoda, u sprezi sa zaključcima o nemjerodavnosti Općinskog suda i Kantonalnog suda u Mostaru (br. GŽ-87/99 od 14. oktobra 1999. godine i br. GŽ-85/99 od 11. oktobra 1999. godine), došlo do povrede ustavnog prava apelanata na pristup sudu i prava na mirno uživanje u njihovoj imovini. Njihova se apelacija, zato, usvaja. Ustavni sud je ocijenio prikladnim vratiti predmet Općinskom sudu radi odlučivanja u meritumu o zahtjevu apelanata u skladu sa važećim zakonskim propisima.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 57. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 29. septembra 2000. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija Hrvatske telekomunikacije d.d. Zagreb protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj GZ-42/99 od 12. aprila 2000. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

Hrvatske telekomunikacije d.d. Zagreb 29. juna 2000. godine, a zatim 31. jula i 4. augusta 2000. godine koje zastupa predsjednik Uprave i glavni direktor Ivica Mudrinić, dipl. ing., podnijeli su apelaciju protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj GŽ-42/99 od 12. aprila 2000. godine, zatraživši od Ustavnog suda da ocijeni ustavnost ovog rješenja saglasno članu W3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine. Apelant je ujedno predložio da Ustavni sud donese privremenu mjeru u smislu člana 75. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

1. Činjenično stanje

Ugovorom o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću zaključenim u Mostaru 1. augusta 1996. godine između Javnog preduzeća HPT - Hrvatska pošta i telekomunikacije, s p.o. Zagreb - Hrvatska (u daljnjem tekstu HPT Hrvatska) i Javnog preduzeća Pošta i telekomunikacije Hrvatske Republike Herceg-Bosne (u daljnjem tekstu HPT Herceg-Bosna) osnovano je društvo "ERONET" Pokretne telekomunikacije d.o.o., sa sjedištem u Mostaru (u daljnjem tekstu ERONET, d.o.o. Mostar). HPT Hrvatske je imao 49% uloga, a HPT Herceg-Bosna 51% uloga u ERONET-u Mostar.

Prema članu 16. Ugovora, u toku trajanja rada Društva, samo uz saglasnost osnivača može doći do promjene članova Društva, a prema članu 17. Ugovora, za ustupanje uloga trećoj osobi izvan Društva potrebna je saglasnost osnivača.

Na osnovu Zakona o razdvajanju Hrvatske pošte i telekomunikacija na Hrvatsku poštu i Hrvatske telekomunikacije ("Narodne novine Republike Hrvatske", broj 101/98), Hrvatske telekomunikacije su stekle vlasničke udjele koje je u ERONET-u Mostar imala HPT Hrvatske, te je u Višem sudu u Mostaru, kao registarskom sudu, izvršen upis promjena 24. juna 1999. godine na ime HT - Hrvatske telekomunikacije d.d. Zagreb (u daljnjem tekstu HT Zagreb).

HPT Herceg-Bosna je promijenio svoj naziv 18. februara 1999. godine i postao društvo ograničene odgovornosti "Hrvatska pošta i telekomunikacije Mostar" (u daljnjem tekstu HPT d.o.o. Mostar). Upravni odbor HPT-a d.o.o. Mostar odlučio je 2. augusta 1999. godine ustupiti svoje udjele iz ERONET-a d.o.o. Mostar društvima Hercegovina osiguranje d.d. Mostar (35,60% udjela), TGP Alpina - Comerc d.o.o. Široki Brijeg (10,92% udjela) i Crohrc d.o.o. Mostar (4,48% uloga).

HPT d.o.o. Mostar, smatrajući sebe osnivačem ERONET-a d.o.o. Mostar, je podnio zahtjev za upis ovih promjena. U skladu sa rješenjem Kantonalnog suda u Mostaru, UA-718/99 od 14. septembra 1999. godine, ove promjene su unesene u sudski registar.

Protiv rješenja Kantonalnog suda u Mostaru član društva HT - Zagreb je uložio žalbu navodeći da prijavu za upis prijenosa udjela nije podnijela ovlaštena osoba budući daje ERONET d.o.o. Mostar ovlašteno lice koje može podnijeti prijavu, a ne njegovi osnivači. HT Zagreb je naveo, također, da prijenos udjela nije bio izveden u skladu sa članom 16. Ugovora o osnivanju, pa zbog toga nije pravno valjan.

Vrhovni sud Federacije je svojim rješenjem broj GZ-4⁹⁹ od 12. aprila 2000. godine odbio žalbu i potvrdio rješenje Kantonalnog suda. Vrhovni sud je potvrdio stanovište Kantonalnog suda u Mostaru daje učesnik u postupku upisa, u smislu člana 14. tada važećeg Zakona o postupku upisa u sudski registar ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/95), lice koje je postupak pokrenulo, lice o čijim se pravima, odnosno pravnim interesima odlučuje u postupku. U ovom predmetu, postupak može pokrenuti HPT d.o.o. Mostar koji ima pravni interes da se prijenos udjela upiše u sudski registar. Pored toga, ugovor nije raskinut budući da HT Zagreb nije osnivač i ne može steći prava osnivača predviđena članom 16. Ugovora.

2. Apelacija

Apelant HT Zagreb smatra da su rješenjima Kantonalnog suda u Mostaru i Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine povrijeđena njegova imovinska prava i time i ostala ustavna prava zaštićena članom II Ustava Bosne i Hercegovine, kao što su pravo na jednakost pred zakonom i pravično suđenje. U pogledu prava na svojinu, HT

Zagreb smatra da su rješenja povrijedila princip na osnovu kojeg strane imaju pravo da izaberu zakone kojim će se rukovoditi ugovor kao i ostale aspekte prava na svojину zagarantovane članom 1. Protokola br. 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. HT Zagreb navodi također da su rješenja Kantonalnog suda i Vrhovnog suda povrijedila princip "pacta sunt servanda" koji je osnov za strano ulaganje apelanta, odnosno njegovog pravnog prednika HPT Zagreb. Dalje se navodi da apelant nije dao nikakvu suglasnost drugom osnivaču da raspolaže udjelom, pa prema tome, predmetno raspolaganje nije valjano, jer je protivno ugovoru.

HT Zagreb, dalje, smatra da je rješenje Vrhovnog suda Federacije nezakonito jer mu negira status osnivača i pravo preče kupnje udjela po osnovu Zakona o privrednim društvima. HT Zagreb zaključuje da nije bilo pravnog osnova za upis i da je upis nezakonit jer prijavu nije podnijela ovlaštena osoba.

3. Postupak pred Ustavnim sudom

U skladu sa odredbama člana 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, od Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i učesnika u postupku HPT d.o.o. Mostar, Hercegovina osiguranje d.d. Mostar, TGP Alpina d.o.o. Comerc Široki Brijeg i Croherc d.o.o. Mostar, zatraženi su odgovori na navode apelacije.

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, u svom odgovoru dostavljenom Sudu 7. augusta 2000. godine, ističe da je apelacija nedopuštena, a i neosnovana, iz sljedećih razloga:

Prema Zakonu o postupku za upis u sudski registar (koji je bio na snazi u vrijeme donošenja prvostepenog, rješenja) HT Zagreb je koristio samo žalbu protiv upisa u sudski registar. Dakle, HT Zagreb nije podnio zahtjev za brisanje upisa izvršenog prema čl. 60. i 62. ovog zakona, niti je podnio tužbu kako je to omogućeno članom 63. Zakona, niti je zahtijevao podnošenje zahtjeva za zaštitu zakonitosti. Stoga, Vrhovni sud zaključuje da nema pravnih uvjeta, u smislu člana 11. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, za razmatranje apelacije.

Pored toga, Ustavni sud može razmatrati prava koja su zajamčena Ustavom. Ovom apelacijom pobija se rješenje, kojim se samo određuje upis u sudski registar Zakonom određenih podataka i činjenica, a ne odlučuje se o sticanju ili gubitku bilo kakvih prava. U ovom predmetu izvršenje upis na osnovu ugovora kojim jedan od članova društva prenosi svoje vlasničke udjele, što ne predstavlja povredu prava HT Zagreb na imovinu. Ako bi se smatralo da ugovor krši ovo pravo, HT Zagreb bi imao pravo da raskine ugovor ne u postupku upisa u registar nego u parničnom postupku.

U odgovoru na navode iz apelacije, dostavljenom Sudu 31. jula 2000. godine, učesnici u postupku, HPT d.o.o. Mostar, Hercegovina osiguranje d.d. Mostar, TGP Alpina d.o.o. Comerc Široki Brijeg, Croherc d.o.o. Mostar, koje zastupa Danka Vučina, advokat iz Mostara, ističe se:

a) Apelacija nije dopuštena, te je treba odbiti iz sljedećih razloga:

Prema članu VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine apelacija Ustavnom sudu može se podnijeti za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini, pa kako je ova apelacija podnesena protiv rješenja, kao sudske odluke, nedopuštena je.

Rješenja o upisu u sudski registar donose se prema pravilima vanparničnog postupka (član 1. Zakona o upisu pravnih osoba u sudski registar) i radi se o rješenjima koja se donose na osnovu zakona koji uređuje postupak, a ne materijalnog zakona radi utvrđenja materijalnih prava.

Zakon o postupku za upis pravnih osoba u sudski registar sudionicima postupka za upis u sudski registar stavio je na raspolaganje pokretanje parnice radi utvrđenja da je posao ništav. (Član 63. odnosno član 51. sada važećeg Zakona o postupku upisa u sudski registar.)

Apelacija je nedopuštena i stoga što HT Zagreb, prije podnošenja apelacije, nije iscrpio sve vanredne pravne lijekove, budući da nije dao inicijativu za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti, jer mu to Zakon dopušta (čl. 57. odnosno 62. sada važećeg Zakona).

b) Učesnici u postupku smatraju da apelaciju, kao neosnovanu, treba odbiti, a ukoliko Sud nađe da su razlozi o nedopuštenosti apelacije neosnovani, navode:

Upisom u sudski registar ne stižu se materijalna prava, posebno ne prava koja se tiču Ustava. Općenito, materijalna prava stižu se na osnovu pravnog posla, odluke nadležnog tijela, zakona i na drugi zakonom propisani način. U pogledu njihove valjanosti, kada je u pitanju upis u sudski registar, stoji na raspolaganju tužba za utvrđenje daje upis ništav zbog manjkave isprave koja je bila pravna osnova upisa (član 63. Zakona postupka za upis u sudski registar).

U odnosu na navode HT-a Zagreb da su povrijeđena njegova ustavna prava, ističe se da HT Zagreb, osim paušalnog nabrojavanja povreda njegovih ustavnih prava, ne navodi u čemu se sastoji ta povreda niti upućuje na dokaze o toj povredi u konkretnom slučaju.

Što se tiče prava "prvokupa" - preče kupnje, koji HT Zagreb ističe u svojoj apelaciji, ističe se da ga Ugovor o osnivanju na predviđeno pravo "prvokupa", a tada važeći Zakon o preduzećima, nije ni propisivao. Istina je da Zakon o privrednim društvima ("Službene novine FBiH", broj 23/99) predviđa tu mogućnost, međutim ovaj zakon je stupio na snagu 28. augusta 1999. godine, dakle poslije sklapanja predmetnog ugovora o prenosu udjela 18. augusta 1999. godine.

I na kraju, ističe se daje raniji član društva HPT d.o.o. Mostar, zbog nemogućnosti da izmiri dugovanja prema stjecateljima udjela, novim članovima društva, na osnovu valjane Odluke Dj. br. UO-360-2-8/99 od 2. augusta 1999. godine, svoj udjel podijelio

na tri dijela ugovorom od 18. augusta 1999. godine, radi izmirenja duga, i prenio ga na sudionike postupka (Hercegovina osiguranje d.d. Mostar, TGP Alpina Comcrc d.o.o. Široki Brijeg, Croherc AG d.o.o. Mostar). HPT Mostar je ovlašten da upiše prijenos udjela u sudski registar budući daje imao pravni interes da to učini.

4. Dopustivost predmeta

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni Hercegovini.

Članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine propisano je da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primo odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

Apelacija je podnesena u propisanom roku jer je apelant 2. maja 2000. godine primio rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj GŽ- 42/99 od 19. aprila 2000. godine, a apelacija Ustavnom sudu dostavljena je 29. juna 2000. godine.

Prema Zakonu o postupku za upis u sudski registar ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/95), koji je važio u vrijeme donošenja prvostepenog rješenja Kantonalnog suda u Mostaru, rješenjem se odlučuje o zahtjevu za upis i protiv rješenja o upisu u sudski registar može se izjaviti žalba Vrhovnom sudu. Protiv rješenja Vrhovnog suda nije moguće izjaviti žalbu.

Prema tome, apelacija Ustavnom sudu izjavljena protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine je dopustiva.

5. Zaključak

Ustavni sud u ovom predmetu ima zadatak da ispita da li rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, kojim se potvrđuje rješenje Kantonalnog suda, krši ustavna prava HT-a Zagreb, naročito njegova prava na imovinu zajamčena članom II Ustava i članom 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Zakonom o postupku za upis u sudski registar ("Službene novine BiH", broj 6/95), koji je važio u vrijeme podnošenja zahtjeva, propisano je da se ovim zakonom uređuju pravila vanparničnog postupka na osnovu kojih nadležni sud postupa i odlučuje o upisu u sudski registar (član 1.). U sudski registar upisuju se razni podaci vezani za preduzeća (član 21.). Postupak za upis u sudski registar pokreće se tako što lice koje ima pravni interes podnese prijavu na propisanom obrascu (član 24.). Predlagač, u skladu sa ovim zakonom, je lice po čijem se prijedlogu postupak pokreće, a protivnik predlagača je subjekt upisa prema kome se ostvaruje zahtjev istaknut u prijedlogu (član 14.).

Registarski sud donosi rješenje o svakom zahtjevu za upis u sudski registar pošto prethodno utvrdi odlučujuće činjenice (član 43.).

Lice koje ima pravni interes može podnijeti registarskom sudu zahtjev za brisanje neosnovanog konačnog upisa, u roku od 15 dana od dana saznanja za upis, a najkasnije u roku od 60 dana od dana izvršenog upisa (član 60.).

Registarski sud briše neosnovani upis po zahtjevu lica koje ima pravni interes ili *ex officio*.

Ovim zakonom je, također, predviđena mogućnost da se tužbom za utvrđenje traži da se utvrdi daje upis ništav ako je izvršen na osnovu lažne isprave, ako su u ispravi na osnovu koje je izvršen upis navedeni neistiniti podaci, ako je isprava izdata u nezakonito provedenom postupku, ako je nezakonito provedena radnja po kojoj se podaci upisuju u sudski registar ili ako postoje drugi zakonom predviđeni razlozi (član 63.).

S obzirom da je sudski registar - registar podataka i registar isprava, te da se postupak upisa u sudski registar vrši po pravilima vanparničnog postupka, ne postoji mogućnost da se u takvom postupku odlučuje o sticanju ili gubitku prava učesnika u postupku. Ne postoji razlog zašto HPT d.o.o. Mostar ne bi bio osoba ovlaštena za upis u sudski registar, s obzirom da ima interes za upis prenosa uloga. Prema tome, Vrhovni sud Federacije nije povrijedio prava HT-a Zagreb na zaštitu imovine i pravično suđenje predviđena Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Protokolom broj 1 koji se direktno primjenjuju u BiH i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima (član II Ustava BiH).

Pitanje da li je prenos vlasničkog udjela na tri društva izvršen na legalan način i da li je Ugovor o osnivanju povrijedio HTP d.o.o. Mostar kada je prenosio udjele bez saglasnosti HT-a Zagreb je vezano za privatno pravo i tumačenje ugovora i može biti odlučeno redovnim postupkom između strana.

Dakle, osporavano rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine nije povrijedilo prava na imovinu HT-a Zagreb niti bilo koje drugo ustavno pravo. Zbog toga apelacija HT-a Zagreb, podnesena Ustavnom sudu, treba biti odbijena.

Budući da se odlučivalo u meritumu apelacije, zahtjev da Ustavni sud donese privremenu mjeru ne iziskuje poseban odgovor, tako da Ustavni sud neće donositi posebnu odluku na zahtjev.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 13/00

29. septembra 2000.

Sarajevo

Predsjednik

Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Prof.dr. Kasim Begić

Rješenjem Vrhovnog suda Federacije BiH, kojim je potvrđeno rješenje Kantonalnog suda u Mostaru, o upisu promjena u sudski registar, nisu povrijeđena prava apelanta na zaštitu imovine i pravično suđenje predviđeno Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Protokolom br. 1 koja se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima (član II Ustava BiH).

U pogledu zahtjeva za donošenje privremene mjere, Ustavni sud nije posebno odlučivao s obzirom da se odlučilo u meritumu apelacije.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članova 54. i 57. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 3. novembra 2000. godine, donio je

ODLUKU

Zakon o državnoj graničnoj službi Bosne i Hercegovine proglašava se saglasnim sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Postupak

1. Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu donio je, 13. januara 2000. godine, Zakon o državnoj graničnoj službi Bosne i Hercegovine. Zakon je objavljen u "Službenom glasniku" 26. januara 2000. godine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 2/2000). Jedanaest članova Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine su, 7. februara 2000. godine, na osnovu člana VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, podnijeli Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine zahtjev za ocjenu ustavnosti Zakona o državnoj graničnoj službi.

2. Podnosioci zahtjeva ističu, s jedne strane, da Visoki predstavnik nema normativnih ovlasti da nametne zakon u slučaju da ga ne izglasa Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine jer mu niti Aneks 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, niti glava XI/b 2. Bonske deklaracije, ne dodjeljuju normativne ovlasti. S druge strane, podnosioci zahtjeva osporavaju ustavnost procedure Predsjedništva Bosne i Hercegovine pred usvajanje Zakona o državnoj graničnoj službi u pogledu članova

III/4, III/5.(a) i V/3, kao i saglasnost Zakona o državnoj graničnoj službi sa članovima III/2.(c) i III/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

3. Dopisom od 21. februara 2000. godine, Ustavni sud je dostavio zahtjev Visokom predstavniku, dajući mu priliku da odgovori na zahtjev. Ured Visokog predstavnika, u memorandumu od 2. maja 2000. godine, dostavio je svoja gledišta na zahtjev.

II. Dopustivost

4. Prema članu VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine. U članu VI/3.(a) se dodaje da sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

5. Zakon o državnoj graničnoj službi je nametnuo Visoki predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini 13. januara 2000. godine, nakon što Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nije usvojila Nacrt zakona koji je 24. novembra 1999. godine predložilo Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Uzimajući u obzir sveukupnu situaciju u Bosni i Hercegovini, pravni status Visokog predstavnika, kao predstavnika međunarodne zajednice, nije izniman, već su slične funkcije poznate iz drugih zemalja u specijalnim političkim okolnostima. Relevantni primjeri su mandati pod režimom Društva naroda, i, u nekim pogledima, Njemačka i Austrija nakon Drugog svjetskog rata. Iako priznate kao suverene, dotične države su bile podvrgnute međunarodnom nadzoru, a strane vlasti su djelovale u tim državama u ime međunarodne zajednice, supstituirajući domaće vlasti. Akti koje su donosile međunarodne vlasti su često bivali donošeni u ime država pod kontrolom.

Takva situacija se svodi na neku vrstu funkcionalne dualnosti: jedna vlast jednog pravnog sistema interveniše u drugom pravnom sistemu, čime njene funkcije postaju dualne. Isto vrijedi i za Visokog predstavnika: međunarodna zajednica mu je povjerila posebne ovlasti i njegov mandat je međunarodnog karaktera. U konkretnom slučaju, Visoki predstavnik - čije ovlasti koje proizilaze iz Aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma, relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda i Bonske deklaracije, nisu podložne kontroli Ustavnog suda, kao ni vršenje tih ovlasti - je intervenirao u pravni sistem Bosne i Hercegovine, supstituirajući domaće vlasti. U tom pogledu on je, stoga, djelovao kao vlast Bosne i Hercegovine, a zakon, koji je on donio, je prirode domaćeg zakona te se mora smatrati zakonom Bosne i Hercegovine.

6. Stoga, bez obzira na prirodu ovlasti dodijeljenih Visokom predstavniku Aneksom 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, činjenica daje

Zakon o državnoj graničnoj službi donio Visoki predstavnik, a ne Parlamentarna skupština, ne mijenja njegov status zakona, ni u njegovoj formi, budući daje ovaj zakon objavljen kao takav u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" 26. januara 2000. godine ("Službeni glasnik" br. 2/2000), kao ni u njegovoj suštini, koja se, bio on ili ne u saglasnosti sa Ustavom, tiče sfere koja potpada pod zakonodavnu nadležnost Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine prema članu IV/4.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Parlamentarna skupština je slobodna da mijenja čitav tekst ili dio teksta ovog zakona u budućnosti, pod pretpostavkom da se ispoštuje odgovarajuća procedura.

7. Nadležnost zaštite Ustava, dodijeljena Ustavnom sudu prema prvoj rečenici člana VI/3. Ustava, precizirana stavovima (a), (b) i (c), i čitana u vezi sa članom 1/2. Ustava, koji glasi da je Bosna i Hercegovina demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora, dodjeljuje Ustavnom sudu moć kontrole saglasnosti sa Ustavom svih akata, bez obzira na autora, dok god ta kontrola počiva na jednoj od nadležnosti pobrojanih u članu VI/3. Ustava.

8. Ustavnost Zakona o državnoj graničnoj službi od 13. januara 2000. godine je osporilo jedanaest članova Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, što je jedna četvrtina ovog doma, na osnovu člana VI/3. (a) Ustava Bosne i Hercegovine.

9. Nadležnost Ustavnog suda da preispita saglasnost sa Ustavom Zakona o državnoj graničnoj službi koji je donio Visoki predstavnik djelujući kao institucija Bosne i Hercegovine je, stoga, zasnovana na članu VI/3. (a) Ustava. Prema tome, zahtjev je dopustiv.

III. Suština zahtjeva

10. Podnosioci zahtjeva osporavaju saglasnost Zakona o državnoj graničnoj službi sa Ustavom Bosne i Hercegovine u odnosu na član III/5.(a) Ustava, koji glasi:

"Bosna i Hercegovina će preuzeti nadležnost u onim stvarima u kojima se o tome postigne saglasnost entiteta; stvarima koje su predviđene u aneksima 5-8 Općeg okvirnog sporazuma; ili koje su potrebne za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine, u skladu sa podjelom nadležnosti među institucijama Bosne i Hercegovine. Dodatne institucije mogu biti uspostavljene prema potrebi za vršenje ovih nadležnosti."

Navodi podnosilaca zahtjeva da, prema članu III/5.(a) Ustava, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine obavezno mora tražiti prethodnu saglasnost Narodne skupštine Republike Srpske da bi dostavilo prijedlog Zakona o državnoj graničnoj službi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, su neosnovani. Zaista, navedeni član razlikuje tri međusobno nezavisne hipoteze: Bosna i Hercegovina će preuzeti nadležnosti (1) u onim stvarima u kojima se o tome postigne saglasnost entiteta; (2) stvarima koje su predviđene u aneksima 5-8 Općeg okvirnog sporazuma; ili (3) koje su

potrebne za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine, u skladu sa podjelom nadležnosti među institucijama Bosne i Hercegovine prema članovima III/3. i III/5. Ustava. Predsjedništvo je Parlamentarnoj skupštini predložilo Zakon o državnoj graničnoj službi na osnovu treće hipoteze. U ovom kontekstu treba razmotriti samo član IV/4.(a), koji predviđa da Parlamentarna skupština donosi zakone koji su potrebni za provođenje odluka Predsjedništva. Budući da ovaj član ne zahtijeva saglasnost entiteta, procedura koju je slijedilo Predsjedništvo uoči donošenja Zakona o državnoj graničnoj službi nije u suprotnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

11. Podnosioci zahtjeva osporavaju, također, i saglasnost Zakona o državnoj graničnoj službi sa odredbama člana III/2.(c) Ustava, koji predviđa nadležnosti entiteta. Član III/2.(c) glasi: *"Entiteti će ispuniti sve uvjete za pravnu sigurnost i zaštitu lica pod svojom jurisdikcijom, održavanjem civilnih ustanova za primjenu pravnih propisa, koje će funkcionisati u skladu sa međunarodno priznatim standardima uz poštovanje međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda, iz člana II ovog Ustava, i poduzimanjem ostalih odgovarajućih mjera"*. Član III/2.(c) se ne može tumačiti u smislu da ustanovljava isključivu nadležnost entiteta da kontrolišu međunarodne državne granice, već ovlašćuje entitete da preuzmu garanciju javnog reda "pod svojom jurisdikcijom". Osim toga, Zakon o državnoj graničnoj službi, u svojim članovima 2., 4. i 5., podržava ovu odgovornost entiteta i predviđa politiku saradnje i asistencije između državne granične službe i entitetskih policijskih snaga, koja treba da doprinese garanciji javnog reda pod jurisdikcijama entiteta.

12. Ustav Bosne i Hercegovine pobraja, između ostalih u članu III/1., isključive nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine. Ovaj član stavlja u njihovu nadležnost sve vanjske aktivnosti Bosne i Hercegovine, kao što su vanjska politika, vanjskotrgovinska politika, carinska politika, monetarna politika, uspostavljanje i funkcionisanje zajedničkih i međunarodnih komunikacijskih sredstava i kontrola zračnog saobraćaja. Osim toga, prema članu III/1.(f) i (g), u nadležnost institucija Bosne i Hercegovine spadaju i politika i regulisanje pitanja imigracije, izbjeglica i azila, kao i provođenje međunarodnih i međuentitetskih krivičnihopravnih propisa, uključujući i odnose sa Interpolom.

13. Nadalje, osnovni princip prava države na samoodbranu, koji je inherentan pojmu suvereniteta države, podrazumijeva pravo na poduzimanje svih neophodnih koraka za zaštitu svog teritorijalnog integriteta, svoje političke nezavisnosti i svog međunarodnog subjektiviteta, uz poštovanje drugih općih principa međunarodnog prava. U kontekstu Bosne i Hercegovine, utemeljenje Državne granične službe doprinosi garanciji ovog osnovnog principa. Zakon o državnoj graničnoj službi, koji osigurava pravo institucija Bosne i Hercegovine na sprovođenje svojih nadležnosti, stoga, nije protivan članu III/2. Ustava Bosne i Hercegovine, i saglasan je sa nadležnostima utemeljenim članom III/1. Ustava i upotpunjenim članom III/5. Ustava.

14. Ustavni sud zaključuje da Zakon o državnoj graničnoj službi nije protivan Ustavu Bosne i Hercegovine.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

Ova odluka je donesena sa sedam glasova "za" i dva "protiv".

U 9/00

3. novembra 2000.

Banja Luka

Predsjednik

Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Prof. dr. Kasim Begić

1. Zakon o državnoj graničnoj službi Bosne i Hercegovine je "nametnuo" Visoki predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, nakon što Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nije usvojila Nacrt zakona koji je predložilo Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.

U konkretnom slučaju Visoki predstavnik - čije ovlasti koje proizilaze iz Aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda i Bonske deklaracije, nisu podložne kontroli Ustavnog suda, kao ni vršenje tih ovlasti - je intervenirao u pravni sistem Bosne i Hercegovine, supstituirajući domaće vlasti. U tom pogledu on je, stoga, djelovao kao vlast Bosne i Hercegovine, a zakon, koji je on donio, je prirode domaćeg zakona te se mora smatrati zakonom Bosne i Hercegovine, čija je saglasnost sa Ustavom Bosne i Hercegovine podložna kontroli Ustavnog suda, na osnovu člana VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

2. U vezi sa zahtjevom za ocjenu ustavnosti Zakona o državnoj graničnoj službi Bosne i Hercegovine u odnosu na član III/5.(a) Ustava, Ustavni sud zapaža da navedeni član razlikuje tri međusobno neovisne hipoteze: Bosna i Hercegovina će preuzeti nadležnost (1) u onim stvarima u kojima se o tome postigne saglasnost entiteta; (2) stvarima koje su predviđene u aneksima 5-8 Općeg okvirnog sporazuma; ili (3) koje su potrebne za očuvanje

suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke neovisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine, u skladu sa podjelom nadležnosti među institucijama Bosne i Hercegovine prema čl. 1II/3. i III/5. Ustava. Predsjedništvo je Parlamentarnoj skupštini predložilo Zakon o državnoj graničnoj službi na osnovu treće hipoteze. Razmatrano u kontekstu člana IV/4.(a) Ustava, koji predviđa da Parlamentarna skupština donosi zakone potrebne za provođenje odluka Predsjedništva i budući da ovaj član ne zahtijeva saglasnost entiteta, procedura koju je slijedilo Predsjedništvo uoči donošenja Zakona o državnoj graničnoj službi nije suprotna Ustavu Bosne i Hercegovine.

3. Dalje, član III/2.(c) koji glasi: "Entiteti će ispuniti sve uvjete za pravnu sigurnost i zaštitu osoba pod svojom jurisdikcijom, održavanjem civilnih ustanova za primjenu pravnih propisa, koje će funkcionisati u skladu sa međunarodno priznatim standardima, uz poštovanje međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda, iz člana II ovog Ustava, i preduzimanjem ostalih odgovarajućih mjera", se ne može tumačiti u smislu ustroja isključive ovlasti entiteta da kontroliraju međunarodne državne granice, već ovlašćuje entitete da preuzmu garanciju javnog reda "pod svojom jurisdikcijom".

4. Osnovni princip prava države na samoodbranu, koji je inherentan pojmu suvereniteta države, podrazumijeva pravo preduzimanja svih nužnih koraka za zaštitu svog teritorijalnog integriteta, svoje političke neovisnosti i svog međunarodnog subjektiviteta, uz poštovanje drugih općih principa međunarodnog prava. Zakon o državnoj graničnoj službi, koji osigurava pravo institucija Bosne i Hercegovine na sprovođenje ovih ovlasti, zato, nije suprotan članu III/2. Ustava Bosne i Hercegovine i saglasan je sa nadležnostima utemeljenim članom III/1. Ustava i upotpunjenim članom III/5. Ustava.

ANEKS
- Izdvojeno mišljenje sutkinje prof. dr. Snežane Savić
o neslaganju sa većinskom odlukom Suda
u predmetu br. U 9/00

U skladu sa članom 36. Poslovnika Ustavnog suda BiH - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", br. 24/99), izdavam mišljenje u pogledu neslaganja sa većinskom odlukom Suda u predmetu U 9/00.

U predmetu U 9/00 većinskom odlukom Ustavnog suda BiH utvrđeno je da je Zakon o državnoj graničnoj službi, koji je nametnuo Visoki predstavnik za BiH, saglasan sa Ustavom BiH.

1. U pogledu dopustivosti zahtjeva

Poslanici Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, izabrani u Republici Srpskoj, 7. februara 2000. godine, podnijeli su Ustavnom sudu BiH, u skladu sa članom VI/3.(a) Ustava BiH, zahtjev za ocjenu ustavnosti Zakona o državnoj graničnoj službi koji je Visoki predstavnik u BiH donio 13. januara 2000. godine.

U zahtjevu se osporava nadležnost Visokog predstavnika da nameće zakone u BiH u slučaju da ih ne izgleda Parlamentarna skupština BiH, jer mu to ne omogućava niti Aneks 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir, niti pak glava XIb 2 Bonske deklaracije, dakle formalnopravni aspekt ovog akta, kao i njegova ustavnost sa materijalnog aspekta.

Pored toga, u predmetnom zahtjevu se osporava i ustavnost procedure pred Predsjedništvom BiH koja je prethodila donošenju ovog zakona i to u pogledu članova III/4, III/5.(a) i V/3. kao i saglasnost sa članom III/2.(c) i III/1.(a) Ustava BiH.

U pogledu prvog dijela zahtjeva ocjenjujem da je zahtjev podnesen u skladu sa Ustavom BiH. Međutim, kada je riječ o ispitivanju ustavnosti procedure pred Predsjedništvom BiH, smatram da se ona ne može posmatrati odvojeno jer u ovom slučaju nije riječ o zakonu, već o aktu koji je osnov za donošenje zakona, aktu koji predstavlja samo jednu radnju u fazi usvajanja zakona pred Parlamentarnom skupštinom BiH, tj. o prijedlogu zakona. Prijedlog zakona još uvijek nije pravni akt zakonskog karaktera, te u tom smislu ne može ni biti predmetom posebne ocjene Ustavnog suda BiH, već samo kao jedna od faza koja se može ispitivati u postupku ocjene ustavnosti zakona sa formalnog aspekta.

2. U pogledu suštine zahtjeva

U odluci Ustavnog suda staje se na stanovište da ovaj zakon Visokog predstavnika ne treba ispitivati sa formalnog aspekta jer se radi o instituciji međunarodnog karaktera,

ali se istovremeno ocjenjuje da je to zakon BiH, tj. Visokog predstavnika koji je u ovom slučaju djelovao kao institucija BiH, te da se može ispitivati sa materijalnog aspekta zato što reguliše materiju koja je predviđena Ustavom BiH.

Na osnovu ovoga, Sud nije odlučio u pogledu zahtjeva o formalnom aspektu ustavnosti osporenog akta, odnosno načela ustavnosti, što je, ako je prihvatio da je nadležan, bio dužan učiniti. Naime, Sud je odlučio, ali cijeneći samo jedan od elemenata forme (oblika) ovog akta - njegovu materijalizaciju, tj. objavljivanje u "Službenom glasniku BiH", na osnovu čega je ovom aktu priznao karakter zakona pozivajući se na "relevantne primjere... mandate pod režimom Društva naroda, i u nekim pogledima, Njemačke i Austrije nakon Drugog svjetskog rata. Iako priznate kao suverene, dotične države su bile podvrgnute međunarodnom nadzoru, a strane vlasti su djelovale u tim državama, u ime međunarodne zajednice, supstituirajući domaće vlasti. Akti koje su donosile međunarodne vlasti su često bivali donošeni u ime države pod kontrolom".

Na osnovu ovoga Sud je zaključio: "Takva situacija se svodi na neku vrstu funkcionalne dualnosti: jedna vlast jednog pravnog sistema interveniše u drugom pravnom sistemu, čime njene funkcije postaju dualne. Isto vrijedi i za Visokog predstavnika: međunarodna zajednica mu je povjerila posebne ovlasti i njegov mandat je međunarodnog karaktera. U konkretnom slučaju, Visoki predstavnik - čije ovlasti, koje proizilaze iz aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma, relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti i Bonske deklaracije, nisu podložne kontroli Ustavnog suda, kao ni vršenje tih ovlasti - je intervenisao u pravni sistem BiH supstituirajući se za domaće vlasti. U tom pogledu on je, stoga, djelovao kao vlast BiH, a zakon koji je on donio je prirode domaćeg zakona, te se mora smatrati zakonom BiH"... "bez obzira na prirodu ovlasti dodijeljenih Visokom predstavniku... činjenica daje Zakon o državnoj graničnoj službi donio Visoki predstavnik, a ne Parlamentarna skupština, ne mijenja njegov status zakona, ni u njegovoj formi, budući daje ovaj zakon objavljen kao takav u "Službenom glasniku BiH"..."

Prema mom mišljenju ovakvo shvatanje Suda nije u skladu sa općim pojmom zakona, niti pak daje dovoljnu argumentaciju za određivanje karaktera ovog akta, pa samim tim i njegove ustavnosti.

Upravo stoga, smatram da su se kao osnovna, prethodna pitanja pred Sudom u ovom slučaju trebala pojaviti pitanja: kakva je priroda akta Visokog predstavnika za BiH, odnosno da li je Sud nadležan da ispituje njihovu ustavnost ili pak nije. Dalje, da li je Sud nadležan da ispituje sve, ili pak samo neke akte Visokog predstavnika, da li to dalje znači da, ukoliko se u budućnosti pojavi bilo koji akt Visokog predstavnika koji neće nositi naziv zakon, ali koji, prema Ustavu BiH, reguliše zakonsku materiju, taj akt Ustavni sud može ispitivati, odnosno da li to znači da zakonski sadržaj jednog akta, bez obzira na njegovu formu, tom aktu daje karakter zakona.

U ovom zahtjevu se traži ocjena ustavnosti pravnog akta i sa formalnog i sa materijalnog aspekta. Formalnopravni aspekt zastupljen je u pogledu ocjene nadležnosti

Visokog predstavnika za donošenje zakona uopće, pa i ovog, kao i pitanje postupka njegovog donošenja, ali i njegove materijalizacije. U materijalnopravnom smislu osporava se samo sadržina zakona s obzirom na odredbe Ustava BiH, ističući daje ona suprotna članu III Ustava BiH. To nije neuobičajeno, jer načelo ustavnosti, odnosno zakonitosti, podrazumijeva saglasnost, odnosno ocjenu i jednog i drugog. Međutim, Zakon o graničnoj državnoj službi donio je Visoki predstavnik za BiH, institucija uspostavljena Aneksom 10 Daytonskog mirovnog sporazuma. Njegove nadležnosti su također određene ovim aneksom. Ustav BiH ne govori o Visokom predstavniku i njegovim nadležnostima.

Kako je u ovom slučaju riječ o aktu Visokog predstavnika koji, sa formalnog aspekta, ne predstavlja zakon u pravom smislu riječi, dakle nije ga donio zakonodavni organ BiH, niti po zakonodavnom postupku, predviđenom Ustavom BiH, u njegovom općeprihvaćenom značenju u teoriji prava, ali je objavljen po pravilima za objavljivanje zakona (materijalizacija kao treći element forme pravnog akta uopće), postavlja se pitanje da li je s formalnopravnog aspekta Ustavni sud BiH nadležan da ispituje ustavnost ovog akta u tom smislu, a što je jedan od zahtjeva pokretača ovog postupka i je li to u ovom slučaju najvažnije, može ispitivati ustavnost u materijalnom smislu, a da to istovremeno ne učini i u formalnopravnom, to je u zahtjevu izričito traženo.

Iako ovaj akt sa materijalnog aspekta ima zakonsku, čak i ustavnu sadržinu, on nije zakon sa formalnog aspekta, već specifičan akt institucije Visokog predstavnika koja je izvan pravnog sistema predviđenog Ustavom BiH i nad čijim aktima Ustavni sud BiH nema nikakvu nadležnost. Institucija Visokog predstavnika je institucija *sui generis*, institucija koja govori o karakteru Bosne i Hercegovine, predviđena Aneksom 10 Daytonskog mirovnog sporazuma, ali ne i Ustavom BiH, koji predstavlja Aneks 4 tog istog sporazuma, i koji, kao i svaki ustav, mora sadržavati osnovne odredbe o pravnom poretku konkretne države (pravni kriterij ustava u materijalnom smislu). Ustav BiH, dakle, ne poznaje akte Visokog predstavnika. Kako je nadležnost Ustavnog suda BiH da štiti Ustav BiH, u tom smislu nije ni predviđena eventualna nadležnost Ustavnog suda za ocjenu ustavnosti akata koje donese Visoki predstavnik za BiH.

Što se tiče materijalnog aspekta ovog akta, može se konstatovati da on ne samo da obuhvata zakonski, već na određen način i ustavni sadržaj. Naime, njime se uspostavljaju organi BiH koji kao takvi nisu predviđeni njenim Ustavom. Ustav BiH ne sadrži odredbe o državnoj graničnoj službi, niti u pogledu nadležnosti BiH, niti u pogledu postojanja takvih institucija na nivou BiH. Ukoliko se razmatraju navodi koji se odnose na član III/5.(a) Ustava BiH - dodatne nadležnosti i dodatne institucije, one bi mogle da proisteknu iz odredbi koje se odnose na obezbjeđivanje teritorijalnog integriteta, očuvanja suvereniteta, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta BiH. Međutim, ove institucije i ove nadležnosti zakonom u pravom smislu riječi mogle bi se regulisati (uspostaviti) samo ukoliko bi Parlamentarna skupština BiH donijela takav zakon, u kom slučaju bi to mogao biti ustavni osnov za njegovo donošenje. U ovom slučaju nije tako.

Odluke Visokog predstavnika, koje proizilaze iz ovlaštenja u Aneksu 10 Daytonskog mirovnog sporazuma, odnose se na civilno sprovođenje predmetnog sporazuma i imaju karakter privremenih odluka koje se donose u određenim situacijama. U formalnom smislu, dakle, one nisu zakoni i u tom smislu ih Ustavni sud BiH ne bi mogao ni ispitivati. To što one nose naziv zakoni nije primjereno njihovoj prirodi, prema Aneksu 10 Daytonskog mirovnog sporazuma, iako faktički imaju njegovu sadržinu. U teoriji prava je opće mjesto da akti koji su zakoni u materijalnom smislu a to nisu u formalnom, ne nose taj naziv jer taj naziv proizilazi upravo iz njihovog formalnog pojma. Dakle, iako sadrže opće pravne norme i obuhvataju prirodan zakonski sadržaj, određen ustavom konkretne zemlje, oni taj naziv ne nose.

Ovdje ne može biti riječi o klasičnom pojmu supstitucije, na čemu odluka Suda počiva, jer se ne radi o institucijama internog državnopravnog poretka, već o specifičnoj međunarodnoj instituciji koja ne crpi ovlaštenja iz Ustava BiH već iz Daytonskog mirovnog sporazuma koji predstavlja širi pojam (akt) od pojma Ustava BiH koji je samo jedan od njegovih aneksa. U prilog tome ide i odredba iz preambule ovog zakona u kojoj se decidno propisuje da je Parlamentarna skupština BiH u obavezi da usvoji identičan zakon bez ikakvih izmjena ili pak uvjetovanja. Saglasno ovome, dio odluke koji počiva na pozivanju na mogućnost da Parlamentarna skupština "nakon što se zakon donese ima slobodu da, pod pretpostavkom poštovanja procedura predviđenih u tom smislu, zatim izmijeni čitav ili dio teksta koji je nametnuo Visoki predstavnik", apsolutno nije tačan. Naprotiv, u ovom zakonu decidno stoji upravo suprotno, daje Parlamentarna skupština BiH dužna da ga usvoji sa identičnim sadržajem, odnosno bez ikakvih uvjetovanja.

Dakle, sadržinski, posmatrano sa materijalnog aspekta, ovi akti jesu zakonski akti. Međutim, ako se sud ne upušta u ocjenu ovlaštenja za donošenje ovog akta sa obrazloženjem "da to ne treba činiti", istovremeno prihvata ispitivanje materijalno-pravnog aspekta ovog akta, postavlja se pitanje kako se može ocijeniti daje u konkretnom slučaju riječ o zakonu, koji uobičajeno podrazumijeva oba aspekta. Ocjena koja se zasniva na imenu akta i njegovom objavljivanju u "Službenom glasniku BiH", svakako nije dovoljna. Svojstvo zakona, kao pravnog akta, sa formalnog aspekta određeno je nadležnošću za njegovo donošenje, postupkom donošenja i njegovom materijalizacijom, a ne samo posljednjim elementom, što u ovom slučaju služi kao osnov za odluku Suda.

Analogno navedenom, može se zaključiti da se u ovom slučaju kao osnovno pitanje postavlja pitanje karaktera institucije Visokog predstavnika i prirode njegovih akata kao i nadležnosti Ustavnog suda BiH u pogledu ispitivanja njihove ustavnosti, čime se Sud prilikom odlučivanja nije bavio, a što je bilo nužno za pravilnu odluku, zbog čega je moje mišljenje bilo suprotno većinskom.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine i članova 54. i 61. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 15. i 16. decembra 2000. godine, donio je

ODLUKU

Usvaja se apelacija gđe S. Z., rođene B.

Ustavni sud:

1. Ukida presudu Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev. 91/98 od 26. maja 1999. godine, presudu Okružnog suda u Banjoj Luci broj Gž-474/97 od 25. septembra 1997. godine i presudu Osnovnog suda u Prijedoru broj P-61/96 od 27. decembra 1996. godine.

2. Proglašava ugovor o zamjeni nekretnina, zaključen 10. augusta 1995. godine između S. Z. i B. V, ništavim.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Ugovor o zamjeni imovine, od 10. augusta 1995. godine, je zaključen između S. Z. i B. V. Prema ovom ugovoru, B. V je prenio na S. Z. svoju imovinu, registriranu kao k.č. 2308/1, površine 202 m², koja se nalazi u Bolu na otoku Braču u Hrvatskoj, u zamjenu za imovinu S. Z., k.č. 10/118, površine 459 m², koja se nalazi na adresi ul. Petra Preradovića 12 u Prijedoru. Ugovor je sklopljen u uredu advokata M. D. u Prijedoru i ovjeren je 5. septembra 1995. godine u Osnovnom sudu u Prijedoru.

S. Z. je, 8. marta 1996. godine, pokrenula postupak (predmet br. P-61/96) pred Osnovnim sudom u Prijedoru, tražeći poništenje ugovora o zamjeni nekretnina. Navela

je daje ugovor zaključen pod prijetnjama i da to nije bio njen dobrovoljan čin. Pozivala se na ratno stanje u vrijeme kada je ugovor zaključen, zbog kojeg se, kao Hrvatica koja živi u Prijedoru kojim su dominirali Srbi, osjećala ugroženom i prinuđenom da zaključi ugovor.

B. V. je osporio navod S. Z. i naveo daje ugovor o zamjeni bio dobrovoljan i pravno valjan sporazum. Tražio je da Osnovni sud naloži S. Z. da iseli iz kuće u Prijedoru sa svojim članovima domaćinstva i da mu preda kuću.

Osnovni sud je 27. decembra 1996. godine, na osnovu pismenih i usmenih dokaza, odlučio da odbije zahtjev S. Z. i naložio joj je da iseli iz kuće u Prijedoru sa članovima svoga domaćinstva i da preda kuću B. V u roku od 15 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja. U svojoj presudi, Osnovni sud je odlučio daje ugovor bio pravno valjan i da je B. V. sada zakonski vlasnik kuće u Prijedoru.

S. Z. se žalila protiv ove presude Okružnom sudu u Banjoj Luci (predmet br. GŽ-474/97). U svojoj presudi, od 25. septembra 1997. godine, Okružni sud je odlučio daje ugovor o zamjeni valjan prema Zakonu o obligacionim odnosima i odbio žalbu S. Z.

S. Z. je, zatim, uložila reviziju Vrhovnom sudu Republike Srpske (predmet br. Rev.91/98), koji je, presudom od 26. maja 1999. godine, odbio reviziju.

2. Postupak pred Ustavnim sudom

S. Z. koju zastupa M. K., advokat iz Banje Luke, 21. oktobra 1999. godine je uložila apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske. Gđa S. Z. je tvrdila da su osporena presuda, kao i prvostepena i drugostepena presuda, zasnovane na pogrešnoj primjeni materijalnog prava, jer sudovi nisu uzeli u obzir ratne uvjete u kojima je zaključila ugovor o razmjeni i teškoće sa kojima je bila suočena kao pripadnica hrvatske manjine u Prijedoru. Nadalje, navela je daje bila prisiljena da zaključi ugovor, te da su njena ljudska prava na mirno uživanje u imovini, poštovanje doma i pravo na pravičan postupak - prava zajamčena Ustavom Bosne i Hercegovine, kao i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima - povrijeđena navedenim presudama, koje su potvrdile valjanost ugovora.

Apelacijaje dostavljena B. V, koji je 18. aprila 2000. godine dostavio svoj odgovor. U tom odgovoru osporio je zahtjev S. Z., tvrdeći da je ugovor koji je sklopio sa njom bio pravno valjan. Pozvao se na činjenicu da su sudovi na tri nivoa zaključili daje S. Z. zaključila ugovor slobodnom voljom, budući daje ni on ni neko treće lice nisu prisilili da se odrekne kuće. Ona se predomislila tek nakon okončanja rata u Bosni i Hercegovini, želeći kuću nazad. Međutim, prema njegovom mišljenju, nije bilo pravnog osnova za poništenje ugovora.

Prema članu 16. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda, zapažanja o apelaciji su zatražena i od Vrhovnog suda Republike Srpske. Međutim, Vrhovni sud nije dostavio nikakve komentare.

Tokom postupka pred Ustavnim sudom, S. Z. je 15. novembra 1999. zatražila da Ustavni sud, kao privremenu mjeru, obustavi izvršenje presude Osnovnog suda, kojom joj je naloženo da napusti svoju kuću u Prijedoru i daje preda B. V. Istakla je da nije izvršenje te presude dovelo u vrlo težak položaj, jer bi praktično bila izbačena na ulicu sa svojom porodicom, bez ikakvog mogućeg utočišta.

Ustavni sud je 3. decembra 1999. godine, na osnovu člana 75. Poslovnika Ustavnog suda, donio rješenje kojim je izvršenje presude Osnovnog suda u Prijedoru, br. P-61/96 od 27. decembra 1996. godine, obustavljeno na osnovu toga što bi izvršenje te presude moglo imati neotklonjive štetne posljedice za S. Z. Ustavni sud je, 3. novembra 2000. godine, održao javnu raspravu u ovom predmetu kojoj su prisustvovali, s jedne strane, S. Z. i njen advokat Z. O., s druge strane B. V. i njegov advokat R. S., kao i predstavnik Vrhovnog suda Republike Srpske, P. B. Na raspravi, obje strane su iznijele svoja gledišta na predmet i odgovarale na pitanja. Gosp. P. B. je dao i izjavu u ime Vrhovnog suda.

3. Dopustivost apelacije

Prema članu VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost po pitanjima koja su sadržana u Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Sud može razmatrati apelaciju samo ako su svi pravni lijekovi protiv osporene presude iscrpljeni i ako je apelacija podnesena u roku od 60 dana od dana kada je apelant primio odluku o posljednjem pravnom lijeku (član 11. Poslovnika Suda).

Ustavni sud konstatuje da presude Vrhovnog suda Republike Srpske, Okružnog suda u Banjoj Luci i Osnovnog suda u Prijedoru pokreću pitanja iz člana II Ustava Bosne i Hercegovine i iz Evropske konvencije o ljudskim pravima i njenim Prvim protokolom, koji se, prema članu II/2. Ustava, direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim drugim zakonima. Nadalje, S. Z. je, pokrećući predmet pred Vrhovnim sudom Republike Srpske, iscrpila sve pravne lijekove, a apelaciju je uložila u okviru roka predviđenog članom 11. Poslovnika Suda. Apelacija je, stoga, dopustiva.

4. Pravna ocjena predmeta

U ovom predmetu, Osnovni sud u Prijedoru je utvrdio da je ugovor o zamjeni između S. Z. i B. V. pravno valjan prema Zakonu o obligacionim odnosima, i da je S. Z. stoga obavezna da napusti svoju kuću u Prijedoru i da je preda B. V. kao novom vlasniku kuće. Ovu presudu je potvrdio Okružni sud u Banjoj Luci i Vrhovni sud Republike Srpske. S. Z. je osporila ove sudske odluke u svojoj apelaciji pred Ustavnim sudom.

Nije zadatak Ustavnog suda da ispita konkretan predmet na osnovu odredbi Zakona o obligacionim odnosima ili drugih pravila civilnog prava, već je Ustavni sud

pozvan da odredi da li su sudske odluke, i kao konačna, presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, povrijedile Ustav Bosne i Hercegovine i, posebno, član 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima i član 1. Prvog protokola na Konvenciju, koji su, prema članu II/2. Ustava, dio prava Bosne i Hercegovine i imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

Član 8. Konvencije predviđa:

1. *Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.*
2. *Javna vlast se neće miješati u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih.*

Član 1. Prvog protokola predviđa:

Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

Jasno je da vlasnik kuće koji proda kuću drugom licu u normalnim okolnostima ne može nakon prodaje tražiti zaštitu svojih prava na tu kuću kao svoj dom i svoju imovinu. Međutim, takva zaštita se gubi samo kada je prodaja dobrovoljna transakcija čija je valjanost priznata zakonom. Slobodna izražena volja prilikom zaključivanja kupoprodajnog ugovora može biti dovedena u pitanje i ako se desila u urgentnim situacijama ili dok je prodavač bio pod velikim pritiskom ili u ozbiljnoj opasnosti, pri čemu su ovo elementi koji se moraju uzeti u obzir prilikom određivanja da li se za njega može smatrati daje na valjan način prenio svoja prava na drugu osobu ili nije.

U konkretnom predmetu, ne tvrdi se daje B. V podvrgao S. Z. prijetnjama ili da ju je prisilio na neki drugi način da zaključi ugovor o razmjeni s njim. Nadalje, navodi S. Z. daje prije zaključenja ugovora dobivala prijetnje telefonom su prilično neodređeni i općeg karaktera. Nijedna osoba nije identificirana kao odgovorna za te prijetnje i navodi nisu podržani ni na koji način.

Međutim, postoje druge okolnosti koje se, također, moraju uzeti u obzir prilikom ocjenjivanja transakcije sa B. V

Kao prvo, treba primijetiti daje kuća koju je S. Z. zamijenila bila kuća u kojoj je ona živjela 60 godina, čitav svoj život, i da ju je naslijedila od svog oca. Ona, stoga, mora da je posebno vezana za tu kuću i nema razloga vjerovati da bi u normalnim okolnostima bila voljna daje napusti da bi otišla živjeti u neko daleko mjesto sa kojim nema posebne povezanosti. Nadalje, ono što je dobila u zamjenu na otoku Brač je

opisano kao nedovršena vikendica ili ljetna kuća i tu kuću ona nije posjetila prije zaključenja ugovora. Vjerovatno je da kuća na Braču ima znatno manju vrijednost od kuće S. Z. u Prijedoru, te da je ugovor o zamjeni, stoga, sa ekonomskog stanovišta, bio nepovoljan po S. Z. Svi ti faktori čine da ugovor djeluje kao abnormalna transakcija koja se ne bi desila pod normalnim okolnostima.

Zaista, transakcija se desila u ratnim okolnostima i dok je S. Z., koja je Hrvatica, bila pod bitnim teškoćama, i, kao što je objasnila, u Prijedoru se osjećala izložena čak i opasnosti po život. Ne može biti sumnje u to da je B. V bio svjestan ranjivog i teškog položaja S. Z., i zasigurno je razumio da je to bio razlog zbog kojeg je ona bila spremna da s njim zaključi sporazum o zamjeni.

Ugovor je datiran 10. augusta 1995. godine, ali je S. Z. izjavila daje bio antidatiran i daje ustvari bio zaključen 4. septembra 1995. godine. Izjavila je daje "to bilo par dana nakon što je veći dio njene kuće zauzela, u skladu sa odlukom lokalnih vlasti, porodica srpskih izbjeglica, porodica K. U vezi s tim, S. Z. se osjećala prinuđenom da privremeno napusti svoju kuću i ode živjeti drugdje u komšiluku. Koji god bili tačni datumi, nije bilo sporno daje ugovor o zamjeni zaključen u vrijeme kada se pravo S. Z. da ostane u posjedu svoje kuće i svoje budućnosti u Prijedoru činilo nesigurnim". Objasnila je da je planirala, čak i da je pokušala da napusti Prijedor, ali da se to nije desilo kako je ona zamislila. Stoga je ostala u Prijedoru, i kada je porodica K. napustila njenu kuću nakon što je u njoj provela osam i po mjeseci, S. Z. se vratila da živi u njoj uprkos ugovoru o zamjeni koji je zaključila. Od onda je ponovo živjela u kući tokom nekoliko godina.

Jedan od osnovnih ciljeva Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i Ustava Bosne i Hercegovine, koji predstavlja Aneks 4 na ovaj sporazum, je borba za uklanjanje etničkog čišćenja koje se dešavalo tokom ratnog perioda i koje je i uzrokovalo da mnoga lica, koja pripadaju etničkim manjinama u raznim područjima Bosne i Hercegovine, napuste svoje domove i odu živjeti drugdje, bilo u inozemstvo ili u druge dijelove Bosne i Hercegovine. Jedan važan cilj, koji se odražava u članu II/5. Ustava, među ostalim, je povratak izbjeglica i raseljenih lica mjestima iz kojih potiču i svojim domovima.

U Aneksu 7 Općeg okvirnog sporazuma, član XII/3. predviđa da u određivanju zakonitog vlasnika neke imovine, Komisija za raseljena lica i izbjeglice neće priznavati kao valjane bilo kakve nelegalne transakcije imovine, uključujući prijenos koji je učinjen pod prinudom, u zamjenu za dozvole izlaska ili dokumente, ili koje su na neki drugi način povezani sa etničkim čišćenjem. Ovo pokazuje da se, u kontekstu Općeg okvirnog sporazuma, cilj eliminiranja efekata i tragova etničkog čišćenja smatra od takvog osnovnog značaja da u nekim slučajevima utiče na valjanost pravnih transakcija koje bi, inače, zadovoljavale pretpostavke civilnog prava.

U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra jasno ustanovljenim da je S. Z. zaključila ugovor o zamjeni pod uticajem svog ranjivog položaja kao pripadnika etničke

manjine u vrijeme kada se politika etničkog čišćenja vodila u velikom dijelu Bosne i Hercegovine. Također je jasno da ugovor nije u skladu sa onim što bi bile njene želje pod normalnim okolnostima, i mora se pretpostaviti daje B. V, barem na jedan općenit način, bio sasvim svjestan razloga koji su je naveli da prihvati ugovor.

Pod tim okolnostima, Ustavni sud mora zaključiti da provođenje ugovora o razmjeni ne bi bilo u skladu sa pravom S. Z. na poštovanje njenog doma iz člana 8. Konvencije i člana II/3.(f) Ustava, te sa njenim pravom na poštovanje njene imovine iz člana 1. Protokola broj 1 i člana II/3.(k) Ustava. Presude Vrhovnog suda Republike Srpske, Okružnog suda u Banjoj Luci i Osnovnog suda u Prijedoru se, stoga, moraju poništiti i sporazum o razmjeni proglasiti bez pravnog djejtva.

Pošto je Sud odlučio u odnosu na povredu člana 8. Konvencije i člana 1. Protokola broj 1, Ustavni sud ne smatra potrebnim da razmatra da li je povrijeđeno pravo S. Z. na pravično suđenje iz člana 6. Konvencije u postupcima pred sudovima.

Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Na osnovu člana 36. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, sudije prof, dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko su izdvojili svoja mišljenja na donesenu odluku. Tekst izdvojenih mišljenja prilaže se uz ovu odluku kao aneks.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof dr. Kasim Begić i sudije dr. Hans Danelius, prof dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 15/99
15. decembar 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Nije zadatak Ustavnog suda da ispita konkretan predmet na osnovu odredbi Zakona o obligacionim odnosima ili drugih pravila civilnog prava, već je pozvan da odredi da li su sudske odluke povrijedile Ustav Bosne i Hercegovine i, posebno, član 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima i član 1. Prvog protokola na Konvenciju.

Odlukom o apelaciji S. Z., Sud poništava presudu Vrhovnog suda i presude nižestepenih sudova, a sporni ugovor o zamjeni nekretnina, zaključen 10. augusta 1995. godine između S. Z. i B. V, proglašava ništavim. Sud smatra jasno ustanovljenim da je S. Z. zaključila ugovor o zamjeni pod uticajem njenog ranjivog položaja zbog etničke pripadnosti u vrijeme kada se politika etničkog čišćenja vodila u velikom dijelu Bosne i Hercegovine, te da je jasno da ugovor nije u skladu sa onim što bi bile njene želje pod normalnim okolnostima i mora se pretpostaviti da je B. V, barem na jedan opći način, bio svjestan razloga koji su S. Z. naveli da prihvati ugovor.

ANEKS
**- izdvojeno mišljenje sudije Ustavnog suda Bosne i
Hercegovine prof. dr. Vitomira Popovića o
neslaganju sa Odlukom Suda br. U 15/99**

Odlukom Ustavnog suda br. U 15/99 od 15. decembra 2000. godine usvojena je apelacija gospođe S. Z., rođene B. iz Prijedora i ukinuta presuda Vrhovnog suda RS br. Rev.91/98 od 26. maja 1999. godine, presuda Okružnog suda u Banjoj Luci, br. GŽ-474/97 od 25. septembra 1997. godine i presuda Osnovnog suda u Prijedoru br. P-61/96 od 27. decembra 1996. godine. Istom odlukom proglašenje ništavim ugovor o zamjeni nekretnina, zaključen 10. augusta 1995. godine između S. Z. i B. V.

Na osnovu člana 36. stavovi 2. i 3. Poslovnika o radu Ustavnog suda BiH, izdajem svoje mišljenje o neslaganju sa navedenom Odlukom Ustavnog suda iz sljedećih razloga:

1. U tački 4. Odluke Ustavni sud konstatuje kako slijedi:

"Nije zadatak Ustavnog suda da ispita konkretan predmet na osnovu odredbi Zakona o obligacionim odnosima ili drugih pravila civilnog prava, već je Ustavni sud pozvan da odredi da li su sudske odluke, i kao konačna, presuda Vrhovnog suda RS, povrijedile Ustav BiH i, posebno, član 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima i član 1. Prvog protokola na Konvenciju, koji su, prema članu 11/2. Ustava, dio prava BiH i imaju prioritet nad svim drugim zakonima."

Nakon citiranja navedene odredbe Konvencije, Sud u stavu 4. iste tačke zaključuje: "Jasno je da vlasnik kuće koji proda kuću drugom licu u normalnim okolnostima ne može nakon prodaje tražiti zaštitu svojih prava na tu kuću kao svoj dom i svoju imovinu. Međutim, takva se zaštita gubi samo kada je prodaja dobrovoljna transakcija čija je valjanost priznata zakonom. Slobodna izražena volja prilikom zaključivanja kupoprodajnog ugovora može biti dovedena u pitanje i ako se desila u urgentnim situacijama ili dok je prodavač bio pod velikim pritiskom ili u ozbiljnoj opasnosti, pri čemu su ovo elementi koji se moraju uzeti u obzir prilikom određivanja da li se za njega može smatrati da je na valjan način prenio svoja prava na drugu osobu ili nije."

U stavu 13. Sud zaključuje: "U konkretnom slučaju Ustavni sud smatra jasno ustanovljenim da je S. Z. zaključila ugovor o zamjeni pod uticajem svog ranjivog položaja kao pripadnika etničke manjine u vrijeme kada se politika etničkog čišćenja vodila u velikom dijelu Bosne i Hercegovine. Također je jasno da ugovor nije u skladu sa onim što bi bile njene želje pod normalnim okolnostima, i mora se pretpostaviti da je B. V, barem na jedan općenit način, bio sasvim svjestan razloga koji su je naveli da prihvati ugovor."

Dakle, analizom navedenih stavova i izvedenog zaključka lako se može zaključiti da je navedena Odluka Ustavnog suda kontradiktorna sama sebi jer prvo polazi od pretpostavke da "nije zadatak Ustavnog suda da ispita konkretan predmet na osnovu odredbi Zakona o obligacionim odnosima ili drugih pravila civilnog prava", da bi se nakon toga upravo upustio u ispitivanje merituma presuda koje su donijeli redovni sudovi kao sudovi pune jurisdikcije. Naime, navedena Odluka Ustavnog suda, izuzev samo formalnopravnog pozivanja na član 8. Evropske konvencije, ne navodi niti jedan valjan razlog u čemu se sastoji povreda Ustava BiH a posebno Evropske konvencije, a ne navodi niti jednu odluku koja je do sada donesena pred sudom u Strasbourgu koja bi, kao precedent, mogla biti od značaja u konkretnom slučaju.

Više je nego jasno da Ustavni sud BiH ne može ovako paušalno zaključiti da je "jasno ustanovljeno da je S. Z. zaključila ugovor o zamjeni pod uticajem svog ranjivog položaja kao pripadnika etničke manjine u vrijeme kada se politika etničkog čišćenja vodila u velikom dijelu Bosne i Hercegovine" jer to ne spada u nadležnost Ustavnog suda BiH, kako to i sam Ustavni sud praktično zaključuje u stavu 2. tačke 4.

Ustavni sud ne navodi niti jedan valjan argument na osnovu čega je to "jasno da ugovor nije u skladu sa onim što bi bile njene želje pod normalnim okolnostima", te da ne može biti sumnje u to daje B. V bio svjestan "ranjivog i teškog položaja S. Z. i sigurno je razumio da je to bio razlog zbog koga je ona bila spremna da s njim zaključi sporazum o zamjeni." Pravni sistem ne poznaje termin "ranjivog položaja", nego pojmovno na jasan i precizan način propisuje šta se to ima smatrati "silom, prijetnjom i prinudom", kako je to i navedeno u Zakonu o obligacionim odnosima i tačno navedene razloge radi kojih bi ugovor bilo moguće raskinuti ili tražiti njegovo poništenje.

U konkretnom slučaju, predmetni ugovor je apelantica zaključila sa B. V. na njenu inicijativu, u postupku pred Ustavnim sudom kao i na javnoj raspravi nije iznijela niti jedan valjan razlog kojim bi dovela u pitanje činjenicu daje navedeni ugovor zaključen pod silom, prijetnjom ili prinudom, te da bi ovakvo zaključivanje ugovora moglo biti u suprotnosti sa Evropskom konvencijom i Protokolom br. 1 na ovu Konvenciju.

Naprotiv, redovni sudovi su, provodeći cijeli dokazni postupak i analizirajući volju ugovornih strana, način i vrijeme zaključenja ugovora itd. stali na stanovište da je navedeni ugovor zaključen na način i pod uvjetima predviđenim Zakonom o obligacionim odnosima. Ustavni sud, dakle, u skladu sa svojim ovlaštenjima predviđenim Ustavom i Poslovníkom, nije imao ovlaštenja da ulazi u meritum presuda redovnih sudova izuzev u dijelu koji se odnosi na povrede Ustava ili Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama.

Postupajući na ovaj način, Ustavni sud se udaljio od svoje ustavne funkcije i počeo se pretvarati u sud pune jurisdikcije, odnosno nepostojeću instancu nekog redovnog, saveznog ili drugog, suda i praktično, kao "čuvar Ustava", počeo kršiti vlastiti Ustav.

Posebno napominjem da su važeće odredbe Zakona o obligacionim odnosima, koje definišu pojam "sile, prijetnje i prinude", preuzeti pravni pojmovi iz starih građanskih zakonika (švajcarskog iz 1911. godine, njemačkog iz 1990. godine, francuskog iz 1904. godine, austrijskog, i srpskog koje se i danas primjenjuju u evropskom zakonodavstvu i koju Evropski sud za ljudska prava u Strasbourgu, koji se bavi direktnom primjenom Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama i njenim protokolima, do sada nije doveo u pitanje, a niti bilo koji od ovih zakona proglasio suprotnim Konvenciji).

2. U posljednjem stavu navedeno je da je Odluku Ustavni sud donio u punom sastavu, što, međutim, nije tačno s obzirom da je Odluka donesena većinom glasova šest naprema tri, jer su, pored mene, protiv ovakve Odluke glasale sudije prof dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članova 54. i 61. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 15. i 16. decembra 2000. godine, donio je

ODLUKU

Apelacija gosp. V D. iz Zvornika se usvaja, te se

- ukida rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske br. U-490/99 od 21. decembra 1999. godine,
- predmet vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske i
- Vrhovnom sudu Republike Srpske nalaže da razmotri i odluči u meritumu predmeta po hitnom postupku, i da pri tome ispoštuje pravo gosp. V D. na odluku u razumnom roku prema članu 6. Evropske konvencije.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Gosp. V. D. iz Zvornika (u daljnjem tekstu: apelant), koga zastupa gosp. J. N., advokat iz Zvornika, uložio je apelaciju protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske u predmetu br. U-490/99 od 21. decembra 1999. godine.

Predmet se odnosio na pravo na stan koji je bio dodijeljen apelantu, po osnovi njegovog zaposlenja, prema rješenju Ministarstva unutrašnjih poslova - Stanica javne sigurnosti Zvornik, br. 18-19/02-372-28/92 od 24. augusta 1992. godine. Apelant je 24.

oktobra 1992. godine zaključio ugovor o korištenju stana sa Samoupravnom zajednicom za stambene i komunalne poslove Zvornik.

Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Zvornika - Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom je, 15. oktobra 1996. godine, donijela rješenje 20-275/96 kojim je utvrđeno da je apelant nelegalno koristio stan, i naložila mu je da stan napusti i preda sve pokretne u stanu Komisiji u roku od tri dana, pod prijetnjom prisilnog izvršenja.

Apelant je uložio žalbu Ministarstvu za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske. Rješenjem br. 01-052-3604/96 od 11. novembra 1996. godine Ministarstvo je odbacilo žalbu kao neosnovanu. U obrazloženju tog rješenja, Ministarstvo je zaključilo da apelant nije imao status izbjeglice prema članu 2. Zakona o izbjeglicama i raseljenim licima ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 26/95). Prema rješenju, stan je bio napuštena imovina a apelant nije ispunjavao zakonske uvjete za zauzimanje napuštene imovine.

Apelant je pokrenuo postupak protiv tog rješenja pred Vrhovnim sudom Republike Srpske.

Vrhovni sud je, u svojoj presudi br. U-385/96 od 4. augusta 1997. godine, konstatovao daje Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica ustanovilo da apelant nema status izbjeglice niti raseljenog lica, ali da u postupku pred Ministarstvom nije ni bilo ustanovljeno da li predmetna kuća predstavlja napuštenu imovinu ili ne. Uzimajući u obzir argumente i dokaze koje je dostavila druga strana, Vrhovni sud je smatrao da je ovo trebalo biti ustanovljeno prije donošenja osporenog rješenja. Nadalje, u obrazloženju svog rješenja Ministarstvo nije razmatralo zahtjeve navedene u žalbi, na šta je bilo obavezno prema članu 245. Zakona o upravnom postupku. Osporeno rješenje je, također, bilo doneseno bez vođenja ispravnog upravnog spora, budući da nije bilo zapisnika sa rasprave, zapisnika o radu Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom, niti zapisnika o ispitivanju pitanja napuštene imovine. Vrhovni sud je, stoga, poništio navedeno rješenje Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica. Vrhovni sud je ovu odluku donio na osnovu člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, koji predviđa, između ostalog, da sud koji zaključuje da su činjenice u upravnom postupku nepotpuno ustanovljene ili da u takvom postupku proceduralna pravila nisu bila ispoštovana, poništava osporenu odluku.

Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u Zvorniku je 29. juna 1997. godine donijela rješenje br. 20-128/97, kojim je poništila rješenje Stanice javne sigurnosti u Zvorniku od 24. augusta 1992. godine.

Apelant je uložio žalbu protiv rješenja Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom Ministarstvu za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske. Ministarstvo je 22. jula 1997. godine, rješenjem br. 05-243/97, odbacilo žalbu kao neosnovanu. Protiv ovog rješenja apelant je pokrenuo upravni spor pred Vrhovnim sudom Republike Srpske.

Vrhovni sud Republike Srpske je presudom br. U-451/97 od 22. oktobra 1998. godine, ustanovio da se Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom nije povinovala presudi Suda od 4. marta 1997. godine, jer odlučujuće činjenice o tome da li se predmetni stan treba smatrati napuštenom imovinom ili ne nisu ustanovljene u skladu sa članom 2. stav 1. a u vezi sa članom 7. Zakona o korištenju napuštene imovine. Sud je smatrao da se pitanje da li je određena imovina napuštena ili ne treba utvrditi na osnovu inventara navedenog u Zakonu o korištenju napuštene imovine. Komisija je smatrala da lista napuštenih stanova, koja je 2. juna 1997. godine bila dostavljena Općinskom sekretarijatu nadležnom za poslove općinske uprave, ne predstavlja, bez određene dodatne dokumentacije, relevantan dokaz koji bi pokazao da je predmetni stan imao status napuštene imovine. Međutim, uvid u dostupne dokumente je pokazao daje apelant uselio u stan na osnovu rješenja br. 18/19-02-372- 28/92 od 24. augusta 1992. godine, i da mu je stan dodijelio Stambeni fond Stanice javne sigurnosti u Zvorniku, čiji je zaposlenik on bio. U tim okolnostima, nije bilo jasno zašto su Komisija i Ministarstvo smatrali da je apelant nelegalan korisnik stana. Stoga je Vrhovni sud, bez razmatranja merituma apelantovih zahtjeva, poništio osporenu odluku i vratio predmet Ministarstvu.

Kako Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske nije donijelo odluku koja se može sprovesti u okviru roka predviđenog članom 62. Zakona o upravnim sporovima, apelant je 14. jula 1999. godine zatražio od Vrhovnog suda Republike Srpske da donese takvu odluku. Vrhovni sud je, rješenjem br. 490/99 od 21. decembra 1999. godine, zaključio da Ministarstvo nije postupilo u skladu sa presudom Vrhovnog suda od 22. oktobra 1998. godine. Vrhovni sud je smatrao da činjenično stanje u predmetu nije bilo ispravno ustanovljeno i da je prvostepeno rješenje zasnovano na nepotpunim činjenicama. Iz tih razloga, Vrhovni sud je poništio rješenje Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom od 29. juna 1997. godine i vratio predmet Komisiji.

Apelant zahtijeva od Ustavnog suda Bosne i Hercegovine da poništi rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske i naloži Vrhovnom sudu da donese novo sprovedivo rješenje. On navodi da je osporeno rješenje nezakonito jer Vrhovni sud Republike Srpske ima obavezu da donese novu sprovedivu odluku koja bi zamijenila osporenu upravnu odluku, a koja ne bi samo poništila osporenu odluku i vratila predmet upravnim organima.

U dopuni svoje apelacije, apelant precizira da je tražio od Vrhovnog suda Republike Srpske da odluči u meritumu predmeta, da poništi sve odluke upravnih organa, naročito onu Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica, i da mu tako pruži sprovedivu odluku. Međutim, poništavanjem posljednjeg upravnog rješenja i nalaganjem upravnim organima da donesu novo rješenje, Vrhovni sud je djelovao kao upravni organ. Apelant ističe da on nije tražio takvu odluku i daje Vrhovni sud izbjegao da odluči u meritumu predmeta, iako je bio nadležan da donese takvu odluku.

Apelant također ističe daje on nakon donošenja posljednje odluke Vrhovnog suda Republike Srpske još uvijek bez smještaja, i da su nadležni organi, ne odlučujući o suštini njegovog zahtjeva, povrijedili njegovo pravo na poštovanje njegovog doma, njegovo pravo na imovinu i njegovo pravo na pravično suđenje, koja su zajamčena članom II Ustava Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima.

U skladu sa Poslovníkom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99), Ustavni sud je tražio od Vrhovnog suda Republike Srpske i od sadašnjeg korisnika stana, gospodina L. R, kao strane u postupku, da dostave svoje odgovore i neophodne dokumente.

U svom odgovoru, Vrhovni sud Republike Srpske je istakao daje osporeno rješenje u skladu sa članom 63. Zakona o upravnim sporovima ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 12/94), jer nakon što je Sud donio presudu od 22. oktobra 1998. godine Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske nije djelovalo u skladu sa članom 61. navedenog Zakona, koji definiše obaveze upravnih organa nakon što im sud vrati predmet. Ministarstvo nije ni donijelo novo rješenje prema žalbi koju je apelant uložio protiv rješenja Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u Zvorniku od 29. juna 1997. godine. Vrhovni sud ističe da, u takvim okolnostima, Vrhovni sud treba da igra ulogu drugostepenog, a ne, kao što apelant navodi, prvostepenog organa. Vrhovni sud smatra da apelantova prava nisu povrijeđena, jer su njegova žalba i zahtjev uvaženi osporenim rješenjem.

Gosp. L. R, u svom odgovoru, poriče navode iz apelacije i ističe da je apelant, koristeći ratne okolnosti, napustio svoj jednosobni stan početkom rata i uselio u stan gdje gosp. L. R živi sa svojom porodicom u skladu sa privremenim rješenjem Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske. Prema njegovom mišljenju, nosilac stanarskog prava na predmetni stanje gosp. I. N., a stanje proglašen napuštenim u aprilu 1992. godine. Kako je gosp. I. N. radio sa apelantom u Stanici javne sigurnosti Zvornik, on je dobio rješenje o dodjeli tog stana od Ministarstva unutrašnjih poslova Zvornika početkom rata, uprkos činjenici da su sve to vrijeme nadležni općinski organi donosili valjana rješenja bez obzira na to ko je vlasnik stana. On, također, smatra iznenađujućim to što apelant nije pokrenuo postupak za vraćanje u posjed jednosobnog stana nad kojim je on nosilac stanarskog prava. Ističe daje gosp. I. N. posjetio stan gdje gosp. L. R sada živi, i da će se ponovno uspostavljanje stanarskog prava gosp. I. N. desiti vrlo skoro. Jedini uvjet za to vraćanje u posjed je povratak gosp. L. P. u njegov stan u Sarajevu.

Gosp. L. R u svom odgovoru, dalje, ističe da u predmetnom stanu nema stvari gosp. I. N., što je činjenica koju je potvrdila Komisija za izbjeglice i raseljena lica. On također navodi da je u stanu, prije nego što gaje on zauzeo, bio apelant, koji treba gosp. I. N. da objasni gdje su njegove stvari, jer je on bio prvi korisnik stana.

2. Apelacija

Apelant se žali da osporeno rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske br. U-490/99 od 21. decembra 1999. godine nije u skladu sa članom 63. Zakona o upravnim sporovima ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 12/94). On se dalje žali da to rješenje krši njegovo pravo na pristup sudu, njegovo pravo na poštovanje njegovog doma i njegovo pravo na mirno uživanje u njegovoj imovini, koja su zajamčena članom 6. stav 1. i članom 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima i članom 1. Protokola br. 1 na Konvenciju, te članom II/3.(e), (f) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine.

3. Dopustivost

Prema članu VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. U pogledu dopustivosti apelacije, postavlja se pitanje da li je Ustavni sud, na osnovu odredbi člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, nadležan da odluči uprkos činjenici da osporeni akt zamjenjuje akt upravnog organa, tj. da se radi o rješenju a ne o presudi. Međutim, terminu "presuda" iz člana VI/3.(b) Ustava treba dati široko tumačenje, i u principu treba obuhvatati sve odluke sudova, bez obzira na njihov naziv. Slijedi da se u konkretnom predmetu radi o sudskom aktu koji je podložan apelaciji prema članu VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

Sud može razmotriti apelaciju samo ako su protiv osporene presude iscrpljeni svi pravni lijekovi koji su raspoloživi prema zakonima entiteta i ako je apelacija podnesena u roku od 60 dana od dana kada je apelant primio odluku o posljednjem korištenom pravnom lijeku. (Član 11. Poslovnika Ustavnog suda.)

Sud konstatuje da apelacija u ovom predmetu sadrži sve elemente predviđene članom 14. stav 2. Poslovnika Suda.

Vremenski rok za podnošenje apelacije je ispoštovan jer je apelant primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio 24. februara 2000. godine, dok je Ustavni sud Bosne i Hercegovine primio apelaciju 30. marta 2000. godine.

Osporeno rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske ne može biti predmet bilo koje druge žalbe ili pravnog lijeka.

Stoga, u konkretnom predmetu ne postoje proceduralne prepreke koje bi spriječile Ustavni sud da odluči u meritumu predmeta. Apelacija je, stoga, dopustiva.

4. Razlozi za donošenje odluke

U konkretnom predmetu, postavlja se pitanje da li je rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske od 21. decembra 1999. godine povrijedilo apulentova prava zajamčena

članom II Ustava Bosne i Hercegovine, članovima 6. i 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima i članom 1. Protokola br. 1 na Evropsku konvenciju.

a) *Pravo na odluku suda*

Član 6. stav 1. Evropske konvencije glasi:

"Svako ima pravo da zakonom određen, nezavisan i nepristran tribunal, pravično, javno i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obavezama građanske prirode."

Ustavni sud ističe da je pravo na odluku suda o građanskim pravima pojedinca također inkorporirano u Ustav Bosne i Hercegovine, koji u članu II/2. predviđa da se prava zaštićena Evropskom konvencijom primjenjuju u Bosni i Hercegovini, a u članu II/3. štiti pravo na pravično suđenje u građanskim pitanjima.

Ustavni sud dalje primjećuje da se spor u ovom slučaju tiče imovinskih prava i prava na dom, koja su građanska prava u okviru značenja člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Taj član je, stoga, primjenjiv u ovom slučaju.

Apelant je najprije pokrenuo postupak pred upravnim organima, ali je svoje zahtjeve dostavio Vrhovnom sudu Republike Srpske tri puta. Svaki put, tj. 4. marta 1997. godine, 22. oktobra 1998. godine i 21. decembra 1998. godine, Vrhovni sud je odlučio poništiti osporenu odluku upravnog organa. Međutim, Vrhovni sud nije odlučio u meritumu predmeta, već je, svaki put, vratio predmet upravnim organima.

Slijedi da apelant nije bio u prilici da dođe do odluke suda u meritumu njegovih građanskih prava. Njemu, dakle, nije pružen efektivan pristup sudu zajamčen članom 6. stav 1. Evropske konvencije. U konkretnom predmetu je, stoga, ovaj član, kao i članovi II/2. i II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, bio povrijeđen.

b) *Pravo na poštovanje doma i pravo na imovinu*

Član 8. Evropske konvencije glasi:

"1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske. 2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih."

Član 1. Protokola br. 1 na Evropsku konvenciju glasi:

"Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvojetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava."

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

Ustavni sud ističe da su pravo na poštovanje doma i pravo na imovinu također inkorporirani u Ustav Bosne i Hercegovine, koji u članu II/2. predviđa da se prava

zaštićena Evropskom konvencijom i njenim protokolima primjenjuju u Bosni i Hercegovini, a u članu II/3. štiti pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku, kao i pravo na imovinu.

Međutim, Ustavni sud primjećuje da pitanja da li predmetni stan uživa zaštitu kao apelantov dom i da li je on vlasnik tog stana nisu bila riješena u meritumu pred sudovima Republike Srpske. Određivanje tih pitanja će iziskivati razna činjenična i pravna razmatranja, a zaključak će velikim dijelom zavisiti od dokaza koje će pružiti strane. U postupku pred Ustavnim sudom, apelant nije podnio nikakav dokaz koji bi omogućio Ustavnom sudu da dođe do zaključka o tim pitanjima.

c) *Zaključak*

Kako je došlo do povrede apelantovog prava na sudsku odluku, zaštićenog članom 6. Evropske konvencije i članovima II/2. i II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je na osnovu Člana 61. Poslovnika Ustavnog suda ukinuo rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske od 21. decembra 1999. godine i vratio predmet Vrhovnom sudu na ponovni postupak, i istovremeno mu naložio da razmotri i odluči u meritumu predmeta.

Ustavni sud ističe da, s obzirom na značaj predmeta za strane, i uzimajući u obzir činjenicu da se postupak vodi već duže vremena, daljnje razmatranje Vrhovnog suda se mora sprovesti po hitnom postupku. U tom pogledu, Ustavni sud se ponovo poziva na član 6. stav 1. Evropske konvencije, prema kojem svako ima pravo na sudsku odluku o njegovim građanskim pravima u razumnom roku. Ustavni sud dodaje da će, ukoliko bi došlo do bilo kakvog nepotrebnog produžavanja u razmatranju predmeta pred Vrhovnim sudom, apelant imati mogućnost da ovo pitanje pokrene pred Ustavnim sudom daljnjom apelacijom.

Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine su konačne i obavezujuć.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić i prof. dr. Snežana Savić.

U 15/00
15. decembra 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Kako je došlo do povrede apelantovog prava na sudsku odluku, zaštićenog članom 6. Evropske konvencije i članovima II/2. i II/3. Ustava BiH, Ustavni sud je odlučio poništiti rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske od 21. decembra 1999. godine i vratiti predmet tom sudu, kome se istovremeno nalaže da razmotri i odluči u meritumu predmeta. Zbog značaja predmeta za strane u sporu, i uzimajući u obzir činjenicu da se postupak vodi već duže vrijeme, daljnje razmatranje predmeta u Vrhovnom sudu RS se mora provesti po hitnom postupku.

Ustavni sud dodaje da, ukoliko bi došlo do bilo kakvog nepotrebnog odugovlačenja (produžavanja) u razmatranju predmeta pred Vrhovnim sudom, apelant će imati mogućnost da sporno pitanje pokrene pred Ustavnim sudom novom apelacijom.

**RJEŠENJA
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2000. GODINA - II dio**

(BOSANSKI JEZIK)

Ustavni sud Bosne i Hercegovine na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 54. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda, na sjednici održanoj 19. februara 2000. godine, donio je

RJEŠENJE

Odbacuje se apelacija PP "Energoinženjering" Banja Luka protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev. 58/99 od 19. maja 1999. godine.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

PP "Energoinženjering" Banja Luka, kojegje zastupao punomoćnik M. Đ., advokat iz Banje Luke, je podnijelo apelaciju protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev. 58/99 od 19. maja 1999. godine i zatražilo da Ustavni sud Bosne i Hercegovine ocijeni ustavnost ovog rješenja u skladu sa članom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

1. Činjenično stanje

Presudom Osnovnog suda Banja Luka broj P 896/94 od 2. oktobra 1996. godine, tužni-protivtužitelj STR "Škorpion" Banja Luka je obavezan da preda tužitelju-protivtužnom PP "Energoinženjering" Banja Luka poslovni prostor broj 51 površine 16 m² koji se nalazi u objektu "Šoping-centra" u Banjoj Luci, slobodan od lica i stvari, te da mu na ime zakupnine isplati iznos od 9.879,11 DM u dinarskoj protivvrijednosti po najpovoljnijem kursu otkupa deviza u mjestu plaćanja, sa zateznom kamatom od 2. oktobra 1996. godine, kao dana posuđenja do isplate i da mu naknadi parnični trošak u iznosu od 8.111,00 dinara sa kamatom od 2. oktobra 1996. godine do isplate, a sve u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja.

Ovom presudom odbijen je kao neosnovan protivtužbeni zahtjev tuženog, i to glavni zahtjev kojim je traženo da se utvrdi da je ugovor o korištenju poslovnog prostora zaključen između stranaka po pravnoj prirodi ugovor o zajedničkom ulaganju, te da je

protivtužitelj suvlasnik sa jednom polovinom dijela tog prostora i eventualni tužbeni zahtjev da se tužitelj obaveže da tuženom isplati iznos od 20.000,00 DM na ime unaprijed uplaćenog avansa za korištenje pomenutog poslovnog prostora, te 10.000,00 DM na ime izgubljene zarade za period od 20. decembra 1991. godine do 1. decembra 1993. godine.

Drugostepenom presudom Okružnog suda Banja Luka broj PZ 86/97 od 27. aprila 1996. žalba tuženog-protivtužitelja je odbijena kao neosnovana i prvostepena presuda je potvrđena.

Povodom revizije tuženog-protivtužitelja, Vrhovni sud Republike Srpske je pod brojem Rev. 58/99 dana 19. maja 1999. godine donio pobijano rješenje kojim se revizija uvažava, obje nižestepene presude ukidaju i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

2. Dopustivost predmeta

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, prema članu VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, ima apelacionu jurisdikciju nad pitanjima po ovom ustavu koja proističu iz presude svakog suda u Bosni i Hercegovini.

Prema Poslovniku Suda, Ustavni sud Bosne i Hercegovine može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta (član 11. stav 3.).

Stoga, apelacija se može uložiti samo protiv presude kojom je postupak u određenom predmetu konačno završen.

U konkretnom predmetu, Vrhovni sud Republike Srpske je osporenim rješenjem vratio predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje, jer prvostepeni i drugostepeni sud nisu dovoljno razjasnili činjenično stanje. Ustavni sud smatra taj pravni lijek adekvatnim i efektivnim, te konstatuje da je, stoga, predmetna apelacija preuranjena.

3. Zaključak

Prema navedenom slijedi da apelacija nije dopustiva, te se mora odbaciti na osnovu činjenice da raspoloživi pravni lijekovi još nisu iscrpljeni.

Ovo rješenje Ustavni sud je donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, mr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić i Mirko Zovko.

U 16/99
19. februar 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Nije dozvoljena apelacija protiv sudske odluke protiv koje nisu iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 54. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 15. i 16. decembra 2000. godine, donio je

RJEŠENJE

Odbacuje se apelacija preduzeća "Braća Bajrić" iz Cazina i "Lamota Commerce" iz Solina, Republika Hrvatska, protiv rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu, broj KV-131/99, od 9. jula 1999. godine.

Obrazloženje

Preduzeća "Braća Bajrić" iz Cazina i "Lamota Commerce" iz Solina, Republika Hrvatska, koje zastupa Ž. B., advokat iz Sarajeva, 13. decembra 1999. godine podnijeli su apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine protiv rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu, broj KV-131/99 od 9. jula 1999.

1. Činjenično stanje

Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo je, 9. oktobra 1998. godine, naložilo da se oduzmu vozila vlasništvo preduzeća "Braća Bajrić" i "Lamota Commerce". U krivičnom postupku protiv izvjesnih lica, Kantonalni sud u Sarajevu je u dva navrata odlučio da se vozila vrate njihovim vlasnicima, ali je Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine obje odluke ukinuo.

Rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu, br. KV-131/99, od 9. jula 1999. godine, zahtjev za vraćanje vozila preduzećima "Braća Bajrić" i "Lamota Commerce" se odbacuje kao nedopušten.

Kantonalni sud je ustanovio da je oduzimanje navedenih vozila izvršeno prije pokretanja krivičnog postupka i da je odluku o njihovom oduzimanju donijelo Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo - Kriminalistička policija na osnovu Zakona o prekršajima Kantona Sarajevo (član 139. stav 6.). Prema tome, odluku da se vrate vozila trebalo je donijeti navedeno ministarstvo.

Rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu, broj KV-131/99 od 6. oktobra 1999. godine, odbacuje se zahtjev za zaštitu zakonitosti preduzeća "Braća Bajrić" i "Lamota Comcrce" protiv rješenja Kantonalnog suda, od 9. jula 1999. godine, i protiv postupka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine koji je prethodio rješenju Kantonalnog suda. Sud je usvojio ovo rješenje na temelju člana 404. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine prema kojem dva navedena oštećena preduzeća nisu ovlaštena da podnose zahtjev za zaštitu zakonitosti.

Rješenjem Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Kž-485/99, od 28. oktobra 1999. godine, žalba dva navedena preduzeća protiv rješenja Kantonalnog suda, od 6. oktobra 2000. godine, je odbijena kao neosnovana u pogledu njihovog zahtjeva za zaštitu zakonitosti.

2. Apelacija

U svojoj žalbi protiv rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu, od 9. jula 1999. godine, preduzeća "Braća Bajrić" i "Lamota Commerce" navode da spomenuto rješenje, usvojeno nakon što je Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine ukinuo dva rješenja Kantonalnog suda kojima se oduzeta vozila vraćaju, nije u skladu sa zakonom. Navedena preduzeća, nadalje, navode da su vlasnici oduzetih vozila i da su vozila oduzeta u krivičnom postupku, iako član 68. stav 2. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine propisuje da vozila korištena ili prilagođena za vršenje krivičnih djela, a koja nisu vlasništvo okrivljenog izvršioca, mogu biti oduzeta samo ako postoje interesi od javne sigurnosti, što ovdje nije slučaj.

Nadalje, dva preduzeća smatraju da su navedeno rješenje i postupak ugrozili njihova prava na mirno uživanje imovine koja su zajamčena Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenim protokolima. Zbog svega izloženog, navedena preduzeća traže da Ustavni sud Bosne i Hercegovine, nakon sprovedenog postupka, proglasi osporeno rješenje neustavnim i da usvoji njihov zahtjev za vraćanje oduzetih vozila.

Po zahtjevu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo je 24. marta 2000. godine dostavilo odgovor u kojem navodi da je Ministarstvo vratilo oduzeta vozila njihovim vlasnicima "koja će vlasnici zadržati do okončanja krivičnog postupka", što je u skladu sa rješenjem Kantonalnog suda, od 9. jula 1999. godine.

U novom podnesku, od 15. maja 2000. godine, navedena preduzeća izjavljuju da povlače svoj zahtjev za vraćanje vozila, ali da ostaju pri zahtjevu kada je u pitanju oduzimanje njihovih vozila u periodu od oktobra 1998. godine do 28. januara 2000. godine, za koje tvrde daje izvršeno na nezakonit način, daje neustavno i da krši njihova imovinska prava.

3. Zaključak

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, ima apelacionu nadležnost po pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine propisano je da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

Ustavni sud ističe da su preduzeća "Braća Bajrić" i "Lamota Commerce" tražili vraćanje vozila oduzetih u krivičnom postupku koji je pokrenut protiv izvjesnih osoba i daje Kantonalni sud u Sarajevu, odlukom od 9. jula 1999. godine, smatrao da ovo pitanje ne treba biti riješeno u krivičnom postupku nego da ga Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, koje je naložilo oduzimanje vozila, treba riješiti. Prema izjavi koju je Ministarstvo dostavilo Ustavnom sudu, vozila su naknadno vraćena preduzećima.

Ustavni sud smatra da se na ovaj način udovoljilo zahtjevu navedenih preduzeća i da se, kada je u pitanju period od oktobra 1998. godine do 28. januara 2000. godine, ona nisu trebala obraćati sudovima prije prethodnog podnošenja zahtjeva Ministarstvu u svrhu vraćanja vozila.

Ovo rješenje Ustavni sud je donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudijc dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i prof. dr. Snežana Savić.

U 3/00
15. decembra 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Apelacija preduzeća "Braća Bajrić" i "Lamota Commerce", Rješenjem Suda odbačena je iz razloga što je vraćanjem tim preduzećima vozila koja su im, prema odluci Kantonalnog suda u Sarajevu od 9. 7. 1999. godine, oduzeta prije pokretanja krivičnog postupka, udovoljeno njihovom zahtjevu. Kada je u pitanju period od oktobra 1998. do 28. 1. 2000. godine, Sud smatra da podnosioci apelacije nisu zadovoljili uvjete predviđene članom 11. stav 3. Poslovnika Suda, jer se nisu trebali obraćati sudovima prije prethodnog podnošenja zahtjeva ministarstvu koje je privremeno oduzelo njihova vozila.

**ODLUKE
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2000. GODINA - II dio**

(HRVATSKI JEZIK)

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 59. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99 - prečišćeni tekst), na sjednici održanoj 29. siječnja 2000. godine, donio

ODLUKU

Utvrđuje se da članak 3. stavak 1, čl. 5. i 6, članak 7. stavak 2, čl. 9, 10, 11, 12, 13. i 15, članak 19. stavak 2, članak 20, članak 21. točka 3, čl. 22, 24, 25, 26. i 27, članak 28. stavak 1. i članak 29. st. 3. i 4. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i ministarstvima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 4/97) prestaju važiti.

Navedene odredbe Zakona prestaju važiti danom objavljivanja ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine".

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, Odlukom broj U 1/99, od 14. kolovoza 1999. godine, utvrdio da čl. 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 19, 20. i 21. točka 3, čl. 22, 24, 25, 26, 27, 28. i 29. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i ministarstvima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 4/97) nisu sukladne Ustavu Bosne i Hercegovine.

Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine dat je rok od tri mjeseca od dana objavljivanja ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" da navedene odredbe Zakona usuglasi s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Ova odluka objavljena je u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", broj 16, od 28. rujna 1999. godine, od kada je počeo teći rok od tri mjeseca za usuglašavanje navedenih odredbi Zakona s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Člankom 59. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 2/97, 16/99, 20/99 i 24/99 - prečišćeni tekst) propisano je da Ustavni sud, odlukom kojom utvrđuje neustavnost iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, može donositelju akta odrediti rok za usuglašavanje, koji ne može biti dulji od tri mjeseca, te da će, ako se u ostavljenom roku ne otkloni utvrđena ne- suglasnost. svojom odlukom utvrditi da nesuglasne odredbe prestaju važiti danom objavljivanja te odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine".

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nije do isteka roka utvrđenog Odlukom Suda od 14. kolovoza 1999. (28. prosinca 1999. godine) neustavne odredbe Zakona uskladila s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Postupajući sukladno navedenim odredbama članka 59. Poslovnika, Ustavni je sud, u granicama zahtjeva pokretača spora (članak 26. Poslovnika), a prema Odluci Suda od 14. kolovoza 1999. godine i pravnom stavu iskazanom u obrazloženju te odluke, u izreci ove odluke precizirao koji dijelovi članaka 3, 7, 19, 28. i 29. Zakona nisu u suglasju s Ustavom i zbog toga prestaju važiti, dok ostali dijelovi navedenih članaka nisu obuhvaćeni ovom odlukom iz procesnih razloga.

Glede izloženog, odlučeno je kao u dispozitivu.

Ovu je odluku donio Ustavni sud Bosne i Hercegovine u sastavu: predsjednik Ustavnog suda Bosne i Hercegovine prof. dr. Kasim Begić i suci Hans Danclius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, mr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 1/99
29. siječnja 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, do isteka utvrđenog roka (28. prosinca 1999.) nije otklonila utvrđene nesuglasnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine određenih odredbi Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i ministarstvima Bosne i Hercegovine, prema Odluci Suda broj U 1/99 od 14. kolovoza 1999. godine. Zbog toga je Sud, krećući se u granicama zahtjeva pokretača spora, a prema navedenoj odluci Suda i pravnom stavu izraženom u obrazloženju te odluke, utvrdio da određene odredbe Zakona prestaju važiti.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članaka 54. i 56. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 17. ožujka 2000. godine, donio

ODLUKU

Apelacija H. D. se usvaja, te se:

a) Ukida rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske - Pale, broj Rev.61/98 od 19. kolovoza 1998. godine, rješenje Okružnog suda u Banjaluci, broj Gž.339/97 od 18. srpnja 1997. godine i rješenje Osnovnog suda u Banjaluci, broj P 4133/96 od 27. veljače 1997. godine;

b) Potvrđuje presuda Osnovnog suda u Banjaluci, broj P 1463/95 od 21. svibnja 1996. godine u dijelu kojim se naređuje B. M. da preda u posjed i slobodno raspolaganje H. D., slobodnu od ljudi i osobnih stvari, kuću koja se nalazi u ulici Franje Šupila broj 39 u Banjaluci, pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Činjenično stanje u ovom predmetu, koje proizilazi iz izjave apelanta H. D. i dokumenata podnijetih na uvid Ustavnom sudu, može se sumirati na sljedeći način:

H. D., iz Banjaluke, je vlasnik obiteljske kuće koja se nalazi u Banjaluci, ulica Franje Šupila 39, upisane pod rednim brojem 1536 u registar nekretnina 242/01 k.o. Banjaluka.

U listopadu 1995. godine, B. M., izbjeglica iz Hrvatske i njegova obitelj, su uselili u kuću H. D.. H. D. tvrdi daje on faktički, odmah potom, bio istjeran iz svoje kuće.

Općina Banjaluka je 6. ožujka 1996. godine dodijelila sinu B. M., Z. M. i njegovoj četvoročlanoj obitelji, uključujući tu i B. M., pravo na privremeno korištenje spomenute kuće.

H. D. je, 1995. godine, pokrenuo parnični postupak pred Osnovnim sudom u Banjaluci, koji je, presudom broj P 1463/95 od 21. svibnja 1996. godine, utvrdio da je B. M. dužan predati kuću u posjed i slobodno raspolaganje H. D. pod prijetnjom izvršenja.

Međutim, presuda od 21. svibnja 1996. godine je ukinuta rješenjem Okružnog suda u Banjaluci, broj Gž.259/96, kojim se predmet vraća na ponovni postupak Osnovnom sudu. Novom presudom broj P 4133/96 od 27. veljače 1997. godine, Osnovni se sud oglasio nemjerodavnim za rješavanje ovog predmeta, pošto je predmet u isključivoj nadležnosti upravnog tijela. Okružni je sud 18. srpnja 1997. godine, rješenjem broj Gž.339/97, potvrdio rješenje Osnovnog suda. Okružni je sud konstatirao daje Općina Banjaluka dodijelila Z. M. i njegovoj obitelji pravo da žive u kući i da sud u takvom slučaju, kada osoba koristi zgradu ili stan sukladno odluci utemeljenoj na izvjesnim odredbama Zakona o korištenju napuštene imovine, nije mjerodavan odlučivati po zahtjevima o zaposjedanju zgrade ili stana. Dakle, u ovom je predmetu, odluka upravnog organa od 6. ožujka 1996. godine bila konačna, i Osnovni je sud postupio ispravno deklarirajući se nemjerodavnim.

Vrhovni je sud Republike Srpske potvrdio ovu odluku svojim rješenjem broj Rev.61/98 od 19. kolovoza 1998. godine. Vrhovni je sud zauzeo stav da se predmet odnosi na napuštenu imovinu i da se odluke kojim se takva imovina ustupa na privremeno korištenje i smještaj izbjeglih i drugih osoba, koje su bez smještaja tijekom ratnih zbivanja, ne mogu preispitivati u sudskom postupku već isključivo u upravnom postupku.

U predmetnoj kući i sada žive B. M. i njegov sin Z. M. s obitelji, sprječavajući time H. D. i njegovu obitelj da se vrate u svoju kuću.

2. Postupak pred Ustavnim sudom

Ustavni je sud zatražio od Z. i B. M. da odgovore na apelaciju, ali oni nisu to nisu učinili.

Vrhovni je sud Republike Srpske 30. kolovoza 1999. godine odgovorio da apelacija nije utemeljena.

3. Apelacija

H. D. je uložio apelaciju preko svog zastupnika Z. B., odvjetnika iz Banjaluke, žaleći se da su rješenje Osnovnog suda od 27. veljače 1997, zatim rješenje Okružnog suda od 18. srpnja 1997. i rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske od 19. kolovoza

1998. godine povrijedili njegovo pravo na sudsku zaštitu, njegovo pravo na poštovanje doma iz članka 8. Europske konvencije o ljudskim pravima i pravo na mirno uživanje njegove imovine iz članka 1. Protokola br. 1 na Europsku konvenciju.

4. Dopustivost predmeta

Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacijsku jurisdikciju nad pitanjima koja se dotiču presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini. Pitanja koja se dotiču apelacije H. D. odnose se na povredu njemu zagarantiranih prava prema Europskoj konvenciji o ljudskim pravima i njenom 1. Protokolu. To slijedi iz članka II Ustava koji osigurava da su ova prava Ustavom zaštićena prava u Bosni i Hercegovini. Obzirom na to, Ustavni je sud mjerodavan glede ove apelacije.

Prema članku 11. Poslovnika Ustavnog suda, u vrijeme podnošenja apelacije, Sud je mogao odlučivati po apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 30 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem korištenom pravnom lijeku.

U ovom predmetu, konačna odluka je rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske, protiv koga se više ne može uložiti priziv. Dakle, H. D. je zadovoljio uvjet prema kojem trebaju biti iscrpljeni svi pravni lijekovi.

Vrhovni je sud donio rješenje 19. kolovoza 1998, a apelacija je Ustavnom sudu podnesena 26. veljače 1999. godine. Dakle, postavlja se pitanje je li apelacija uložena u vremenski dopuštenom roku.

Međutim, apelantov odvjetnik nije primio rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske od 19. kolovoza 1998. sve do 9. veljače 1999. godine. Toga dana on je Rješenje dobio na uvid od Osnovnog suda, pošto gaje Vrhovni sud proslijedio prvo Okružnom sudu, a ovaj Osnovnom sudu, gdje je zaprimljeno 22. siječnja 1999. godine. Dakle, podnositelj apelacije je ispoštovao vremenski rok od 30 dana.

Obzirom na to, Ustavni sud smatra daje apelacija dopuštena.

5. Odluka Suda

Nije prijeporno da je H. D. vlasnik kuće koja se nalazi u ulici Franje Supila br. 39 u Banjaluci i daje on odista iz nje istjeran u listopadu 1995. godine. Dalje, stoji daje H. D. pokušao vratiti svoju kuću pokretanjem postupka pred sudovima u Republici Srpskoj, ali isti ti sudovi su se oglasili nemjerodavnim da rješavaju o predmetnom sporu za koji smatraju daje u isključivoj nadležnosti upravnih tijela.

Ovaj slučaj pokreće pitanja iz članka 6. stavak 1. i članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članka 1. Protokola br. 1 na Europsku konvenciju.

(a) Članak 6. stavak 1. Europske konvencije glasi:

"Svatko ima pravo da zakonom određen, neovisan i nepristrasan tribunal, pravično, javno i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama građanske prirode..."

Prema jurisprudenciji Europskog suda za ljudska prava, pravo na posjedovanje vlastitog domaja "građansko pravo" u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije (Europski sud za ljudska prava, *Gillow protiv Ujedinjenog kraljevstva*, presuda od 24. studenoga 1986. godine, serija A br. 109. stavak 68.). Ustavni sud, zato, smatra da prijepor oko predmetne kuće potpada pod okvire članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ustavni sud, dalje, ističe da pravo pristupa sudu predstavlja element inherentan pravu iskazanom u članku 6. stavak 1. Europske konvencije (Europski sud za ljudska prava, *Golder protiv Ujedinjenog kraljevstva*, presuda od 21. veljače 1975. godine, serija A br. 18. stavak 36.).

Ustavni sud ističe da je, rješenjem od 27. veljače 1997. godine, Osnovni sud u Banjaluci ustanovio da je za odlučivanje u ovom predmetu isključivo mjerodavno upravno tijelo. Rješenjem od 18. srpnja 1997. godine, Okružni je sud u Banjaluci potvrdio ovu odluku, a također je Vrhovni sud Republike Srpske u svojoj odluci od 19. kolovoza 1998. godine iznio stav da ovaj predmet ne može biti razmatran u sudskom, već isključivo u upravnom postupku.

Ustavni sud nalazi neprijepornim da su gore narečene sudske odluke onemogućile podnositelju apelacije pristup sudu na koji je on, u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije, imao pravo.

(b) Članak 8. Europske konvencije o ljudskim pravima glasi:

"Svatko ima pravo na poštovanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske. Državne vlasti neće se miješati u vršenje ovog prava osim ako to nije predviđeno zakonom i ako je neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprječavanja nereda ili kriminala, radi zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih."

Na temelju podataka koje je apelant dostavio, a koje tuženi nije pobio, on je bio stalno nastanjen u kući koja se nalazi u ulici Franje Supila 39 u Banjaluci. On nije imao namjeru napustiti ju, ali gaje na to prisilila obitelj B. M. Nedvojbeno je da se ova kuća mora smatrati obiteljskim domom.

Sud utvrđuje da je apelantu uskraćena mogućnost da se uz pomoć mjerodavnih sudskih tijela vrati u svoju kuću, rješenjem Osnovnog suda od 27. veljače 1997., koje je potvrđeno rješenjem Okružnog i Vrhovnog suda Republike Srpske. Zato se rješenja, koja se apelacijom pobijaju, kose sa pravom na poštovanje doma podnositelja apelacije u smislu članka 8. stavak 1. Europske konvencije.

Sukladno članku 8. stavak 2. Europske konvencije, a prema tumačenju Europskog suda za ljudska prava, ovakvo sukobljavanje bi moglo biti opravdano daje "predviđeno

zakonom", da ima određeni cilj koji je legitiman na temelju ovog stavka i da je to "nužno u demokratskom društvu" za ovaj cilj. (*Gillow* presuda, vidi str. 3. stavak 48.)

Sud podsjeća na zaključak u okviru članka 6. Konvencije da postupak pred sudovima nije bio vođen u suglasju sa Zakonom o parničnom postupku. U svakom slučaju, ni na koji način nije bilo utvrđeno da je miješanje u apelantovo pravo na poštovanje njegovog doma bilo primjereno i nužno u demokratskom društvu. Uvjeti iz stavka 2. članka 8. glede zakonitosti i nužnosti, zato, nisu bili ispunjeni. Prema tomu, Ustavni sud zaključuje da su rješenja prekršila apelantovo pravo na poštovanje njegovog doma iz članka 8. Europske konvencije.

(c) Članak 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju glasi:

"Svaka fizička i pravna osoba ima pravo mirno uživati u svojoj imovini. Nitko ne može biti lišen imovine, osim u jačom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Predbježne odredbe, međutim, ne utječu ni na koji način na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebitim da bi regulirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni."

Prema jurisprudenciji Europskog suda za ljudska prava, članak 1. Protokola br. 1 na Europsku konvenciju obuhvaća tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stavka i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stavka, pokriva lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treći, sadržan u drugom stavku, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine sukladno općem interesu, sprovođenjem onih zakona koje smatraju potrebitim za tu svrhu. (Vidi, između ostalog, Europski sud za ljudska prava, *Sprrong i Lonnoth protiv Švedske*, presuda od 23. rujna 1982, serija A br. 52. stavak 61. i *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. rujna 1995. serija A broj 315-C, stavak 26. s daljnjim referencama).

Sud podsjeća na zaključke, glede članaka 6. i 8. Europske konvencije, da su rješenja Osnovnog suda u Banjaluci od 27. veljače 1997., Okružnog suda od 18. srpnja 1997. i Vrhovnog suda Republike Srpske od 19. kolovoza 1998. godine onemogućile apelantu da na zakonit način ponovno uđe u svoju kuću. Istina je daje pravo, dodijeljeno obitelji M. odlukom od 6. ožujka 1996. godine, bilo pravo na korištenje kuće. Ipak, apelant je sada već nekoliko godina bio *de facto* lišen svih svojih vlasničkih prava, te se zato može smatrati da je bio lišen svoje imovine u smislu druge rečenice prvog stavka članka 1. Protokola br. 1 na Europsku konvenciju. Prema ovoj odredbi, lišavanje može biti opravdano jedino ako je u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom. Međutim, Ustavni je sud već ustanovio da postupci, koji su završili rješenjima, nisu bili vođeni sukladno Zakonu o parničnom postupku. Miješanje, zato, nije bilo opravdano.

Prema tomu, rješenja su povrijedila apelantovo pravo na mirno uživanje u njegovoj imovini iz članka 1. Protokola br. 1 na Konvenciju.

6. Zaključak

Ustanovivši povredu apelantovih prava iz članaka 6. i 8. Europske konvencije i članka 1. Protokola 1 na Konvenciju, Ustavni je sud odlučio ukinuti rješenje Osnovnog suda u Banjaluci od 27. veljače 1997, te rješenje Okružnog suda od 18. srpnja 1997. i Vrhovnog suda Republike Srpske od 19. kolovoza 1998. godine i potvrditi presudu Osnovnog suda od 21. svibnja 1996. godine.

Ustavni sud nalaže mjerodavnim organima Republike Srpske da vrate kuću H. D.

Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci Hans Danelius, prof. dr. Louis Favorcu, prof. dr. Joseph Marko, dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

U ovoj je odluci sudac prof. dr. Vitimir Popović izuzeo svoje mišljenje, koje se prilaže uz odluku kao aneks.

U 3/99
17. ožujka 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Ustavni je sud odlučio ukinuti apelacijom pobijana rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske, Okružnog suda u Banjaluci i Osnovnog suda u Banjaluci i potvrditi presudu Osnovnog suda u Banjaluci broj P-1463/95 od 21. svibnja 1996. godine zato što smatra da su pobijana rješenja onemogućila apelantu da na zakonit način ponovno uđe u posjed kuće i što je apelant već nekoliko godina bio *de facto* lišen svih svojih vlasničkih prava. Stoga se može smatrati daje bio lišen svoje imovine u smislu druge rečenice 1. stavka članka 1. Protokola br. 1 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Prema ovoj odredbi, lišavanje može biti opravdano jedino ako je u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom. Međutim, Ustavni je sud već ustanovio da postupci, koji su završili rješenjem, nisu bili vođeni sukladno Zakonu o parničnom postupku. Miješanje, stoga, nije bilo opravdano.

ANEKS

- izuzeto mišljenje suca prof. dr. Vitomira Popovića u odluci broj 3/99

Izuzeto mišljenje o neslaganju s ovom odlukom je utemeljeno na sljedećim razlozima:

Zakonom o korištenju napuštene imovine ("Službeni glasnik RS", broj 3/96), koji ima karakter specijalnog zakona - *lex specialis* u odnosu na Zakon o temeljnim imovinsko-pravnim odnosima, kojim se, inače, uređuje pravo vlasništva i sudska zaštita ovog prava, je reguliran status, način korištenja, upravljanje i zaštita napuštene imovine, kao novog instituta.

Odredbama članka 2. citiranog zakona o korištenju napuštene imovine je propisano da se pod napuštenom imovinom smatraju nekretnine i pokretne stvari koje su vlasnici, odnosno korisnici, napustili, dok prema odredbama članka 3. istog zakona, napuštena imovina je privremeno prenesena na zaštitu i upravljanje Republici Srpskoj, što se ostvaruje preko Ministarstva za izbjegle i raseljene osobe, te Povjerenstva za smještaj izbjeglih i upravljanje napuštenom imovinom, kao i drugih republičkih i općinskih tijela.

U ovom slučaju nema spora oko toga da su predmetne nekretnine proglašene napuštenom imovinom na temelju akta mjerodavnog tijela uprave u smislu članka 7. pomenutog zakona o korištenju napuštene imovine, pa suglasno izloženom, nema dvojbe da su zbog toga prešle na zaštitu i upravljanje Republici Srpskoj i njenim tijelima. Prema tomu, apelant je zaštitu svojih prava nakon toga mogao ostvarivati samo u upravnom postupku (odredbe čl. 261-269 Zakona o općem upravnom postupku - "Službeni list SFRJ", broj 47/86, koji se u Republici Srpskoj primjenjuje na temelju članka 12. Ustavnog zakona za sprovođenje Ustava RS).

Nedvojbeno je da se problem zakonitosti rješenja koja su donesena u upravnom postupku ne može riješiti u parnici, čak ni kao predbježno pitanje, jer parnični sud ni u kom slučaju nije ovlašten niti mjerodavan ispitivati zakonitost odluka upravnog tijela donesenih u postupku koji je pravovaljano okončan.

Analogno iznesenom, insistiranje podnositelja apelacije za primjenu odredbi čl. 3. i 37. Zakona o temeljnim imovinsko-pravnim odnosima u konkretnom slučaju ne mogu se prihvatiti i primjena ovih odredbi će doći u obzir tek onda kada nekretnine, koje su predmetom vođenja ovog postupka, izgube status napuštene imovine.

Nije točan zaključak daje pobijanom odlukom Vrhovnog suda Republike Srpske došlo do povrede prava apelanta na pristup sudu (članak 6. stavak 1. Europske

konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda – u daljnjem tekstu: Konvencija), jer mu je ova zaštita omogućena kroz institut upravnog spora, a to je Ustavni sud Bosne i Hercegovine potpuno izgubio iz vida prilikom donošenja odluke.

Naime, poslije završenog upravnog postupka protiv konačnog rješenja može se pokrenuti upravni spor u smislu odredbe članka 7. stavak 1. Zakona o upravnim sporovima ("Službeni glasnik RS", broj 12/94), a ovaj spor se pokreće tužbom Vrhovnom sudu RS u roku od 30 dana od dana dostave upravnog akta stranci koja podnosi tužbu (čl. 22. i 23. narečenog zakona o upravnim sporovima).

Prema tomu, kroz institut upravnog spora podnositelju apelacije je dopuštena sudska zaštita, tako da se nikako ne bi mogao prihvatiti kao pravilan stav daje u ovom slučaju došlo do povrede odredbi narečenog članka 6. stavak 1. Konvencije, a suglasno tomu i odredbi članka 8. Konvencije, te članka 1. Protokola broj 1 na Konvenciju.

Inače, napominje se da je upravni postupak propisan u ovakvim slučajevima i Zakonom o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine ("Službeni glasnik RS", broj 38/98 i 12/99) i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine, koji je sukladan nadležnostima iz Aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH i članku XI Zaključka s konferencije Vijeća za provedbu mira održane u Bonu 10. prosinca 1997. godine koje je donio visoki predstavnik za BiH Wolfgang Petrisch.

Ističe se da neprimjenjivanje ovog zakona može prouzročiti štetne posljedice na daljnu primjenu Sporazuma o izbjeglim i raseljenim osobama kao Aneksu 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH, što može imati dalekosežne posljedice.

Također, ovom prilikom se ističe i to da Ustavni sud Bosne i Hercegovine ni u kom slučaju ne može biti mjerodavan za odlučivanje u meritumu, izuzev u dijelu koji se dotiče kršenja ljudskih prava i povrede Ustava BiH, jer odlučivanje u meritumu nedvojbeno pripada u isključivu nadležnost redovitih sudova, kao sudova pune jurisdikcije, koji se bave provođenjem dokaznog postupka, utvrđivanjem konkretnog činjeničnog stanja itd. i pred kojima se, u tom smislu, ulažu i redoviti i izvanredni pravni lijekovi.

Ukoliko bi postupao na ovaj način, Ustavni sud BiH bi se pretvorio u redoviti sud i postao bi neka vrsta redovitog suda Bosne i Hercegovine ili suda četvrtog stupnja, koji Ustavom BiH nije predviđen, a vrhovni sudovi entiteta bi izgubili svrhu i smisao postojanja.

Isto tako, ovom prilikom se apostrofira i to daje izreka odluke nejasna i konfuzna, jer se njom potvrđuje presuda Osnovnog suda Banjaluka od 21. svibnja 1996. godine, dok se ukida rješenje Okružnog suda, kojom je pomenuta presuda ukinuta (a ukidaju se kasnije donesena rješenja Osnovnog, Okružnog i Vrhovnog suda), tako da sve izneseno može lako da izazove dileme prilikom izvršenja, što u svakom slučaju mora biti izbjegnuto.

Uzgred, napominje se da je potpuno nejasno koje bi tijelo ovu odluku trebalo izvršiti ukoliko gosp. B. M. sam po njoj ne postupi.

Poznato je da se odluke ovog suda izvršavaju na način predviđen člankom 72. Poslovnika Ustavnog suda na taj način što se rješenja dostavljaju Vijeću ministara BiH, odnosno vladi entiteta radi izvršenja, dok se odluke redovitih sudova izvršavaju na način predviđen Zakonom o izvršnom postupku i izvršavaju ih osnovni sudovi, a u slučaju pozitivnog sukoba nadležnosti, opravdano se postavlja pitanje koja bi od ove dvije institucije bila mjerodavna izvršavati odluke, odnosno koje bi tijelo o tome odlučilo.

Dakle, serioznom i temeljitom raščlambom ovog slučaja sa svih spomenutih aspekata, dolazi se do zaključka da Vrhovni sud RS svojim rješenjem nije povrijedio odredbe članka 6. stavak 1., kao ni članak 8. Konvencije, te članak 1. Protokola broj 1 na Konvenciju, kao i članak II stavak 2. Ustava BiH, kao što u svojoj apelaciji tvrdi podnositelj H. D.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 5. svibnja 2000. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija gosp. E. H. protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U 1574/99 od 7. listopada 1999. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Gosp. E. H. iz Sarajeva je uložio apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U 1574/99 od 7. listopada 1999.

Kako proizilazi iz izvješća apelanta i iz dokumenata prosljeđenih Ustavnom sudu, činjenično stanje može se sumirati na sljedeći način:

Gosp. E. H. je pekar, uposlen u Pekari "Klas" u Sarajevu od 1. kolovoza 1958. godine.

Rješenjem prvostupanjskog upravnog tijela (Mirovinsko i invalidsko osiguranje Bili), gosp. E. H. je klasificiran kao invalid rada III. skupine. Na temelju ovog rješenja dobio je pravo na profesionalnu rehabilitaciju i pravo da nastavi raditi kao prodavač. Rješenje se temeljilo na nalazu, ocjeni i mišljenju prvostupanjskog invalidskog povjerenstva od 1. siječnja 1971. godine. Utvrđeno je da je potpuno nesposoban obnašati poslove pekara zbog profesionalne bolesti - alergije na brašno, buđ i prašinu koju je dobio za vrijeme svoga rada.

6. veljače 1973. godine potvrđeno mu je pravo da se prekvalificira i počne raditi na novom radnom mjestu prodavača - trgovinskog pomoćnika i dobije pravo na naknadu u plaći (njegovo je novo radno mjesto bilo manje plaćeno od predbježnog radnog mjesta).

Od tog dana pa do 6. travnja 1999. godine situacija je ostala nepromijenjena. Zadnja revizija njegove invalidnosti datira od 25. lipnja 1997. godine.

Prvostupanjsko je upravno tijelo (Društveni fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje BiH - filijala Sarajevo), 6. travnja 1999. godine, pokrenulo reviziju statusa gosp. E. H. i odlučilo ne potvrditi njegovu invalidnost. Odluka se temelji na nalazu, ocjeni i mišljenju Instituta za ocjenjivanje radne sposobnosti kao prvostupanjskog tijela vještačenja.

Gosp. E. H. je pokrenuo protiv ovog rješenja prizivni upravni postupak pred drugostupanjskim upravnim tijelom (Mirovinsko i invalidsko osiguranje BiH). Drugostupanjsko tijelo je odbilo priziv apelanta rješenjem od 24. svibnja 1999. godine sukladno nalazu, ocjeni i mišljenju Instituta za ocjenjivanje radne sposobnosti kao drugostupanjskim tijelom vještačenja, smatrajući da nije obrazložena.

I prvostupanjsko i drugostupanjsko upravno tijelo su bili mišljenja da se status gosp. E. H. promijenio i da nema daljnjih indikacija za invalidnost.

Imajući u vidu činjenicu da njegova invalidnost nije priznata jer ju je drugostupanjsko upravno tijelo ukinulo rješenjem, firma gosp. E. H., "Klas", je odlučila 1. listopada 1999. godine da mu više ne odobri da radi kao prodavač. Firma je na taj način odlučila da se on treba vratiti na radno mjesto kao pekar.

Gosp. E. H. je pokrenuo upravni spor protiv rješenja drugostupanjskog upravnog tijela pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine. Vrhovni je sud 7. listopada 1999. godine odbio tužbu kao neutemeljenu i presudom potvrdio rješenja nižestupanjskih upravnih tijela. Dva dana prije donošenja presude Vrhovnog suda, Sud je dobio od gosp. E. H. nove medicinske dokaze. Prema ovim dokazima on je bio stvarno alergičan na brašno. Ipak, na temelju Zakona o upravnom sporu, Vrhovni sud može razmatrati samo one dokaze koji su prezentirani nižim tijelima.

2. Apelacija

Apelant se priziva da je rješenjem prvostupanjskog upravnog tijela od 6. travnja 1999. godine, rješenjem drugostupanjskog upravnog tijela od 24. svibnja 1999. godine i odlukom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine od 7. listopada 1999. godine povrijeđeno njegovo pravo na život iz članka 2. Europske konvencije o ljudskim pravima i njegovo pravo na fer postupak iz članka 6. narečene konvencije.

Glede fer postupka, apelant je istaknuo da su oba administrativna tijela dobila medicinske dokaze da bi se utvrdila njegova stvarna radna sposobnost. Ipak, oni nisu

dobili tipičnu medicinsku dokumentaciju za njegovu bolest - alergiju na brašno, buđ i prašinu koju je dobio u prvih 13 godina pekarskog rada.

Gosp. E. H. je informirao Ustavni sud 22. veljače, te 2. i 7. ožujka 2000. godine da je ponovno pokrenuo upravni postupak pred prvostupanjskim upravnim tijelom. Prezentirao je medicinske nalaze koje Vrhovni sud nije uzeo u razmatranje iz procesualnih razloga u prvom krugu postupka. On je naveo da je postupak koji je u tijeku suštinski sličan zahtjevu za obnovom postupka, a da ipak nije redoviti pravi lijek.

Pokazalo se daje prvostupanjsko upravno tijelo djelomično riješilo u korist gosp. E. H., proglašivši ga invalidom usljed bolesti koja se ne može tretirati kao profesionalna bolest.

Gosp. E. H. je pokrenuo prizivni postupak pred drugostupanjskim upravnim tijelom gdje je predmet još u postupku.

3. Postupak pred Ustavnim sudom

Gosp. E. H. je 29. prosinca 1999. godine uložio apelaciju protiv odluke Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine od 7. listopada 1999.

Na temelju članka 16. Poslovnika Suda, 25. veljače 2000. godine zahtijevano je od Vrhovnog suda Federacije BiH da proslijedi odgovor na apelaciju. Vrhovni je sud Federacije BiH, 20. ožujka 2000. godine, proslijedio odgovor u kojemu se u biti navodi sljedeće: gosp. E. H. se žali daje morao napustiti svoj posao i vratiti se radnom mjestu pekara. Ova činjenica je pogrešno utvrđena (naime, nije utvrđena) u upravnom postupku pred nižim upravnim tijelima koji su ispitivali njegovu radnu sposobnost kao prodavača, dok se njegova invalidnost odnosila na radno mjesto pekara. Vrhovni je sud uočio ovu grešku ali je, unatoč tomu, iz procesualnih razloga potvrdio rješenja nižih upravnih tijela. Vrhovni sud ne prihvata prigovore iz apelacije da odluka ovog suda povređuje neko ustavno pravo apelanta i predlaže da se apelacija odbije.

4. Dopustivost predmeta

Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacijsku ovlast u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na povredu njegovih prava zaštićenih Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Iz članka II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Iz toga slijedi da Ustavni sud ima ovlast glede ove apelacije.

Prema članku 11. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud može odlučivati po apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta, i samo ako se podnese u roku od 60

dana od dana kada je podnositelj primio presudu o zadnjem korištenom pravnom lijeku.

U ovom je predmetu pobijana presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, protiv koje nema daljnjih pravnih lijekova. Gosp. E. H. je, prema tomu, zadovoljio uvjet iscrpljivanja pravnih lijekova.

Apelantov je zastupnik primio odluku Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine 11. studenoga 1999. godine, a apelacija pred Ustavnim sudom datira od 29. prosinca 1999. godine.

Ustavni sud smatra apelaciju dopustivom.

5. Ustavni je sud ocijenio

Sukladno članku 26. Poslovnika Suda ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 24/99), Sud kod odlučivanja ispituje postoje li samo one povrede koje su iznesene u zahtjevu.

Kao prvo, Ustavni je sud ustanovio da se gosp. E. H. poziva na članak 2. Europske konvencije o ljudskim pravima koji štiti pravo na život, ali se iz činjeničnog stanja ovoga predmeta ne vidi nikakva povreda narečenog članka.

Gosp. E. H. se, isto tako, poziva na članak 6. stavak 1. Europske konvencije o ljudskim pravima, koji u svom relevantnom dijelu glasi:

"Svatko, tijekom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obvezama... ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na temelju zakona..."

Ustavni sud konstatira da se tužba gosp. E. H. pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine odnosi na njegovo građansko pravo i iz toga proizilazi da se članak 6. primjenjuje u datom slučaju. Prema tomu, Ustavni sud mora preispitati je li spor pred Vrhovnim sudom bio fer onako kako to članak 6. zahtijeva.

Na temelju članka 24. Pravilnika o postupku, sastavu i načinu rada stručnih tijela za ocjenjivanje radne sposobnosti u mirovinskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH" br. 16/84), stranka je mjerodavna prezentirati medicinske dokaze za koje smatra da mogu biti od utjecaja za ocjenjivanje njegove invalidnosti. Staviše, na temelju članka 35. stavak 2. točka 10. tog pravilnika, stranka ima pravo prigovora na konačni nalaz, ocjenu i mišljenje Odjeljenja za ocjenjivanje radne sposobnosti u prvom stupnju. Zadaća stručnog tijela vještačenja drugostupanjskog upravnog tijela je preispitati navode priziva ili prigovore o ispravnosti nalaza, ocjene i mišljenja prvostupanjskog tijela. Čineći to, stručno tijelo vještačenja drugostupanjskog upravnog tijela može i osobno izvršiti pregled osiguranika na zahtjev stranke (članak 40. i 41. spomenutog pravilnika).

Ipak, iz članka 35. Zakona o upravnom sporu, na temelju kojeg Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine neće uzeti u razmatranje nove dokaze nego odlučiti na temelju utvrđenih činjenica u upravnom postupku, proizilazi da se ne može razmatrati

povreda članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima. Ustavni sud uočava da se stranka može pozvati na nove dokaze koje dobije u obnovljenom postupku na temelju članka 52. stavak 1. spomenutog zakona. Sud uočava i to daje ovom predmetu takav postupak pokrenut na zahtjev gosp. E. H.

Pod ovim okolnostima Ustavni sud konstatira da je pobijana presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine u suglasju s Ustavom i da ustavna prava gosp. H. nisu bila povrijeđena.

6. Zaključak

Ustavni sud iz ovog zaključuje da se apelacija mora odbiti.

Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić i prof. dr. Vitomir Popović.

U 8/00
5. svibnja 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Ustavni je sud odlučio odbiti apelaciju jer su apelantu u upravnom postupku bile na raspolaganju mogućnosti da brani svoja prava te nema povrede članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima. Činjenica da Vrhovni sud Federacije BiH rješava upravni spor, u pravilu, na podlozi činjenica koje su utvrđene u upravnom postupku, je također u suglasnosti s člankom 6. spomenute konvencije (članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine).

Ustavni je sud zaključio da presudom Vrhovnog suda nije povrijeđen članak 2. Konvencije, odnosno članak II/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 57. Poslovnika Ustavnog suda ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99 - prečišćeni tekst), na sjednici održanoj 5. svibnja 2000. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija M. S. iz Fojnice protiv presude Kantonalnog suda iz Travnik br. GŽ 256/99 od 4. studenoga 1999. godine i presude Općinskog suda iz Fojnice br. P 22/99 od 2. lipnja 1999. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Općinski je sud u Fojnici 12. siječnja 1999. godine donio presudu br. P 153/98 u sporu između M. S. i Mješovite srednje škole "Zijah Dizdarević" u Fojnici. M. S. je, prema Natječaju, bila kandidat za izbor na radno mjesto ravnatelja Škole, pa je u postupku pred Općinskim sudom zahtijevala poništenje odluke Upravnog odbora škole o naimeniranju I. I. na pomenuto radno mjesto. Sud je poništio pobijanu odluku i vratio predmet Školi. Razlog za poništenje je bio taj što je supruga I. I., M. I., kao član Upravnog odbora škole, sudjelovala u donošenju odluke Odbora.

Nakon obnovljenog postupka, Upravni je odbor 28. siječnja 1999. godine donio novu odluku kojom je I. I. ponovo naimeniran za ravnatelja Škole.

M. S. je 8. veljače 1999. godine pokrenula postupak pred Općinskim sudom u Fojnici pobijajući odluku Škole od 28. siječnja 1999. godine i zahtijevajući naknadu. Općinski je sud presudom br. P 22/99 od 2. lipnja 1999. godine odbio zahtjev. Nakon

priziva, kojeg je M. S. podnijela protiv ove presude, Kantonalni je sud u Travniku, presudom br. GZ 256/99 od 4. studenoga 1999. godine, odbio priziv i potvrdio prvostupanjsku odluku.

Presuda je Kantonalnog suda konačna i nije podložna nikakvom redovitom prizivu. Ipak, iz Ureda federalnog tužitelja uložen je zahtjev za zaštitu zakonitosti pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine protiv presude Općinskog suda u Fojnici od 2. lipnja 1999. godine i presude Kantonalnog suda od 4. studenoga 1999. godine.

Vrhovni je sud Federacije Bosne i Hercegovine, presudom br. GVI 1/00 od 10. veljače 2000. godine, odbio zahtjev za zaštitom zakonitosti kao neutemeljen. M. S. je primila presudu Vrhovnog suda 11. ožujka 2000. godine.

2. Postupak pred Ustavnim sudom

M. S. je 22. prosinca 1999. godine podnijela apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine protiv presude Kantonalnog suda u Travniku br. GZ 256/99 od 4. studenoga 1999. godine i presude Općinskog suda iz Fojnice br. P 22/99 od 2. lipnja 1999. godine. Apelantica je zahtijevala poništenje ovih presuda navodeći da odredbe članaka 6. i 14. Europske konvencije o ljudskim pravima i Članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine nisu bile ispoštovane. Smatra daje bila predmetom diskriminacije među spolovima i da nije uživala pravo na pravično i javno saslušanje.

Ustavni je sud 1. veljače 2000. godine tražio od M. S. da dopuni svoju apelaciju, a 10. ožujka 2000. godine je također tražio od Kantonalnog suda iz Travnika i Mješovite srednje škole "Zijah Dizdarević" da dostave svoje odgovore na apelaciju.

Škola je u svom odgovoru obrazložila da je apelacija neutemeljena i da je, stoga, treba odbiti.

Kantonalni sud u svom odgovoru također smatra apelaciju neutemeljenom, obzirom da činjenica da M. S. nije bila postavljena za ravnateljicu nije bila posljedica diskriminacije među spolovima ili mjestu rođenja.

3. Dopustivost apelacije

Na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacijsku ovlast o pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako je apelacija podnesena u roku od 60 dana od dana kada je apelant primio odluku o posljednjem korištenom pravnom lijeku (članak 11. Poslovnika Ustavnog suda).

Pobijana presuda Kantonalnog suda u Travniku, br. GŽ 256/99 donesena 4. studenoga 1999. godine, konačna je na temelju članka 364. stavak 3. Zakona o

parničnom postupku. M. S. je ovu presudu primila 27. studenoga 1999. godine. Ipak, federalni je tužitelj presudu pobio u sudskom postupku koji je rezultirao presudom Vrhovnog suda Federacije BiH br. GVI 1/00 od 10. veljače 2000. godine.

Ustavni je sud primio apelaciju M. S. 22. prosinca 1999. godine. Proizilazi daje apelacija podnesena u predviđenom roku.

4. Zaključak Ustavnog suda

M. S. tvrdi da su povrijeđena njena prava iz članaka 6. i 14. Europske konvencije o ljudskim pravima. Ovi članci, u relevantnim dijelovima, propisuju sljedeće:

Članak 6. stavak 1. Konvencije:

"Svatko ima pravo da zakonom određen, neovisan i nepristrasan tribunal, pravično, javno i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama građanske prirode..."

Članak 14. Konvencije:

"Uživanje prava i sloboda iz ove konvencije omogućit će se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost s nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status."

Ustavni sud konstatira da je Općinski sud u svojoj presudi od 12. siječnja 1999. godine poništio predbježnu odluku Upravnog odbora škole na temelju toga što je supruga kandidata koji je bio naimeniran sudjelovala u donošenju odluke Odbora. Nakon obnovljenog procesa, u kojemu nije bilo sličnih proceduralnih nepravilnosti, Upravni je odbor škole 28. siječnja 1999. godine donio odluku kojom je ponovno naimenirana ista osoba, 1.1., na radno mjesto ravnatelja Škole. Ustavni sud nije pronašao dokaze koji bi ukazivali na to daje nova odluka donesena na diskriminacijskoj osnovi, čime bi se kršio članak 14. Konvencije ili članak II/4. Ustava. Također, nema pokazatelja da je sudski postupak bio nepravičan i da je došlo do povrede članka 6. Konvencije ili članka II/3.(e) Ustava.

Iz narečenog slijedi da apelaciju M. S. pred Ustavnim sudom treba odbiti, kao što je izneseno u izreci.

Na temelju članka VI/4, Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ustavni je sud donio ovu odluku u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 10/00
5.svibnja 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr.Kasim Begić

Ustavni sud nije pronašao dokaze koji bi ukazivali na to da je nova odluka Upravnog odbora donesena na diskriminacijskoj osnovi, čime bi se kršio članak 14. Europske konvencije o ljudskim pravima ili članak II/4. Ustava. Također, nema dokaza da je sudski postupak bio nepravičan i da je došlo do povrede članka 6. Konvencije ili članka II/3.(e) Ustava.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 19. kolovoza 2000. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija gosp. M. K iz Banjaluke, protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev.19/98 od 30. lipnja 1998. godine u dijelu koji se odnosi na prvotuženu Stambenu zadrugu "Banjaluka" iz Banjaluke (stavak 1. izreke presude).

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Gosp. M. K. koga zastupa punomoćnik M. Đ., odvjetnik iz Banjaluke, 14. je srpnja 1999. godine uložio apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rcv.19/98 od 30. lipnja 1998. godine, u dijelu koji se odnosi na Stambenu zadrugu "Banjaluka" iz Banjaluke (stavak 1. izreke presude).

Iz apelacije i dokaza, proslijeđenih Ustavnom sudu, proizilazi sljedeće činjenično stanje:

Predmet spora u građanskoj parnici bio je zahtjev gosp. M. K., kupca poslovnog prostora u Njegoševoj ulici u Banjaluci, protiv tuženih: Stambene zadruge "Banjaluka" iz Banjaluke, kao prodavca, i građevinskog poduzeća "Vrbas" Laktaši, kao izvođača radova, za solidarno izmirenje nadoknade štete na ime otklanjanja nedostataka na poslovnom prostoru i štete nastale nekorištenjem poslovnog prostora u ukupnom iznosu od 118.813 DM u dinarskoj protuvrijednosti na dan isplate sa sporednim potraživanjem i troškovima postupka.

Sporazumom o združivanju sredstava za izgradnju poslovnog prostora broj 05/1-707-1/91 od 8. veljače 1991. godine, zaključenog između gosp. M. K. i Stambene zadruge "Banjaluka", gosp. M. K. je kupio podrumski poslovni prostor u Njegoševoj ulici u Banjaluci površine 138,25 m² u viđenom stanju za iznos od 1.036.875,00 tadašnjih dinara, tj. u protuvrijednosti 120.000 DM. Nakon što je ugovor u cijelosti izvršen, mjesec dana nakon stupanja u posjed poslovnog prostora, kupac je 23. travnja 1991. godine prvi put primijetio vlagu u poslovnom prostoru. Sljedećeg dana, 24. travnja 1991. godine, o tome je pismeno izvijestio kako prodavca tako i izvođača radova, tražeći da se nedostaci otklone. Iz odgovora Stambene zadruge "Banjaluka" iz Banjaluke od 5. srpnja 1991. godine utvrđeno je da prodavač i izvođač radova nisu prihvatili da otklone nedostatke, a Stambena je zadruga "Banjaluka" predložila raskid ugovora o kupoprodaji, što je kupac odbio.

Nakon toga, 13. siječnja 1992. godine, gosp. M. K. je podnio tužbu Osnovnom sudu u Banjaluci protiv tuženih Stambene zadruge "Banjaluka" iz Banjaluke i GP "Vrbas" Laktaši, radi naknade štete zbog otklanjanja nedostataka i štete koja je nastala zbog neuporabe poslovnog prostora u Njegoševoj ulici u Banjaluci.

Prvostupanjskom presudom Osnovnog suda u Banjaluci, P-89/92 od 6. travnja 1995. godine, u cijelosti je odbijen zahtjev tužitelja upućen Stambenoj zadruzi "Banjaluka" iz Banjaluke. Istom je presudom obvezan tuženi GP "Vrbas" Laktaši isplatiti tužitelju, gosp. M. K., na ime otklanjanja nedostataka na poslovnom prostoru, dinarsku protuvrijednost od 43.562,00 DM, te na ime izgubljene zarade 6.221,25 DM, tj. ukupno 49.783,25 DM. Nadoknadu treba izvršiti prema najpovoljnijem tečaju na dan isplate, po kojem banka u mjestu plaćanja otkupljuje efektivnu stranu valutu, sa zakonskom kamatom od dana donošenja presude, tj. od 6. travnja 1995. godine, do isplate, i naknadi troškove postupka u iznosu od 3.847,62 dinara, sve u roku od 8 dana pod prijetnjom izvršenja. Zahtjev tužitelja za isplatu naknade štete preko dosuđenog iznosa, glede glavnog duga i za isplatu troškova preko dosuđenog iznosa, odbijen je kao neutemeljen.

Presudom Višeg suda u Banjaluci, broj GZ-336/95 od 25. siječnja 1996. godine, priziv gosp. M. K. je djelomično uvažen, presuda Osnovnog suda P-89/92 od 6. travnja 1995. godine preinačena u odbijajućem dijelu i Stambena zadruga "Banjaluka" obvezana dosuđene iznose iz stavka 1. izreke presude solidarno s GP "Vrbas" Laktaši platiti gosp. M. K. u roku od 8 dana.

Vrhovni je sud Republike Srpske, presudom broj Rev.19/98 od 30. lipnja 1998. godine, uvažio reviziju Stambene zadruge "Banjaluka", a presudu Višeg suda broj GZ-336/95 od 25. siječnja 1996. godine (u dijelu izreke pod b.) preinačio, priziv gosp. M. K. odbio i presudu Osnovnog suda Banjaluka broj P-89/92 od 6. travnja 1995. godine potvrdio u dijelu u kojem je odbijen tužbeni zahtjev u odnosu na tuženu Stambenu zadrugu "Banjaluka" iz Banjaluke, uz konstataciju, između ostalog, daje neutemeljen revizijski prigovor da tuženi imaju status jedinstvenih suparničara.

2. Apelacija

Apelant pobija presudu Vrhovnog suda Republike Srpske zbog odbijanja tužbenog zahtjeva u odnosu na Stambenu zadrugu "Banjaluka" iz Banjaluke. Smatra da su mu takvom presudom povrijeđeni imovinski interesi, jer se kupac - tužitelj opredijelio da traži uklanjanje nedostataka u izvansudskom postupku. Navodi da u Zakonu o obligacijskim odnosima nema niti jedne odredbe koja nalaže kupcu da svaku radnju iz ugovora o kupoprodaji traži putem suda u obliku stroge forme (presude) o obveznoj radnji druge ugovorne strane. Apelant zaključuje daje njegovo pravo na naknadu štete dospjelo, iako on još nije otklonio štetu. Ističe da je presuda Vrhovnog suda protivna Ustavu Bosne i Hercegovine, Ustavu Republike Srpske, temeljnim načelima i odredbama čl. 121, 478. do 500. Zakona o obligacijskim odnosima kojima su propisana prava kupca. Predlaže da Ustavni sud Bosne i Hercegovine apelaciju tužitelja usvoji i presudu Vrhovnog suda Republike Srpske Rev.19/98 od 30. lipnja 1998. godine u stavku 1. izreke u odnosu na Stambenu zadrugu "Banjaluka" u cijelosti ukine.

3. Dopustivost predmeta

Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacijsku ovlast u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na pravo na imovinu zaštićeno Europskom konvencijom. Iz članka II Ustava slijedi da je to Ustavom zaštićeno pravo u Bosni i Hercegovini, pa prema tome Ustavni sud ima ovlast glede ove apelacije.

Sukladno odredbi članka 11. Poslovnika Ustavnog suda ("Službeni glasnik BiH", broj 24/99), Sud može odlučivati po apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta, i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio presudu o posljednjem rabljenom pravnom lijeku. U ovom predmetu apelant je ispunio uvjet iscrpljivanja pravnih lijekova, jer je pobijanu presudu donio Vrhovni sud Republike Srpske, protiv koje nema daljnjih pravnih lijekova.

Apelacija je podnesena u propisanom roku, jer je apelant primio odluku Vrhovnog suda Republike Srpske 17. lipnja 1999. godine, a apelaciju Ustavnom sudu dostavio 14. srpnja 1999. godine.

Ovaj slučaj bi mogao pokrenuti pitanja iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, kao i članka 1. Protokola broj 1 na Konvenciju. Ustavni sud apelaciju smatra dopustivom.

4. Postupak pred Ustavnim sudom

Sukladno odredbi članka 16. Poslovnika Suda, 11. studenoga 1999. godine od Vrhovnog suda Republike Srpske i Stambene zadruge "Banjaluka" iz Banjaluke, kao sudionika u postupku, zatraženi su odgovori na navode apelacije.

Ustavni sud Republike Srpske nije dostavio odgovor.

Stambena zadruga "Banjaluka", u odgovoru od 6. prosinca 1999. godine, pobija da je predala poslovni prostor sa materijalnim nedostatkom. Ističe da tužitelj, kao kupac, tužbenim zahtjevom nije ni tražio da Stambena zadruga bude obvezna ukloniti bilo kakve skrivene nedostatke. Stambena zadruga nije mogla sudskom odlukom bilo kojeg suda biti obvezana na uklanjanje materijalnog nedostatka, jer sud u parničnom postupku odlučuje samo u granicama postavljenog zahtjeva. Tužitelj nije predbežno otklonio materijalni nedostatak, što znači da na njegovoj strani nije ni nastao nikakav materijalni izdatak koji bi on tražio od prodavca u obliku naknade štete. Tužitelj, kao kupac, nije poslije izvješćivanja prodavca o navodnom materijalnom nedostatku prihvatio razvidno stavljenju ponudu Stambene zadruge za raskid ugovora o prodaji. Odgovor nalaze u činjenici što je poslovni prostor kupljen ispod njegove realne tržišne cijene. Konstatira da kupac, gosp. M. K., ne samo što nije tražio raskid ugovora, nego nije stavio ni opredijeljen zahtjev za ostvarenjem bilo kog drugog utvrđenog prava u slučaju postojanja materijalnih nedostataka, pa ne može ostvarivati ni pravo na naknadu štete na ime otklanjanja tih nedostataka i naknadu za izgublenu zaradu. Kupac stvari može, u slučaju odgovornosti prodavca za materijalni nedostatak na prodatoj stvari, koristiti bilo koje od svojih prava predviđenih odredbama članka 488. stavak 1. Zakona o obligacijskim odnosima, a pravo na naknadu štete iz članka 488. stavak 2. istog zakona ovisno je o korištenju nekog od narečenih prava, s tim da ukoliko nema pravnog temelja za uporabu bilo kojeg od tih prava, on ne može ostvariti ni pravo na naknadu štete, jer se to pravo ne može ostvarivati samostalno. Predlažu da se apelacija odbije kao neutemeljena jer smatraju da odbijanjem zahtjeva tužitelja u odnosu na Stambenu zadrugu kao prodavca nije povrijeđeno pravo apelanta na imovinu.

Izjašnjavajući se na odgovor Stambene zadruge "Banjaluka" apelant, gosp. M. K., u podnescima od 8. i 13. ožujka kao i 11. travnja 2000. godine, podsjeća Ustavni sud da se po istom pravnom pitanju 12. kolovoza 1999. god. obratio i Domu za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu kome je postavio konačan odštetni zahtjev, jer slijedi tijekom revizijskog postupka pred Vrhovnim sudom Republike Srpske u odnosu na izvođača radova GP "Vrbas" Laktaši. Predlaže da Sud ima u vidu činjenice da tuženi nisu prihvatili da otklone nedostatke ni do zaključenja glavne rasprave, te su nakon toga zakasnilo i dužni su platiti štetu solidarno. Smatra da prava kupca, regulirana člankom 488. Zakona, ne mogu prestati odbijanjem činidbe prodavca i izvođača radova, a pravo na naknadu štete zbog neuporabe poslovnog prostora iz članka 488. stavak 2. Zakona vezano je samo za obavijest o nedostacima.

5. Ustavni je sud ocijenio

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije glasi:

"Svako tijekom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obvezama... ima pravo

na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na temelju zakona ..."

Članak 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju glasi:

"Svaka fizička i pravna osoba ima pravo mirno uživati u svojoj imovini. Nitko ne može biti lišen imovine osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe ne zadiru u pravo države da donosi zakone koje smatra nužnim za reguliranje korištenja imovine sukladno općem interesu ili radi sigurnog plaćanja poreza, drugih doprinosa ili novčanih kazni".

Ustavni sud konstatira da se postupak gosp. M. K. pred sudovima Republike Srpske odnosi na njegova građanska prava, te se članak 6. Konvencije i članak 1. Protokola broj 1 na Konvenciju primjenjuje u datom slučaju. Prema tomu, Ustavni sud mora preispitati je li spor pred sudovima bio pravičan onako kako to zahtijevaju članak 6. Europske konvencije i članak 1. Protokola broj 1 na Konvenciju.

Zakonom o obligacijskim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 29/78, 39/85, 45/89, 57/89), preuzetog Ustavnim zakonom za sprovođenje Ustava Republike Srpske, propisana su prava kupca u slučaju materijalnih nedostataka na prodanoj stvari. Prema odredbama članka 488. Zakona, kupac koji je pravodobno i uredno izvijestio prodavca o nedostatku može: a) zahtijevati od prodavca da nedostatak ukloni ili da mu preda drugu stvar bez nedostataka (ispunjenje ugovora), b) zahtijevati sniženje cijene, c) izjaviti da raskida ugovor, a u svakom od ovih slučajeva kupac ima pravo na naknadu štete.

Ustavni sud uočava daje Vrhovni sud primijenio ove odredbe u predmetu, i zaključuje da ne postoje indikacije daje postupak bio vođen na nepravičan način. Ustavni sud, zato, zaključuje da u konkretnom predmetu nije došlo do povrede članka 6. Konvencije.

Glede članka 1. Protokola broj 1 na Konvenciju, koji štiti pravo na imovinu, Ustavni sud primjećuje da se konkretni predmet tiče postupka između strana oko prava kupca i prodavca prema ugovoru o kupoprodaji i da su sudovi odlučili na temelju odredbi Zakona o parničnom postupku, Ustavni sud nije našao elemente koji bi ukazali da je u konkretnom postupku došlo do povrede prava na imovinu, garantiranog člankom 1. Protokola broj 1 na Konvenciju.

Pod ovim okolnostima, Ustavni sud zaključuje da pobijana odluka Vrhovnog suda Republike Srpske nije povrijedila Europsku konvenciju niti njen Protokol broj 1, te da je, zato, ova presuda u suglasju s Ustavom Bosne i Hercegovine.

5. Zaključak

Ustavni sud je zaključio odbiti apelaciju.

Na temelju Članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof dr. Kasim Begić, sudije dr. Hans Danelius, prof. dr. Lous Favoreu, prof dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 10/99
19. kolovoza 2000.
Neuni

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Apelacija gospodina M. K, protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev.19/98 od 30. lipnja 1998. godine, u dijelu koji se odnosi na Stambenu zadrugu "Banjaluka" iz Banjaluke, odbijena je stoga što ne postoje indikacije da je postupak između strana, povodom prava kupca i prodavca na temelju ugovora o kupoprodaji nekretnine, bio vođen na nepravičan način i što su sudovi odlučili, na temelju odredbi Zakona o obligacijskim odnosima i Zakona o parničnom postupku, ne povređujući pritom članak 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članak 1. Protokola broj 1 na Konvenciju.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 18. i 19. kolovoza 2000. godine, donio

ODLUKU

Apelacija F. H. se usvaja, te se:

a) Ukida presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, broj U-422/97 od 18. kolovoza 1999. godine, rješenje Ministarstva za izbjegle i raseljene osobe Republike Srpske, broj 05-136/97 od 3. lipnja 1997. godine i rješenje Povjerenstva za smještaj izbjeglih i upravljanje napuštenom imovinom Banjaluka, broj 08-476-676/96 od 21. siječnja 1997. godine.

b) Ustavni sud nalaže mjerodavnim organima Republike Srpske da predaju u posjed F. H., slobodnu od osoba i osobnih stvari i na slobodno raspolaganje, njenu kuću u Banjaluci, u Ulici braće Jugovića br. 6.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Gđa F. H. iz Banjaluke podnijela je, preko svog punomoćnika, odvjetnika Z. B., apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj U-422/97.

Kako proizilazi iz izvješća apelantice i iz dokumenata prosljeđenih Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, činjenično se stanje može sumirati na sljedeći način:

Gđa F. H. je umirovljenica, vlasnica 1/1 dijela obiteljske stambene zgrade u Banjaluci, u Ulici braće Jugovića br. 6. Iz zgrade ju je S. M., inače raseljena osoba iz Zenice, 26. rujna 1995. godine istjerao uporabom sile i prijetnje, kako je to narečeno u apelaciji. Od toga dana apelantica se nalazi u Banjaluci, u iznajmljenom smještaju. Stambena zgrada je, prema Zapisniku Općinske uprave za geodetske poslove, katastar nekretnina i imovinsko- pravne poslove od 3. ožujka 1996., proglašena napuštenom. S. M. je, nakon proglašenja objekta napuštenim, dobio rješenje o dodjeli na privremeno korištenje.

Apelantica je 26. lipnja 1996. godine podnijela tužbu Osnovnom sudu u Banjaluci protiv S. M. radi predaje u posjed obiteljske stambene zgrade i pokretnih stvari. Sud je u ovom predmetu obustavio postupak rješenjem od 30. siječnja 1997. godine.

Gđa F. H. je pokrenula postupak i pred prvostupanjskim upravnim organom koji je, 21. siječnja 1997. godine, donio rješenje kojim se priziv odbija. Apelantica se prizivala na valjanost Zapisnika kojim je njena kuća proglašena napuštenom i dodijeljena drugoj osobi na privremenu uporabu. Nakon toga apelantica je podnijela priziv drugostupanjskom upravnom organu, koji je 3. lipnja 1997. odbio priziv kao neutemeljen. Na rješenje drugostupanjskog upravnog organa podnesena je tužba Vrhovnom sudu Republike Srpske, koji je 18. kolovoza 1999. godine donio presudu kojom se tužba odbija.

2. Apelacija

Apelantica se priziva daje rješenjima prvostupanjskog i drugostupanjskog upravnog organa, kao i presudom Vrhovnog suda Republike Srpske, povrijeđeno njeno pravo na dom iz članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, pravo na mirno uživanje imovine iz članka 1. Protokola broj 1 na Konvenciju te, *implicite*, pravo na fer postupak iz članka 6. spomenute Konvencije. Ona navodi u apelaciji da su odluke ovih organa nezakonite, te da joj je bila uskraćena svaka mogućnost pobijanja činjeničnog stanja koje je utvrđeno u odlukama gore spomenutih organa.

Gđa F. H. se priziva daje činjenično stanje netočno utvrđeno. Tvrdi daje nasilno izbačena iz posjeda nekretnine, te da nije iz "nepoznatih razloga", kako to stoji u presudi Vrhovnog suda Republike Srpske, napustila Republiku Srpsku nego da sve vrijeme boravi u Banjaluci.

3. Postupak pred Ustavnim sudom

Apelaciju je protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske od 18. kolovoza 1999. godine gđa F. H. podnijela 15. studenoga 1999. godine.

Ustavni je sud 29. veljače 2000. godine poslao zahtjev Ministarstvu za izbjegle i raseljene osobe Republike Srpske, Vrhovnom sudu Republike Srpske i S. M. kojim je tražio odgovore na apelaciju. Sud je dobio odgovor od Vrhovnog suda Republike Srpske

10. travnja iste godine. Iako su upućene brojne urgencije, Sud nije primio odgovor ni od jednog od ostalih, gore spomenutih organa.

4. Dopustivost predmeta

Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacijsku ovlast nad pitanjima po ovom ustavu koja proističu iz mišljenja bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na povredu njenih prava zaštićenih Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Iz članka II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Iz toga slijedi daje Ustavni sud mjerodavan glede ove apelacije.

Sukladno članku 11. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj primio odluku o posljednjem korištenom pravnom lijeku.

U ovom je predmetu konačna odluka presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, protiv koje se više ne može uložiti pravni lijek. Dakle, gđa je F. H. zadovoljila uvjet prema kojem trebaju biti iscrpljeni svi pravni lijekovi.

Vrhovni je sud donio presudu 18. kolovoza 1999. godine, a apelantica ju je primila 24. listopada 1999. godine. Apelacija je podnesena Ustavnom sudu 15. studenoga 1999. godine.

Ustavni sud smatra apelaciju dopustivom.

5. Ustavni je sud odlučio

Nije prijeporno daje F. H. vlasnica stambenog objekta koji se nalazi u Ulici braće Jugovića br. 6 u Banjaluci. Od 26. rujna 1995. godine apelantica živi i dalje u Banjaluci ali sada na novoj adresi, točnije u ulici Maglajlića sokak br. 5. Također je utvrđeno daje gđa F. H. pokušala vratiti kuću sudskim putem, u upravnom postupku i upravnom sporu, ali su ovi organi odlučili da su apelanticinc tužbe, odnosno prizivi, neutemeljeni i odbili su njene zahtjeve.

U odgovoru na apelaciju Vrhovnog suda Republike Srpske dato je objašnjenje zašto Vrhovni sud smatra apelaciju neutemeljenom te je treba odbiti. Između ostalog, spomenuto je daje na temelju Zapisnika Općinske uprave za geodetske poslove, katastar nekretnina i imovinsko-pravne poslove Banjaluka, a sukladno članku 7. i stavku 1. članka 2. tada važećeg Zakona o korištenju napuštene imovine ("Službeni glasnik RS" 3/96-33, 8/96-407, 21/96-926), imovina u apelanticinom vlasništvu proglašena napuštenom. Dalje je narečeno da prvostupanjski i drugostupanjski upravni organi nisu stvarno mjerodavni utvrđivati valjanosti Zapisnika kojim je apelantica imovina

proglašena napuštenom, a da se valjanost mogla pobijati kod organa koji je sačinio Zapisnik, podnošenjem zahtjeva za obnovu postupka obzirom na činjenicu da ne postoji drugostupnost u ovoj vrsti postupka (točka 5. članka 249. Zakona o općem upravnom postupku). Na taj je način apelantica mogla ostvariti zaštitu vlasničkih prava. Navodeći dalje da apelantica nije pobijala valjanost Zapisnika, upravni organi su ga morali prihvatiti kao valjanog i na temelju njega donijeti rješenje kojim se apelantica odbija. Vrhovni je sud još istaknuo da on rješava spor samo na podlozi činjenica koje su utvđene u upravnom postupku (članak 38. stavak 1. Zakona o upravnim sporovima).

Ovaj slučaj pokreće pitanja iz članka 6. stavak 1., članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članka 1. Protokola br. 1 na Europsku konvenciju.

(a) Članak 6. stavak 1. Europske konvencije glasi:

"Svatko ima pravo da zakonom određen, neovisan i nepristran tribunal, pravično, javno i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama građanske prirode..."

Prema jurisprudenciji Europskog suda za ljudska prava, pravo na posjedovanje vlastitog domaje "građansko pravo" u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije (Europski sud za ljudska prava, *Gillow protiv Ujedinjenog kraljevstva*, presuda od 24. studenoga 1986. godine, serija A br. 109. stav 68.). Ustavni sud, zato, smatra da spor oko predmetne kuće potpada pod okvire članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ustavni sud dalje ističe da pravo pristupa sudu predstavlja element inherentan pravu iskazanom u članku 6. stavak 1. Europske konvencije (Europski sud za ljudska prava, *Colder protiv Ujedinjenog kraljevstva*, presuda od 21. veljače 1975. godine, serija A br. 18. stavak 36.).

Ustavni sud utvrđuje da se rješenja prvostupanjskog i drugostupanjskog upravnog organa, te presuda Vrhovnog suda RS, temelje na Zapisniku Općinske uprave za geodetske poslove, katastar nekretnina i imovinsko-pravne poslove Banjaluka. Ovaj organ vrši popis i evidenciju napuštene imovine, tj. konstatira činjenično stanje u svezi prijepornog objekta (članak 7. Zakona o korištenju napuštene imovine), u predmetnom slučaju kuću gđe F. H. Taj akt predstavlja *conditio sine qua non* da bi se imovina rješenjem prvostupanjskog organa dodijelila na privremeno korištenje gosp. S. M. Iz toga proizilazi da Zapisnik ne predstavlja upravni akt, donesen u zasebnom postupku, nego da utvrđuje faktičnu situaciju u svezi dotičnih objekata i čini osnovicu za donošenje rješenja prvostupanjskog organa u okviru svoga djelokruga. U predmetnom je slučaju upravni organ to uradio dva puta: kada je dodijelio nekretninu na privremeno korištenje gosp. S. M. i kada je donio prvostupanjsko rješenje na apelanticin priziv zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i dodjeljivanja kuće na korištenje.

Vrhovni sud Republike Srpske se, u svom odgovoru na apelaciju, poziva na zakonitu mogućnost pobijanja Zapisnika u članku 249. točka 5. Zakona o upravnom postupku Republike Srpske. Ovaj članak se odnosi na preispitivanje odluka upravnih

organa za koje nije predviđena dvostupnost, ali čija se odluka temelji na predbježnom pitanju a mjerodavni organ je to pitanje kasnije riješio u bitnim točkama druckčije. Ovaj članak se ne može primjenjivati u konkretnom predmetu. Prije svega zato što Zapisnik nije rješenje u formalno-pravnom smislu, a osim toga, ne temelji se na predbježnom pitanju što je nužan uvjet iz članka 249. točka 5. gore spomenutog Zakona.

Prema tome, svaka osoba koja je izravno ili neizravno povrijeđena mjerama upravnih organa ima pravo pristupa sudu pune jurisdikcije da bi se osigurala zaštita njenih ugroženih prava. To podrazumijeva neograničenu ovlast glede pravnog i činjeničnog ispitivanja akata nižestupanjskih upravnih organa. Pri ispitivanju valjanosti upravnog akta, sud mora imati slobodu utvrđivanja činjeničnog stanja i ne može biti vezan utvrđenim činjeničnim stanjem nižih instanci da bi se ispunili kriteriji članka 6. Konvencije (Europski sud za ljudska prava, *Le Compte, Van Leuven i ele Meuere protiv Belgije*, presuda od 23. lipnja 1981., serija A, broj 43, str. 23. stavak 51 pod (b)).

Prema članku 38. stavak 3. Zakona o upravnom sporu Republike Srpske, Vrhovni sud može i sam utvrditi činjenično stanje i na temelju njega donijeti presudu ili rješenje. Članak 38. stavak 1. istog Zakona, na koji se poziva Vrhovni sud u svom odgovoru na apelaciju, veže u pravilu Sud samo ako je činjenično stanje razvidno i bez dilema, ali nema apsolutno dejstvo. U svom relevantnom dijelu on kaže da Vrhovni sud rješava spor u pravilu na temelju činjenica utvrđenih u upravnom postupku. U konkretnom se slučaju stavak 1. ovoga članka ne može primijeniti obzirom na apelantino evidentno pobijanje valjanosti Zapisnika. Sud je odbio u ovom predmetu preispitati navode i dokaze tužitelja koji su krucijalni za odlučivanje o sporu, lišavajući se na taj način vlastite ovlasti (*mutatis mutandis*, Europski sud za ljudska prava, *Terra Woningen protiv Holandije*, presuda od 17. prosinca 1996 godine, Reports 1996-VI, stavak 54.).

Prema tome, apelantici je uskraćeno pravo pristupa sudu jer nije imala mogućnost sudski preispitati Zapisnik kojim je njena imovina proglašena napuštenom. Iako Vrhovni sud zakonski ima mogućnost preispitati Zapisnik, Sud je, odbijajući ovu ovlast, zanemario uvjete članka 6. Konvencije. Takvo ograničeno preispitivanje kosi se s pojmom efektivne pravne kontrole.

Zato, Ustavni sud smatra da rješenja prvostupanjskog i drugostupanjskog upravnog organa, te presuda Vrhovnog suda RS, onemogućuju podnositelju apelacije pristup sudskim i upravnim organima i, prema tome, uskraćuju svaku mogućnost pobijanja utvrđenog činjeničnog stanja na kojem se temelje rješenja, tj. presuda. Zato ova presuda krši apelantino pravo na pristup sudu iz članka 6. Europske konvencije.

(b) Članak 8. Europske konvencije o ljudskim pravima glasi:

"Svatko ima pravo na poštovanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske. Državne vlasti neće se miješati u vršenje ovog prava osim ako to nije predviđeno zakonom i ako je nužno u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne

sigurnosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprječavanja nereda ili kriminala, radi zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih."

Na temelju podataka koje je dostavila Sudu, gđa F. H. je bila stalno nastanjena u kući koja se nalazi u Ulici braće Jugovića broj 6 u Banjaluci. Ona nije imala namjeru napustiti je, ali ju je na to prisilio gosp. S. M. Nedvojbeno je i to da se ova kuća mora smatrati obiteljskim domom.

Sud utvrđuje da je apelantica, oprečno tvrdnji upravnih organa, bila stalno nastanjena u Banjaluci. Ovu činjenicu dokazuje iskaz svjedoka, J. i A. L., koji su u svrhu izdavanja osobnih dokumenata pred Općinskim tajništvom za opću upravu izjavili daje apelantica od 1991. stalno nastanjena u Banjaluci. Iskaz nosi nadnevak od 23. rujna 1997. godine. Drugi dokaz je i sama izjava gosp. S. M. pred Općinskim sudom. U postupku saslušanja stranaka pred ovim sudom, gosp. S. M. je izjavio da se apelantica nekoliko dana nakon useljaja u njenu kuću pojavila i tražila da joj se kuća vrati. Prema tome, u ovom slučaju ne može se govoriti o napuštanju dotičnog stambenog objekta.

Iz ovoga slijedi daje apelantici uskraćena mogućnost da se uz pomoć mjerodavnih sudskih organa vrati u svoju kuću u koju se nasilno uselio gosp. S. M. Postupkom pred upravnim organima bilo joj je onemogućeno da dokaznim postupkom opovrgne istinitost činjenica utvrđenih Zapisnikom upravnog organa. Zato se rješenja, koja se apelacijom pobijaju, kose s apelantčinim pravom na poštovanje doma u smislu članka 8. stavak 1. Europske konvencije.

Sukladno članku 8. stavak 2. Europske konvencije, a prema tumačenju Europskog suda za ljudska prava, ovakvo procesiranje bi moglo biti opravdano da je "predviđeno zakonom", da ima određeni cilj koji je legitiman na temelju ovog stavka i daje to "nužno u demokratskom društvu" za ovaj cilj. (*Gillow presuda, vidi str. 3. stavak 48.*)

Sud podsjeća da u ovom slučaju, u okviru članka 6. Konvencije, postupak pred sudom i upravnim organima nije bio vođen suglasno Zakonu o parničnom postupku, tj. Zakonu o upravnom postupku i sporu. U svakom slučaju, ni na koji način nije bilo utvrđeno da je miješanje u apelantčinu pravo na poštovanje njenog doma bilo primjereno i nužno u demokratskom društvu. Uvjeti iz stavka 2. članka 8. glede zakonitosti i nužnosti, zato, nisu bili ispunjeni. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da su rješenja prekršila apelantčinu pravo na poštovanje njenog doma iz članka 8. Europske konvencije. (c) Članak 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju glasi:

"Svaka fizička i pravna osoba ima pravo mirno uživati u svojoj imovini. Nitko ne može biti lišen imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ne utiču ni na koji način na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebitim da bi regulirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni."

Prema jurisprudenciji Europskog suda za ljudska prava, članak 1. Protokola br. 1 na Europsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stavka i koje je općenite prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stavka, pokriva lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treći, sadržan u drugom stavku, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine sukladno općem interesu sprovođenjem onih zakona koje smatraju potrebitim u tu svrhu. (Vidi, između ostalog, Europski sud za ljudska prava, *Sprrong i Lonnorth protiv Švedske*, presuda od 23. rujna 1982, serija A br. 52. stavak 61. i *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. rujna 1995. serija A. broj 315-C, stavak 26. s daljnjim referencama.)

Sud podsjeća na zaključke u svezi članaka 6. i 8. Europske konvencije, da su rješenja prvostupanjskog upravnog organa u Banjaluci od 21. siječnja 1997., drugostupanjskog upravnog organa od 3. lipnja 1997. godine i Vrhovnog suda Republike Srpske od 18. kolovoza 1999. godine onemogućile apelantici da na zakonit način ponovno uniđe u svoju kuću.

Istina je daje pravo dodijeljeno gosp. S. M. odlukama upravnih organa (zadnje s nadnevkom od 21. siječnja 1997. godine) bilo pravo na privremeno korištenje kuće. Ipak, apelantica je sada već nekoliko godina bila *de facto* lišena svih svojih vlasničkih prava, te se zato može smatrati daje bila lišena svoje imovine u smislu druge rečenice prvog stavka članka 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju. Prema ovoj odredbi, lišavanje može biti opravdano jedino ako je u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom. Međutim, Ustavni je sud već ustanovio da postupci koji su završili rješenjima i presudom Vrhovnog suda, nisu bili vođeni sukladno Zakonu o parničnom postupku i Zakonu o upravnom postupku, tj. sporu. Miješanje, zato, nije bilo opravdano. Prema tomu, presuda i rješenja su povrijedila apelanticino pravo na mirno uživanje imovine iz članka 1. Protokola broj 1 na Konvenciju.

6. Zaključak

Ustanovivši povredu apelantinih prava iz članaka 6. i 8. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 na Konvenciju, Ustavni je sud je odlučio ukinuti rješenje Povjerenstva za smještaj izbjeglih i upravljanje napuštenom imovinom Banjaluka od 21. siječnja 1997., rješenje Ministarstva za izbjegle i raseljene osobe od 3. lipnja 1997. i presudu Vrhovnog suda Republike Srpske od 18. kolovoza 1999. godine.

Ustavni sud nalaže mjerodavnim organima Republike Srpske da postupe kao u Odluci.

Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko,

doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 7/00
19. kolovoza 2000.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Odbijajući mjerodavnost preispitivanja činjeničnog stanja, Vrhovni je sud Republike Srpske povrijedio apelantičino pravo pristupa sudu pune jurisdikcije zajamčeno Europskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda i Ustavom BiH.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 18. i 19. kolovoza 2000. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija B. S. iz Gradačca protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev.166/99 od 14. listopada 1999, godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Gosp. B. Š. iz Gradačca je uložio apelaciju preko svog punomoćnika, odvjetnika F. A. iz Gradačca, protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rcv.166/99 od 14. listopada 1999. godine.

Kako proizilazi iz narečenog u apelaciji i iz dokumenata proslijeđenih Ustavnom sudu, činjenično se stanje može sumirati na sljedeći način:

Apelant je državljanin Bosne i Hercegovine. Od 1971. godine boravi u SR Njemačkoj, gdje je i stalno uposlen. Bivša je apelantova supruga živjela do lipnja 1992. godine sa njihovo dvoje djece, A. Š. (25. kolovoz 1980.) i E. S. (26. srpanj 1983.), u Gradačcu. Od toga nadnevka gđa B. Š. je preselila u SR Njemačku. Kada je došla u mjesto boravka svoga muža, utvrdila je da njen suprug živi u faktučnoj zajednici s drugom ženom. Iz toga razloga preselila je u susjedno mjesto i tu ostala, zajedno s djecom, sve do srpnja 1996. kada se vratila u Gradačac. Djeca su ostala kod oca da bi završili školu. Apelant je plaćao za izdržavanje djece i supruge 1.620 DM mjesečno, od samog njihovog dolaska pa do preseljenja djece kod oca, tj. do odlaska majke u Gradačac.

Gosp. B. Š. je pokrenuo brakorastavnu parnicu, a njegova je supruga podnijela zahtjev za izdržavanje. Općinski je sud u Gradačcu 26. veljače 1998. godine donio presudu kojom su djeca, A. i E., povjereni na čuvanje, odgoj i izdržavanje ocu, a bivšoj supruzi, S. S, obvezan je plaćati doprinos za izdržavanje u iznosu 200 KM mjesečno, počev od 24. rujna 1997. godine.

Protiv dijela presude koja se odnosi na izdržavanje bivše supruge, apelant B. S. je podnio priziv Kantonalnom sudu u Tuzli. Kantonalni sud Tuzla je donio presudu 10. rujna 1998. godine, kojom je odbio priziv kao neutemeljen i potvrdio prvostupanjsku presudu.

Na presudu Kantonalnog suda Tuzle apelant je podnio reviziju Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, koji je presudom od 14. listopada 1999. godine djelomično uvažio presudu i preinačio presudu Općinskog i Kantonalnog suda. Na temelju presude ovog Suda, apelantu je smanjen doprinos za izdržavanje bivše supruge s 200 na 150 KM, počev od 24. rujna 1997. godine.

Postupkom nižestupanjskih sudova utvrđeno je da bivša supruga apelanta nema nikakve imovine ni prihoda, nema uposlenja, a šanse za upošljavanje su minimalne obzirom na trenutačno stanje ncuposlenosti u Bosni i Hercegovini te činjenicu da gđa S. S. ima samo osnovnu naobrazbu. Apelant radi u SR Njemačkoj i ostvaruje mjesečni dohodak od 5.000 DM.

2. Apelacija

Apelant se žali da je presudom Općinskog suda od 26. veljače 1998. godine, presudom Kantonalnog suda Tuzla od 10. rujna 1998. godine, te presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine od 14. listopada 1999. godine, povrijeđeno njegovo pravo na fer postupak iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i njegovo pravo na uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj Konvenciji bez diskriminacije iz članka 14. istoimene Konvencije.

Glede fer postupka apelant se žali na pristranost suda i navodi da sam posao i rad u SR Njemačkoj ne može biti isključiv razlog da se dodijeli izdržavanje apelantovom bivšem bračnom drugu, te daje ova povreda u diskriminacijskoj svezi s člankom 14. već spomenute Konvencije i to, prije svega, glede imovnog stanja. Apelant se žali da presude nisu donesene na temelju zakona nego da se oslanjaju na činjenice čiju pravilnu utvrđenost apelant dovodi u pitanje. On dalje ističe daje motiv ovakovih presuda da se država oslobodi obveze plaćanja izdržavanja osoba u sličnom položaju.

3. Postupak pred Ustavnim sudom

Gosp. B. S. je 7. veljače 2000. godine uložio apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine od 14. listopada 1999.

19. ožujka 2000. godine, zahtjevano je od Vrhovnog suda da dostavi odgovor na apelaciju na temelju članka 16. Poslovlka Ustavnog suda. Istog dana zahtjevano je od

Općinskog suda da dostavi Sudu spis na uvid. Vrhovni je sud, pismom od 27. ožujka 2000. godine, izvijestio Ustavni sud daje spis s presudom vratio prvostupanjskom sudu 2. prosinca 1999. godine, ali nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. Dopustivost predmeta

Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacijsku ovlast u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na povredu njegovih prava zaštićenih Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Iz članka II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Iz toga slijedi da Ustavni sud ima ovlast glede ove apelacije.

Prema članku 11. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud može odlučivati po apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta, i samo ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj primio presudu o zadnjem korištenom pravnom lijeku.

U ovom je predmetu pobijana presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, protiv koje nema daljnjih pravnih lijekova. Apelantov je zastupnik primio odluku Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine 11. siječnja 2000. godine, a apelacija pred Ustavnim sudom datira od 7. veljače 2000. godine.

Zato, Ustavni sud smatra apelaciju dopustivom.

5. Ustavni je sud ocijenio

Sukladno članku 26. Poslovnika Ustavnog suda - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99), Sud kod odlučivanja ispituje postoje li samo one povrede koje su iznesene u zahtjevu.

Apelant se poziva na članak 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava, koji u svom relevantnom dijelu glasi:

"Svatko, tijekom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obvezama... ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom, obrazovanim na temelju zakona...", te na članak 14. istoimene Konvencije koji glasi:

"Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj konvenciji osigurava se bez diskriminacije po bilo kojem osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status".

Ustavni sud konstatira da se revizija gosp. B. S. pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine odnosi na njegovo građansko pravo i iz toga proizilazi da se članak

6. primjenjuje u datom slučaju. Prema tomu, Ustavni sud mora preispitati je li spor pred Vrhovnim sudom bio fer onako kako to članak 6. zahtijeva, odnosno je li Vrhovni sud povrijedio članak 6. u svezi s člankom 14. jer ne postoji opća obveza nediskriminacije.

Na temelju članka 239. Obiteljskog zakona Bosne i Hercegovine, bračni drug koji nema dostatno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, tj. ne može se uposliti, ima pravo na izdržavanje od svog bračnog druga, srazmjerno njegovim mogućnostima. Izuzetak od ovog pravila propisuje članak 241. istog Zakona koji omogućuje sudu da odbije zahtjev za izdržavanjem ako se taj bračni drug bez ozbiljnog povoda grubo ili nedolično ponašao u bračnoj zajednici ili ako bi njegov zahtjev predstavljao očevidnu nepravdu za drugog bračnog druga.

Ustavni sud smatra daje Vrhovni sud odredbe ovog zakona primijenio na fer način i da, prema tomu, ne nalazi povredu članka 6. Konvencije. Činjenica da Vrhovni sud temelji svoje stavove na apelantovom dohotku u Njemačkoj ne predstavlja diskriminaciju u okviru značenja članka 14. Konvencije.

Pod ovim okolnostima Ustavni sud konstatira da je pobijana presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine u suglasnosti s Ustavom i da ustavna prava gosp.

B. S. nisu povrijeđena.

6. Zaključak

Ustavni sud iz izloženog zaključuje da se apelacija mora odbiti.

Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuć.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 11/00
18. kolovoza 2000.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof.dr. Kasim Begić

Visina iznosa za izdržavanje bračnog druga, određena na temelju osobnog dohotka ostvarenog u inozemstvu, ne predstavlja diskriminaciju prema Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 18. i 19. kolovoza 2000. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija H. J., iz Tuzle, protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Rev.261/99, od 17. veljače 2000. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Rješenjem Općinskog suda u Tuzli, broj RI-36/96, od 20. ožujka 1998. godine, u pravnoj stvari predlagateljice K. J., iz Tuzle, protiv protivnika predlagatelja H. J. iz Tuzle, radi određivanja nositelja stanarskog prava na stan, K. J. je određena za nositeljicu stanarskog prava na trosobnom stanu u Tuzli, ulica Narodnog fronta broj 3, stan broj 10, površine 71 m², a H. J. je prestalo svojstvo nositelja stanarskog prava na tom stanu i naloženo mu je da se, pod prijetnjom prinudnog izvršenja, iseli iz stana u roku od 15 dana nakon što mu predlagateljica osigura nužni smještaj, kao i da joj naknadi troškove sudskog postupka.

Drugostupanjskim rješenjem Kantonalnog suda u Tuzli, broj Gž-701/98, od 14. svibnja 1999. godine, priziv H. J. je odbijen i prvostupanjsko rješenje potvrđeno.

Rješenjem Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Rcv.261/99, od 17. veljače 2000. godine, revizija H. J. protiv drugostupanjskog rješenja je odbijena.

Smatrajući neprijepornim daje brak između gđe K. J. i gosp. H. J. rastavljen po članku 55. Obiteljskog zakona i da ni jedna od stranaka nije željela nastaviti bračnu

zajednicu, iz čega se ne bi moglo zaključiti koja je od stranaka više doprinijela poremećaju bračnih odnosa, nižestupanjski sudovi su u izvanparničnom postupku na temelju činjenica utvrdili da s predlagateljicom K. J. živi zajedničko dijete stranaka, kćerka koja je studentica medicinskog fakulteta i da poduzeće u kojem predlagateljica radi nije u mogućnosti osigurati joj drugi stan, stambene potrebe predlagateljice su veće od protivnikovih; da su materijalne prilike K. J., koja ostvaruje dohodak u iznosu od 14,16 KM i nadoknadu za topli obrok u iznosu od 92,50 KM, oprečno protivniku H. J., koji kao tržišni inspektor ostvaruje mjesečno 651 KM i naknadu za topli obrok 80 KM; da zdravstveno stanje protivnika, koji je ratni invalid s invaliditetom od 20%, nije teže od zdravstvenog stanja predlagateljice, koja boluje od hipertenzije i reumatizma; daje protivnik predlagateljice H. J. na predmetnom stanu postao nositeljem stanarskog prava na temelju ugovora o zamjeni za stan koji je dobio iz osnova radnog odnosa; da prema tomu utvrđene pravno relevantne okolnosti opravdavaju da se za nositeljicu stanarskog prava na predmetnom stanu odredi predlagateljica K. J.

Posebito se ističe daje u predmetu apelacije rješenjem Osnovnog suda u Tuzli, broj R-I-28/93, od 11. siječnja 1994. godine, predlagateljica K. J. određena za nositeljicu stanarskog prava na prijepornom stanu, a protivniku predlagateljice H. J. prestaje to svojstvo danom pravomoćnosti rješenja, kome se i nalaže da, pod prijetnjom prinudnog iseljenja, iseli iz stana u roku od 15 dana nakon što mu K. J. osigura nužni smještaj. Narcčno rješenje potvrđeno je drugostupanjskim rješenjem Višeg suda u Tuzli, broj GŽ-161/94, od 28. srpnja 1994. godine, donesenom po prizivu H. J. Rješenjem Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine, broj Rev.40/96, od 3. lipnja 1996. godine, donesenom po reviziji H. J., predmet je vraćen prvostupanjskom sudu na ponovni postupak zbog nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. U ponovnom je postupku odlučeno kako je narcčno u rješenju koje se apelacijom pobija.

2. Apelacija

Gosp. H. J. iz Tuzle, koga zastupa gosp. V. M., odvjetnik iz Tuzle, je podnio Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine apelaciju protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Rev.261/99, od 17. veljače 2000. godine. Apelant tvrdi da su pobijanim rješenjem, kao i rješenjima nižestupanjskih sudova, povrijeđena njegova ljudska prava na fer postupak pred sudom u građanskim stvarima, na dom i imovinu, te jednakopravnost supružnika i u slučaju rastave braka glede međusobnih građanskopravnih prava i obveza, koje jamči Ustav Bosne i Hercegovine (članak II/3. pod (e), (f) i (k)) i Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (članak 6. stavak 1. i članak 8.) i njezini protokoli (članak 1. Protokola broj 1 i članak 5. Protokola broj 7).

Glede fer postupka apelant se žali da su sudovi manipulirali dokazima, tj. uzimali u obzir dokumenta s neistinitim sadržajem (npr. potvrda daje plaća K. J. 14 KM; da je

kćerka redovita studentica i nakon 12 godina studiranja; da poduzeće u kojem K. J. radi nije u mogućnosti riješiti joj stambeno pitanje; da apelant ne pobija da mu je stan dodijeljen i za članove obitelji, iako je on dobio kadrovski stan bez obzira na broj članova obitelji). Dalje navodi da je invalid 40%, a ne 20%, te da je više puta nudio zamjenu predmetnog stana za dva manja, ali je to K. J. odbijala, a kao posebit problem, ističe to što je sud pribavio dokaze o socijalnom stanju nastalom nakon više godina od podnošenja zahtjeva za određivanje nositelja stanarskog prava na predmetnom stanu.

Apelant smatra da je pobijano rješenje utemeljeno na odredbama Zakona o stambenim odnosima koje su ncprimjcnljive, jer zanemaruju njegov doprinos u stjecanju stana i njegova ulaganja kroz radni vijek i izravno su oprečni pravu na stan koje jamči članak 8. Europske konvencije i članak 1. Protokola br. 1, kao i s odlukama Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu glede primjene zakona koji reguliraju stambenu oblast. Ističe da je predmetni stan trebalo kvalificirati kao zajednički stečenu imovinu, čime bi se ispoštovao i članak 5. Protokola br. 7 Europske konvencije, koji jamči jednakopravnost supružnika i u slučaju rastave braka glede međusobnih građanskopravnih prava i obveza. Zato predlaže da Ustavni sud pobijano rješenje ukine i donese privremenu mjeru zabrane iseljenja iz stana do konačnog rješenja na sudu.

3. Postupak pred Ustavnim sudom

Na temelju članka 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 2/97, 16/99, 20/99 i 24/99 - prečišćeni tekst), o apelaciji je izvješten Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine koji je donio rješenje koje se apelacijom pobija, kao i drugi sudionik u izvanparničnom postupku - predlagateljica K. J. iz Tuzle, i od njih zatraženo da dostave svoje odgovore.

Gđa K. J. u svom odgovoru, dostavljenom 27. srpnja 2000. godine, u cijelosti pobija narečeno u apelaciji. Ističe daje u dosadašnjem postupku utvrđeno da su njene potrebe za rješavanjem stambenog pitanja veće, da sve pravno relevantne okolnosti, uključujući i činjenicu da je kćerka stranaka redovita studentica, opravdavaju da se ona odredi nositeljicom stanarskog prava, te daje i ona nositelj ljudskih prava i temeljnih sloboda i da glede toga ne postoji prednost jedne pred drugom strankom. Osim toga, smatra da ne postoji osnov za donošenje privremene mjere koju apelant predlaže, jer ne postoji bilo kakva okolnost koja bi upućivala na nastanak štete apelantu, koji nije ni definirao u čemu bi se šteta sastojala.

4. Dopustivost predmeta

Na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacijsku ovlast u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na povredu apelantovih prava koje jamče Ustav Bosne i Hercegovine i Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i njezini protokoli. Slijedom narečenog, Ustavni je sud mjerodavan glede ove apelacije.

Prema članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud može odlučivati o apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj primio odluku o posljednjem rabljenom pravnom lijeku.

Predmetnom se apelacijom pobija rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, protiv kojeg nema pravnih lijekova. Apelantov je zastupnik primio rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine 27. travnja 2000. godine, a apelacija je podnesena Ustavnom sudu 24. svibnja 2000. godine.

Zato, Ustavni sud smatra apelaciju dopustivom.

5. Ocjena Ustavnog suda

Na temelju članka 26. Poslovnika, Ustavni sud kod odlučivanja ispituje samo one povrede koje su iznesene u zahtjevu.

Gosp. H. J. se žali da su pobijanim rješenjem Vrhovnog suda povrijeđena njegova ljudska prava koje jamče sljedeće odredbe:

Članak II/3. pod e), f) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, koji u svom relevantnom dijelu glasi:

"3. Popis prava - Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2. što uključuje:

e) pravo na pravično saslušanje u građanskim ... stvarima;

f) pravo na privatni i obiteljski život, dom i prepisku:

k) pravo na imovinu".

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, koji u svom relevantnom dijelu glasi:

"1. Svatko, tijekom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obvezama... ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na temelju zakona..."

Članak 8. iste Konvencije, koji u svom relevantnom dijelu glasi:

"Svatko ima pravo na poštivanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske".

Članak 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju, koji glasi:

"Svaka fizička i pravna osoba ima pravo mirno uživati u svojoj imovini. Nitko ne može biti lišen imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ne utječu ni na koji način na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebitim da bi regulirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni”.

Članak 5. Protokola broj 7 na Europsku konvenciju, koji glasi:

”U svezi braka, tijekom braka i u slučaju njegovog raskida, supružnici su jednakopravni glede međusobnih građanskopravnih prava i obveza i u svom odnosu prema djeci. Ovim se člankom države ne sprečavaju da preduzimaju nužne mjere u interesu djece”.

Ustavni sud konstatira da se revizija gosp. H. J. pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine odnosi na njegovo građansko pravo i iz toga proizilazi da se članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjuje u ovom slučaju. Prema tome, Ustavni će sud preispitati je li spor pred Vrhovnim sudom bio fer onako kako to članak 6. zahtijeva, odnosno je li Vrhovni sud povrijedio članak 6. Europske konvencije i članak 5. Protokola broj 7.

Prema članku 20. Zakona o stambenim odnosima, ako se u slučaju rastave braka raniji bračni drugovi, koji su zajednički nositelji stanarskog prava, ne sporazumiju koji će od njih ostati nositelj stanarskog prava, o tomu, po zahtjevu jednog od njih, odlučuje mjerodavni sud, u izvanparničnom postupku, vodeći računa o stambenim potrebama oba bračna druga, njihove djece i drugih osoba koja zajedno s njima stanuju, o razlozima iz kojih je brak rastavljen, kao i o drugim socijalnim okolnostima. Istim je člankom Zakona propisano daje raniji bračni drug, koji je po odluci suda prestao biti nositeljem stanarskog prava, dužan iseliti iz stana, zajedno s korisnicima stana koji čine njegovo kućanstvo, kada mu se osigura nuži smještaj.

Ustavni sud uviđa da je Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u predmetu primijenio relevantne odredbe Zakona o stambenim odnosima i da ne postoje dvojbe da je postupak bio vođen na nepravičan način. Ustavni sud, zato, zaključuje da u konkretnom predmetu nije došlo do povrede članka 6. Konvencije niti članka 5. Protokola broj 7.

Glede članka 8. Konvencije, koji štiti pravo na dom i članka 1. Protokola br. 1 koji štiti pravo na imovinu, Ustavni sud konstatira da se konkretni predmet tiče postupka dodjeljivanja stanarskog prava jednom od bračnih drugova nakon rastave njihovog braka i da su sudovi odlučili na temelju propisa o izvanparničnom postupku. Ustavni sud nije našao elemente koji bi ukazivali daje u konkretnom slučaju došlo do povrede prava na poštivanje doma, zajamčenog člankom 8. Konvencije niti do povrede prava na imovinu, zajamčenog člankom 1. Protokola br. 1 na Konvenciju.

Pod ovim okolnostima Ustavni sud ocjenjuje da pobijano rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine nije povrijedilo Europsku konvenciju niti njene protokole, te da je, zato, ovo rješenje suglasno Ustavu Bosne i Hercegovine.

6. Zaključak

Ustavni je sud zaključio da odbija apelaciju.

Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku donio Ustavni sud u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci dr. Mans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko

U 12/00
18. kolovoz 2000.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

U predmetu koji se tiče postupka dodjeljivanja stanarskog prava jednom od bračnih drugova nakon rastave braka, sudovi su primijenili relevantne odredbe Zakona o stambenim odnosima (članak 20.). Stoga rješenjem Vrhovnog suda kojim je odbijena revizija apelanta, kao i rješenjima donesenim na temelju propisa o izvanparničnom postupku, nisu povrijeđena apelantova prava na pravično suđenje i na imovinu (Europska konvencija).

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 57. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 29. rujna 2000. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija MDD Hotela "Bosna" Banjaluka protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev.120/97 od 15. lipnja 1999. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Činjenice koje je dao na uvid podnositelj, a koje sudionici nisu pobili, su sljedeće: Podnositelj MDD Hotel "Bosna" Banjaluka i neki drugi hoteli, koji su skupa činili Turističko društvo "Kontincntal", su 27. srpnja 1990. godine, zajedno sa M. C., zaključili ugovor o osnutku d.o.o. "Adria trade".

Rješenjem Osnovnog suda Banjaluka od 19. srpnja 1991. godine, raspadom društva "Kontincntal", status Hotela "Bosna" i ostalih hotela se promijenio. Od tada Hotel "Bosna" i sedam preostalih društava nastupaju kao neovisne pravne osobe.

Prema navodima Hotela "Bosna", M. C. nije ispunio svoje obveze iz ugovora. Djelovao je u ime društva neovisno, nije informirao suvlasnike niti tražio njihova odobrenja. Između ostalog, zaključio je ugovore o unajmljivanju poslovnih prostora u zajedničkom objektu "Adria trade" i poduzimao investicije koje su rezultirale velikim gubicima.

Zbog toga je Hotel "Bosna", uz suglasnost ostalih članova društva "Adria trade", 23. studenoga 1993. godine, pokrenuo postupak pred Osnovnim sudom u Banjaluci radi raskida ugovora o osnutku društva "Adria trade". Iako je tužbu uložio samo Hotel

"Bosna", ostalim društvima je Osnovni sud odobrio pravni položaj sudionika u postupku na strani Hotela "Bosna". Oni su, na prvostupanjskom i drugostupanjskom sudu, tretirani kao jedan jedinstven parničar, a ne kao odvojeni pojedinačni parničari.

Osnovni je sud u Banjaluci, 19. lipnja 1996. godine, odlučio raskinuti ugovor na temelju čl. 132. i 133. Zakona o obligacijskim odnosima jer cilj ugovora nije postignut, te narediti M. C. da vrati objekt "Adria trade" apelantu i ostalim članovima raspadnutog društva, slobodan od osoba i stvari. Sud nije odlučio o preostalom dijelu tužbe, koji se odnosi na naknadu štete i na utvrđivanje udjela izvornih osnivatelja društva "Adria trade".

Okružni je sud u Banjaluci 29. siječnja 1997. godine odbio priziv tuženog M. C. i potvrdio djelomičnu prvostupanjsku presudu.

Vrhovni je sud Republike Srpske 15. lipnja 1999. godine uvažio reviziju koju je podnio M. C., poništio presudu Okružnog suda zbog povrede odredbi parničnog postupka i materijalnog prava, i vratio predmet Osnovnom sudu. Vrhovni se sud složio da su ispunjeni uvjeti za razortačenje društva, ali je pritom istaknuo da je preostala društva, koja su zajedno s Hotelom "Bosna" tvorila društvo "Kontinental", i koja su sudjelovala u postupku na strani podnositelja, u postupku trebalo proceduralno tretirati kao odvojene suparničare, te da prvostupanjski i drugostupanjski sud nisu mogli donijeti zakonitu presudu bez uzimanja u obzir ovog proceduralnog aspekta.

2. Postupak pred Ustavnim sudom

Hotel je "Bosna" 14. rujna 1999. godine uložio apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev. 190/97 od 15. lipnja 1999. Zastupnik je Hotela "Bosna" pred Ustavnim sudom M. Đ., odvjetnik iz Banjaluke.

Od gosp. je M. Đ., 10. prosinca 1999. godine, zatraženo da dostavi dodatne informacije glede iscrpljivanja pravnih lijekova i ustavnih prava koje smatra povrijeđenim pobijanom presudom Vrhovnog suda. Gosp. je M. Đ. dostavio svoj odgovor 18. kolovoza 1999. god.

Ustavni je sud je 24. ožujka 2000. godine zatražio od punomoćnika M. C. da dostavi svoj odgovor na apelaciju. Osnovni je sud u Banjaluci izvijestio Ustavni sud da je 10. travnja 2000. godine dostavio apelaciju njegovom punomoćniku, odvjetniku G. M. Ustavni je sud odgovor punomoćnika tuženog primio 23. svibnja 2000. godine.

U odgovoru na apelaciju punomoćnik tuženog smatra da apelacija nije dopuštena, obzirom da se odnosi na presudu Vrhovnog suda Republike Srpske kojom nisu iscrpljeni svi pravni lijekovi, stoje protivno članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda. Punomoćnik je dodao da, pošto je imovina Hotela "Bosna" državno vlasništvo, ona predstavlja pravo, ali ne i ljudsko pravo, a kako se ljudska prava vezuju za pojedinca i štite kao takva, on smatra da u konkretnom slučaju ne postoji povreda ljudskih prava iz članka II Ustava Bosne i Hercegovine, te da, zato, apelaciju treba odbaciti kao nedopuštenu.

3. Apelacija

Apelant se žali da je povrijeđeno njegovo pravo na nepristrano i javno suđenje u razumnom roku, predviđeno člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Apelant, također, tvrdi da je presuda Vrhovnog suda Republike Srpske od 15. lipnja 1999. godine neustavna zbog toga što je ustanovila da su društva koja su činila "Kontinenta!" trebala biti tretirana kao zasebni parničari. Nadalje, Hotel "Bosna" navodi daje povrijeđeno i njegovo pravo na efektivan pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, jer se pred nižim sudovima više ne može povesti javna rasprava nakon što je Vrhovni sud vratio predmet prvostupanjskom sudu. U svezi s tim, apelant tvrdi da niži sudovi neće biti neovisni i nepristrani u svojim presudama, jer će biti vezani presudom Vrhovnog suda.

4. Dopustivost

Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacijsku ovlast u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta, i ako se apelacija podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio (članak 11. Poslovnika).

U konkretnom predmetu, Hotel "Bosna" je primio odluku Vrhovnog suda Republike Srpske od 15. lipnja 1999. godine 18. kolovoza 1999. godine. Apelacija je pred Ustavnim sudom datirana 14. rujna 1999. godine, a Ustavni ju je sud primio šest dana kasnije, 20. rujna 1999. godine. Apelacija je, zato, uložena u propisanom roku od 60 dana.

Iz činjeničnog je stanja razvidno da je predmet bio podijeljen u dva dijela. Prvi dio se tiče raskida ugovora o osnutku društva "Adria trade". Drugi dio, o kojem Osnovni sud još nije odlučio, se tiče naknade gubitaka i određivanja udjela izvornih osnivatelja društva "Adria trade". Ustavni sud trenutačno razmatra prvu djelomičnu odluku koju je poništio Vrhovni sud Republike Srpske svojom odlukom od 15. lipnja 1999. godine.

Činjenica da je Vrhovni sud vratio predmet Osnovnom sudu u Banjaluci radi ispravke proceduralnih grešaka, koje su pripisane nižim sudovima, ne znači da Hotel "Bosna" nije iscrpio sve pravne lijekove. Relevantni pravni lijekovi su oni koji se tiču predmetnih priziva. Kako se ovi prizivi, poglavito, odnose na duljinu postupka i odsustvo pravnog lijeka, ne postoji daljnji pravni lijek kojeg je Hotel "Bosna" trebao iscrpiti.

Ustavni sud, zato, smatra daje apelacija Hotela "Bosna" protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske (broj Rev. 120/97 od 15. lipnja 1999. godine) dopustiva.

5. Ustavni je sud ocijenio

5.1. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije glasi:

"Svatko ima pravo da zakonom odveden, neovisan i nepristrasan tribunal, pravično, javno i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama građanske prirode..."

U svojoj jurisprudenciji Europski sud za ljudska prava je ustrojio određeni broj kriterija na temelju kojih se treba odlučiti je li trajanje postupka bilo predugačko. Ovi kriteriji se, u biti, odnose na složenost predmeta i na ponašanje apelanta i vlasti tijekom razmatranja predmeta.

Konvencija nameće obvezu državama potpisnicama da organiziraju svoje pravne sustave tako da se omogući sudovima ispunjavanje pretpostavke članka 6. stavak 1., uključujući i onu o postupku u razumnom roku. Ipak, privremeno nagomilavanje predmeta ne povlači odgovornost država potpisnica pod pretpostavkom da one, brzo djelujući, poduzmu korake za rješavanje ovakovih iznimnih situacija. (Vidi presude Europskog suda za ljudska prava, između ostalih, *Zimmermann i Steiner*, presuda od 13. srpnja 1983. godine, Izvješća broj 66 st. 29-31; *Guincho*, presuda od 10. srpnja 1984. godine, Izvješća broj 81 st. 38. i 40; *Deumeland*, presuda od 29. svibnja 1986. godine, Izvješća broj 100, stavak 82.)

Predmet je pokrenut pred Osnovnim sudom u Banjaluci 23. studenoga 1993. godine. Osnovni je sud 19. lipnja 1996. godine završio ugovor između Hotela "Bosna" i gosp. M. C.. Gosp. M. C. je uložio žalbu protiv ove presude, a Okružni je sud u Banjaluci 29. siječnja 1997. godine potvrdio prvostupanjsku djelomičnu presudu. Konačno, 15. lipnja 1999. godine, Vrhovni je sud Republike Srpske uvažio reviziju gosp. M. C. i poništio presudu Okružnog suda zbog povrede postupka. Predmet je vraćen Osnovnom sudu.

Oko pet i pol godina je proteklo od pokretanja postupka pa do odluke Vrhovnog suda. Međutim, tijekom prve dvije godine, tj. do 14. prosinca 1995. godine, Ustav Bosne i Hercegovine još nije bio na snazi, pa tijekom tog vremena Europska konvencija nije bila obvezujuća u Bosni i Hercegovini. Razuman period trajanja u ovom predmetu je, zato, oko tri i pol godine, iako Ustavni sud može uzeti u obzir da je postupak trajao i dulje od ovog perioda od tri i pol godine.

Ustavni sud, također, treba uzeti u obzir daje u periodu neposredno nakon što je uspostavljen mir u Bosni i Hercegovini, sudski sustav u zemlji bio suočen sa znatnim teškoćama i daje prirodno da je trebalo neko vrijeme da se te teškoće prevaziđu i da se ponovno uspostavi sustav koji normalno funkcionira.

U ovom kontekstu, Ustavni sud smatra relevantnim pozvati se na jurisprudenciju Europskog suda za ljudska prava. Taj sud nije indiferentan naspram problema koji

proizilaze prilikom povratka države u demokraciju u napetim situacijama, ekonomskim krizama, i u oskudici sudaca koji osiguravaju sve poželjne jamčevine, i smatra ih aspektima koje se mora uzeti u obzir prilikom određivanja je li duljina nekog sudskog postupka bila razumna.

Od 14. prosinca 1995. godine, kada je Ustav stupio na snagu, pa do odluke Osnovnog suda od 19. lipnja 1996. godine, prošlo je tek šest mjeseci. Presuda je Okružnog suda donesena svega sedam mjeseci docnije, 29. siječnja 1997. godine. Istina je daje presuda Vrhovnog suda donesena 15. lipnja 1999. godine, tj. dvije godine i pet mjeseci nakon presude Okružnog suda. Međutim, procjenjujući sveukupno vrijeme koje je proteklo da bi se došlo do presude, Ustavni sud ne može zaključiti da je razumni rok u smislu članka 6. stavak 1. Konvencije prekršen.

Ustavni sud ne može zaključiti da odluka Vrhovnog suda o vraćanju predmeta Osnovnom sudu, na temelju toga što društva treba tretirati kao zasebne strane, predstavlja povredu članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Sto se tiče daljnjeg postupka pred nižim sudovima, Ustavni sud ne može razmatrati njegovu suglasnost s člankom 6. dok nije došlo do ovog postupka.

Ustavni sud, zato, zaključuje da se ovaj dio apelacije mora odbiti.

5.2. Članak 13. Europske konvencije

Članak 13. Europske konvencije glasi:

"Svatko kome su povrijeđena prava i slobode predviđeni u ovoj konvenciji ima pravo na efektivan pravni lijek pred domaćim vlastima, bez obzira jesu li povredu počinile osobe koje su postupale u službenom svojstvu."

Apelant tvrdi daje njegovo pravo na efektivan pravni lijek bilo povrijeđeno jer se pred nižim sudovima ne mogu voditi javne rasprave nakon što je Vrhovni sud vratio predmet.

Ustavni sud primjećuje da je Vrhovni sud Republike Srpske poništio presudu Okružnog suda i vratio predmet Osnovnom sudu. Kada Osnovni sud odluči o predmetu, strani koja izgubi spor će biti dostupan priziv pred Okružnim sudom, pa zatim revizija pred Vrhovnim sudom. Ukoliko se pokaže nemogućim da Hotel "Bosna" može imati javnu raspravu pred Osnovnim sudom, to bi moglo pokrenuti pitanja iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Međutim, to ne utječe na prava apelanta na efektivan pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije. Zato slijedi da nije došlo do povrede članka 13. i da se i ovaj dio apelacije mora odbiti.

Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko,

doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof dr. Vitomir Popović, prof dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 14/99
29. rujna 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
prof. dr. Kasim Begić

Ustavni sud odbija apelaciju MDD Hotela "Bosna" Banjaluka, protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev.120/97 od 15. lipnja 1999. godine jer, procjenjujući sveukupno vrijeme koje je proteklo da bi se došlo do presude, ne može zaključiti da je razumni rok u smislu članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima prekršen. Istodobno, Ustavni sud ne može zaključiti da Odluka Vrhovnog suda Republike Srpske o vraćanju predmeta Osnovnom sudu, na temelju toga što društva treba tretirati kao zasebne strane, predstavlja povredu članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99), na sjednici održanoj 29. rujna 2000. godine, donio

ODLUKU

Apelacija S. i Z. E. iz Mostara, protiv rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj GŽ-87/99 od 14. listopada 1999. godine i broj GŽ-85/99 od 21. listopada 1999. godine se usvaja.

Ukidaju se rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj GZ-87/99 od 14. listopada 1999. godine i broj GŽ-85/99 od 21. listopada 1999. godine.

Predmet se vraća Općinskom sudu u Mostaru na odlučivanje u meritumu, sukladno važećim zakonskim propisima.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Činjenice, koje su predočili apelanti, a koje drugi sudionici u postupku nisu pobijali, su sljedeće.

Apelanti, gosp. S. E. i gđa Z. E., su stekli pravo na mirovinu 17. siječnja 1981. godine, odnosno 1. siječnja 1991. godine. Oni su 15. listopada 1997. godine pokrenuli postupak protiv Zavoda za mirovinsko i invalidno osiguranje Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zavod) pred Općinskim sudom u Mostaru, tražeći retroaktivno isplaćivanje mirovina za period od 1. travnja 1992. godine do 1. lipnja 1997. godine, kada su živjeli u inozemstvu. Mirovine nisu bile isplaćene zbog rata. Tražena svota iznosi 1.887 KM za gđu Z. E., a 2.589 KM za gosp. S. E.

Zavod je, 16. listopada 1997. godine, odgovorio na zahtjev apelanata jednim neformalnim dopisom (broj 04-610/1-97), u kojem je izjavio da apelanti nemaju pravo na mirovine u narečenom periodu, već samo od srpnja 1997. godine, kada su se vratili u Bosnu i Hercegovinu.

Apelanti su se tužbama 2. lipnja 1998. godine obratili Općinskom sudu u Mostaru tražeći isplatu mirovina. Općinski je sud svojim rješenjima od 8. travnja 1999. godine (broj P 783/97) odnosno 3. travnja 1999. godine (broj P 871/97), odbacio obje tužbe. Sud je ustanovio da su apelanti, prema čl. 81. i 82. preuzetog Zakona o osnovnim pravima iz mirovinskog i invalidnog osiguranja ("Službeni list SFRJ", broj 23/82 i 44/90), te članku 68. točka 1. republičkog Zakona o mirovinskom i invalidnom osiguranju ("Službeni list SRBiH", broj 38/99 i 22/91, i "Službeni list RBiH", broj 24/92), dužni pokrenuti upravni postupak pred Zavodom za mirovinsko i invalidno osiguranje Bosne i Hercegovine, a ne sudski postupak. Općinski sud se smatrao nemjerodavnim razmatrati predmet.

Ponovno su se, 5. lipnja 1999. godine, obratili Zavodu tražeći isplatu svojih mirovina. Zavod na ovaj zahtjev nije odgovorio.

Kantonalni je sud u Mostaru potvrdio rješenja Općinskog suda u Mostaru svojim rješenjima broj GŽ-87/99 od 14. listopada 1999. godine, odnosno broj GŽ-85/99 od 21. listopada 1999. godine. U svom obrazloženju, Kantonalni je sud istaknuo daje Općinski sud ispravno primijenio materijalno pravo. Niži sudovi nisu bili mjerodavni u ovom pitanju, a postupak za ostvarivanje prava na mirovine su apelanti trebali pokrenuti u formi upravnog postupka pred Zavodom.

2. Apelacija

Apelanti navode da su stekli prava na mirovine za određeni period, ali da mirovine nisu primili. Oni tvrde da je povrijeđeno njihovo pravo na sudsku zaštitu iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav), jer niži sudovi nisu odlučili o njihovom pravu da prime stečene mirovine, već su smatrali upravne organe mjerodavnim za rješavanje ovog spora.

Oni dalje navode da su povrijeđena njihova prava kao izbjeglih i raseljenih osoba iz Aneksa 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Naglašuju da ova prava uključuju i pravo da im se vrati sva imovina koje su bili lišeni tijekom ratnih sukoba, i traže da im se nadoknadi svaki gubitak takve imovine. Nadalje, oni ističu da su ta prava na imovinu također zajamčena člankom 1. Protokola br. 1 Europske konvencije i člankom II/3.(k) Ustava. Konačno, podnositelji apelacije tvrde da su pobijana rješenja također povrijedila prava zajamčena člankom II/5. Ustava i točkama 3., 7. i 8. Aneksa I Ustava, koji pobraja dodatne sporazume o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini.

3. Postupak pred Ustavnim sudom

Gđa Z. E. i gosp. S. E. su, 2. prosinca 1999. godine, uložili apelaciju pred Ustavnim sudom protiv narečenih rješenja Kantonalnog suda u Mostaru. U ovom postupku ih zastupa gospodin A. Z., odvjetnik iz Mostara.

Ustavni je sud, 3. veljače 2000. godine, zatražio od odvjetnika apelanata da dopuni apelaciju i da navede zašto apelanti smatraju da su iscrpili pravne lijekove, te koja prava zajamčena Ustavom smatraju povrijeđenim. Dodatne su informacije potom blagodobno dostavljene.

Ustavni je sud, 16. veljače 2000. godine, zatražio od Kantonalnog suda u Mostaru da se izjasni o apelaciji, ali ovaj sud nije dostavio odgovor.

Zavod za mirovinsko i invalidno osiguranje u Sarajevu je, 21. ožujka 2000. godine, Ustavnom sudu dostavio opažaje glede dopustivosti i biti apelacije.

4. Dopustivost

Prema članku VI/3.(b) Ustava, Ustavni sud ima apelacijsku ovlast u ustavnim pitanjima kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Prema članku 11. Poslovnika Suda, apelacija mora zadovoljiti dva uvjeta. Prvo, apelanti moraju predbježno iscrpiti sve pravne lijekove protiv presude. Drugo, apelacija mora biti uložena u roku od 60 dana od dana kada je apelant primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

Ustavni sud primjećuje da članak 364. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 42/98) predviđa da je apelacija pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine izvanredni pravni lijek. Ovaj članak, dalje, predviđa da takva apelacija nije dopuštena ako se predmet tiče imovinskog spora s novčanim potraživanjima koji ne premašuju 15.000 KM. Slijedi da, u konkretnom predmetu, odluke Kantonalnog suda u Mostaru treba smatrati konačnim. Prema tome, svi pravni lijekovi su iscrpljeni sukladno članku 11. Poslovnika Ustavnog suda.

Gđa Z. i gosp. S. E. su primili rješenja Kantonalnog suda u Mostaru 3. studenoga 1999. godine. Apelacija Ustavnom sudu je datirana 2. prosinca 1999. godine. Ustavni sud, zato, zaključuje daje apelacija uložena u predviđenom roku i daje dopustiva.

5. Ustavni je sud ocijenio

5.1. Relevantni zakoni

Članak 200. stavak 1. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/98) glasi:

"Na temelju činjenica utvrđenih u postupku organ mjerodavan za rješavanje donosi rješenje o stvari koja je predmetom postupka."

- Članak 204. istog Zakona detaljno specificira formu upravnih rješenja. Ovaj članak glasi:
- "(1) Svako rješenje mora se kao takvo označiti. Iznimno, ako je to nužno, posebnim propisima može se predvidjeti da se rješenju može dati i drugi naziv.
  - (2) Rješenje se donosi pismeno. Iznimno, u slučajevima predviđenim ovim zakonom, rješenje se može donijeti i usmeno.
  - (3) Pismeno rješenje sadržava: naziv organa, broj i nadnevak, uvod, dispozitiv (izreku), obrazloženje, naputak o pravnom lijeku, potpis ovlaštene službene osobe i pečat organa. U slučajevima predviđenim zakonom ili propisom donesenim na temelju zakona rješenje ne mora sadržavati pojedine od ovih dijelova. Ako se rješenje obrađuje mehanografski, umjesto potpisa može sadržavati faksimil mjerodavne službene osobe.
  - (4) I kad se rješenje objavi usmeno, mora se izdati napismeno, sukladno ovom zakonu.
  - (5) Rješenje se mora dostaviti stranci u originalu ili u ovjerenom prepisu."

Glede obvezne pouke o pravnom lijeku, koja mora biti sadržana u rješenju, članak 208. Zakona o upravnom postupku predviđa:

- "(1) Naputkom o pravnom lijeku stranka se obavještava može li protiv rješenja izjaviti žalbu ili pokrenuti upravni spor ili drugi postupak pred sudom.
- (2) Kad se protiv rješenja može izjaviti žalba, u naputku se navodi naziv organa kome se žalba izjavljuje, naziv organa kome se, u kom roku i s kolikom taksom žalba predaje, s tim da se navede i da se žalba može izjaviti i na zapisnik kod organa koji je donio rješenje.
- (3) Kad se protiv rješenja može pokrenuti upravni spor, u naputku se navodi naziv i sjedište suda kom se tužba podnosi, u kom roku i s kolikom taksom, a kad se može pokrenuti drugi postupak pred sudom, navodi se sud kome se može obratiti i u kom roku.
- (4) Kad je u rješenju dat pogrešan naputak, stranka može postupiti po važećim propisima ili po naputku. Stranka koja postupi po pogrešnom naputku ne može zbog toga imati štetnih posljedica.
- (5) Kad u rješenju nije dat nikakav naputak ili je naputak nepotpun, stranka može postupiti po važećim propisima, a može u roku od osam dana tražiti od organa koji je rješenje donio dopunu rješenja. U takvom slučaju rok za žalbu, odnosno sudsku tužbu, teče od dana dostavljanja dopunjenog rješenja.
- (6) Kad je protiv rješenja moguće izjaviti žalbu, a stranka je pogrešno upućena da protiv toga rješenja nema mjesta žalbi ili da se protiv njega može pokrenuti upravni spor, rok za žalbu teče od dana dostavljanja rješenja suda kojim je tužba odbačena kao nedopuštena, ako stranka nije već prije toga podnijela žalbu mjerodavnom organu.
- (7) Kad protiv rješenja nije moguće izjaviti žalbu, a stranka je pogrešno upućena da se protiv tog rješenja može žaliti, pa je izjavila žalbu i zbog toga propustila rok za pokretanje upravnog spora, ovaj rok joj teče od dana dostavljanja rješenja kojim joj je žalba odbačena, ako stranka nije već prije toga pokrenula upravni spor.
- (8) Naputak o pravnom lijeku, kao poseban sastavni dio rješenja, stavlja se poslije obrazloženja. "

Članak 84. Zakona o osnovnim pravima iz mirovinskog i invalidnog osiguranja (u daljnjem tekstu: Zakon o osnovnim pravima; "Službeni list SFRJ", br. 23/82, 77/82, 75/88, 8/87, 65/87, 44/90, 54/90 i 84/90) predviđa sljedeće:

"Prava iz mirovinskog i invalidnog osiguranja utvrđena ovim zakonom stiču se i dospijevaju danom ispunjenja uvjeta.

Dan početka isplate mirovine i novčanih naknada i zastarjelosti pojedinih dospjelih i neisplaćenih iznosa utvrđuje se zakonom.

Mirovine i ostale novčane naknade utvrđuju se u mjesečnom iznosu i isplaćuju se unazad."

Nadalje, članak 81. stavak 2. Zakona o osnovnim pravima specificira opću obvezu Zavoda na sljedeći način:

"U sprovođenju postupka za ostvarivanje prava iz mirovinskog i invalidnog osiguranja zajednice su dužne osigurati efikasno ostvarivanje prava i osiguranicima i korisnicima prava pružiti stručnu pomoć."

U svezi s ovim, članak 82. stavak 1. predviđa:

"U postupku za ostvarivanje prava iz mirovinskog i invalidnog osiguranja osigurava se zaštita prava u okviru zajednice i sudska zaštita prava osiguranika i korisnika prava, sukladno zakonu i samoupravnim općim aktom zajednice."

Nadalje, članak 68. stavak 1. republičkog Zakona o mirovinskom i invalidnom osiguranju (u daljnjem tekstu: republički Zakon; "Službeni list SRBiH", br. 38/90 i 22/91 i "Službeni list RBiH", br. 24/92) glasi:

"Prava iz mirovinskog i invalidnog osiguranja, koja se osiguravaju u Fondu, ostvaruju se u postupku utvrđenom Zakonom o općem upravnom postupku, sukladno Zakonu o osnovnim pravima i ovom zakonu."

5.2. Konkretna slučaj

(a) Članak 6. stavak 1. Europske konvencije i članak II/3.(e) Ustava

Konkretna predmet se tiče isplate mirovina dospjelih tijekom perioda kada su apelanti živjeli izvan Bosne i Hercegovine. Zato je to, u biti, pitanje financijskog potraživanja apelanata. Pravo apelanata na mirovine, kao takvo, Zavod nije osporio, ali je, međutim, u svom neformalnom dopisu ustanovio da njihovo pravo ne obuhvata period tijekom kojeg su živjeli izvan Bosne i Hercegovine. Postavlja se pitanje da li ovo neformalno odbijanje Zavoda, zajedno s naknadnim sudskim odlukama o nemjerodavnosti, predstavlja uskraćivanje prava apelanata na pristup sudu zajamčenog člankom 6. stavak 1. Europske konvencije i Ustavom.

Članak 6.(1) Europske konvencije, u relevantnim dijelovima, glasi:

"Svatko ima pravo da zakonom određen, neovisan i nepristrasan tribunal, pravično, javno i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama građanske prirode (...)"

Ustavni sud konstatira da se spor o sprovođenju prava iz mirovinskog osiguranja mora smatrati sporom o "građanskim pravima i obvezama" u okviru značenja članka 6.(1) (vidi, između ostalih, *Francesco Lombardo protiv Italije*, presuda Europskog suda za ljudska prava od 26. studenoga 1992. godine, serija A br. 18, stavak 36.). Ustavni sud, također, ističe da pravo na pristup sudu predstavlja element koji je inherentan pravu zaštićenom člankom 6.(1) Europske konvencije (vidi *Golder protiv Ujedinjenog kraljevstva*, presuda Europskog suda za ljudska prava od 21. veljače 1975. godine, serija A, br. 18., stav 36.).

Prema članku 200. Zakona o upravnom postupku, Zavod je bio obavezan donijeti formalno rješenje o apelantovim zahtjevima. Nadalje, Zavod je bio obavezan donijeti rješenje u posebnoj formi i uključiti određene elemente sukladno članku 204. Zakona o upravnom postupku. Zatim, prema članku 204. stavak 3. i članku 208. Zakona o upravnom postupku, rješenje Zavoda bi trebalo sadržavati pouku o pravnom lijeku u slučaju da se žele žaliti protiv njegovog rješenja. Zavod nije postupio sukladno ovim pravilima, već je naprosto odgovorio apelantima jednim neformalnim dopisom kojim ih je izvijestio da nemaju prava na mirovine u periodu koje je u pitanju.

Efekt ovog neformalnog dopisa Zavoda je taj da su apelanti bili lišeni formalne odluke koju bi mogli pobijati u postupku pred sudom (vidi *Albert i Le Compte protiv Belgije*, Europski sud za ljudska prava, presuda od 10. veljače 1983. godine, serija A, broj 58., stavak 20.).

Općinski sud i Kantonalni sud su se, potom, proglasili nemjerodavnim za razmatranje predmeta apelanata, te nisu otklonili manjkavosti koje su se javile u upravnom postupku.

Kao posljedica Zavodovog nedonošenja formalne odluke i zaključaka sudova o nemjerodavnosti da razmatraju slučaj, apelantima je uskraćeno pravo na pristup sudu, koje im je zajamčeno na temelju članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka II/3.(e) Ustava.

(b) Članak 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju i članak II/3.(k) Ustava

Članak 1. Protokola broj 1 glasi:

"Svaka fizička i pravna osoba ima pravo mirno uživati u svojoj imovini. Nitko ne može biti lišen imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ne utječu ni na koji način na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni."

Prema jurisprudenciji Europskog suda za ljudska prava, članak 1. Protokola broj 1 sadržava tri različita pravila. Prvo, izrečeno u prvoj rečenici prvog stavka, je općeg karaktera, i ustanovljuje princip mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, u drugoj rečenici ovog stavka, pokriva lišavanje imovine i podvrgava ga određenim uvjetima. Treće, sadržano u drugom stavku, priznaje državama potpisnicama pravo kontrole korištenja imovine sukladno općim interesima, primjenjujući zakone koje smatraju

potrebitim (vidi, između ostalih predmete Europskog suda za ljudska prava, *Sporrong i Lonnroth protiv Švedske*, presuda od 23. rujna 1982. godine, serija A br. 52, stavak 61, i *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. rujna 1995. godine, serija A br. 315-C, stavak 26. sa daljnjim referencama).

Ustavni sud smatra da pravo na mirovine za određeni period predstavlja imovinu u smislu članka 1. Protokola broj 1.

U konkretnom predmetu, apelanti navode da su nositelji prava na mirovine, tj. prava zaštićenih prema članku 1. Protokola broj 1, i da imaju pravo da njihov zahtjev razmotri i riješi sud. Odbijanje sudova da razmotre meritum njihovog zahtjeva nije samo povrijedilo njihovo pravo na pristup sudu, kao što je gore ustanovljeno, već im je također uskratilo efektivnu zaštitu njihovog prava na uživanje u njihovoj imovini iz članka 1. Protokola broj 1 Konvencije.

(c) Članak II/5. Ustava Bosne i Hercegovine

Budući je Ustavni sud već ustanovio da su prava apelanata na imovinu povrijeđena rješenjima sudova, Sud ne smatra potrebitim razmotriti je li došlo i do povrede njihovih prava iz članka II/5. Ustava.

(d) Aneks I Ustava Bosne i Hercegovine

Apelanti nisu specificirali koje odredbe konvencija, narečenih u Aneksu I Ustava, smatraju povrijeđenim pobijanim rješenjima sudova. Prema tome, Ustavni sud ne smatra nužnim daljnje razmatranje ovog pitanja.

6. Zaključak

Iz predbježnih razmatranja slijedi daje nedonošenjem formalne odluke Zavoda, u sprezi sa zaključcima o nemjerodavnosti Općinskog suda i Kantonalnog suda u Mostaru (broj GŽ-87/99 od 14. listopada 1999. godine i broj GŽ-85/99 od 21. listopada 1999. godine), došlo do povrede ustavnog prava apelanata na pristup sudu i njihovog prava na mirno uživanje u njihovoj imovini. Njihova se apelacija, zato, usvaja. Ustavni je sud ocijenio prikladnim vratiti predmet Općinskom sudu radi odlučivanja u meritumu o zahtjevu apelanata sukladno važećim zakonskim propisima.

Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 5/00
29. rujna 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
prof dr. Kasim Begić

Ustavni je sud zaključio da je nedonošenjem formalne odluke Zavoda, u sprezi sa zaključcima o nemjerodavnosti Općinskog suda i Kantonalnog suda u Mostaru (br. GZ-87/99 od 14. listopada 1999. godine i br. GŽ-85/99 od 11. listopada 1999. godine), došlo do povrede ustavnog prava apelanata na pristup sudu i prava na mirno uživanje u njihovoj imovini. Njihova se apelacija, zato, usvaja. Ustavni je sud ocijenio prikladnim vratiti predmet Općinskom sudu radi odlučivanja u meritumu o zahtjevu apelanata sukladno važećim zakonskim propisima.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 57. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 29. rujna 2000. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija Hrvatske telekomunikacije d.d. Zagreb protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj GZ-42/99 od 12. travnja 2000. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

Hrvatske su telekomunikacije d.d. Zagreb 29. lipnja 2000. godine, a zatim 31. srpnja i 4. kolovoza 2000. godine, koje zastupa predsjednik Uprave i glavni direktor Ivica Mudrinić, dipl. ing., podnijeli apelaciju protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj GŽ-42/99 od 12. travnja 2000. godine, zatraživši od Ustavnog suda ocjenu ustavnosti ovog rješenja suglasno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine. Apelant je ujedno predložio da Ustavni sud donese privremenu mjeru u smislu članka 75. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

1. Činjenično stanje

Ugovorom o osnutku društva sa ograničenom odgovornošću zaključenim u Mostaru 1. kolovoza 1996. godine između Javnog poduzeća HPT - Hrvatska pošta i telekomunikacije, s p.o. Zagreb - Hrvatska (u daljnjem tekstu HPT Hrvatska) i Javnog poduzeća Pošta i telekomunikacije Hrvatske Republike Herceg-Bosne (u daljnjem tekstu HPT Herceg-Bosna) utemeljeno je društvo "ERONET" Pokretne telekomunikacije d.o.o., sa sjedištem u Mostaru (u daljnjem tekstu: ERONET, d.o.o. Mostar). HPT Hrvatske je imao 49% uloga, a HPT Herceg-Bosna 51% uloga u ERONET-u Mostar.

Prema članku 16. Ugovora, tijekom trajanja rada Društva, samo uz suglasnost utemeljitelja može doći do promjene članova Društva, a prema članku 17. Ugovora, za ustupanje uloga trećoj osobi izvan Društva potrebna je suglasnost utemeljitelja.

Na temelju Zakona o razdvajanju Hrvatske pošte i telekomunikacija na Hrvatsku poštu i Hrvatske telekomunikacije ("Narodne novine Republike Hrvatske", broj 101/98), Hrvatske su telekomunikacije stekle vlasničke udjele koje je u ERONET-u Mostar imala HPT Hrvatske, te je u Višem sudu u Mostaru, kao registarskom sudu, izvršen upis promjena 24. lipnja 1999. godine na ime HT - Hrvatske telekomunikacije d.d. Zagreb (u daljnjem tekstu: HT Zagreb).

HPT Herceg-Bosna je promijenio svoj naziv 18. veljače 1999. godine i postao društvo ograničene odgovornosti "Hrvatska pošta i telekomunikacije Mostar" (u daljnjem tekstu HPT d.o.o. Mostar). Upravni je odbor HPT-a d.o.o. Mostar odlučio 2. kolovoza 1999. godine ustupiti svoje udjele iz ERONET-a d.o.o. Mostar društvima Hercegovina osiguranje d.d. Mostar (35,60% udjela), TGP Alpina - Comerc d.o.o. Široki Brijeg (10,92% udjela) i Croherc d.o.o. Mostar (4,48% uloga).

HPT d.o.o. Mostar, smatrajući sebe utemeljiteljem ERONET-a d.o.o. Mostar, je podnio zahtjev za upis ovih promjena. Sukladno rješenju Kantonalnog suda u Mostaru, U/I-718/99 od 14. rujna 1999. godine, ove promjene su unesene u sudski registar.

Protiv rješenja Kantonalnog suda u Mostaru član društva HT - Zagreb je uložio žalbu navodeći da prijavu za upis prijenosa udjela nije podnijela mjerodavna osoba budući daje ERONET d.o.o. Mostar mjerodavna osoba koja može podnijeti prijavu, a ne njegovi utemeljitelji. HT Zagreb je naveo, također, da prijenos udjela nije bio izveden sukladno članku 16. Ugovora o osnutku, pa zbog toga nije pravno valjan.

Vrhovni je sud Federacije svojim rješenjem broj GŽ-42/99 od 12. travnja 2000. godine odbio žalbu i potvrdio rješenje Kantonalnog suda. Vrhovni je sud potvrdio stajalište Kantonalnog suda u Mostaru daje sudionik u postupku upisa, u smislu članka 14. tada važećeg Zakona o postupku upisa u sudski registar ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/95), osoba koja je postupak pokrenula, osoba o čijim se pravima, odnosno pravnim interesima odlučuje u postupku. U ovom predmetu, postupak može pokrenuti HPT d.o.o. Mostar koji ima pravni interes da se prijenos udjela upiše u sudski registar. Pored toga, ugovor nije raskinut budući da HT Zagreb nije utemeljitelj i ne može steći prava utemeljitelja predviđena člankom 16. Ugovora.

2. Apelacija

Apelant HT Zagreb smatra da su rješenjima Kantonalnog suda u Mostaru i Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine povrijeđena njegova imovinska prava i time i ostala ustavna prava zaštićena člankom II Ustava Bosne i Hercegovine, kao što su pravo na jednakost pred zakonom i pravično suđenje. Glede prava na imovinu, HT Zagreb smatra da su rješenja povrijedila princip temeljem kojeg strane imaju pravo

izabrati zakone kojim će se rukovoditi ugovor kao i ostale aspekte prava na imovinu zagarantirane člankom 1. Protokola broj 1 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. HT Zagreb navodi također da su rješenja Kantonalnog suda i Vrhovnog suda povrijedila princip "*pacta sunt servanda*" koji je temelj za strano ulaganje apelanta, odnosno njegovog pravnog prednika HPT Zagreb. Dalje se navodi da apelant nije dao nikakavu suglasnost drugom utemeljitelju da raspolaže udjelom, pa prema tome, predmetno raspolaganje nije valjano, jer je protivno ugovoru.

HT Zagreb, dalje, smatra da je rješenje Vrhovnog suda Federacije nezakonito jer mu negira status utemeljitelja i pravo preče kupnje udjela temeljem Zakona o gospodarskim društvima. HT Zagreb zaključuje da nije bilo pravnog osnova za upis i da je upis nezakonit jer prijavu nije podnijela mjerodavna osoba.

3. Postupak pred Ustavnim sudom

Sukladno odredbama članka 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, od Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i sudionika u postupku HPT d.o.o. Mostar, Hercegovina osiguranje d.d. Mostar, TGP Alpina d.o.o. Comerc Široki Brijeg i Croherc d.o.o. Mostar, zatraženi su odgovori na navode apelacije.

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, u svom odgovoru dostavljenom Sudu 7. kolovoza 2000. godine, ističe da je apelacija nedopuštena, a i neutemeljena, iz sljedećih razloga:

Prema Zakonu o postupku za upis u sudski registar (koji je bio na snazi u vrijeme donošenja prvostupanjskog rješenja) HT Zagreb je koristio samo priziv protiv upisa u sudski registar. Dakle, I IT Zagreb nije podnio zahtjev za brisanje upisa izvršenog prema čl. 60. i 62. ovog zakona, niti je podnio tužbu kako je to omogućeno člankom 63. Zakona, niti je zahtijevao podnošenje zahtjeva za zaštitu zakonitosti. Zato, Vrhovni sud zaključuje da nema pravnih uvjeta, u smislu članka 11. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, za razmatranje apelacije.

Pored toga, Ustavni sud može razmatrati prava koja su zajamčena Ustavom. Ovom apelacijom pobija se rješenje, kojim se samo određuje upis u sudski registar Zakonom određenih podataka i činjenica, a ne odlučuje se o stjecanju ili gubitku bilo kakvih prava. U ovom predmetu izvršenje upis na temelju ugovora kojim jedan od članova društva prenosi svoje vlasničke udjele, što ne predstavlja povredu prava HT Zagreb na imovinu. Ako bi se smatralo da ugovor krši ovo pravo, HT Zagreb bi imao pravo raskinuti ugovor ne u postupku upisa u registar nego u parničnom postupku.

U odgovoru na navode iz apelacije, dostavljenom Sudu 31. srpnja 2000. godine, sudionici u postupku, HPT d.o.o. Mostar, Hercegovina osiguranje d.d. Mostar, TGP Alpina d.o.o. Comerc Široki Brijeg, Croherc d.o.o. Mostar, koje zastupa Danka Vučina, odvjetnica iz Mostara, ističe se:

a) Apelacija nije dopuštena, te je treba odbiti iz sljedećih razloga:

Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine apelacija Ustavnom sudu može se podnijeti za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini, pa kako je ova apelacija podnesena protiv rješenja, kao sudske odluke, nedopuštena je.

Rješenja o upisu u sudski registar donose se prema pravilima izvanparničnog postupka (članak 1. Zakona o upisu pravnih osoba u sudski registar) i radi se o rješenjima koja se donose na temelju zakona koji uređuje postupak, a ne materijalnog zakona radi utvrđenja materijalnih prava.

Zakon o postupku za upis pravnih osoba u sudski registar sudionicima postupka za upis u sudski registar stavio je na raspolaganje pokretanje parnice radi utvrđenja da je posao ništav. (Članak 63. odnosno članak 51. sada važećeg Zakona o postupku upisa u sudski registar.)

Apelacija je nedopuštena i zato što HT Zagreb, prije podnošenja apelacije, nije iscrpio sve izvanredne pravne lijekove, budući da nije dao inicijativu za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti, jer mu to Zakon dopušta (čl. 57. odnosno 62. sada važećeg zakona).

b) Sudionici u postupku smatraju da apelaciju, kao neutemeljenu, treba odbiti, a ukoliko Sud nađe da su razlozi o nedopuštenosti apelacije neutemeljeni, navode:

Upisom u sudski registar ne stječu se materijalna prava, posebno ne prava koja se tiču Ustava. Općenito, materijalna prava stječu se na temelju pravnog posla, odluke mjerodavnog tijela, zakona i na drugi zakonom propisani način. Glede njihove valjanosti, kada je u pitanju upis u sudski registar, stoji na raspolaganu tužba za utvrđenje daje upis ništav zbog manjkave isprave koja je bila pravni temelj upisa (članak 63. Zakona postupka za upis u sudski registar).

U odnosu na navode HT-a Zagreb da su povrijeđena njegova ustavna prava, ističe se da HT Zagreb, osim paušalnog nabranjanja povreda njegovih ustavnih prava, ne navodi u čemu se sastoji ta povreda niti upućuje na dokaze o toj povredi u konkretnom slučaju.

Sto se tiče prava "prvokupa" - preče kupnje, koji HT Zagreb ističe u svojoj apelaciji, ističe se da ga Ugovor o osnutku na predviđeno pravo "prvokupa", a tada važeći Zakon o poduzećima, nije ni propisivao. Istina je da Zakon o gospodarskim društvima ("Službene novine FBiH", broj 23/99) predviđa tu mogućnost, međutim ovaj je zakon stupio na snagu 28. kolovoza 1999. godine, dakle poslije sklapanja predmetnog ugovora o prenosu udjela 18. kolovoza 1999. godine.

I na koncu, ističe se daje raniji član društva HPT d.o.o. Mostar, zbog nemogućnosti da izmiri dugovanja prema stjecateljima udjela, novim članovima društva, na temelju valjane Odluke Dj. br. UO-360-2-8/99 od 2. kolovoza 1999. godine, svoj udjel podijelio na tri dijela ugovorom od 18. kolovoza 1999. godine, radi izmirenja duga, i prenio ga na sudionike postupka (Hercegovina osiguranje d.d. Mostar, TGP Alpina-Comerc d.o.o.

Široki Brijeg, Croherc AG d.o.o. Mostar). HPT Mostar je mjerodavan upisati prijenos udjela u sudski registar, budući je imao pravni interes to učiniti.

4. Dopustivost predmeta

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, ima apelacijsku ovlast u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni Hercegovini.

Člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine je propisano da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primo odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

Apelacija je podnesena u propisanom roku jer je apelant 2. svibnja 2000. godine primio rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj GŽ-42/99 od 19. travnja 2000. godine, a apelacija je Ustavnom sudu dostavljena 29. lipnja 2000. godine.

Prema Zakonu o postupku za upis u sudski registar ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/95), koji je važio u vrijeme donošenja prvostupanjskog rješenja Kantonalnog suda u Mostaru, rješenjem se odlučuje o zahtjevu za upis i protiv rješenja o upisu u sudski registar može se izjaviti priziv Vrhovnom sudu. Protiv rješenja Vrhovnog suda nije moguće izjaviti priziv.

Prema tome, apelacija Ustavnom sudu izjavljena protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine je dopustiva.

5. Zaključak

Ustavni sud u ovom predmetu ima zadaću ispitati krši li rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, kojim se potvrđuje rješenje Kantonalnog suda, ustavna prava HT-a Zagreb, osobito njegova prava na imovinu zajamčena člankom II Ustava i člankom 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Zakonom o postupku za upis u sudski registar ("Službene novine BiH", broj 6/95), koji je važio u vrijeme podnošenja zahtjeva, propisano je da se ovim zakonom uređuju pravila izvanparničnog postupka na temelju kojih mjerodavan sud postupa i odlučuje o upisu u sudski registar (članak 1.). U sudski registar upisuju se razni podaci vezani za poduzeća (članak 21.). Postupak za upis u sudski registar pokreće se tako što osoba koja ima pravni interes podnese prijavu na propisanoj tiskanici (članak 24.). Predlagatelj, sukladno ovom zakonu, je osoba po čijem se prijedlogu postupak pokreće, a protivnik predlagatelja je subjekt upisa prema kojem se ostvaruje zahtjev istaknut u prijedlogu (članak 14.). Registarski sud donosi rješenje o svakom zahtjevu za upis u sudski registar pošto predbežno utvrdi odlučujuće činjenice (članak 43.).

Osoba koja ima pravni interes može podnijeti registarskom sudu zahtjev za brisanje neutemeljenog konačnog upisa, u roku od 15 dana od dana spoznaje o upisu, a najkasnije u roku od 60 dana od dana izvršenog upisa (članak 60.).

Registarski sud briše neutemeljeni upis po zahtjevu osobe koja ima pravni interes ili *ex officio*.

Ovim zakonom je, također, predviđena mogućnost da se tužbom za utvrđenje traži da se utvrdi daje upis ništav ako je izvršen na temelju lažne isprave, ako su u ispravi na temelju koje je izvršen upis narečeni neistiniti podaci, ako je isprava izdata u nezakonito sprovedenom postupku, ako je nezakonito sprovedena radnja po kojoj se podaci upisuju u sudski registar ili ako postoje drugi zakonom predviđeni razlozi (članak 63.).

Obzirom daje sudski registar - registar podataka i registar isprava, te da se postupak upisa u sudski registar vrši po pravilima izvanparničnog postupka, ne postoji mogućnost da se u takvom postupku odlučuje o stjecanju ili gubitku prava sudionika u postupku. Ne postoji razlog zašto HPT d.o.o. Mostar ne bi bio osoba mjerodavna za upis u sudski registar, obzirom da ima interes za upis prijenosa uloga. Prema tome, Vrhovni sud Federacije nije povrijedio prava HT-a Zagreb na zaštitu imovine i pravično suđenje predviđena Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokolom broj 1 koji se izravno primjenjuju u BiH i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima (članak II Ustava BiH).

Pitanje je li prijenos vlasničkog udjela na tri društva izvršen na legalan način i je li Ugovor o osnutku povrijedio HTP d.o.o. Mostar kada je prenosio udjele bez suglasnosti HT-a Zagreb je vezano za privatno pravo i tumačenje ugovora i može biti odlučeno redovitim postupkom među stranama.

Dakle, pobijano rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine nije povrijedilo prava na imovinu HT-a Zagreb niti bilo koje drugo ustavno pravo. Zbog toga apelacija HT-a Zagreb, podnesena Ustavnom sudu, treba biti odbijena.

Budući da se odlučivalo u meritumu apelacije, zahtjev da Ustavni sud donese privremenu mjeru ne iziskuje poseban odgovor, tako da Ustavni sud neće donositi posebnu odluku na zahtjev.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 13/00
29. rujna 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof.dr. Kasim Begić

Rješenjem Vrhovnog suda Federacije BiH, kojim je potvrđeno rješenje Kantonalnog suda u Mostaru, o upisu promjena u sudski registar, nisu povrijeđena prava apelanta na zaštitu imovine i pravično suđenje predviđeno Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokolom br. 1 koja se izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima (članak II Ustava BiH).

Glede zahtjeva za donošenje privremene mjere, Ustavni sud nije posebice odlučivao obzirom da se odmah odlučilo u meritumu apelacije.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članaka 54. i 57. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 3. studenoga 2000. godine, donio

ODLUKU

Zakon o državnoj graničnoj službi Bosne i Hercegovine proglašava se suglasnim Ustavu Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Postupak

1. Visoki je predstavnik za Bosnu i Hercegovinu donio, 13. siječnja 2000. godine, Zakon o državnoj graničnoj službi Bosne i Hercegovine. Zakon je obznanjen u "Službenom glasniku" 26. siječnja 2000. godine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 2/2000). Jedanaest je članova Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, 7. veljače 2000. godine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, podnijelo Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine zahtjev za ocjenu ustavnosti Zakona o državnoj graničnoj službi.

2. Podnositelji zahtjeva ističu, s jedne strane, da Visoki predstavnik nema normativnih ovlasti nametnuti zakon u slučaju da ga ne izglasa Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine jer mu niti Aneks 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, niti glava XI/b 2. Bonske deklaracije, ne dodjeljuju normativne ovlasti. S druge strane, podnositelji zahtjeva pobijaju ustavnost procedure Predsjedništva Bosne i Hercegovine pred usvajanje Zakona o državnoj graničnoj službi glede članaka III/4., III/5.(a) i V/3, kao i suglasnost Zakona o državnoj graničnoj službi člancima III/2.(c) i III/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

3. Dopisom od 21. veljače 2000. godine, Ustavni je sud dostavio zahtjev Visokom predstavniku, dajući mu priliku da odgovori na zahtjev. Ured je Visokog predstavnika, u memorandumu od 2. svibnja 2000. godine, dostavio svoja motrišta na zahtjev.

II. Dopustivost

4. Prema članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud jedini mjerodavan odlučivati o bilo kojem prijedoru koji se javlja po ovom ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine. U članku VI/3.(a) se dodaje da prijedore može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj, ili dopredsjedatelj, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog tijela jednog entiteta.

5. Zakon o državnoj graničnoj službi je nametnuo Visoki predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini 13. siječnja 2000. godine, nakon što Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nije usvojila Nacrt zakona koji je 24. studenoga 1999. godine predložilo Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Uzimajući u obzir sveukupnu situaciju u Bosni i Hercegovini, pravni status Visokog predstavnika, kao predstavnika međunarodne zajednice, nije izniman, već su slične funkcije poznate iz drugih zemalja u specijalnim političkim okolnostima. Relevantni primjeri su mandati pod režimom Društva naroda, i, u nekim pogledima, Njemačka i Austrija nakon Drugog svjetskog rata. Iako priznate kao suverene, dotične države su bile podvrgnute međunarodnom nadzoru, a strane vlasti su djelovale u tim državama u ime međunarodne zajednice, supstituirajući domaće vlasti. Akta koja su donosile međunarodne vlasti su često bivala donošena u ime država pod kontrolom.

Takva situacija se svodi na neku vrstu funkcionalne dualnosti: jedna vlast jednog pravnog sustava intervenira u drugom pravnom sustavu, čime njene funkcije postaju dualne. Isto vrijedi i za Visokog predstavnika: međunarodna zajednica mu je povjerila posebite ovlasti i njegov je mandat međunarodnog karaktera. U konkretnom slučaju, Visoki je predstavnik - čije ovlasti koje proizilaze iz Aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma, relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda i Bonske deklaracije, nisu podložne kontroli Ustavnog suda, kao ni vršenje tih ovlasti - intervenirao u pravni sustav Bosne i Hercegovine, supstituirajući domaće vlasti. U tom pogledu on je, stoga, djelovao kao vlast Bosne i Hercegovine, a zakon, koji je on donio, je prirode domaćeg zakona te se mora smatrati zakonom Bosne i Hercegovine.

6. Zato, bez obzira na narav ovlasti dodijeljenih Visokom predstavniku Aneksom 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, činjenica da je Zakon o državnoj graničnoj službi donio Visoki predstavnik, a ne Parlamentarna skupština, ne mijenja njegov status zakona, ni u njegovoj formi, budući da je ovaj zakon objavljen kao

takav u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" 26. siječnja 2000. godine ("Službeni glasnik" br. 2/2000), kao ni u njegovoj biti, koja se, bio on ili ne suglasan Ustavu, tiče sfere koja potpada pod zakonodavnu ovlast Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine prema članku IV/4.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Parlamentarna je skupština slobodna mijenjati čitav tekst ili dio teksta ovog zakona u budućnosti, pod pretpostavkom da se ispoštuje odgovarajuća procedura.

7. Ovlast zaštite Ustava, dodijeljena Ustavnom sudu sukladno prvoj rečenici članka VI/3. Ustava, precizirana stavcima (a), (b) i (c), i čitana u svezi s člankom I/2. Ustava, koji glasi da je Bosna i Hercegovina demokratska država koja funkcionira sukladno zakonu i na temelju slobodnih i demokratskih izbora, dodjeljuje Ustavnom sudu moć kontrole usuglašenosti s Ustavom svih akata, bez obzira na autora, dok god se ta kontrola temelji na jednoj od ovlasti pobrojanih u članku VI/3. Ustava.

8. Ustavnost Zakona o državnoj graničnoj službi od 13. siječnja 2000. godine je pobilo jedanaest Članova Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, što je jedna četvrtina ovog doma, na temelju članka VI/3. (a) Ustava Bosne i Hercegovine.

9. Ovlast Ustavnog suda da preispita suglasnost s Ustavom Zakona o državnoj graničnoj službi koji je donio Visoki predstavnik djelujući kao institucija Bosne i Hercegovine je, zato, utemeljena na članku VI/3.(a) Ustava. Prema tome, zahtjev je dopustiv.

III. Bit zahtjeva

10. Podnositelji zahtjeva pobijaju suglasnost Zakona o državnoj graničnoj službi s Ustavom Bosne i Hercegovine glede članka III/5.(a) Ustava, koji glasi:

"Bosna i Hercegovina će preuzeti nadležnost za one poslove o kojima se entiteti suglase; koji su predviđeni u aneksima 5-8 Općeg okvirnog sporazuma; ili koji su potrebiti za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke neovisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine, sukladno s podjelom nadležnosti između institucija Bosne i Hercegovine. Mogu se po potrebi osnovati i dodatne institucije za obavljanje takovih nadležnosti."

Navodi podnositelja zahtjeva da, prema članku III/5.(a) Ustava, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine obvezno mora tražiti predbježnu suglasnost Narodne skupštine Republike Srpske da bi dostavilo prijedlog Zakona o državnoj graničnoj službi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, su neutemeljeni. Doista, narečeni članak razlikuje tri međusobno neovisne hipoteze: Bosna i Hercegovina će preuzeti ovlasti (1) u onim stvarima u kojima se o tomu postigne suglasnost entiteta; (2) stvarima koje su predviđene u aneksima 5-8 Općeg okvirnog sporazuma; ili (3) koje su potrebite za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke neovisnosti i međunarodnog

subjektiviteta Bosne i Hercegovine, sukladno podjeli ovlasti među institucijama Bosne i Hercegovine prema člancima III/3. i III/5. Ustava. Predsjedništvo je Parlamentarnoj skupštini predložilo Zakon o državnoj graničnoj službi na temelju treće hipoteze. U ovom kontekstu treba razmotriti samo članak IV/4.(a), koji predviđa da Parlamentarna skupština donosi zakone potrebite za provođenje odluka Predsjedništva. Budući ovaj članak ne zahtijeva suglasnost entiteta, procedura koju je slijedilo Predsjedništvo uoči donošenja Zakona o državnoj graničnoj službi nije oprečan Ustavu Bosne i Hercegovine.

11. Podnosioci zahtjeva pobijaju, također, i suglasnost Zakona o državnoj graničnoj službi s odredbama članka III/2.(c) Ustava, koji predviđa ovlasti entiteta. Članak III/2.(c) glasi: "*Entiteti će ispuniti sve uvjete za pravnu sigurnost i zaštitu osoba pod svojom jurisdikcijom, održavanjem civilnih ustanova za primjenu pravnih propisa, koje će funkcionirati sukladno međunarodno priznatim standardima uz poštovanje međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda, iz članka II ovog Ustava, i poduzimanjem ostalih odgovarajućih mjera*". Članak III/2.(c) se ne može tumačiti u smislu ustroja isključive ovlasti entiteta da kontroliraju međunarodne državne granice, već ovlašćuje entitete da preuzmu garanciju javnog reda "pod svojom jurisdikcijom". Osim toga, Zakon o državnoj graničnoj službi, u svojim člancima 2., 4. i 5., podržava ovu odgovornost entiteta i predviđa politiku suradnje i asistencije između državne granične službe i entitetskih policijskih snaga, koja treba doprinijeti garanciji javnog reda pod jurisdikcijama entiteta.

12. Ustav Bosne i Hercegovine pobraja, između ostalih u članku III/1., isključive ovlasti institucija Bosne i Hercegovine. Ovaj članak stavlja u njihovu ovlast sve vanjske aktivnosti Bosne i Hercegovine, kao što su vanjska politika, vanjskotrgovinska politika, carinska politika, monetarna politika, ustroj i funkcioniranje zajedničkih i međunarodnih komunikacijskih sredstava i kontrola zračnog prometa. Osim toga, prema članku III/1. isključive ovlasti institucija Bosne i Hercegovine spadaju i politika i reguliranje pitanja imigracije, izbjeglica i azila, kao i provođenje međunarodnih i međuentitetskih kaznenopravnih propisa, uključujući i odnose s Interpolom.

13. Nadalje, temeljni princip prava države na samoobranu, koji je inherentan pojmu suvereniteta države, podrazumijeva pravo poduzimanja svih nužnih koraka za zaštitu svog teritorijalnog integriteta, svoje političke neovisnosti i svog međunarodnog-subjektiviteta, uz poštovanje drugih općih principa međunarodnog prava. U kontekstu Bosne i Hercegovine, utemeljenje Državne granične službe doprinosi garanciji ovog temeljnog principa. Zakon o državnoj graničnoj službi, koji osigurava pravo institucija Bosne i Hercegovine na sprovođenje svojih ovlasti, zato, nije oprečan članku III/2. Ustava Bosne i Hercegovine, i suglasan je s ovlastima utemeljenim člankom III/1. Ustava i upotpunjenim člankom III/5. Ustava.

14. Ustavni sud zaključuje da Zakon o državnoj graničnoj službi nije oprečan Ustavu Bosne i Hercegovine.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

Ova je odluka donesena sa sedam glasova "za" i dva "protiv".

U 9/00
3. studenoga 2000.
Banjaluka

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

1. Zakon je o državnoj graničnoj službi Bosne i Hercegovine "nametnuo" Visoki predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, nakon što Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nije usvojila Nacrt zakona koji je predložilo Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.

U konkretnom je slučaju Visoki predstavnik - čije ovlasti koje proizilaze iz Aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda i Bonske deklaracije, nisu podložne kontroli Ustavnog suda, kao ni vršenje tih ovlasti - intervenirao u pravni sustav Bosne i Hercegovine, supstituirajući domaće vlasti. U tom pogledu on je, stoga, djelovao kao vlast Bosne i Hercegovine, a zakon, koji je on donio, je prirode domaćeg zakona te se mora smatrati zakonom Bosne i Hercegovine, čija je suglasnost s Ustavom Bosne i Hercegovine podložna kontroli Ustavnog suda, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

2. U svezi sa zahtjevom za ocjenu ustavnosti Zakona o državnoj graničnoj službi Bosne i Hercegovine u odnosu na članak III/5.(a) Ustava, Ustavni sud zapaža da narečeni članak razlikuje tri međusobno neovisne hipoteze: Bosna i Hercegovina će preuzeti nadležnost (1) u onim stvarima u kojima se o tome postigne suglasnost entiteta; (2) stvarima koje su predviđene u aneksima 5-8 Općeg okvirnog sporazuma; ili (3) koje su potrebite za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke neovisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine, sukladno sa podjelom nadležnosti među institucijama Bosne i Hercegovine preprema čl. III/3. i III/5. Ustava.

Predsjedništvo je Parlamentarnoj skupštini predložilo Zakon o državnoj graničnoj službi na temelju treće hipoteze. Razmatrano u kontekstu članka IV/4.(a) Ustava, koji predviđa da Parlamentarna skupština donosi zakone potrebite za provedbu odluka Predsjedništva i budući da ovaj članak ne zahtijeva suglasnost entiteta, procedura koju je slijedilo Predsjedništvo uoči donošenja Zakona o državnoj graničnoj službi nije oprečna Ustavu Bosne i Hercegovine.

3. Dalje, članak III/2.(c) koji glasi: "Entiteti će ispuniti sve uvjete za pravnu sigurnost i zaštitu osoba pod svojom jurisdikcijom, održavanjem civilnih ustanova za primjenu pravnih propisa, koje će funkcionirati sukladno sa međunarodno priznatim standardima, uz poštovanje međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda, iz članka II ovog Ustava, i preduzimanjem ostalih odgovarajućih mjera", se ne može tumačiti u smislu ustroja isključive ovlasti entiteta da kontroliraju međunarodne državne granice, već ovlašćuje entitete da preuzmu garanciju javnog reda "pod svojom jurisdikcijom".

4. Temeljni princip prava države na samoobranu, koji je inherentan pojmu suvereniteta države, podrazumijeva pravo poduzimanja svih nužnih koraka za zaštitu svog teritorijalnog integriteta, svoje političke neovisnosti i svog međunarodnog subjektiviteta, uz poštovanje drugih općih principa međunarodnog prava. Zakon o državnoj graničnoj službi, koji osigurava pravo institucija Bosne i Hercegovine na sprovođenje ovih ovlasti, zato, nije oprečan članku III/2. Ustava Bosne i Hercegovine i suglasan je sa nadležnostima utemeljenim člankom III/1. Ustava i upotpunjenim člankom III/5. Ustava.

ANEKS
- Izuzeto mišljenje sutkinje prof. dr. Snežane Savić
o neslaganju sa većinskom odlukom Suda
u predmetu br. 9/00

Sukladno članku 36. Poslovnika Ustavnog Suda BiH - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", br. 24/99), izuzimam mišljenje glede neslaganja sa većinskom odlukom Suda u predmetu U 9/00.

U predmetu U 9/00 većinskom je odlukom Ustavnog suda BiH utvrđeno da je Zakon o državnoj graničnoj službi, koji je nametnuo Visoki predstavnik za BiH, suglasan Ustavu BiH.

1. Glede dopustivosti zahtjeva

Poslanici Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, izabrani u Republici Srpskoj, 7. veljače 2000. godine, podnijeli su Ustavnom sudu BiH, sukladno članku W3.(a) Ustava BiH, zahtjev za ocjenu ustavnosti Zakona o državnoj graničnoj službi koji je Visoki predstavnik u BiH donio 13. siječnja 2000. godine.

U zahtjevu se pobija mjerodavnost Visokog predstavnika da nameće zakone u BiH u slučaju da ih ne izglasa Parlamentarna skupština BiH, jer mu to ne omogućuje niti Aneks 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir, niti pak glava XII 2 Bonske deklaracije, dakle formalnopravni aspekt ovog akta, kao i njegova ustavnost sa materijalnog aspekta.

Pored toga, u predmetnom zahtjevu se pobija i ustavnost procedure pred Predsjedništvom BiH koja je prethodila donošenju ovog zakona i to glede članaka III/4., III/5.(a) i V/3. kao i suglasnost s člankom III/2.(c) i III/1.(a) Ustava BiH.

Glede prvog dijela zahtjeva ocjenjujem da je zahtjev podnesen sukladno Ustavu BiH. Međutim, kada je riječ o ispitivanju ustavnosti procedure pred Predsjedništvom BiH, smatram da se ona ne može promatrati odjelito, jer u ovom slučaju nije riječ o zakonu, već o aktu koji je temelj za donošenje zakona, aktu koji predstavlja samo jednu radnju u fazi usvajanja zakona pred Parlamentarnom skupštinom BiH, tj. o prijedlogu zakona. Prijedlog zakona još uvijek nije pravni akt zakonskog karaktera, te u tom smislu ne može ni biti predmetom zasebne ocjene Ustavnog suda BiH, već samo kao jedna od faza koja se može ispitivati u postupku ocjene ustavnosti zakona s formalnog aspekta.

2. Glede biti zahtjeva

U odluci Ustavnog suda staje se na stajalište da ovaj zakon Visokog predstavnika ne treba ispitivati sa formalnog aspekta jer se radi o instituciji međunarodnog karaktera, ali

se istodobno ocjenjuje da je to zakon BiH, tj. Visokog predstavnika koji je u ovom slučaju djelovao kao institucija BiH, te da se može ispitivati s materijalnog aspekta zato što regulira materiju koja je predviđena Ustavom BiH.

Na temelju ovoga, Sud nije odlučio glede zahtjeva o formalnom aspektu ustavnosti pobijanog akta, odnosno načela ustavnosti, što je, ako je prihvatio daje mjerodavan, bio dužan učiniti. Naime, Sud je odlučio, ali cijeneći samo jedan od elemenata forme (oblika) ovog akta - njegovu materijalizaciju, tj. objavu u "Službenom glasniku BiH", na temelju čega je ovom aktu priznao karakter zakona pozivajući se na "relevantne primjere... mandate pod režimom Društva naroda, i u nekim pogledima, Njemačke i Austrije nakon Drugog svjetskog rata. Iako priznate kao suverene, dotične države su bile podvrgnute međunarodnom nadzoru, a strane vlasti su djelovale u tim državama, u ime međunarodne zajednice, supstituirajući domaće vlasti. Akti koje su donosile međunarodne vlasti su često bivali donošeni u ime države pod kontrolom".

Na temelju ovoga Sud je zaključio: "Takva situacija se svodi na neku vrstu funkcionalne dualnosti: jedna vlast jednog pravnog sustava intervenira u drugom pravnom sustavu, čime njene funkcije postaju dualne. Isto vrijedi i za Visokog predstavnika: međunarodna zajednica mu je povjerila posebne ovlasti i njegov mandat je međunarodnog karaktera. U konkretnom slučaju, Visoki predstavnik - čije ovlasti, koje proizilaze iz aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma, relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti i Bonske deklaracije, nisu podložne kontroli Ustavnog suda, kao ni vršenje tih ovlasti - je intervenirao u pravni sustav BiH supstituirajući domaće vlasti. U tom pogledu on je, stoga, djelovao kao vlast BiH, a zakon koji je on donio je prirode domaćeg zakona, te se mora smatrati zakonom BiH"... "bez obzira na prirodu ovlasti dodijeljenih Visokom predstavniku... činjenica daje Zakon o državnoj graničnoj službi donio Visoki predstavnik, a ne Parlamentarna skupština, ne mijenja njegov status zakona, ni u njegovoj formi, budući daje ovaj zakon objavljen kao takav u "Službenom glasniku BiH"..."

Prema mom mišljenju ovakvo shvatanje Suda nije sukladno općem pojmu zakona, niti pak daje dostatnu argumentaciju za određivanje karaktera ovog akta, pa samim tim i njegove ustavnosti.

Upravo stoga, smatram da su se kao temeljna, predbjezna pitanja pred Sudom u ovom slučaju trebala pojaviti pitanja: kakva je priroda akta Visokog predstavnika za Bil I, odnosno je li Sud mjerodavan ispitivati njihovu ustavnost ili pak nije. Dalje, je li Sud mjerodavan ispitivati sve, ili pak samo neke akte Visokog predstavnika, znači li to dalje da, ukoliko se u budućnosti pojavi bilo koji akt Visokog predstavnika koji neće nositi naziv zakon, ali koji, prema Ustavu BiH, regulira zakonsku materiju, taj akt Ustavni sud može ispitivati, odnosno znači li to da zakonski sadržaj jednog akta, bez obzira na njegovu formu, tom aktu daje karakter zakona.

U ovom zahtjevu se traži ocjena ustavnosti pravnog akta i sa formalnog i sa materijalnog aspekta. Formalnopravni aspekt zastupljen je glede ocjene mjerodavnosti

Visokog predstavnika za donošenje zakona uopće, pa i ovog, kao i pitanje postupka njegovog donošenja, ali i njegove materijalizacije. U materijalnopravnom smislu pobija se samo sadržina zakona s obzirom na odredbe Ustava BiH, ističući daje ona oprečna članku III Ustava BiH. To nije neuobičajeno, jer načelo ustavnosti, odnosno zakonitosti, podrazumijeva suglasnost, odnosno ocjenu i jednog i drugog. Međutim, Zakon o graničnoj državnoj službi donio je Visoki predstavnik za BiH, institucija uspostavljena Aneksom 10 Daytonskog mirovnog sporazuma. Njegove nadležnosti su također određene ovim aneksom. Ustav BiH ne govori o Visokom predstavniku i njegovim nadležnostima.

Kako je u ovom slučaju riječ o aktu Visokog predstavnika koji, sa formalnog aspekta, ne predstavlja zakon u pravom smislu riječi, dakle nije ga donio zakonodavni organ BiH, niti po zakonodavnom postupku, predviđenom Ustavom BiH, u njegovom općeprihvaćenom značenju u teoriji prava, ali je objavljen po pravilima za objavljivanje zakona (materijalizacija kao treći element forme pravnog akta uopće), postavlja se pitanje je li, s formalnopravnog aspekta, Ustavni sud BiH mjerodavan ispitivati ustavnost ovog akta u tom smislu, a što je jedan od zahtjeva pokretača ovog postupka, i je li to u ovom slučaju najvažnije, može ispitivati ustavnost u materijalnom smislu, a da to istodobno ne učini i u formalnopravnom, to je u zahtjevu izričito traženo.

Iako ovaj akt, sa materijalnog aspekta ima zakonsku, čak i ustavnu sadržinu, on nije zakon sa formalnog aspekta, već specifičan akt institucije Visokog predstavnika koja je izvan pravnog sustava predviđenog Ustavom BiH i nad čijim aktima Ustavni sud BiH nema nikakvu nadležnost. Institucija Visokog predstavnika je institucija *sui generis*, institucija koja govori o karakteru Bosne i Hercegovine, predviđena Aneksom 10 Daytonskog mirovnog sporazuma, ali ne i Ustavom BiH, koji predstavlja Aneks 4 tog istog sporazuma, i koji, kao i svaki ustav, mora sadržavati temeljne odredbe o pravnom poretku konkretne države (pravni kriterij ustava u materijalnom smislu). Ustav BiH, dakle, ne poznaje akte Visokog predstavnika. Kako je mjerodavnost Ustavnog suda BiH da štiti Ustav BiH, u tom smislu nije ni predviđena eventualna mjerodavnost Ustavnog suda za ocjenu ustavnosti akata koje donese Visoki predstavnik za BiH.

Što se tiče materijalnog aspekta ovog akta, može se konstatirati da on ne samo da obuhvata zakonski, već na određen način i ustavni sadržaj. Naime, njime se uspostavljaju organi BiH koji kao takvi nisu predviđeni njenim Ustavom. Ustav BiH ne sadržava odredbe o državnoj graničnoj službi, niti glede mjerodavnosti BiH, niti glede postojanja takvih institucija na razini BiH. Ukoliko se razmatraju navodi koji se odnose na članak III/5.(a) Ustava BiH - dodatne nadležnosti i dodatne institucije, one bi mogle proisteći iz odredbi koje se odnose na osiguravanje teritorijalnog integriteta, očuvanja suvereniteta, političke neovisnosti i međunarodnog subjektiviteta BiH. Međutim, ove institucije i ove nadležnosti zakonom u pravom smislu riječi mogle bi se regulirati (uspostaviti) samo ukoliko bi Parlamentarna skupština BiH donijela takav zakon, u kom slučaju bi to mogao biti ustavni temelj za njegovo donošenje. U ovom slučaju nije tako.

Odluke Visokog predstavnika, koje proizilaze iz ovlasti u Aneksu 10 Daytonskog mirovnog sporazuma, odnose se na civilno sprovođenje predmetnog sporazuma i imaju karakter privremenih odluka koje se donose u određenim situacijama. U formalnom smislu, dakle, one nisu zakoni i u tom smislu ih Ustavni sud BiH ne bi mogao ni ispitivati. To što one nose naziv zakoni nije primjereno njihovoj prirodi, prema Aneksu 10 Daytonskog mirovnog sporazuma, iako faktički imaju njegovu sadržinu. U teoriji prava je opće mjesto da akti koji su zakoni u materijalnom smislu, a to nisu u formalnom, ne nose taj naziv jer taj naziv proizilazi upravo iz njihovog formalnog pojma. Dakle, iako sadržavaju opće pravne norme i obuhvataju prirodan zakonski sadržaj, određen ustavom konkretne zemlje, oni taj naziv ne nose.

Ovdje ne može biti riječi o klasičnom pojmu supstitucije, na čemu odluka Suda počiva, jer se ne radi o institucijama internog državnopravnog poretka, već o specifičnoj međunarodnoj instituciji koja ne crpi ovlasti iz Ustava BiH već iz Daytonskog mirovnog sporazuma koji predstavlja širi pojam (akt) od pojma Ustava BiH koji je samo jedan od njegovih aneksa. U prilog tome ide i odredba iz preambule ovog zakona u kojoj se decidno propisuje daje Parlamentarna skupština BiH u obavezi da usvoji identičan zakon bez ikakvih izmjena ili pak uvjetovanja. Suglasno ovome, dio odluke koji počiva na pozivanju na mogućnost da Parlamentarna skupština "nakon što se zakon donese ima slobodu da, pod pretpostavkom poštovanja procedura predviđenih u tom smislu, zatim izmijeni čitav ili dio teksta koji je nametnuo Visoki predstavnik", apsolutno nije točan. Naprotiv, u ovom zakonu decidno stoji upravo oprečno, daje Parlamentarna skupština BiH dužna usvojiti ga sa identičnim sadržajem, odnosno bez ikakvih uvjetovanja.

Dakle, sadržinski, promatrano sa materijalnog aspekta, ovi akti jesu zakonski akti. Međutim, ako se sud ne upušta u ocjenu ovlasti za donošenje ovog akta s obrazloženjem "da to ne treba činiti", istodobno prihvata ispitivanje materijalnopravnog aspekta ovog akta, postavlja se pitanje kako se može ocijeniti da je u konkretnom slučaju riječ o zakonu, koji uobičajeno podrazumijeva oba aspekta. Ocjena koja se temelji na imenu akta i njegovoj objavi u "Službenom glasniku BiH", svakako nije dostatna. Svojestvo zakona, kao pravnog akta, sa formalnog aspekta određeno je nadležnošću za njegovo donošenje, postupkom donošenja i njegovom materijalizacijom, a ne samo posljednjim elementom, što u ovom slučaju služi kao temelj za odluku Suda.

Analogno narečenom, može se zaključiti da se u ovom slučaju kao temeljno pitanje postavlja pitanje karaktera institucije Visokog predstavnika i prirode njegovih akata kao i mjerodavnosti Ustavnog suda BiH glede ispitivanja njihove ustavnosti, čime se Sud prilikom odlučivanja nije bavio, a što je bilo nužno za pravilnu odluku, zbog čega je moje mišljenje bilo oprečno većinskom.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 61. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 15. i 16. prosinca 2000. godine, donio

ODLUKU

Usvaja se apelacija gđe S. Z., rođene B.

Ustavni sud:

1. Ukida presudu Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev. 91/98 od 26. svibnja 1999. godine, presudu Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-474/97 od 25. rujna 1997. godine i presudu Osnovnog suda u Prijedoru broj P-61/96 od 27. prosinca 1996. godine.

2. Proglašava ugovor o zamjeni nekretnina, zaključen 10. kolovoza 1995. godine između S. Z. i B. V, ništavim.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Ugovor je o zamjeni imovine, od 10. kolovoza 1995. godine, zaključen između S. Z. i B. V. Prema ovom ugovoru, B. V. je prenio na S. Z. svoju imovinu, registriranu kao k.č. 2308/1, površine 202 m², koja se nalazi u Bolu na otoku Braču u Hrvatskoj, u zamjenu za imovinu S. Z., k.č. 10/118, površine 459 m², koja se nalazi na adresi ul. Petra Preradovića 12 u Prijedoru. Ugovor je sklopljen u uredu odvjetnika M. D. u Prijedoru i ovjeren je 5. rujna 1995. godine u Osnovnom sudu u Prijedoru.

S. Z. je, 8. ožujka 1996. godine, pokrenula postupak (predmet br. P-61/96) pred Osnovnim sudom u Prijedoru, tražeći poništenje ugovora o zamjeni nekretnina. Navela

je daje ugovor zaključen pod prijetnjama i da to nije bio njen dragovoljan čin. Pozivala se na ratno stanje u vrijeme kada je ugovor zaključen, zbog kojeg se, kao Hrvatica koja živi u Prijedoru kojim su dominirali Srbi, osjećala ugroženom i prinuđenom na zaključenje ugovora.

B. V je pobio navod S. Z. i naveo daje ugovor o zamjeni bio dragovoljan i pravno valjan sporazum. Tražio je da Osnovni sud naloži S. Z. da iseli iz kuće u Prijedoru sa svojim članovima kućanstva i preda mu kuću.

Osnovni je sud 27. prosinca 1996. godine, na temelju pismenih i usmenih dokaza, odlučio odbiti zahtjev S. Z. i naložiti joj je da iseli iz kuće u Prijedoru sa članovima svoga kućanstva i preda kuću B. V. u roku od 15 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja. U svojoj presudi, Osnovni je sud odlučio daje ugovor bio pravno valjan i daje B. V sada zakonski vlasnik kuće u Prijedoru.

S. Z. je uložila priziv protiv ove presude Okružnom sudu u Banjaluci (predmet br. Gž-474/97). U svojoj presudi, od 25. rujna 1997. godine, Okružni je sud odlučio daje ugovor o zamjeni valjan prema Zakonu o obligacijskim odnosima i odbio priziv S. Z.

S. Z. je, zatim, uložila reviziju Vrhovnom sudu Republike Srpske (predmet br. Rev.91/98), koji je, presudom od 26. svibnja 1999. godine, odbio reviziju.

2. Postupak pred Ustavnim sudom

S. Z. koju zastupa M. K., odvjetnik iz Banjaluke, je 21. listopada 1999. godine uložila apciaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske. Gđa je S. Z. tvrdila da su pobijana presuda, kao i prvostupanjska i drugostupanjska presuda, utemeljene na pogrešnoj primjeni materijalnog prava, jer sudovi nisu uzeli u obzir ratne uvjete u kojima je zaključila ugovor o razmjeni, i teškoće s kojima je bila suočena kao pripadnica hrvatske manjine u Prijedoru. Nadalje, navela je daje bila prisiljena zaključiti ugovor, te da su njena ljudska prava na mirno uživanje u imovini, poštovanje doma i pravo na pravičan postupak - prava zajamčena Ustavom Bosne i Hercegovine, kao i Europskom konvencijom o ljudskim pravima - povrijeđena narečenim presudama, koje su potvrdile valjanost ugovora.

Apelacija je dostavljena B. V, koji je 18. travnja 2000. godine dostavio svoj odgovor. U tom je odgovoru pobio zahtjev S. Z., tvrdeći da je ugovor koji je sklopio s njom bio pravno valjan. Pozvao se na činjenicu da su sudovi na tri razine zaključili da je S. Z. zaključila ugovor slobodnom voljom, budući da je niti on niti neka treća osoba nisu prisilili da se odrekne kuće. Ona se predomislila tek nakon okončanja rata u Bosni i Hercegovini, želeći kuću nazad. Međutim, prema njegovom mišljenju, nije bilo pravnog osnova za poništenje ugovora.

Prema članku 16. stavak 1. Poslovnika Ustavnog suda, zapažanja o apelaciji su zatražena i od Vrhovnog suda Republike Srpske. Međutim, Vrhovni sud nije dostavio nikakve komentare.

Tijekom postupka pred Ustavnim sudom, S. Z. je 15. studenoga 1999. zatražila da Ustavni sud, kao privremenu mjeru, obustavi izvršenje presude Osnovnog suda, kojom joj je naloženo da napusti svoju kuću u Prijedoru i predaju B. V. Istaknula je da bi je izvršenje te presude dovelo u vrlo težak položaj, jer bi praktično bila izbačena na ulicu sa svojom obitelji, bez ikakvog mogućeg pribježišta.

Ustavni je sud 3. prosinca 1999. godine, na temelju članka 75. Poslovnika Ustavnog suda, donio rješenje kojim je izvršenje presude Osnovnog suda u Prijedoru, br. P-61/96 od 27. prosinca 1996. godine, obustavljeno na temelju toga što bi izvršenje te presude moglo imati neotklonjive štetne posljedice za S. Z. Ustavni je sud, 3. studenoga 2000. godine, održao javnu raspravu u ovom predmetu, kojoj su nazočili, sjedne strane, S. Z. i njen odvjetnik Z. O., s druge strane B. V. i njegov odvjetnik R. S., kao i predstavnik Vrhovnog suda Republike Srpske, P B. Na raspravi, obje strane su iznijele svoja motrišta na predmet i odgovarale na pitanja. Gosp. je P B. dao i izjavu u ime Vrhovnog suda.

3. Dopustivost apelacije

Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacijsku ovlast po pitanjima koja su sadržana u Ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Sud može razmatrati apelaciju samo ako su svi pravni lijekovi protiv pobijane presude iscrpljeni i ako je apelacija podnesena u roku od 60 dana od dana kada je apelant primio odluku o posljednjem pravnom lijeku (članak 11. Poslovnika Suda).

Ustavni sud konstatira da presude Vrhovnog suda Republike Srpske, Okružnog suda u Banjaluci i Osnovnog suda u Prijedoru pokreću pitanja iz članka II Ustava Bosne i Hercegovine i iz Europske konvencije o ljudskim pravima i njenim Prvim protokolom, koji se, prema članku II/2. Ustava, izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim drugim zakonima. Nadalje, S. Z. je, pokrećući predmet pred Vrhovnim sudom Republike Srpske, iscrpila sve pravne lijekove, a apelaciju je uložila u okviru roka predviđenog člankom 11. Poslovnika Suda. Apelacija je, zato, dopustiva.

4. Pravna ocjena predmeta

U ovom predmetu, Osnovni je sud u Prijedoru ustvrdio daje ugovor o zamjeni između S. Z. i B. V. pravno valjan prema Zakonu o obligacijskim odnosima, i daje S. Z. zato obvezna napustiti svoju kuću u Prijedoru i predati je B. V. kao novom vlasniku kuće. Ovu je presudu potvrdio Okružni sud u Banjaluci i Vrhovni sud Republike Srpske. S. Z. je pobijala ove sudske odluke u svojoj apelaciji pred Ustavnim sudom.

Nije zadaća Ustavnog suda ispitivati konkretan predmet na temelju odredbi Zakona o obligacijskim odnosima ili drugih pravila civilnog prava, već je Ustavni sud pozvan odrediti jesu li sudske odluke, i kao konačna, presuda Vrhovnog suda Republike

Srpske, povrijedile Ustav Bosne i Hercegovine i, posebice, članak 8. Europske konvencije o ljudskim pravima i članak 1. Prvog protokola na Konvenciju, koji su, prema članku II/2. Ustava, dio prava Bosne i Hercegovine i imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

Članak 8. Konvencije predviđa:

- 1. Svatko ima pravo na poštivanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.*
- 2. Javna se vlast neće miješati u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to nužna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih.*

Članak 1. Prvog protokola predviđa:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Predbježne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebitim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

Razvidno je da vlasnik kuće koji proda kuću drugoj osobi u normalnim okolnostima ne može nakon prodaje tražiti zaštitu svojih prava na tu kuću kao svoj dom i svojti imovinu. Međutim, takva zaštita se gubi samo kada je prodaja dragovoljna transakcija čija je valjanost priznata zakonom. Slobodna izražena volja prilikom zaključivanja kupoprodajnog ugovora može biti dovedena u pitanje i ako se dogodila u urgentnim situacijama ili dok je prodavač bio pod velikim pritiskom ili u ozbiljnoj opasnosti, pri čemu su ovo elementi koji se moraju uzeti u obzir prilikom određivanja može li se za njega smatrati daje na valjan način prenio svoja prava na drugu osobu ili nije.

U konkretnom predmetu, ne tvrdi se daje B. V. podvrgnuo S. Z. prijetnjama ili da ju je prisilio na neki drugi način da zaključi ugovor o razmjeni s njim. Nadalje, navodi S. Z. da je prije zaključenja ugovora dobivala prijetnje brzoglasom su prilično neodređeni i općeg karaktera. Nijedna osoba nije identificirana kao odgovorna za te prijetnje i navodi nisu podržani ni na koji način.

Međutim, postoje druge okolnosti koje se, također, moraju uzeti u obzir prilikom ocjenjivanja transakcije s B. V.

Kao prvo, treba primijetiti daje kuća koju je S. Z. zamijenila bila kuća u kojoj je ona živjela 60 godina, čitav svoj život, i daju je naslijedila od svog oca. Ona, zato, mora da je posebno vezana za tu kuću i nema razloga vjerovati da bi u normalnim okolnostima bila voljna napustiti je da bi otišla živjeti u neko daleko mjesto s kojim nema posebite povezanosti. Nadalje, ono što je dobila u zamjenu na otoku Brač je opisano kao nedovršena vikendica ili ljetna kuća i tu kuću ona nije posjetila prije

zaključenja ugovora. Vjerojatno je da kuća na Braču ima znatno manju vrijednost od kuće S. Z. u Prijedoru, te da je ugovor o zamjeni, zato, s ekonomskog stajališta, bio nepovoljan po S. Z. Svi ti faktori čine da ugovor djeluje kao abnormalna transakcija koja se ne bi dogodila pod normalnim okolnostima.

Doista, transakcija se dogodila u ratnim okolnostima i dok je S. Z., koja je Hrvatica, bila pod bitnim teškoćama, i, kao što je objasnila, osjećala se izloženom čak i opasnosti po život u Prijedoru. Ne može biti dvojbe u to da je B. V. bio svjestan ranjivog i teškog položaja S. Z., i zasigurno je razumio daje to bilo razlogom zbog kojeg je ona bila spremna s njim zaključiti sporazum o zamjeni.

Ugovor je datiran 10. kolovoza 1995. godine, ali je S. Z. izjavila da je bio antidatiran i daje ustvari bio zaključen 4. rujna 1995. godine. Izjavila je daje "to bilo par dana nakon što je veći dio njene kuće zauzela, sukladno odluci lokalnih vlasti, obitelj srpskih izbjeglica, obitelj K. U svezi s tim, S. Z. se osjećala prinuđenom privremeno napustiti svoju kuću i otići živjeti drugdje u susjedstvu. Koji god bili točni nadnevc, nije bilo prijeporno daje ugovor o zamjeni zaključen u vrijeme kada se pravo S. Z. da ostane u posjedu svoje kuće i svoje budućnosti u Prijedoru činilo nesigurnim". Ona je objasnila daje planirala, i daje pokušala napustiti Prijedor, ali da se to nije dogodilo kako je ona zamislila. Zato je ostala u Prijedoru, i kada je obitelj K. napustila njenu kuću nakon što je u njoj provela osam i pol mjeseci, S. Z. se vratila živjeti u njoj unatoč ugovoru o zamjeni koji je zaključila. Od onda je ponovno živjela u kući tijekom nekoliko godina.

Jedan od temeljnih ciljeva Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i Ustava Bosne i Hercegovine, koji predstavlja Aneks 4 na ovaj sporazum, je borba za uklanjanje etničkog čišćenja koje se događalo tijekom ratnog perioda i koje je i prouzročilo da mnoge osobe, koje pripadaju etničkim manjinama u raznim područjima Bosne i Hercegovine, napuste svoje domove i odu živjeti drugdje, bilo u inozemstvo ili u druge dijelove Bosne i Hercegovine. Jedan važan cilj, odražen u članku II/5. Ustava, među ostalim, je povratak izbjeglih i raseljenih osoba mjestima iz kojih potječu i svojim domovima.

U Aneksu 7 Općeg okvirnog sporazuma, članak XII/3. predviđa da u određivanju zakonitog vlasnika neke imovine, Povjerenstvo za raseljene i izbjegle osobe neće priznavati kao valjane bilo kakve nelegalne transakcije imovine, uključujući prijenos koji je učinjen pod prinudom, u zamjenu za dopuštenje izlaska ili dokumente, ili koje su na neki drugi način povezani s etničkim čišćenjem. Ovo pokazuje da se, u kontekstu Općeg okvirnog sporazuma, cilj eliminiranja efekata i tragova etničkog čišćenja smatra od takve osnovne važnosti da u nekim slučajevima utječe na valjanost pravnih transakcija koje bi, inače, zadovoljavale pretpostavke civilnog prava.

U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra razvidno ustanovljenim da je S. Z. zaključila ugovor o zamjeni pod utjecajem svog ranjivog položaja kao pripadnika etničke manjine u vrijeme kada se politika etničkog čišćenja vodila u velikom dijelu Bosne i

Hercegovine. Također je razvidno da ugovor nije sukladan onome što bi bile njene želje pod normalnim okolnostima, i mora se pretpostaviti daje B. V, barem na jedan općenit način, bio sasvim svjestan razloga koji su je naveli da prihvati ugovor.

Pod tim okolnostima, Ustavni sud mora zaključiti da sprovođenje ugovora o razmjeni ne bi bilo sukladno pravu S. Z. na poštovanje njenog doma iz članka 8. Konvencije i članka II/3.(f) Ustava, te sa njenim pravom na poštovanje njene imovine iz članka 1. Protokola broj 1 i članka II/3.(k) Ustava. Presude Vrhovnog suda Republike Srpske, Okružnog suda u Banjaluci i Osnovnog suda u Prijedoru se, zato, moraju poništiti i sporazum o razmjeni proglasiti bez pravnog djestva.

Pošto je Sud odlučio u odnosu na povredu članka 8. Konvencije i članka 1. Protokola broj 1, Ustavni sud ne smatra potrebitim razmatrati je li povrijeđeno pravo S. Z. na pravično suđenje iz članka 6. Konvencije u postupcima pred sudovima.

Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Na temelju članka 36. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, suci prof. dr. Vitomir Popović, prof dr. Snežana Savić i Mirko Zovko su izuzeli svoja mišljenja na donesenu odluku. Tekst izuzetih mišljenja prilaže se uz ovu odluku kao aneks.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 15/99
15. prosinca 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Nije zadaća Ustavnog suda ispitivati konkretan predmet na temelju odredbi Zakona o obligacijskim odnosima ili drugih pravila civilnog prava, već je pozvan odrediti jesu li sudske odluke povrijedile Ustav Bosne i Hercegovine i, posebno, članak 8. Europske konvencije o ljudskim pravima i članak 1. Prvog protokola na Konvenciju, koji su, prema članku II/2. Ustava, dio prava Bosne i Hercegovine i imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

Odlukom o apelaciji S. Z., Sud poništaje presudu Vrhovnog suda i presude nižestupanjskih sudova, a prijeporni ugovor o zamjeni nekretnina, zaključen 10. kolovoza 1995. godine između S. Z. i B. V, proglašuje ništavim. Sud smatra razvidno ustanovljenim da je S. Z. zaključila ugovor o zamjeni pod utjecajem njenog ranjivog položaja zbog etničke pripadnosti u vrijeme kada se politika etničkog čišćenja vodila u velikom dijelu Bosne i Hercegovine, te da je razvidno da ugovor nije sukladan onom što bi bile njene želje pod normalnim okolnostima i mora se pretpostaviti da je B. V, barem na jedan opći način, bio svjestan razloga koji su S. Z. naveli da prihvati ugovor.

ANEKS
- izdvojeno mišljenje suca Ustavnog suda Bosne i
Hercegovine prof. dr. Vitomira Popovića o neslaganju sa
Odlukom Suda br. U 15/99

Odlukom Ustavnog suda br. U 15/99 od 15. i 16. prosinca 2000. godine usvojena je apelacija gospođe S. Z., rođene B. iz Prijedora i ukinuta presuda Vrhovnog suda RS br. Rev. 91/98 od 26. svibnja 1999. godine, presuda Okružnog suda u Banjaluci, br. Gž-474/97 od 25. rujna 1997. godine i presuda Osnovnog suda u Prijedoru br. P-61/96 od 27. prosinca 1996. godine. Istom odlukom proglašenje ništavim ugovor o zamjeni nekretnina, zaključen 10. kolovoza 1995. godine između S. Z. i B. V.

Na temelju članka 36. stavak 2. i 3. Poslovnika o radu Ustavnog suda BiH, izuzimam svoje mišljenje o neslaganju s narečenom Odlukom Ustavnog suda iz sljedećih razloga:

1. U točki 4. Odluke Ustavni sud konstatira kako slijedi:

"Nije zadaća Ustavnog suda ispitivati konkretan predmet na temelju odredbi Zakona o obligacijskim odnosima ili drugih pravila civilnog prava, već je Ustavni sud pozvan odrediti jesu li sudske odluke, i kao konačna, presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, povrijedile Ustav Bosne i Hercegovine i, posebice, članak 8. Europske konvencije o ljudskim pravima i članak 1. Prvog protokola na Konvenciju, koji su, prema članku 1. Ustava, dio prava Bosne i Hercegovine i imaju prioritet nad svim drugim zakonima". Nakon citiranja narečene odredbe Konvencije, Sud u stavku 4. iste točke zaključuje: "Razvidno je da vlasnik kuće koji proda kuću drugoj osobi u normalnim okolnostima ne može nakon prodaje tražiti zaštitu svojih prava na tu kuću kao svoj dom i svoju imovinu. Međutim, takva zaštita se gubi samo kada je prodaja dragovoljna transakcija čija je valjanost priznata zakonom. Slobodna izražena volja prilikom zaključenja kupoprodajnog ugovora može biti dovedena u pitanje i ako se dogodila u urgentnim situacijama ili dok je prodavač bio pod velikim pritiskom ili u ozbiljnoj opasnosti, pri čemu su ovo elementi koji se moraju uzeti u obzir prilikom određivanja može li se za njega smatrati da je na valjan način prenio svoja prava na drugu osobu ili nije."

U stavku 13. Sud zaključuje: "U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra razvidno ustanovljenim da je S. Z. zaključila ugovor o zamjeni pod utjecajem svog ranjivog položaja kao pripadnika etničke manjine u vrijeme kada se politika etničkog čišćenja vodila u velikom dijelu Bosne i Hercegovine. Također je razvidno da ugovor nije sukladan onome što bi bile njene želje pod normalnim okolnostima, i mora se pretpostaviti da je B. V., barem na jedan općenit način, bio sasvim svjestan razloga koji su je naveli da prihvati ugovor."

Dakle, raščlambom narečnih stavki i izvedenog zaključka lako se može zaključiti da je narečena Odluka Ustavnog suda kontradiktorna sama sebi jer prvo polazi od pretpostavke da "nije zadaća Ustavnog suda ispitati konkretan predmet na temelju odredbi Zakona o obligacijskim odnosima ili drugih pravila civilnog prava", da bi se nakon toga upravo upustio u ispitivanje merituma presuda koje su donijeli redoviti sudovi kao sudovi pune jurisdikcije. Naime, narečena Odluka Ustavnog suda, osim samo formalnopravnog pozivanja na članak 8. Europske konvencije, ne navodi niti jedan valjan razlog u čemu se sastoji povreda Ustava BiH a posebice Europske konvencije, a ne navodi niti jednu odluku koja je do sada donesena pred sudom u Strasbourgu koja bi, kao precedent, mogla biti od važnosti u konkretnom slučaju.

Više je nego razvidno da Ustavni sud BiH ne može ovako paušalno zaključiti da je "razvidno ustanovljeno da je S. Z. zaključila ugovor o zamjeni pod utjecajem svog ranjivog položaja kao pripadnika etničke manjine u vrijeme kada se politika etničkog čišćenja vodila u velikom dijelu Bosne i Hercegovine" jer to ne spada u ovlasti Ustavnog suda BiH, kako to i sam Ustavni sud praktično zaključuje u stavku 2. točke 4.

Ustavni sud ne navodi niti jedan valjan argument na temelju čega je to "razvidno da ugovor nije sukladan onom što bi bile njene želje pod normalnim okolnostima", te da ne može biti dvojbe u to daje B. V. bio svjestan "ranjivog i teškog položaja S. Z. i zasigurno je razumio da je to bilo razlogom njene spremnosti da s njim zaključi sporazum o zamjeni." Pravni sustav ne poznaje termin "ranjivog položaja", nego pojmovno na razvidan i precizan način propisuje šta se to ima smatrati "silom, prijetnjom i prinudom", kako je to i narečeno u Zakonu o obligacijskim odnosima i točno narečene razloge radi kojih bi ugovor bilo moguće raskinuti ili tražiti njegovo poništenje.

U konkretnom slučaju, predmetni ugovor je apelantica zaključila sa B. V. na njenu inicijativu, u postupku pred Ustavnim sudom kao i na javnoj raspravi nije iznijela niti jedan valjan razlog kojim bi dovela u pitanje činjenicu da je narečeni ugovor zaključen pod silom, prijetnjom ili prinudom, te da bi ovakvo zaključivanje ugovora moglo biti oprečno Europskoj konvenciji i Protokolu br. 1 na ovu Konvenciju.

Naprotiv, redoviti sudovi su, provodeći cijeli dokazni postupak i raščlanjujući volju ugovornih strana, način i vrijeme zaključenja ugovora itd. zauzeli stajalište da je narečeni ugovor zaključen na način i pod uvjetima predviđenim Zakonom o obligacijskim odnosima. Ustavi sud, dakle, sukladno svojim ovlastima predviđenim Ustavom i Poslovníkom, nije imao ovlasti ulaziti u meritum presuda redovitih sudova osim u dijelu koji se odnosi na povrede Ustava ili Europske konvencije o ljudskim pravima i slobodama.

Postupajući na ovaj način, Ustavni sud se udaljio od svoje ustavne funkcije i počeo se pretvarati u sud pune jurisdikcije, odnosno nepostojeću instancu nekog redovitog, saveznog ili drugog, suda i praktično, kao "čuvar Ustava", počeo kršiti vlastiti Ustav.

Posebito napominjem da su važeće odredbe Zakona o obligacijskim odnosima, koje definiraju pojam "sile, prijetnje i prinude", preuzeti pravni pojmovi iz starih građanskih zakonika (švicarskog iz 1911. godine, njemačkog iz 1990. godine, francuskog iz 1904. godine, austrijskog, i srpskog koje se i danas primjenjuju u europskom zakonodavstvu i koju Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu, koji se bavi izravnom primjenom Europske konvencije o ljudskim pravima i slobodama i njenim protokolima, do sada nije doveo u pitanje, a niti bilo koji od ovih zakona proglasio oprečnim Konvenciji).

2. U posljednjem stavku narečeno je da je ovu Odluku Ustavni sud donio u punom sastavu, što, međutim, nije točno obzirom da je Odluka donesena većinom glasova šest naprema tri, jer su, pored mene, protiv ovakve Odluke glasovali suci prof, dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članaka 54. i 61. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 15. i 16. prosinca 2000. godine, donio

ODLUKU

Apelacija gosp. V D. iz Zvornika se usvaja, te se

- ukida rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske br. U-490/99 od 21. prosinca 1999. godine,
- predmet vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske i
- Vrhovnom sudu Republike Srpske nalaže razmatranje i odlučivanje u meritumu predmeta po žurnom postupku, i da se pri tome ispoštuje pravo gosp. V D. na odluku u razumnom roku prema članku 6. Europske konvencije.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Gosp. V. D. iz Zvornika (u daljnjem tekstu: apelant), koga zastupa gosp. J.N., odvjetnik iz Zvornika, uložio je apelaciju protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske u predmetu br. U-490/99 od 21. prosinca 1999. godine.

Predmet se odnosio na pravo na stan koji je bio dodijeljen apelantu, na temelju njegovog uposlenja, prema rješenju Ministarstva unutarnjih poslova - Postaja javne sigurnosti Zvornik, br. 18-19/02-372-28/92 od 24. kolovoza 1992. godine. Apelant je 24. listopada 1992. godine zaključio ugovor o korištenju stana sa Samoupravnom zajednicom za stambene i komunalne poslove Zvornik.

Ministarstvo za izbjegle i raseljene osobe Zvornika - Povjerenstvo za smještaj izbjeglih i upravljanje napuštenom imovinom je, 15. listopada 1996. godine, donijelo rješenje 20-275/96 kojim je utvrđeno daje apelant nelegalno koristio stan, i naložilo mu je da stan napusti i preda sve pokretnine u stanu Povjerenstvu u roku od tri dana, pod prijetnjom prisilnog izvršenja.

Apelant je uložio priziv Ministarstvu za izbjegle i raseljene osobe Republike Srpske. Rješenjem br. 01-052-3604/96 od 11. studenoga 1996. godine Ministarstvo je odbacilo priziv kao neutemeljen. U obrazloženju tog rješenja, Ministarstvo je zaključilo da apelant nije imao status izbjegle osobe prema članku 2. Zakona o izbjcglim i raseljenim osobama ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 26/95). Prema rješenju, stanje bio napuštena imovina a apelant nije ispunjavao zakonske uvjete za zauzimanje napuštene imovine.

Apelant je pokrenuo postupak protiv tog rješenja pred Vrhovnim sudom Republike Srpske.

Vrhovni je sud, u svojoj presudi br. U-385/96 od 4. kolovoza 1997. godine, konstatirao daje Ministarstvo za izbjegle i raseljene osobe ustanovilo da apelant nema status izbjegle niti raseljene osobe, ali da u postupku pred Ministarstvom nije ni bilo ustanovljeno predstavlja li predmetna kuća napuštenu imovinu ili ne. Uzimajući u obzir argumente i dokaze koje je dostavila druga strana, Vrhovni je sud smatrao da je ovo trebalo biti ustanovljeno prije donošenja pobijanog rješenja. Nadalje, u obrazloženju svog rješenja Ministarstvo nije razmatralo zahtjeve narečene u prizivu, na šta je bilo obvezno prema članku 245. Zakona o upravnom postupku. Pobijano je rješenje, također, bilo doneseno bez vođenja ispravnog upravnog spora, budući nije bilo zapisnika s rasprave, zapisnika o radu Povjerenstva za smještaj izbjeglih i upravljanje napuštenom imovinom, niti zapisnika o ispitivanju pitanja napuštene imovine. Vrhovni je sud, zato, poništio narečeno rješenje Ministarstva za izbjegle i raseljene osobe. Vrhovni je sud ovu odluku donio na temelju članka 38. stavak 2. Zakona o upravnim sporovima, koji predviđa, između ostalog, da sud koji zaključi da su činjenice u upravnom postupku nepotpuno ustanovljene ili da u takvom postupku proceduralna pravila nisu bila ispoštovana, poništava pobijanu odluku.

Povjerenstvo za smještaj izbjeglih i upravljanje napuštenom imovinom u Zvorniku je 29. lipnja 1997. godine donijelo rješenje br. 20-128/97, kojim je poništilo rješenje Postaje javne sigurnosti u Zvorniku od 24. kolovoza 1992. godine.

Apelant je uložio priziv protiv rješenja Povjerenstva za smještaj izbjeglih i upravljanje napuštenom imovinom Ministarstvu za izbjegle i raseljene osobe Republike Srpske. Ministarstvo je 22. srpnja 1997. godine, rješenjem br. 05-243/97, odbacilo priziv kao neutemeljen. Protiv ovog rješenja apelant je pokrenuo upravni spor pred Vrhovnim sudom Republike Srpske.

Vrhovni je sud Republike Srpske, presudom br. U-451/97 od 22. listopada 1998. godine, ustanovio da se Povjerenstvo za smještaj izbjeglih i upravljanje napuštenom imovinom nije povinovalo presudi Suda od 4. ožujka 1997. godine, jer odlučujuće

činjenice o tomu treba li se predmetni stan smatrati napuštenom imovinom ili ne nisu ustanovljene sukladno članku 2. stavak 1. a u svezi članka 7. Zakona o korištenju napuštene imovine. Sud je smatrao da se pitanje je li određena imovina napuštena ili ne treba utvrditi na temelju inventara narečenog u Zakonu o korištenju napuštene imovine. Komisija je smatrala da lista napuštenih stanova, koja je 2. lipnja 1997. godine bila dostavljena Općinskom sekretarijatu mjerodavnom za poslove općinske uprave, ne predstavlja, bez određene dodatne dokumentacije, relevantan dokaz koji bi pokazao da je predmetni stan imao status napuštene imovine. Međutim, uvid u dostupna dokumenta je pokazao daje apelant uselio u stan na temelju rješenja br. 18/19-02-372- 28/92 od 24. kolovoza 1992. godine, i da mu je stan dodijelio Stambeni fond Postaje javne sigurnosti u Zvorniku, čiji je uposlenik on bio. U tim okolnostima, nije bilo razvidno zašto su Povjerenstvo i Ministarstvo smatrali apelanta nelegalnim korisnikom stana. Zato je Vrhovni sud, bez razmatranja merituma apelantovih zahtjeva, poništio pobijanu odluku i vratio predmet Ministarstvu.

Kako Ministarstvo za izbjegle i raseljene osobe Republike Srpske nije donijelo odluku koja se može sprovesti u okviru roka predviđenog člankom 62. Zakona o upravnim sporovima, apelant je 14. srpnja 1999. godine zatražio od Vrhovnog suda Republike Srpske donošenje takve odluke. Vrhovni je sud, rješenjem br. 490/99 od 21. prosinca 1999. godine, zaključio da Ministarstvo nije postupilo sukladno presudi Vrhovnog suda od 22. listopada 1998. godine. Vrhovni je sud smatrao da činjenično stanje u predmetu nije bilo ispravno ustanovljeno i da je prvostupanjsko rješenje utemeljeno na nedostatnim činjenicama. Iz tih razloga, Vrhovni je sud poništio rješenje Povjerenstva za smještaj izbjeglih i upravljanje napuštenom imovinom od 29. lipnja 1997. godine i vratio predmet Povjerenstvu.

Apelant zahtijeva od Ustavnog suda Bosne i Hercegovine poništenje rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske i nalaže Vrhovnom sudu donošenje novog sprovedivog rješenja. On navodi da je pobijano rješenje nezakonito jer Vrhovni sud Republike Srpske ima obvezu donijeti novu sprovedivu odluku koja bi zamijenila pobijanu upravnu odluku, a koja ne bi samo poništila pobijanu odluku i vratila predmet upravnim organima.

U dopuni svoje apelacije, apelant precizira da je tražio od Vrhovnog suda Republike Srpske odlučenje u meritumu predmeta, poništenje svih odluka upravnih organa, osobito one Ministarstva za izbjegle i raseljene osobe, i pružanje sprovedive odluke. Međutim, poništenjem posljednjeg upravnog rješenja i nalaganjem upravnim organima da donesu novo rješenje, Vrhovni je sud djelovao kao upravni organ. Apelant ističe da on nije tražio takvu odluku i da je Vrhovni sud izbjegao odlučiti u meritumu predmeta, iako je bio mjerodavan donijeti takvu odluku.

Apelant također ističe da je on nakon donošenja posljednje odluke Vrhovnog suda Republike Srpske još uvijek bez smještaja, i da su mjerodavni organi, ne odlučujući o biti njegovog zahtjeva, povrijedili njegovo pravo na poštovanje njegovog doma, njegovo

pravo na imovinu i njegovo pravo na pravično suđenje, koja su zajamčena člankom II Ustava Bosne i Hercegovine i Europskom konvencijom o ljudskim pravima.

Sukladno Poslovniku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99), Ustavni je sud tražio od Vrhovnog suda Republike Srpske i od sadašnjeg korisnika stana, gosp. L. R, kao strane u postupku, da dostave svoje odgovore i nužna dokumenta.

U svom odgovoru, Vrhovni je sud Republike Srpske istaknuo da je pobijano rješenje sukladno članku 63. Zakona o upravnim sporovima ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 12/94), jer nakon što je Sud donio presudu od 22. listopada 1998. godine Ministarstvo za izbjegle i raseljene osobe Republike Srpske nije djelovalo sukladno članku 61. narečenog Zakona, koji definira obveze upravnih organa nakon što im sud vrati predmet. Ministarstvo nije ni donijelo novo rješenje prema prizivu koji je apelant uložio protiv rješenja Povjerenstva za smještaj izbjeglih i upravljanje napuštenom imovinom u Zvorniku od 29. lipnja 1997. godine. Vrhovni sud ističe da, u takvim okolnostima, Vrhovni sud treba igrati ulogu drugostupanjskog, a ne, kao što apelant navodi, prvostupanjskog organa. Vrhovni sud smatra da apelantova prava nisu povrijeđena, jer su njegov priziv i zahtjev uvaženi pobijanim rješenjem.

Gosp. L. P, u svom odgovoru, poriče navode iz apelacije i ističe da je apelant, koristeći ratne okolnosti, napustio svoj jednosobni stan početkom rata i uselio u stan gdje gosp. L. P živi sa svojom obitelji sukladno privremenom rješenju Ministarstva za izbjegle i raseljene osobe Republike Srpske. Prema njegovom mišljenju, nositelj je stanarskog prava na predmetni stan gosp. I. N., a stanje proglašen napuštenim u travnju 1992. godine. Kako je gosp. I. N. radio s apelantom u Postaji javne sigurnosti Zvornik, on je dobio rješenje o dodjeli tog stana od Ministarstva unutarnjih poslova Zvornika početkom rata, unatoč činjenici da su sve to vrijeme mjerodavni općinski organi donosili valjana rješenja bez obzira na to tko je vlasnik stana. On, također, smatra iznenađujućim to što apelant nije pokrenuo postupak za vraćanje u posjed jednosobnog stana nad kojim je on nositelj stanarskog prava. Ističe da je gosp. I. N. posjetio stan gdje gosp. L. P sada živi, i da će se ponovno uspostavljanje stanarskog prava gosp. I. N. desiti vrlo skoro. Jedini je uvjet za to vraćanje u posjed povratak gosp. L. P. u njegov stan u Sarajevu.

Gosp. L. P u svom odgovoru, dalje, ističe da u predmetnom stanu nema stvari gosp. I. N., što je činjenica koju je potvrdilo Povjerenstvo za izbjegle i raseljene osobe. On također navodi daje u stanu, prije nego što gaje on zauzeo, bio apelant, koji treba gosp. I.N. objasniti gdje su njegove stvari, jer je on bio prvi korisnik stana.

II. Apelacija

Apelant se žali da pobijano rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske br. U-490/99 od 21. prosinca 1999. godine nije sukladno članku 63. Zakona o upravnim sporovima

("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 12/94). On se dalje žali da to rješenje krši njegovo pravo na pristup sudu, njegovo pravo na poštovanje njegovog doma i njegovo pravo na mirno uživanje u njegovoj imovini, koja su zajamčena člankom 6. stavak 1. i člankom 8. Europske konvencije o ljudskim pravima i člankom 1. Protokola br. 1 na Konvenciju, te člankom II/3.(e), (f) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine.

III. Dopustivost

Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacijsku ovlast u pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Glede dopustivosti apelacije, postavlja se pitanje je li Ustavni sud, na temelju odredbi članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, mjerodavan odlučivati unatoč činjenici da pobijani akt zamjenjuje akt upravnog organa, tj. da se radi o rješenju a ne o presudi. Međutim, terminu "presuda" iz članka VI/3.(b) Ustava treba dati široko tumačenje, i u principu treba obuhvatati sve odluke sudova, bez obzira na njihov naziv. Slijedi da se u konkretnom predmetu radi o sudskom aktu koji je podložan apelaciji prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

Sud može razmotriti apleaciju samo ako su protiv pobijane presude iscrpljeni svi pravni lijekovi koji su raspoloživi prema zakonima entiteta i ako je apelacija podnesena u roku od 60 dana od dana kada je apelant primio odluku o posljednjem korištenom pravnom lijeku. (Članak 11. Poslovnika Ustavnog suda.)

Sud konstatira da apelacija u ovom predmetu sadržava sve elemente predviđene člankom 14. stavak 2. Poslovnika Suda.

Vremenski je rok za podnošenje apelacije ispoštovan jer je apelant primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio 24. veljače 2000. godine, dok je Ustavni sud Bosne i Hercegovine primio apelaciju 30. ožujka 2000. godine.

Pobijano rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske ne može biti predmetom bilo kojeg drugog priziva ili pravnog lijeka.

Zato, u konkretnom predmetu ne postoje proceduralne zapreke koje bi spriječile Ustavni sud da odluči u meritumu predmeta. Apelacija je, zato, dopustiva.

IV. Razlozi za donošenje odluke

U konkretnom predmetu, postavlja se pitanje je li rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske od 21. prosinca 1999. godine povrijedilo aplentova prava zajamčena člankom II Ustava Bosne i Hercegovine, člancima 6. i 8. Europske konvencije o ljudskim pravima i člankom 1. Protokola br. 1 na Europsku konvenciju. a) *Pravo na odluku suda*

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije glasi:

"Svatko ima pravo da zakonom određen, neovisan i nepristran tribunal, pravično, javno i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama građanske prirode."

Ustavni sud ističe da je pravo na odluku suda o građanskim pravima pojedinca također inkorporirano u Ustav Bosne i Hercegovine, koji u članku II/2. predviđa da se prava zaštićena Europskom konvencijom primjenjuju u Bosni i Hercegovini, a u članku II/3. štiti pravo na pravično suđenje u građanskim pitanjima.

Ustavni sud dalje opaža da se spor u ovom slučaju tiče imovinskih prava i prava na dom, koja su građanska prava u okviru značenja članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Taj članak je, zato, primjenjiv u ovom slučaju.

Apelant je najprije pokrenuo postupak pred upravnim organima, ali je svoje zahtjeve dostavio Vrhovnom sudu Republike Srpske tri puta. Svaki put, tj. 4. ožujka 1997. godine, 22. listopada 1998. godine i 21. prosinca 1998. godine, Vrhovni je sud odlučio poništiti pobijanu odluku upravnog organa. Međutim, Vrhovni sud nije odlučio u meritumu predmeta, već je, svaki put, vratio predmet upravnim organima.

Slijedi da apelant nije bio u prilici doći do odluke suda u meritumu njegovih građanskih prava. Njemu, dakle, nije pružen efektivan pristup sudu zajamčen člankom 6. stavak 1. Europske konvencije. U konkretnom predmetu je, zato, ovaj članak, kao i članci II/2. i II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, bio povrijeđen.

b) Pravo na poštovanje doma i pravo na imovinu

Članak 8. Europske konvencije glasi:

"1. Svatko ima pravo na poštovanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

2. Javna se vlast ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to nužna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih."

Članak 1. Protokola br. 1 na Europsku konvenciju glasi:

"Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebitim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

Ustavni sud ističe da su pravo na poštovanje doma i pravo na imovinu također inkorporirani u Ustav Bosne i Hercegovine, koji u članku II/2. predviđa da se prava zaštićena Europskom konvencijom i njenim protokolima primjenjuju u Bosni i Hercegovini, a u članku II/3. štiti pravo na privatni i obiteljski život, dom i prepisku, kao i pravo na imovinu.

Međutim, Ustavni sud opaža da pitanja uživa li predmetni stan zaštitu kao apelantov dom i je li on vlasnik tog stana nisu bila riješena u meritumu pred sudovima Republike Srpske. Određivanje tih pitanja će iziskivati razna činjenična i pravna razmatranja, a zaključak će velikim dijelom ovisiti o dokazima koje će pružiti strane. U postupku pred Ustavnim sudom, apelant nije podnio nikakav dokaz koji bi omogućio Ustavnom sudu da dođe do zaključka o tim pitanjima.

c) *Zaključak*

Kako je došlo do povrede apelantovog prava na sudsku odluku, zaštićenog člankom 6. Europske konvencije i člancima II/2. i II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud na temelju članka 61. Poslovnika Ustavnog suda ukinuo rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske od 21. prosinca 1999. godine i vratio predmet Vrhovnom sudu na ponovni postupak, i istodobno mu naložio da razmotri i odluči u meritumu predmeta.

Ustavni sud ističe da, s obzirom na značaj predmeta za Strane, i uzimajući u obzir činjenicu da se postupak vodi već dulje vremena, daljnje razmatranje Vrhovnog suda se mora sprovesti po žurnom postupku. Glede toga, Ustavni se sud ponovno poziva na članak 6. stavak 1. Europske konvencije, prema kojemu svatko ima pravo na sudsku odluku o njegovim građanskim pravima u razumnom roku. Ustavni sud dodaje da će, ukoliko bi došlo do bilo kakvog nepotrebitog produljenja u razmatranju predmeta pred Vrhovnim sudom, apelant imati mogućnost ovo pitanje pokrenuti pred Ustavnim sudom daljnjom apelacijom.

Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić i prof. dr. Snežana Savić.

U 15/00
15. prosinca 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Kako je došlo do povrede apelantovog prava na sudsku odluku, zaštićenog člankom 6. Europske konvencije i člancima II/2. i II/3. Ustava BiH, Ustavni je sud odlučio poništiti rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske od 21. prosinca 1999. godine i vratiti predmet tom sudu, kome se istodobno nalaže da razmotri i odluči u meritumu predmeta. Zbog značaja predmeta za Strane u sporu, i uzimajući u obzir činjenicu da se postupak vodi već dulje vrijeme, daljnje razmatranje predmeta u Vrhovnom sudu RS se mora provesti po žurnom postupku.

Ustavni sud dodaje da, ukoliko bi došlo do bilo kakvog nepotrebitog odugovlačenja (produljivanja) u razmatranju predmeta pred Vrhovnim sudom, apelant će imati mogućnost prijeporno pitanje pokrenuti pred Ustavnim sudom novom apelacijom.

**RJEŠENJA
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2000. GODINA - II dio**

(HRVATSKI JEZIK)

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine na temelju članka VI/3. (b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 54. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, na sjednici održanoj 19. veljače 2000. godine, donio

RJEŠENJE

Odbacuje se apelacija PP "Energoinženjering" Banjaluka protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev. 58/99 od 19. svibnja 1999. godine.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

PP "Energoinženjering" Banjaluka, kojeg je zastupao punomoćnik M. Đ., odvjetnik iz Banjaluke, je podnijelo apelaciju protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev.58/99 od 19. svibnja 1999. godine i zatražilo da Ustavni sud Bosne i Hercegovine ocijeni ustavnost ovog rješenja sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

1. Činjenično stanje

Presudom Osnovnog suda Banjaluka broj P 896/94 od 2. listopada 1996. godine, tuženi-protutužitelj STR "Škorpion" Banjaluka je obvezan predati tužitelju-protutuženom PP "Energoinženjering" Banjaluka poslovni prostor broj 51 površine 16 m² koji se nalazi u objektu "Šoping-centra" u Banjaluci, slobodan od osoba i stvari, te mu na ime zakupnine isplatiti iznos od 9.879,11 DM u dinarskoj protuvrijednosti po najpovoljnijem tečaju otkupa deviza u mjestu plaćanja, sa zateznom kamatom od

2. listopada 1996. godine, kao dana posuđenja do isplate i naknaditi mu parnični trošak u iznosu od 8.111,00 dinara s kamatom od 2. listopada 1996. godine do isplate, a sve u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja.

Ovom je presudom odbijen kao neutemeljan protutužbeni zahtjev tuženog, i to glavni zahtjev kojim je traženo da se utvrdi daje ugovor o korištenju poslovnog prostora zaključen među stranakama po pravnoj prirodi ugovor o zajedničkom ulaganju, te daje protutužitelj suvlasnik s jednom polovicom dijela tog prostora i eventualni tužbeni zahtjev da se tužitelj obveže da tuženom isplati iznos od 20.000,00 DM na ime unaprijed uplaćenog avansa za korištenje pomenutog poslovnog prostora, te 10.000,00 DM na ime izgubljene zarade za razdoblje od 20. prosinca 1991. godine do 1. prosinca 1993. godine.

Drugostupanjskom presudom Okružnog suda Banjaluka broj PZ 86/97 od 27. travnja priziv tuženog-protutužitelja je odbijen kao neutemeljen i prvostupanjska je presuda potvrđena.

Povodom revizije tuženog-protutužitelja, Vrhovni je sud Republike Srpske pod brojem Rev. 58/99 dana 19. svibnja 1999. godine donio pobijano rješenje kojim se revizija uvažava, obje nižestupanjske presude ukidaju i predmet vraća prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

2. Dopustivost predmeta

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, ima apelacijsku jurisdikciju nad pitanjima po ovom ustavu koja proistječu iz presude svakog suda u Bosni i Hercegovini.

Prema Poslovniku Suda, Ustavni sud Bosne i Hercegovine može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta (članak 11. stavak 3.).

Zato, apelacija se može uložiti samo protiv presude kojom je postupak u određenom predmetu konačno završen.

U konkretnom predmetu, Vrhovni sud Republike Srpske je pobijanim rješenjem vratio predmet prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje, jer prvostupanjski i drugostupanjski sud nisu dostatno razjasnili činjenično stanje. Ustavni sud smatra taj pravni lijek adekvatnim i efektivnim, te konstatira da je, zato, predmetna apelacija preuranjena.

2. Zaključak

Prema narečenom slijedi da apelacija nije dopustiva, te se mora odbaciti na temelju činjenice da raspoloživi pravni lijekovi još nisu iscrpljeni.

Ovo je rješenje Ustavni sud donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof dr. Joseph Marko, mr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić i Mirko Zovko.

U 16/99

19. veljače 2000.
Sarajevo

Predsjednik

Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof dr. Kasim Begić

Nije dopuštena apelacija protiv sudske odluke protiv koje nisu iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 54. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 15. i 16. prosinca 2000. godine, donio

RJEŠENJE

Odbacuje se apelacija poduzeća "Braća Bajrić" iz Cazina i "Lamota Comerce" iz Solina, Republika Hrvatska, protiv rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu, broj KV-131/99, od 9. srpnja 1999. godine.

Obrazloženje

Poduzeća "Braća Bajrić" iz Cazina i "Lamota Comerce" iz Solina, Republika Hrvatska, koje zastupa Ž. B., odvjetnik iz Sarajeva, 13. prosinca 1999. godine su podnijeli apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine protiv rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu, broj KV-131/99 od 9. srpnja 1999.

1. Činjenično stanje

Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona Sarajevo je, 9. listopada 1998. godine, naložilo da se oduzmu vozila koja su vlasništvo poduzeća "Braća Bajrić" i "Lamota Comerce". U kaznenom postupku protiv izvjesnih osoba, Kantonalni je sud u Sarajevu u dva navrata odlučio da se vozila vrate njihovim vlasnicima, ali je Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine obje odluke ukinuo.

Rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu, br. KV-131/99, od 9. srpnja 1999. godine, zahtjev za vraćanje vozila Firmama "Braća Bajrić" i "Lamota Comerce" se odbacuje kao nedopušten.

Sud je ustanovio da je oduzimanje natečenih vozila izvršeno prije pokretanja kaznenog postupka i da je odluku o njihovom oduzimanju donijelo Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona Sarajevo - Kriminalistička policija - na temelju Zakona o prekršajima Kantona Sarajevo (članak 139. stavak 6.). Prema tomu, odluku da se vrate vozila trebalo je donijeti narečeno ministarstvo.

Rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu, broj KV-131/99 od 6. listopada 1999. godine, odbacuje se zahtjev za zaštitu zakonitosti poduzeća "Braća Bajrić" i "Lamota Comerce" protiv rješenja Kantonalnog suda, od 9. srpnja 1999. godine, i protiv postupka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine koji je prethodio rješenju Kantonalnog suda. Sud je usvojio ovo rješenje na temelju članka 404. stavak 1. Zakona o kaznenom

postupku Federacije Bosne i Hercegovine prema kojem dva narečena oštećena poduzeća nisu mjerodavna podnijeti zahtjev za zaštitu zakonitosti.

Rješenjem Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Kž-485/99, od 28. listopada 1999. godine, priziv dva narečena poduzeća protiv rješenja Kantonalnog suda, od 6. listopada 2000. godine, je odbijen kao neutemeljen glede njihovog zahtjeva za zaštitu zakonitosti.

2. Apelacija

U svom prizivu protiv rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu, od 9. srpnja 1999. godine, poduzeća "Braća Bajrić" i "Lamota Comercc" navode da spomenuto rješenje, usvojeno nakon što je Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine ukinuo dva rješenja Kantonalnog suda kojima se oduzeta vozila vraćaju, nije sukladna zakonu. Narečena poduzeća, nadalje, navode da su vlasnici oduzetih vozila i da su vozila oduzeta u kaznenom postupku, iako članak 68. stavak 2. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine propisuje da vozila korištena ili prilagođena za vršenje kaznenih djela, a koja nisu vlasništvo okrivljenog izvršitelja, mogu biti oduzeta samo ako postoje interesi od javne sigurnosti, što ovdje nije slučaj.

Nadalje, dva poduzeća smatraju da su narečeno rješenje i postupak ugrozili njihova prava na mirno uživanje imovine koja su zajamčena Ustavom Bosne i Hercegovine i Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i njenim protokolima. Zbog svega izloženog, narečena poduzeća traže da Ustavni sud Bosne i Hercegovine, nakon sprovedene procedure, proglašuje pobijano rješenje neustavnim i usvoji njihov zahtjev za vraćanje oduzetih vozila.

Po zahtjevu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona Sarajevo je 24. ožujka 2000. godine dostavilo odgovor u kojem navodi da je Ministarstvo vratilo oduzeta vozila njihovim vlasnicima "koja će vlasnici zadržati do okončanja kaznenog postupka", što je sukladno rješenju Kantonalnog suda, od 9. srpnja 1999. godine.

U novom podnesku, od 15. svibnja 2000. godine, narečena poduzeća izjavljuju da povlače svoj zahtjev za vraćanje vozila, ali da ostaju pri zahtjevu kada je u pitanju oduzimanje njihovih vozila u periodu od listopada 1998. godine do 28. siječnja 2000. godine, za koje tvrde daje izvršeno na nezakonit način, daje neustavno i da krši njihova imovinska prava.

3. Zaključak

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, ima apelacijsku ovlast po pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine je propisano da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

Ustavni sud ističe da su poduzeća "Braća Bajrić" i "Lamota Commerce" tražili vraćanje oduzetih vozila u kaznenom postupku koji je pokrenut protiv izvjesnih osoba i daje Kantonalni sud u Sarajevu, odlukom od 9. srpnja 1999. godine, smatrao da ovo pitanje ne treba biti riješeno u kaznenom postupku nego da ga Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona Sarajevo, koje je naložilo oduzimanje vozila, treba riješiti. Prema izjavi koju je Ministarstvo dostavilo Ustavnom sudu, vozila su naknadno vraćena poduzećima.

Ustavni sud smatra da se na ovaj način udovoljilo zahtjevu narečenih poduzeća i da se, kada je u pitanju period od listopada 1998. godine do 28. januara 2000. godine, ona nisu trebala obraćati sudovima prije predbježnog podnošenja zahtjeva Ministarstvu u svrhu vraćanja vozila.

Ovo je rješenje Ustavni sud donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i prof. dr. Snežana Savić.

U 3/00
15. prosinca 2000.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof.dr. Kasim Begić

Apelacija poduzeća "Braća Bajrić" i "Lamota Commerce", Rješenjem Suda odbačena je iz razloga što je vraćanjem tim poduzećima vozila koja su im, prema odluci Kantonalnog suda u Sarajevu od 9. srpnja 1999. godine, oduzeta prije pokretanja krivičnog postupka, udovoljeno njihovom zahtjevu. Kada je u pitanju period od listopada 1998. do 28. siječnja 2000. godine, Sud smatra da podnositelji apelacije nisu udovoljili uvjetima predviđenim člankom 11. stavak 3. Poslovnika Suda, jer se nisu trebali obraćati sudovima prije predbježnog podnošenja zahtjeva ministarstvu koje je privremeno oduzelo njihova vozila.

ОДЛУКЕ
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2000. ГОДИНА - II дио

(СРПСКИ ЈЕЗИК)

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.(а) Устава Босне и Херцеговине и члана 59. став 3. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број 24/99 - пречишћени текст), на сједници одржаној 29. јануара 2000. године, донио је

ОДЛУКУ

Утврђује се да члан 3. став 1, чл. 5. и 6, члан 7. став 2, чл. 9,10,11,12, 13. и 15, члан 19. став 2, члан 20, члан 21. тачка 3, чл. 22,24,25,26. и 27, члан 28. став 1. и члан 29. ст. 3. и 4. Закона о Министарском савјету Босне и Херцеговине и министарствима Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број 4/97) престају да важе.

Наведене одредбе Закона престају да важе даном објављивања ове одлуке у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине".

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и " Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

Уставни суд Босне и Херцеговине, Одлуком број У 1/99, од 14. августа 1999. године, утврдио је да чл. 3, 5, 6, 7, 9,10,11,12,13,15,19, 20. и 21. тачка 3, чл. 22, 24, 25, 26, 27, 28. и 29. Закона о Министарском савјету Босне и Херцеговине и министарствима Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број 4/97) нису у складу са Уставом Босне и Херцеговине.

Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине дат је рок од три мјесеца од дана објављивања ове одлуке у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" да наведене одредбе Закона усагласи са Уставом Босне и Херцеговине.

Ова одлука објављена је у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", број 16, од 28. септембра 1999. године, од када је почео тећи рок од три мјесеца за усаглашавање наведених одредби Закона са Уставом Босне и Херцеговине.

Чланом 59. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 2/97, 16/99, 20/99 и 24/99 - пречишћени текст) прописано је да Уставни суд, одлуком којом утврђује неуставност из члана VI/3.(а) Устава Босне и Херцеговине, може да доносиоцу акта одреди рок за усаглашавање, који не може да буде дужи од три мјесеца, те да ће, ако се у остављеном року не отклони утврђена несагласност, својом одлуком утврдити да несагласне одредбе престају да важе даном објављивања те одлуке у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине".

Парламентарна скуиштина Босне и Херцеговине није до истека рока утврђеног Одлуком Суда од 14. августа 1999. (28. децембра 1999. године) неуставне одредбе Закона ускладила са Уставом Босне и Херцеговине.

Поступајући у складу са наведеним одредбама члана 59. Пословника, Уставни суд је, у границама захтјева покретача спора (члан 26. Пословника), а према Одлуци Суда од 14. августа 1999. године и правном ставу израженом у образложењу те одлуке, у изреци ове одлуке прецизирао који дијелови чланова 3, 7,19, 28. и 29. Закона нису у сагласности са Уставом и због тога престају да важе, док остали дијелови наведених чланова нису обухваћени овом одлуком из процесних разлога.

С обзиром на изложено, одлучено је као у диспозитиву.

Ову одлуку донио је Уставни суд Босне и Херцеговине у саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, и проф. др Јозеф Марко, мр Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У1/99
29. јануара 2000.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др.Касим Бегић

Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, до истека утврђеног рока (28. децембра 1999.) није отклонила утврђене несагласности са Уставом Босне и Херцеговине одређених одредби Закона о Министарском савјету Босне и Херцеговине и министарствима Босне и Херцеговине, према Одлуци Суда број У 1/99 од 14. августа 1999. године. Због тога је Суд, кречући се у границама захтјева покретача спора, а према наведеној одлуци Суда и нравном ставу израженом у образложењу те одлуке, утврдио да одређене одредбе Закона престају да важе.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине и чланова 54. и 56. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 17. марта 2000. године, донио је

ОДЛУКУ

Апелација Х. Д. се усваја, те се:

а) Укида рјешење Врховног суда Републике Српске - Пале, број Рев.61/98 од 19. августа 1998. године, рјешење Окружног суда у Бањој Луци, број Гж. 339/97 од 18. јула 1997. године, и рјешење Основног суда у Бањој Луци, број П 4133/96 од 27. фебруара 1997. године;

б) Потврђује пресуда Основног суда у Бањој Луци, број П 1463/95 од 21. маја 1996. године у дијелу којим се наређује Б. М. да преда у посјед и слободно располагање Х. Д., слободну од лугуди и личних ствари, кућу која се налази у улици Фрање Супила број 39 у Бањој Луци, под пријетњом принудног извршења.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. Чињенично стање

Чињенично стање у овом предмету, које ироизилази из изјаве апеланта Х. Д. и докумената поднијетих на увид Уставном суду, може да се сумира на следећи начин:

Х. Д., из Бање Луке, је власник породичне куће која се налази у Бањој Луци, улица Фрање Супила 39, уписане под редним бројем 1536 у регистар некретнина 242/01 к.о. Бања Лука.

У октобру 1995. године, Б. М., избјеглица из Хрватске и његова породица, су уселили у кућу Х. Д. Х. Д. тврди да је он фактички, одмах потом, био истјеран из своје куће.

Општина Бања Лука је 6. марта 1996. године додијелила сину Б. М., Ж. М. и његовој четворочланој породици, укључујући ту и Б. М., право на привремено коришћење споменуте куће.

Х. Д. је, 1995. године, покренуо парнични поступак пред Основним судом у Бањој Луци, који је, пресудом број П 1463/95 од 21. маја 1996. године, утврдио да је Б. М. дужан да преда кућу у посјед и слободно располагање Х. Д. под пријетњом извршења.

Међутим, пресуда од 21. маја 1996. године је укинута рјешењем Окружног суда у Бањој Луци, број Гж.259/96, којим се предмет враћа на поновни поступак Основном суду. Новом пресудом број П 4133/96 од 27. фебруара 1997. године, Основни суд се огласио ненадлежним за рјешавање овог предмета, пошто је предмет у искључивој надлежности управног органа. Окружни суд је 18. јула 1997. године, рјешењем број Гж.339/97, потврдио рјешење Основног суда. Окружни суд је констатовао да је Општина Бања Лука додијелила Ж. М. и његовој породици право да живе у кући и да суд у таквом случају, када лице користи зграду или стан у складу са одлуком заснованом на извјесним одредбама Закона о коришћењу напуштене имовине, није надлежан да одлучује по захтјевима о запосједању зграде или стана. Дакле, у овом предмету, одлука управног органа од 6. марта 1996. године је била коначна, и Основни суд је поступио исправно декларишући се као ненадлежан.

Врховни суд Републике Српске је потврдио ову одлуку својим рјешењем број Рев.61/98 од 19. августа 1998. године. Врховни суд је заузео став да се предмет односи на напуштену имовину и да одлуке, којим се таква имовина уступа на привремено коришћење и смјештај избјеглих и других лица која су без смјештаја током ратних збивања, не могу да се преиспитују у судском поступку већ искључиво у управном поступку.

У предметној кући и сада живе Б. М. и његов син Ж. М. са породицом, спречавајући тиме Х. Д. и његову породицу да се врате у своју кућу.

2. Поступак нред Уставним судом

Уставни суд је затражио од Ж. и Б. М. да одговоре на апелацију, али они то нису учинили.

Врховни суд Републике Српске је 30. августа 1999. године одговорио да апелација није основана.

3. Апелација

Х. Д. је уложио апелацију преко свог заступника З. Б., адвоката из Бање Луке, жалећи се да су рјешење Основног суда од 27. фебруара 1997, затим рјешење Окружног суда од 18. јула 1997. и рјешење Врховног суда Републике Српске од 19. августа 1998. године повриједили његово право на судску заштиту, његово право на поштовање дома из члана 8. Европске конвенције о људским правима и право на мирно уживање његове имовине из члана 1. Протокола бр. 1 на Европску конвенцију.

4. Допустивост предмета

У складу са чланом VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону јурисдикцију над питањима која се тичу пресуде било којег другог суда у Босни и Херцеговини. Питања која се тичу апелације Х. Д. односе се на повреду њему загарантованих права према Европској конвенцији о људским правима и њеном 1. Протоколу. То слиједи из члана II Устава који обезбјеђује да су ова права Уставом заштићена права у Босни и Херцеговини. С обзиром на то, Уставни суд је надлежан у погледу ове апелације.

Према члану 11. Пословника Уставног суда, у вријеме подношења апелације, Суд је могао да одлучује по апелацијама само ако су против пресуде која се апелацијом побија исцрпљени сви правни лијекови могући према законима ентитета и ако се поднесе у року од 30 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем коришћеном правном лијеку.

У овом предмету, коначна одлука је рјешење Врховног суда Републике Српске, против кога више не може да се уложи жалба. Дакле, Х. Д. је задовољио услов према којем треба да буду исцрпљени сви правни лијекови.

Врховни суд је донио рјешење 19. августа 1998, а апелација Уставном суду је поднесена 26. фебруара 1999. године. Дакле, поставља се питање да ли је апелација уложена у временски дозвољеном року.

Међутим, апелантов адвокат није примио рјешење Врховног суда Републике Српске од 19. августа 1998. све до 9. фебруара 1999. године. Тога дана он је Рјешење добио на увид од Основног суда, пошто га је Врховни суд прослиједио прво Окружном суду, а овај Основном суду, гдје је за примљено 22. јануара 1999. године. Дакле, подносилац апелације је испоштовао временски рок од 30 дана.

С обзиром на то, Уставни суд сматра да је апелација допуштена.

5. Одлука Суда

Није спорно да је Х. Д. власник куће која се налази у улици Фрање Супила бр. 39 у Бањој Луци и да је он заиста из ње истјерау у октобру 1995. године. Даље,

стоји да је Х. Д. покушао да врати своју кућу покретањем поступка пред судовима у Републици Српској, али исти ти судови су се огласили ненадлежним да рјешавају о предметном спору за који сматрају да је у искључивој надлежности управних органа.

Овај случај покреће питања из члана 6. став 1. и члана 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члана 1. Протокола бр. 1 на Европску конвенцију.

(а) Члан 6. став 1. Европске конвенције гласи:

"Свако има право га законом одређен, независан и непристрасан трибунал, правично, јавно и у разумном року одлучи о његовим правима и обавезама Грађанске природе..."

Према јуриспруденцији Европског суда за људска права, право на посједовање властитог дома је "грађанско право" у смислу члана 6. став 1. Европске конвенције (Европски суд за људска права, *Gillow против Уједињеног краљевства*, пресуда од 24. новембра 1986. године, серија А бр. 109. став 68.). Уставни суд, стога, сматра да спор око предметне куће потпада под оквире члана 6. став 1. Европске конвенције.

Уставни суд, даље, истиче да право приступа суду представља елемент инхерентан праву исказаном у члану 6. став 1. Европске конвенције (Европски суд за људска права, *Golder против Уједињеног краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1975. године, серија А бр. 18. став 36).

Уставни суд истиче да је рјешењем од 27. фебруара 1997. године, Основни суд у Бањој Луци установио да је за одлучивање у овом предмету искључиво надлежан управни орган. Рјешењем од 18. јула 1997. године, Окружни суд у Бањој Луци је потврдио ову одлуку, а такође је Врховни суд Републике Српске у својој одлуци од 19. августа 1998. године изнио став да овај предмет не може да буде разматран у судском, већ искључиво у управном поступку.

Уставни суд налази неспорним да су горе наведене судске одлуке онемогућиле подносиоцу апелације приступ суду на који је он, у смислу члана 6. став 1. Европске конвенције, имао право.

(б) Члан 8. Европске конвенције о људским правима гласи:

"Свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

Државне власти неће се мијешати у вршење ове права осим ако то није предвиђено законом и ако је неопходно у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности или економске добробити земље, ради спречавања нереда или криминала, ради заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других."

На основу података које је апелант доставио, а које гужени није оспорио, он је био стално настањен у кући која се налази у улици Фрање Супила 39 у Бањој

Луци. Он није имао намјеру да је напусти, али га је на то присилила породица Б. М. Несумњиво је да ова кућа мора да се сматра породичним домом.

Суд утврђује да је апеланту ускраћена могућност да се уз помоћ надлежних судских органа врати у своју кућу, рјешењем Основног суда од 27. фебруара 1997, које је потврђено рјешењем Окружног и Врховног суда Републике Српске. Стога се рјешења, која се апелацијом оспоравају, косе са правом на поштовање дома подносиоца апелације у смислу члана 8. став 1. Европске конвенције.

У складу са чланом 8. став 2. Европске конвенције, а према тумачењу Европског суда за људска права, овакво сукобљавање би могло да буде оправдано да је "предвиђено законом", да има одређени циљ који је легитиман на основу овог става и да је то "неопходно у демократском друштву" за овај циљ. (*Gillow* пресуда, види стр. 3. став 48.)

Суд подсјећа на закључак у оквиру члана 6. Конвенције да поступак пред судовима није био вођен у сагласности са Законом о парничном поступку. У сваком случају, ни на који начин није било утврђено да је мијешање у апелантово право на поштовање његовог дома било примјерено и неопходно у демократском друштву. Услови из става 2. члана 8. у погледу законитости и неопходности, стога, нису били испуњени. Сходно томе, Уставни суд закључује да су рјешења прекршила апелантово право на поштовање његовог дома из члана 8. Европске конвенције.

(с) Члан 1. Протокола број 1. на Европску конвенцију гласи:

"Свако физичко и правно лице има право да мирно ужива у својој имовини. Нико не може га буде лишен имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, не утичу ни на који начин на право државе да примјењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу са општим интересима или да би обезбиједила наплату пореза или других дажбина или казни."

Према јуриспруденцији Европског суда за људска права, члан 1. Протокола бр. 1 на Европску конвенцију обухвата три различита правила. Прво, које је изражено у првој реченици првог става и које је генералне природе, изражава принцип мирног уживања у имовини. Друго правило, у другој реченици истог става, покрива лишавање имовине и подвргава га извјесним условима. Трећи, садржан у другом ставу, дозвољава да државе потписнице имају право, између осталог, да контролишу коришћење имовине у складу са општим интересом, спровођењем оних закона које сматрају потребним за ту сврху. (Види, између осталог, Европски суд за људска права, *Sprong и Lonnorth против Шведске*, пресуда од 23. септембра 1982, серија А бр. 52. став 61. и *Scollo против Италије*, пресуда од 28. септембра 1995. серија А број 315-Ц, став 26. са даљњим референцама).

Суд подсјећа на закључке у вези с члановима 6. и 8. Европске конвенције, да су рјешења Основног суда у Бањој Луци од 27. фебруара 1997, Окружног суда од 18. јула 1997. и Врховног суда Републике Српске од 19. августа 1998. године онемогућиле апеланту да на законит начин поново уђе у своју кућу. Истина је да је право, додијељено породици М. одлуком од 6. марта 1996. године, било право на коришћење куће. Ипак, апелант је сада већ неколико година био *de facto* лишен свих својих власничких права, те стога може да се сматра да је био лишен своје имовине у смислу друге реченице првог става члана 1. Протокола бр. 1 на Европску конвенцију. Према овој одредби, лишавање може да буде оправдано једино ако је у јавном интересу и под условима предвиђеним законом. Међутим, Уставни суд је већ установио да поступци, који су завршили рјешењима, нису били вођени у складу са Законом о парничном поступку. Мијешање, стога, није било оправдано. Сходно томе, рјешења су повриједила апелантово право на мирно уживање у његовој имовини из члана 1. Протокола бр. 1 на Конвенцију.

6. Закључак

Установивши повреду апелантових права из чланова 6. и 8. Европске конвенције и члана 1. Протокола 1 на Конвенцију, Уставни суд је одлучио да укине рјешење Основног суда у Бањој Луци од 27. фебруара 1997, те рјешење Окружног суда у Бањој Луци од 18. јула 1997. и Врховног суда Републике Српске од 19. августа 1998. године и потврди пресуду Основног суда од 21. маја 1996. године. Уставни суд налаже надлежним органима Републике Српске да врате кућу Х. Д.

Према члану VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио у сљедећем саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У овој одлуци судија проф. др Витомир Поповић је издвојио своје мишљење, које се прилаже уз одлуку као анекс.

У број 3/99
17. март 2000.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Касим Бегић

Уставни суд је одлучио да укине апелацијом оспорена рјешења Врховног суда Републике Српске, Окружног суда у Бањој Луци и Основног суда у Бањој Луци и потврди пресуду Основног суда у Бањој Луци број П-1463/95 од 21. маја 1996. године зато што сматра да су оспорена рјешења онемогућила апеланту да на законит начин поново уђе у посјед куће и што је апелант већ неколико година био *de facto* лишен свих својих власничких права. Стога може да се сматра да је био лишен своје имовине у смислу друге реченице 1. става члана 1. Протокола бр. 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Према овој одредби, лишавање може да буде оправдано једино ако је у јавном интересу и под условима предвиђеним законом. Међутим, Уставни суд је већ установио да поступци који су завршили рјешењем, нису били вођени у складу са Законом о парничном поступку. Мијешање, стога, није било оправдано.

АНЕКС - издвојено мишљење судије проф. др Витомира Поповића

Издвојено мишљење о неслагању са овом одлуком заснивам на сљедећим разлозима:

Законом о коришћењу напуштене имовине ("Службени гласник РС", број 3/96), који има карактер специјалног закона - *lex specialis* у односу на Закон о основним својинско-правним односима, којим се, иначе, уређује право својине и судска заштита овог права, је регулисан статус, начин коришћења, управљање и заштита напуштене имовине, као новог института.

Одредбама члана 2. цитираног закона о коришћењу напуштене имовине је прописано да се под напуштеном имовином сматрају непокретности и покретне ствари које су власници, односно корисници, напустили, док према одредбама члана 3. истог закона, напуштена имовина је привремено пренесена на заштиту и управљање Републици Српској, што се остварује преко Министарства за избјеглице и расељена лица, те Комисије за смјештај избјеглица и управљање напуштеном имовином, као и других републичких и општинских органа.

У овом случају нема спора око тога да су предметне некретнине проглашене напуштеном имовином на основу акта надлежног органа управе у смислу члана 7. поменутог закона о коришћењу напуштене имовине, па сагласно изложеном, нема дилеме да су због тога прешле на заштиту и управљање Републици Српској и њеним органима. Сходно томе, апелант је заштиту својих права након тога могао да остварује само у управном поступку (одредбе чл. 261-269 Закона о општем управном поступку - "Службени лист СФРЈ", број 47/86, који се у Републици Српској примјењује на основу члана 12. Уставног закона за спровођење Устава РС).

Несумњиво је да проблем законитости рјешења која су донесена у управном поступку не може да се ријешу у парници, чак ни као претходно питање, јер парнични суд ни у ком случају није овлашћен и нема надлежност да испитује законитост одлука управног органа донесених у поступку који је правоснажно окончан.

Аналогно изнесеном, инсистирање подносиоца апелације за примјену одредаба чланова 3. и 37. Закона о основним својинско-правним односима у конкретном случају не могу да се прихвате и примјена ових одредаба ће доћи у обзир тек онда када некретнине, које су предмет вођења овог поступка, изгубе статус напуштене имовине.

Није тачан закључак да је оспораваном одлуком Врховног суда Републике Српске дошло до повреде права апеланта на приступ суду (члан 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода - у даљњем тексту: Конвенција), јер му је ова заштита омогућена кроз институт управног спора, а то је Уставни суд Босне и Херцеговине потпуно изгубио из вида приликом доношења одлуке.

Наиме, последице завршеног управног поступка против коначног рјешења може да се покрене управни спор у смислу одредбе члана 7. став 1. Закона о управним споровима ("Службени гласник РС", број 12/94), а овај спор се покрене тужбом Врховном суду РС у року од 30 дана од дана достављања управног акта странци која подноси тужбу (чл. 22. и 23. наведеног закона о управним споровима).

Према томе, кроз институт управног спора подносиоцу апелације је дозвољена судска заштита, тако да никако не би могао да се прихвати као правилан став да је у овом случају дошло до повреде одредаба наведеног члана 6. став 1. Конвенције, а сагласно томе и одредаба члана 8. Конвенције, те члана 1. Протокола број 1 на Конвенцију.

Иначе, напомиње се да је управни поступак прописан у оваквим случајевима и Законом о престанку примјене Закона о коришћењу напуштене имовине, ("Службени гласник РС", број 38/98 и 12/99) и Законом о измјенама и допунама Закона о престанку примјене Закона о коришћењу напуштене имовине, који је у складу са надлежностима из Анекса 10 Општег оквирног споразума за мир у БиХ и члану XI Закључка са конференције Савјета за имплементацију мира одржане у Бону 10. децембра 1997. године донио високи представник за БиХ Wolfgang Petrisch.

Истиче се да непримјењивање овог закона може да проузрокује штетне последице на даљњу примјену Споразума о избјеглицама и раселимим лицима као Анексу 7 Општег оквирног споразума за мир у БиХ, што може да има далекосежне последице.

Такође, овом приликом се истиче и то да Уставни суд Босне и Херцеговине ни у ком случају не може да буде надлежан за одлучивање у меритуму, изузев у дијелу који се тиче кршења људских права и повреде Устава БиХ, јер одлучивање у меритуму несумњиво спада у искључиву надлежност редовних судова, као судова пуне јурисдикције, који се баве провођењем доказног поступка, утврђивањем конкретног чињеничног стања итд. и пред којима се, у том смислу, улажу и редовни и ванредни правни лијекови.

Уколико би поступао на овај начин, Уставни суд БиХ би се претворио у редовни суд и постао би нека врста редовног суда Босне и Херцеговине или суда четвртог степена, који Уставом БиХ није предвиђен, а врховни судови ентитета би изгубили сврху и смисао постојања.

Исто тако, овом приликом се апострофира и то да је изрека одлуке нејасна и конфузна, јер се њом потврђује пресуда Основног суда Бања Лука од 21. маја 1996. године, док се укида рјешење Окружног суда, којом је поменута пресуда укинута (а укидају се касније донесена рјешења Основног, Окружног и Врховног суда), тако да све изнесено може лако да изазове дилеме приликом извршења, што у сваком случају мора да буде избјегнуто.

Узгред, напомиње се да је потпуно нејасно који би орган ову одлуку требао да изврши уколико госп. Б. М. сам по њој не поступи.

Познато је да се одлуке овог суда извршавају на начин предвиђен чланом 72. Пословника Уставног суда на тај начин што се рјешеља достављају Савјету министара БиХ, односно влади ентитета ради извршења, док се одлуке редовних судова извршавају на начин предвиђен Законом о извршном поступку и извршавају их основни судови, а у случају позитивног сукоба надлежности, оправдано се поставља питање која би од ове двије институције била надлежна за извршење одлуке, односно који би орган о томе одлучио.

Дакле, сериозном и темељитом анализом овог случаја са свих споменутих аспеката, долази се до закључка да Врховни суд Републике Српске својим рјешењем није повриједио одредбе члана 6. став 1, као ни члан 8. Конвенције, те члан 1. Протокола број 1 на Конвенцију, као и члан II став 2. Устава БиХ, као што у својој апелацији тврди подносилац Х. Д.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине и члана 54. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 5. маја 2000. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација госп. Е. Х. против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број У 1574/99 од 7. октобра 1999. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. Чињенично стање

Госп. Е. Х. из Сарајева је уложио апелацију против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број У 1574/99 од 7. октобра 1999.

Како произилази из извјештаја апеланта и из докумената прослијеђених Уставном суду, чињенично стање може да се сумира на следећи начин:

Госп. Е. Х. је пекар, запослен у Пекари "Клас" у Сарајеву од 1. августа 1958. године.

Рјешењем првостепеног управног органа (Пензионо и инвалидско осигурање БиХ), госп. Е. Х. је класификован као инвалид рада III групе. На основу овог рјешења добио је право на професионалну рехабилитацију и право да настави рад као продавац. Рјешење се заснивало на налазу, оцјени и мишљењу првостепене инвалидске комисије од 1. јануара 1971. године. Утврђено је да је потпуно неспособан за обављање послова пекара због професионалне болести - алергије на брашно, бућ и прашину коју је добио за вријеме свога рада.

6. фебруара 1973. године потврђено му је право да се преквалификује и почне да ради на новом радном мјесту продавца - трговачког помоћника и добије право на накнаду у плати (његово ново радно мјесто било је мање плаћено од претходног радног мјеста).

Од тог дана па до 6. априла 1999. године ситуација је остала непромијењена. Задња ревизија његове инвалидности датира од 25. јуна 1997. године.

Првостепени управни орган (Друштвени фонд за пензионо и инвалидско осигурање БиХ) је, 6. априла 1999. године, покренуо ревизију статуса госп. Е. Х. и одлучио да не потврди његову инвалидност. Одлука се заснива на налазу, оцјени и мишљењу Института за оцјењивање радне способности као првостепеног органа вјештачења.

Госп. Е. Х. је покренуо против овог рјешења жалбени управни поступак пред другостепеним управним органом (Пензионо и инвалидско осигурање БиХ). Другостепени орган је одбио жалбу апеланта рјешењем од 24. маја 1999. године у складу са налазом, оцјеном и мишљењем Института за оцјењивање радне способности као другостепеним органом вјештачења, сматрајући да није образложена.

И првостепени и другостепени управни орган су били мишљења да се статус госп. Е. Х. промијенио и да нема даљњих индикација за инвалидност.

Имајући у виду чињеницу да његова инвалидност није призната јер ју је другостепени управни орган укинуо рјешењем, фирма госп. Е. Х., "Клас", је одлучила 1. октобра 1999. године да му више не одобри да ради као продавац. Фирма је на тај начин одлучила да он треба да се врати на радно мјесто као пекар.

Госп. Е. Х. је покренуо управни спор против рјешења другостепеног управног органа пред Врховним судом Федерације Босне и Херцеговине. Врховни суд је 7. октобра 1999. године одбио тужбу као неосновану и пресудом потврдио рјешења нижестепених управних органа. Два дана прије доношења пресуде Врховног суда, Суд је добио од госп. Е. Х. нове медицинске доказе. Према овим доказима он је био стварно алергичан на брашно. Ипак, на основу Закона о управном спору, Врховни суд може да разматра само оне доказе који су презентовани нижим органима.

2. Апелација

Апелант се жали да је рјешењем првостепеног управног органа од 6. априла 1999. године, рјешењем другостепеног управног органа од 24. маја 1999. године и одлуком Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине од 7. октобра 1999. године повријеђено његово право на живот из члана 2. Европске конвенције о људским правима и његово право на фер поступак из члана 6. наведене конвенције.

У погледу фер поступка апелант је истакао да су оба административна органа добила медицинске доказе да би се утврдила његова стварна радна способност. Ипак, они нису добили типичну медицинску документацију за његову болест - алергију на брашно, бућ и прашину коју је добио у првих 13 година пекарског рада.

Госп. Е. Х. је информисао Уставни суд 22. фебруара, 2. и 7. марта 2000. године да је поново покренуо управни поступак пред првостепеним управним органом. Презентовао је медицинске налазе које Врховни суд није узео у разматрање из процесуалних разлога у првом кругу поступка. Он је навео да је поступак који је у току суштински сличан захтјеву за обнову поступка, а да ипак није редовни прави лијек.

Показало се да је првостепени управни орган дјелимично ријешо у корист госп. Е. Х., прогласивши га инвалидом услед болести која не може да се третира као професионална болест.

Госп. Е. Х. је покренуо жалбени поступак пред другостепеним управним органом гдје је предмет још у поступку.

3. Поступак пред Уставним судом

Госп. Е. Х. је 29. децембра 1999. године уложио апелацију против одлуке Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине од 7. октобра 1999.

На основу члана 16. Пословика Суда, 25. фебруара 2000. године захтјевано је од Врховног суда Федерације БиХ да прослиједи одговор на апелацију. Врховни суд Федерације БиХ, 20. марта 2000. године, прослиједио је одговор у коме се у суштини наводи сљедеће: госп. Е. Х. се жали да је морао да напусти свој посао и врати се радном мјесту пекара. Ова чињеница је погрешно утврђена (наиме, није утврђена) у управном поступку нред нижим управним органима који су испитивали његову радну способност као продавца, док се његова инвалидност односила на радно мјесто пекара. Врховни суд је уочио ову грешку али је, упркос томе, из процесуалних разлога потврдио рјешења нижих управних органа. Врховни суд не прихвата приговоре из апелације да одлука овог суда повређује неко уставно право апеланта и иредлаже да се апелација одбије.

4. Донутивост предмета

У складу са чланом VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Питање које произилази из апелације односи се на повреду његових права заштићених Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода. Из члана II Устава слиједи да су то Уставом заштићена права и слободе

у Босни и Херцеговини. Из тога слиједи да Уставни суд има надлежност у погледу ове апелације.

Сходно члану 11. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, Суд може да одлучује по апелацијама само ако су против пресуде која се апелацијом побија исцрпљени сви правни лијекови према законима ентитета, и само ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац примио пресуду о задњем коришћеном правном лијеку.

У овом предмету оспорена је пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, против које нема даљњих правних лијекова. Госп. Е. Х. је, сходно томе, задовољио услов исцрпљивања правних лијекова.

Апелантов заступник је примио одлуку Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине 11. новембра 1999. године, а апелација пред Уставним судом датира од 29. децембра 1999. године.

Уставни суд сматра апелацију допустивом.

5. Уставни суд је оцијенио

У складу са чланом 26. Пословника Суда ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 24/99), Суд код одлучивања испитује да ли постоје само оне повреде које су изнесене у захтјеву.

Као прво, Уставни суд је установио да се госп. Е. Х. позива на члан 2. Европске конвенције о људским правима који штити право на живот, али се из чињеничног стања овога предмета не види никаква повреда наведеног члана.

Госп. Е. Х. се, исто тако, позива на члан 6. став 1. Европске конвенције о људским правима, који у свом релевантном дијелу гласи:

"Свако, током одлучивања о његовим Грађанским правима и обавезама... има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, образованим на основу закона..."

Уставни суд констатује да се тужба госп. Е. Х. пред Врховним судом Федерације Босне и Херцеговине односи на његово грађанско право и из тога произилази да се члан 6. примјењује у датом случају. Сходно томе, Уставни суд мора да преиспита да ли је спор пред Врховним судом био фер онако како то члан 6. захтијева.

На основу члана 24. Правилника о поступку, саставу и начину рада стручних органа за оцјењивање радне способности у пензионом и инвалидском осигурању ("Службени лист СРБиХ" бр. 16/84), странка је овлашћена да презентује медицинске доказе за које сматра да могу да буду од утицаја за оцјењивање његове инвалидности. Штавише, на основу члана 35. став 2. тачка 10. тог правилника, странка има право приговора на коначни налаз, оцјену и мишљење Одјељења за оцјењивање радне способности у првом степену. Задатак стручног органа вјештачења другостепеног управног органа је да преиспитује наводе

жалбе или приговоре о исправности налаза, оцјене и мишљења првостепеног органа. Чинећи то, стручни орган вјештачења другостепеног управног органа може и лично да изврши преглед осигураника на захтјев странке (члан 40. и 41. споменутог правилника).

Ипак, из члана 35. Закона о управном спору, на основу којег Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине неће да узме у разматрање нове доказе него да одлучи на основу утврђених чињеница у управном поступку, произилази да не може да се разматра повреда члана 6. Европске конвенције о људским правима. Уставни суд уочава да странка може да се позове на нове доказе које добије у обновљеном поступку на основу члана 52. став 1. споменутог закона. Суд уочава и то да је овом предмету такав поступак покренут на захтјев госп. Е. Х.

Под овим околностима Уставни суд констатује да је оспорена пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине у сагласности са Уставом и да уставна права госп. Х. нису била повријеђена.

6. Закључак

Уставни суд из овог закључује да апелација мора да се одбије.

На основу члана VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио у сљедећем саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, др Звонко Миљко, Азра Омерагић и проф. др Витомир Поповић.

У 8/00
5. маја 2000.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф.др Касим Бегић

Уставни суд је одлучио да одбије апелацију јер су апеланту у управном поступку биле на располагању могућности да брани своја права те нема повреде члана 6. Евролске конвенције о људским правима. Чињеница да Врховни суд Федерације БиХ рјешава управни спор, у правилу, на подлози чињеница које су утврђене у управном поступку, је такође у сагласности са чланом 6. споменуте конвенције (члан II/3.(е) Устава Босне и Херцеговине).

Уставни суд је закључио да пресудом Врховног суда није новријеђен члан 2. Конвенције, односно члан II/3.(а) Устава Босне и Херцеговине.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине и чланова 54. и 57. Пословника Уставног суда ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 24/99 - пречишћени текст), на сједници одржаној 5. маја 2000. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација М. С. из Фојнице против пресуде Кантоналног суда из Травника бр. ГЖ 256/99 од 4. новембра 1999. године и пресуде Општинског суда из Фојнице бр. П 22/99 од 2. јуна 1999. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. Чињенично стање

Општински суд у Фојници је 12. јануара 1999. године донио пресуду бр. П 153/98 у спору између М. С. и Мјешовите средње школе "Зијаж Диздаревић" у Фојници. М. С. је, према Конкурсу, била кандидат за избор на радно мјесто директора Школе, па је у поступку пред Општинским судом захтијевала поништење одлуке Управног одбора школе о именовању И. И. на поменуто радно мјесто. Суд је поништио оспорену одлуку и вратио предмет Школи. Разлог за поништење је био тај што је супруга И. И., М. И., као члан Управног одбора школе, учествовала у доношењу одлуке Одбора.

Након обновљеног поступка, Управни одбор је 28. јануара 1999. године донио нову одлуку којом је И. И. поново именован за директора Школе.

М. С. је 8. фебруара 1999. године покренула поступак пред Општинским судом у Фојници оспоравајући одлуку Школе од 28. јануара 1999. године и захтијевајући накнаду. Општински суд је пресудом бр. П 22/99 од 2. јуна 1999.

године одбио захтјев. Након жалбе, коју је М. С. поднијела против ове пресуде, Кантонални суд у Травнику је пресудом бр. ГЖ 256/99 од 4. новембра 1999. године одбио жалбу и потврдио првостепену одлуку.

Пресуда Кантоналног суда је коначна и није подложна никаквој редовној жалби. Ипак, из Канцеларије федералног тужиоца уложен је захтјев за заштиту законитости пред Врховним судом Федерације Босне и Херцеговине против пресуде Општинског суда у Фојници од 2. јуна 1999. године и пресуде Кантоналног суда од 4. новембра 1999. године.

Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине је, пресудом бр. ГVI 1/00 од 10. фебруара 2000. године, одбио захтјев за заштиту законитости као неоснован. М.С. је примила пресуду Врховног суда 11. марта 2000. године.

2. Поступак пред Уставним судом

М. С. је 22. децембра 1999. године поднијела апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине против пресуде Кантоналног суда у Травнику бр. ГЖ 256/99 од 4. новембра 1999. године и пресуде Општинског суда из Фојнице бр. П 22/99 од 2. јуна 1999. године. Апеланткиња је захтијевала поништење ових пресуда наводећи да одредбе чланова 6. и 14. Европске конвенције о људским правима и члана II/3.(е) Устава Босне и Херцеговине нису биле испоштоване. Сматра да је била предмет дискриминације међу споловима и да није уживала право на правично и јавно саслушање.

Уставни суд је 1. фебруара 2000. године тражио од М. С. да допуни своју апелацију, а 10. марта 2000. године је такође тражио од Кантоналног суда из Травника и Мјешовите средње школе "Зијаж Диздаревић" да доставе своје одговоре на апелацију.

Школа је у свом одговору образложила да је апелација неоснована и да, стога, треба да се одбије.

Кантонални суд у свом одговору такође сматра апелацију неоснованом, с обзиром да чињеница да М. С. није била постављена за директора није била посљедица дискриминације међу споловима или мјесту рођења.

3. Допустивост апелације

На основу члана VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност о питањима из Устава која произилазе из пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме побија исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако је апелација поднесена у року од 60 дана од дана када је апелант примио одлуку о посљедњем коришћеном правном лијеку (члан 11. Пословника Уставног суда).

Оспорена пресуда Кантоналног суда у Травнику, бр. ГЖ 256/99 донесена 4. новембра 1999. године, коначна је на основу члана 364. став 3. Закона о парничном поступку. М. С. је ову пресуду примила 27. новембра 1999. године. Ипак, федерални тужилац је пресуду оспорио у судском поступку који је резултовао пресудом Врховног суда Федерације БиХ бр. ГVI 1/00 од 10. фебруара 2000. године.

Уставни суд је примио апелацију М. С. 22. децембра 1999. године. Произилази да је апелација поднесена у предвиђеном року.

4. Закључак Уставног суда

М.С. тврди да су повријеђена њена права из чланова 6. и 14. Европске конвенције о људским правима. Ови чланови, у релевантним дијеловима, прописују слjedeће:

Члан 6. став 1. Конвенције:

"Свако има право за законом одређен, независан и непристрасан, трибунал, правично, јавно и у разумном року одлучи о његовим правима и обавезама Грађанске природе..."

Члан 14. Конвенције:

"Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом обезбјеђује се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус."

Уставни суд констатује да је Општински суд у својој пресуди од 12. јануара 1999. године поништио претходну одлуку Управног одбора школе на основу тога што је супруга кандидата који је био именован учествовала у доношењу одлуке Одбора. Након обновљеног процеса, у коме није било сличних процедуралних неправилности, Управни одбор школе је 28. јануара 1999. године донио одлуку којом је поново именована исто лице, И. И., на радно мјесто директора Школе. Уставни суд није пронашао доказе који би указивали на то да је нова одлука донесена на дискриминаторној основи, чиме би се кршио члан 14. Конвенције или члан II/4. Устава. Такође, нема показатеља да је судски поступак био неправичан и да је дошло до повреде члана 6. Конвенције или члана II/3.(е) Устава.

Из наведеног слиједи да апелација М. С. пред Уставним судом треба да се одбије, као што је изнесено у изреци.

На основу члана VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Уставни суд је донио ову одлуку у сљедећем саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 10/00
5. маја 2000.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Касим Бегић

Уставни суд није пронашао доказе који би указивали на то да је нова одлука Управног одбора донесена на дискриминаторној основи, чиме би се кршио члан 14. Европске конвенције о људским правима или члан II/4. Устава. Такође, нема доказа да је судски поступак био неправичан и да је дошло до повреде члана 6. Конвенције или члана II/3.(e) Устава.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине и члана 54. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 19. августа 2000. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација госп. М. К. из Бање Луке против пресуде Врховног суда Републике Српске, број Рев. 19/98 од 30. јуна 1998. године у дијелу који се односи на првотужену Стамбену задругу "Бања Лука" из Бање Луке (став 1. изреке иресуде).

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. Чињенично стање

Госп. М. К. кога заступа пуномоћник М. Ђ., адвокат из Бање Луке, 14. јула 1999. године уложио је апелацију против пресуде Врховног суда Републике Српске број Рев.19/98 од 30. јуна 1998. године, у дијелу који се односи на Стамбену задругу "Бања Лука" из Бање Луке (став 1. изреке пресуде).

Из апелације и доказа, прослијеђених Уставном суду, произилази следеће чињенично стање:

Предмет спора у грађанској парници био је захтјев госп. М. К., купца пословног простора у Његошевој улици у Бањој Луци, против тужених: Стамбене задруге "Бања Лука" из Бање Луке, као продавца, и грађевинског предузећа "Врбас" Лакташи, као извођача радова, за солидарно измирење накнаде штете на име отклањања недостатака на пословном простору и штете настале некоришћењем пословног простора у укупном износу од 118.813 DM у динарској противвриједности на дан исплате са споредним потраживањем и трошковима поступка.

Споразумом о удруживању средстава за изградњу пословног простора број 05/1-707-1/91 од 8. фебруара 1991. године, закљученог између госп. М. К. и Стамбене задруге "Бања Лука", госп. М. К. купио је подрумски пословни простор у Његошевој улици у Бањој Луци површине 138,25 m² у виђеном стању за износ од 1.036.875,00 тадашњих динара, тј. у противвриједности 120.000 DM. Након што је уговор у цијелости извршен, мјесец дана након ступања у посјед пословног простора, купац је 23. априла 1991. године први пут примијетио влагу у пословном простору. Наредног дана, 24. априла 1991. године, о томе је писмено обавијестио како продаваца тако и извођача радова, тражећи да се недостаци отклоне. Из одговора Стамбене задруге "Бања Лука" из Бање Луке од 5. јула 1991. године утврђено је да продавац и извођач радова нису прихватили да отклоне недостатке, а Стамбена задруга "Бања Лука" предложила је да се раскине уговор о купопродаји, што је купац одбио.

Након тога, 13. јануара 1992. године, госп. М. К. поднио је тужбу Основном суду у Бањој Луци против тужених Стамбене задруге "Бања Лука" из Бање Луке и ГП "Врбас" Лакташи, ради накнаде штете због отклањања недостатака и штете која је настала због некористићења пословног простора у Његошевој улици у Бањој Луци.

Првостепеном пресудом Основног суда у Бањој Луци, П-89/92 од 6. априла 1995. године, у цијелости је одбијен захтјев тужиоца упућен Стамбеној задрузи "Бања Лука" из Бање Луке. Истом пресудом обавезан је тужени ГП "Врбас" Лакташи да исплати тужиоцу, госп. М. К., на име отклањања недостатака на пословном простору, динарску противвриједност од 43.562,00 DM, те на име изгубљене зараде 6.221,25 DM, тј. укупно 49.783,25 DM. Надокнаду треба да изврши према најповољнијем курсу на дан исплате, по коме банка у мјесту плаћања откупљује ефективну страну валуту, са законском каматом од дана доношења пресуде, тј. од 6. априла 1995. године, до исплате, и накнади трошкове поступка у износу од 3.847,62 динара, све у року од 8 дана под пријетњом извршења. Захтјев тужиоца за исплату накнаде штете преко досуђеног износа, у погледу главног дуга и за исплату трошкова преко досуђеног износа, одбијен је као неоснован.

Пресудом Вишег суда у Бањој Луци, број ГЖ-336/95 од 25. јануара 1996. године, жалба госп. М. К. је дјелимично уважена, пресуда Основног суда број П-89/92 од 6. априла 1995. године, преиначена у одбијајућем дијелу и Стамбена задруга "Бања Лука" обавезана да досуђене износе из става 1. изреке пресуде солидарно са ГП "Врбас" Лакташи плати госп. М. К. у року од 8 дана.

Врховни суд Републике Српске, пресудом број Рев. 19/98 од 30. јуна 1998. године, уважио је ревизију Стамбене задруге "Бања Лука", а пресуду Вишег суда број ГЖ-336/95 од 25. јануара 1996. године (у дијелу изреке под б.) преиначио, жалбу госп. М. К. одбио и пресуду Основног суда Бања Лука број П-89/92 од 6. априла 1995. године потврдио у дијелу у којем је одбијен тужбени захтјев у односу

на тужену Стамбену задругу "Бања Лука" из Бање Луке, уз констатацију, између осталог, да је неоснован ревизиони приговор да тужени имају статус јединствених супарничара.

2. Апелација

Апелант оспорава пресуду Врховног суда Републике Српске због одбијања тужбеног захтјева у односу на Стамбену задругу "Бања Лука" из Бање Луке. Сматра да су му таквом пресудом повријеђени имовински интереси, јер се купац - тужилац определијелио да тражи уклањање недостатака у вансудском поступку. Наводи да у Закону о облигационим односима нема ниједне одредбе која налаже купцу да сваку радњу из уговора о купопродаји тражи путем суда у облику строге форме (пресуде) о обавезној радњи друге уговорне стране. Апелант закључује да је његово право на накнаду штете доспјело, иако он још није отклонио штету. Истиче да је пресуда Врховног суда противна Уставу Босне и Херцеговине, Уставу Републике Српске, основним начелима и одредбама чл. 121, 478. до 500. Закона о облигационим односима којима су прописана права купца. Предлаже да Уставни суд Босне и Херцеговине апелацију тужиоца усвоји и пресуду Врховног суда Републике Српске Рев.19/98 од 30. јуна 1998. године у ставу 1. изреке у односу на Стамбену задругу "Бања Лука" у цијелости укине.

3. Допустивост предмета

Сходно члану VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану-предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Питање које произилази из апелације односи се на право на имовину заштићено Европском конвенцијом. Из члана II Устава слиједи да је то Уставом заштићено право у Босни и Херцеговини, па према томе Уставни суд има надлежност у погледу ове апелације.

У складу са одредбом члана 11. Пословника Уставног суда - пречишћени текст ("Службени гласник БиХ", број 24/99), Суд може да одлучује по апелацијама само ако су против пресуде која се апелацијом оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући према законима ентитета, и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио пресуду о посљедњем коришћеном правном лијеку. У овом предмету апелант је испунио услов исцрпљивања правних лијекова, јер је оспоравану пресуду донио Врховни суд Републике Српске, против које нема даљњих правних лијекова.

Апелација је поднесена у прописаном року, јер је апелант примио одлуку Врховног суда Републике Српске 17. јуна 1999. године, а апелацију Уставном суду доставио 14. јула 1999. године.

Овај случај би могао да покрене питања из члана 6. став 1. Европске конвенције, као и члана 1. Протокола број 1 на Конвенцију. Уставни суд апелацију сматра допустивом.

4. Поступак пред Уставним судом

У складу са одредбом члана 16. Пословника Суда, 11. новембра 1999. године од Врховног суда Републике Српске и Стамбене задруге "Бања Лука" из Бање Луке, као учесника у поступку, затражени су одговори на наводе апелације.

Уставни суд Републике Српске није доставио одговор.

Стамбена задруга "Бања Лука", у одговору од 6. децембра 1999. године, оспорава да је иредала пословни простор са материјалним недостатком. Истиче да тужилац, као купац, тужбеним захтјевом није ни тражио да Стамбена задруга буде обавезна да уклони било какве скривене недостатке. Стамбена задруга није могла да судском одлуком било којег суда буде обавезана на уклањање материјалног недостатка, јер суд у парничном поступку одлучује само у границама постављеног захтјева. Тужилац није претходно отклонио материјални недостатак, што значи да на његовој страни није ни настао никакав материјални издатак који би он тражио од продавца у облику накнаде штете. Тужилац, као купац, није послџе обавјештавања продавца о наводном материјалном недостатку прихватио јасно стављену понуду Стамбене задруге за раскид уговора о продаји. Одговор налазе у чињеници што је пословни простор купљен испод његове реалне тржишне цијене. Констатују да купац, госп. М. К., не само што није тражио раскид уговора, него није ставио ни опрдијељен захтјев за остварење било ког другог утврђеног права у случају гхостојања материјалних недостатака, па не може да остварује ни право на накнаду штете на име отклањања тих недостатака и накнаду за изгубљену зараду. Купац ствари може, у случају одговорности продавца за материјални недостатак на продатој ствари, да користи било које од својих права предвиђених одредбама члана 488. став 1. Закона о облигационим односима, а право на накнаду штете из члана 488. став 2. истог закона зависно је од коришћења неког од наведених права, с тим да уколико нема правног основа за коришћење било којег од тих права, он не може да остварује ни право на накнаду штете, јер то право не може да се остварује самостално. Предлажу да се апелација одбије као неоснована јер сматрају да одбијањем захтјева тужиоца у односу на Стамбену задругу као продавца није повријеђено право апеланта на имовину.

Изјашњавајући се на одговор Стамбене задруге "Бања Лука" апелант, госп. М. К., у поднесцима од 8. и 13. марта као и 11. априла 2000. године, подсећа Уставни суд да се по истом правном питању 12. августа 1999. год. обратио и Дому за људска права за Босну и Херцеговину коме је поставио крајњи одштетни захтјев, јер слиједи ток ревизионог поступка пред Врховним судом Републике

Српске у односу на извођача радова ГП "Врбас" Лакташи. Предлаже да Суд има у виду чињенице да тужени нису ирихватали да отклоне недостатке ни до закључења главне расправе, те су након тога закаснили и дужни су да плате штету солидарно. Сматра да права купца, регулисана чланом 488. Закона, не могу да престану одбијањем чињења продавца и извођача радова, а право на накнаду штете због некоришћења пословног простора из члана 488. став 2. Закона везано је само за обавијест о недостацима.

5. Уставни суд је оцијенио

Члан 6. став 1. Европске конвенције гласи:

"Свако током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама... има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, образованим на основу закона ..."

Члан 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију гласи:

"Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе га примјењује такве законе које сматра потребним га би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересом или га би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни

Уставни суд констатује да се поступак госп. М. К. пред судовима Републике Српске односи на његова грађанска права, те се члан 6. Конвенције и члан 1. Протокола број 1 на Конвенцију примјењује у датом случају. Према томе, Уставни суд мора да преиспита да ли је спор пред судовима био правичан онако како то захтијевају члан 6. Европске конвенције и члан 1. Протокола број 1 на Конвенцију.

Законом о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ", број 29/78, 39/85, 45/89, 57/89) преузет Уставним законом за провођење Устава Републике Српске, прописана су права купца у случају материјалних недостатака на продатој ствари. Према одредбама члана 488. Закона, купац који је правовремено и уредно обавијестио продавца о недостатку може: а) да захтијева од продавца да недостатак уклони или да му преда другу ствар без недостатака (испуњење уговора), б) да захтијева снижење цијене, с) да изјави да раскида уговор, а у сваком од тих случајева купац има право на накнаду штете.

Уставни суд уочава да је Врховни суд примијенио ове одредбе у предмету, и закључује да не постоје индикације да је поступак био вођен на неправичан начин. Уставни суд, стога, закључује да у конкретном предмету није дошло до повреде члана 6. Конвенције.

У погледу члана 1. Протокола број 1 на Конвенцију, који штити право на имовину, Уставни суд примјећује да се конкретни предмет тиче поступка између страна око права купца и продавца према уговору о купопродаји и да су судови одлучили на основу одредаба Закона о парничном поступку. Уставни суд није нашао елементе који би указали да је у конкретном поступку дошло до повреде права на имовину, гарантованог чланом 1. Протокола број 1 на Конвенцију.

Под овим околностима, Уставни суд закључује да оспорена одлука Врховног суда Републике Српске није повриједила Европску конвенцију нити њен Протокол број 1, те да је, стога, ова пресуда у сагласности са Уставом Босне и Херцеговине.

6. Закључак

Уставни суд је закључио да одбије апелацију.

На основу члана VI/4. Устава Босне и Херцеговине одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио у сљедећем саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко.

У 10/99
19. август 2000.
Неум

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Касим Бегић

Апелација госп. М. К., против пресуде Врховног суда Републике Српске, број Рев.19/98 од 30. јуна 1998. године у дијелу који се односи на Стамбену задругу "Бања Лука" из Бање Луке, одбијена је из разлога што не постоје индикације да је поступак између страна, поводом права купца и продавца по основу уговора о купопродаји некретнине, био вођен на неправичан начин и што су судови одлучили на основу одредаба Закона о облигационим односима и Закона о парничном поступку, не повређујући притом члан 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члан 1. Протокола број 1 на Конвенцију.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине и члана 54. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 18. и 19. августа 2000. године, донио је

ОДЛУКУ

Апелација Ф. Х. се усваја, те се:

а) Укида пресуда Врховног суда Републике Српске, број У-422/97 од 18. августа 1999. године, рјешење Министарства за избјеглице и расељена лица Републике Српске, број 05-136/97 од 3. јуна 1997. године и рјешење Комисије за смјештај избјеглица и управљање напуштеном имовином Бања Лука, број 08-476-676/96 од 21. јануара 1997. године.

б) Уставни суд налаже надлежним органима Републике Српске да предају у посјед Ф. Х., слободну од лица и личних ствари и на слободно располагање, њену кућу у Бањој Луци, у Улици браће Југовића бр. 6.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. Чињенично стање

Ћа Ф. Х. из Бање Луке поднијела је, преко свог пуномоћника, адвоката З. Б., апелацију против пресуде Врховног суда Републике Српске, број У-422/97.

Како произилази из извјештаја аиеланткињиног пуномоћника и из докумената прослијеђених Уставном суду Босне и Херцеговине, чињенично стање може да се сумира на сљедећи начин:

Гђа Ф. Х. је пензионер, власник 1/1 дијела породичне стамбене зграде у Бањој Луци, у Улици браће Југовића бр. 6. Из зграде ју је С. М., иначе расељено лице из Зенице, 26. септембра 1995. године истјерао употребом силе и пријетње, како је то наведено у апелацији. Од тога дана апеланткиња се налази у Бањој Луци, у изнајмљеном смјештају. Стамбена зграда је, према Загшнику Општинске управе за геодетске послове, катастар некретнина и имовинско-правне послове од 3. марта 1996, проглашена напуштеном. С. М. је, након проглашења објекта напуштеним, добио рјешење о додјели на привремено коришћење.

Апеланткиња је 26. јуна 1996. године поднијела тужбу Основном суду у Бањој Луци против С. М. ради предаје у посјед породичне стамбене зграде и покретних ствари. Суд је у овом иредмету обуставио поступак рјешењем од 30. јануара 1997. године.

Гђа Ф. Х. је покренула поступак и пред првостепеним управним органом који је, 21. јануара 1997. године, донио рјешење којим се жалба одбија. Апеланткиња се жалила на ваљаност Записника којим је њена кућа проглашена напуштеном и додијељена другом лицу на привремену употребу. Након тога апеланткиња је поднијела жалбу другостепеном управном органу, који је 3. јуна 1997. одбио жалбу као неосновану. На рјешење другостепеног управног органа иоднесена је тужба Врховном суду Републике Српске, који је 18. августа 1999. године донио пресуду којом се тужба одбија.

2. Апелација

Апеланткиња се жали да је рјешењима првостепеног и другостепеног управног органа, као и пресудом Врховног суда Републике Српске, повријеђено њено право на дом из члана 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, право на мирно уживање имовине из члана 1. Протокола број 1 на Конвенцију те, *implicite*, право на фер поступак из члана 6. споменуте Конвенције. Она наводи у апелацији да су одлуке ових органа незаконите, те да јој је била ускраћена свака могућност оспоравања чињеничног стања које је утврђено у одлукама горе споменутих органа.

Гђа Ф. Х. се жали да је чињенично стање нетачно утврђено. Тврди да је насилно избачена из посједа некретнине, те да није из "непознатих разлога", како то стоји у пресуди Врховног суда Републике Српске, напустила Републику Српску него да све вријеме борави у Бањој Луци.

3. Поступак пред Уставним судом

Апелацију против пресуде Врховног суда Републике Српске од 18. августа 1999. године гђа Ф. Х. је поднијела 15. новембра 1999. године.

Уставни суд је 29. фебруара 2000. године послао захтјев Министарству за избјеглице и расељена лица Републике Српске, Врховном суду Републике Српске

и С. М. којим је тражио да дају одговор на апелацију. Суд је добио одговор од Врховног суда Републике Српске 10. априла исте године. Иако су упућене бројне ургенције, Суд није примио одговор ни од једног од осталих, горе споменутих органа.

4. Допустивост предмета

Сходно члану VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност над питањима по овом уставу која проистичу из мишљења било којег суда у Босни и Херцеговини.

Питање које произилази из апелације односи се на повреду њених права заштићених Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода. Из члана II Устава слиједи да су то Уставом заштићена права и слободе у Босни и Херцеговини. Из тога слиједи да Уставни суд има надлежност у погледу ове апелације.

У складу са чланом 11. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се апелацијом оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући према законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац примио одлуку о посљедњем коришћеном правном лијеку.

У овом предмету, коначна одлука је пресуда Врховног суда Републике Српске, против које више не може да се уложи правни лијек. Дакле, гђа Ф. Х. је задовољила услов према којем треба да буду исцрпљени сви правни лијекови.

Врховни суд је донио пресуду 18. августа 1999. године, а апеланткиња ју је примила 24. октобра 1999. године. Апелација је поднесена Уставном суду 15. новембра 1999. године.

Уставни суд сматра апелацију допустивом.

5. Уставни суд је одлучио

Није спорно да је Ф. Х. власник стамбеног објекта који се налази у Улици браће Југовића бр. 6 у Бањој Луци. Од 26. септембра 1995. године апеланткиња живи и даље у Бањој Луци али сада на новој адреси, тачније у улици Маглајлића сокак бр. 5. Такође је утврђено да је гђа Ф. Х. покушала да врати кућу судским путем, у управном поступку и управном спору, али су ови органи одлучили да су апеланткињине тужбе, односно жалбе, неосноване и одбили су њене захтјеве.

У одговору на апелацију Врховног суда Републике Српске дато је објашњење зашто Врховни суд сматра апелацију неоснованом те је треба одбити. Између осталог, споменуто је да је на основу Записника Општинске управе за геодетске послове, катастар некретнина и имовинско-правне послове Бања Лука, а у складу са чланом 7. и ставом 1. члана 2. тада важећег Закона о коришћењу напуштене

имовине ("Службени гласник РС" 3/96-33, 8/96-407, 21/96-926), имовина у апеланткињиној својини проглашена напуштеном. Даље је наведено да првостепени и другостепени управни органи нису стварно надлежни за утврђивање ваљаности Записника којим је апеланткињина имовина проглашена напуштеном, а да је ваљаност могла да се оспори код органа који је сачинио Записник, подношењем захтјева за обнову поступка с обзиром на чињеницу да не постоји другостепеност у овој врсти поступка (тачка 5. члана 249. Закона о општем управном поступку). На тај начин апеланткиња је могла да оствари заштиту својинских права. Наводећи даље да апеланткиња није оспорила ваљаност Записника, управни органи су морали да га прихвате као ваљаног и на основу њега донесу рјешење којим се апеланткиња одбија. Врховни суд је још истакао да он рјешава спор само на подлози чињеница које су утвђене у управном поступку (члан 38. став 1. Закона о управним споровима).

Овај случај покреће питања из члана 6. став 1, члана 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члана 1. Протокола бр. 1 на Европску конвенцију.

(а) Члан 6. став 1. Европске конвенције гласи:

"Свако има право да законом одређен, независан и непристрасан трибунал, правинно, јавно и у разумном року одлучи о његовим правима и обавезама Грађанске природе..."

Према јуриспруденцији Европског суда за људска права, право на посједовање сопственог дома је "грађанско право" у смислу члана 6. став 1. Европске конвенције (Европски суд за људска права, *Gillow против Уједињеног краљевства*, пресуда од 24. новембра 1986. године, серија А бр. 109. став 68). Уставни суд, стога, сматра да спор око предметне куће потпада под оквире члана

6. став 1. Европске конвенције.

Уставни суд даље истиче да право приступа суду представља елеменат инхерентан праву исказаном у члану 6. став 1. Европске конвенције (Европски суд за људска права, *Golder против Уједињеног краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1975. године, серија А бр. 18. став 36).

Уставни суд утврђује да се рјешења првостепеног и другостепеног управног органа, те пресуда Врховног суда РС, заснивају на Записнику Општинске управе за геодетске послове, катастар некретнина и имовинско-правне послове Бања Лука. Овај орган врши попис и евиденцију напуштене имовине, тј. констатује чињенично стање везано за спорни објекат (члан 7. Закона о коришћењу напуштене имовине), у предметном случају кућу гђе Ф. Х. Тај акт представља *conditio sine qua non* да би се имовина рјешењем првостепеног органа додијелила на привремено коришћење госп. С. М. Из тога произилази да Записник не представља управни акт, донесен у посебном поступку, него да утврђује фактичку ситуацију везану за дотичне објекте и чини основу за доношење рјешења

првостепеног органа у оквиру свога дјелокруга. У предметном случају је управни орган то урадио два пута: када је додијелио некретнину на привремено коришћење госп. С М и када је донио првостепено рјешење на апеланткињину жалбу због погрешно утврђеног чињеничног стања и додјељивања куће на коришћење.

Врховни суд Републике Српске се, у свом одговору на апелацију, позива на законску могућност оспоравања Записника у члану 249. тачка 5. Закона о управном иоступку Републике Српске. Овај члан се односи на преиспитивање одлука управних органа за које није предвиђена двостепеност, али чија се одлука заснива на претходном питању а надлежни орган је то питање касније ријешео у битним тачкама другачије. Овај члан не може да се примјењује у конкретном предмету. Прије свега зато што Записник није рјешење у формално-правном смислу, а осим тога, не заснива се на претходном питању што је неопходан услов из члана 249. тачка 5. горе споменутог Закона.

Сходно томе, свако лице које је директно или индиректно повријеђено мјерама управних органа има право приступа суду пуне јурисдикције да би се обезбиједила заштита њених угрожених права. То подразумијева неограничену надлежност у погледу правног и чињеничног испитивања аката нижестепених управних органа. При испитивању ваљаности управног акта, суд мора да има слободу утврђивања чињеничног стања и не може да буде везан утврђеним чињеничним стањем нижих инстанци да би се испунили критеријуми члана 6. Конвенције (Европски суд за људска права, *Le Compte, Van Leuven и de Meuere против Белгије*, пресуда од 23. јуна 1981, серија А, број 43, стр. 23. став 51 под (б)).

Према члану 38. став 3. Закона о управном спору Републике Српске, Врховни суд може и сам да утврди чињенично стање и на основу њега донесе пресуду или рјешење. Члан 38. став 1. истог Закона, на који се позива Врховни суд у свом одговору на апелацију, веже у правилу Суд само ако је чињенично стање јасно и без дилема, али нема апсолутно дјејство. У свом релевантном дијелу он каже да Врховни суд рјешава спор у правилу на основу чињеница утврђених у управном поступку. У конкретном случају став 1. овога члана не може да се примијени с обзиром на апеланткињино евидентно оспоравање ваљаности Записника. Суд је одбио да у овом предмету преиспита наводе и доказе тужиоца које су круцијалне за одлучивање о спору, лишавајући сс на тај начин властите надлежности (*mutatis mutandis*, Европски суд за људска права, *Terra Woningen против Холандије*, пресуда од 17. децембра 1996. године, Reports 1996-VI, став 54).

Сходно томе, апеланткињи је ускраћено право приступа суду јер није имала могућност да судски преиспита Записник којим је њена имовина проглашена напуштеном. Иако Врховни суд законски има могућност да преиспита Записник, Суд је, одбијајући ову надлежност, занемарио услове члана 6. Конвенције. Такво ограничено преиспитивање коси се са појмом ефективне правне контроле.

Стога, Уставни суд сматра да рјешења првостепеног и другостепеног управног органа, те пресуда Врховног суда РС, онемогућавају подносиоцу апелације приступ судским и управним органима и, према томе, ускраћују сваку могућност побијања утврђеног чињеничног стања на којем се заснивају рјешења, тј. пресуда. Зато ова пресуда крши апеланткињино право на приступ суду из члана

6. Европске конвенције.

(b) Члан 8. Европске конвенције о људским правима гласи:

"Свако има право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

Јавна власт се не мијеша у вршење овог права, осим ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина, заштите здравља и морала, или заштите права и слобода других."

На основу података које је доставила Суду, гђа Ф. Х. је била стално настањена у кући која се налази у Улици браће Југовића број 6 у Бањој Луци. Она није имала намјеру да је напусти, али ју је на то присилио госп. С. М. Несумњиво је и то да ова кућа мора да се сматра породичним домом.

Суд утврђује да је апеланткиња, супротно тврђењу управних органа, била стално настањена у Бањој Луци. Ову чињеницу доказује исказ свједока, Ј. и А. Л., који су у сврху издавања личних докумената пред Општинским секретеријатом за општу управу изјавили да је апеланткиња од 1991. стално настањена у Бањој Луци. Исказ носи датум од 23. септембра 1997. године. Други доказ је и сама изјава госп. С. М. пред Општинским судом. У поступку саслушања странака пред овим судом, госп. С. М. је изјавио да се апеланткиња неколико дана након усељавања у њену кућу појавила и тражила да јој се кућа врати. Према томе, у овом случају не може да се говори о напуштању дотичног стамбеног објекта.

Из овога слиједи да је апеланткињи ускраћена могућност да се уз помоћ надлежних судских органа врати у своју кућу у коју се насилно уселио госп. С. М. Поступком пред управним органима било јој је онемогућено да доказним поступком оповргне истинитост чињеница утврђених Записником уиравног органа. Стога се рјешења, која се апелацијом оспоравају, косе са апеланткињиним правом на поштовање дома у смислу члана 8. став 1. Европске конвенције.

У складу са чланом 8. став 2. Европске конвенције, а сходно тумачењу Европског суда за људска права, овакво процесирање би могло да буде оправдано да је "предвиђено законом", да има одређени циљ који је легитиман на основу овог става и да је то "неопходно у демократском друштву" за овај циљ. (*Gillow* пресуда, види стр. 3. став 48.)

Суд подсећа да у овом случају, у оквиру члана 6. Конвенције, поступак пред судом и управним органима није био вођен у сагласности са Законом о парничном

поступку, тј. Законом о управном поступку и спору. У сваком случају, ни на који начин није било утврђено да је мијешање у апеланткињино право на поштовање њеног дома било примјерено и неопходно у демократском друштву. Услови из става 2. члана 8. у погледу законитости и неопходности, стога, нису били испуњени. Према томе, Уставни суд закључује да су рјешења прекршила апеланткињино право на поштовање њеног дома из члана 8. Европске конвенције.

(с) Члан 1. Протокола број 1. на Европску конвенцију гласи:

"Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имо-вине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни".

Према јуриспруденцији Европског суда за људска права, члан 1. Протокола бр. 1 на Европску конвенцију обухвата три различита правила. Прво, које је изражено у првој реченици првог става и које је генералне природе, изражава принцип мирног уживања имовине. Друго правило, у другој реченици истог става, покрива лишавање имовине и подвргава га извјесним условима. Трећи, садржан у другом ставу, дозвољава да државе потписнице имају право, између осталог, да контролишу коришћење имовине у складу са општим интересом спровођењем оних закона које сматрају потребним у ту сврху. (Види, између осталог, Европски суд за људска права, *Sprrong i Lonnorth против Шведске*, пресуда од 23. септембра 1982, серија А бр. 52. став 61. и *Scollo против Италије*, пресуда од 28. септембра 1995. серија А број 315-Ц, став 26. са даљњим референцама).

Суд подсјећа на закључке у вези с члановима 6. и 8. Европске конвенције, да су рјешења првостепеног управног органа у Бањој Луци од 21. јануара 1997, другостепеног управног органа од 3. јуна 1997. године и Врховног суда Републике Српске од 18. августа 1999. године онемогућиле апеланткињи да на законит начин поново уђе у своју кућу.

Истина је да је нраво додијељено госп. С. М. одлукама управних органа (задње са датумом од 21. јануаром 1997. године) било право на привремено коришћење куће. Ипак, апеланткиња је сада већ неколико година била *de facto* лишена свих својих власничких права, те стога може да се сматра да је била лишена своје имовине у смислу друге реченице првог става члана 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију. Сходно овој одредби, лишавање може да буде оправдано једино ако је у јавном интересу и под условима предвиђеним законом. Међутим, Уставни суд је већ установио да поступци који су завршили рјешењима и пресудом Врховног суда, нису били вођени у складу са Законом о парничном

поступку и Законом о управном поступку, тј. спору. Мијешање, стога, није било оправдано. Сходно томе, пресуда и рјешења су повриједила апеланткињино право на мирно уживање имовине из члана 1. Протокола број 1 на Конвенцију.

6. Закључак

Установивши повреду апеланткињиних права из чланова 6. и 8. Европске конвенције и члана 1. Протокола број 1 на Конвенцију, Уставни суд је одлучио да укине рјешење Комисије за смјештај избјеглица и управљање напуштеном имовином Бања Лука од 21. јануара 1997, рјешење Министарства за избјеглице и расељена лица од 3. јуна 1997. и пресуду Врховног суда Републике Српске од 18. августа 1999. године.

Уставни суд налаже надлежним органима Републике Српске да поступе као у Одлуци.

Према члану VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио у сљедећем саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко.

У 7/00
19. августа 2000.
Неум

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф.др Касим Бегић

Одбијајући надлежност да преиспита чињенично стање, Врховни суд Републике Српске повриједио је апеланткињино право приступа суду пуне јурисдикције гарантовано Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и Уставом БиХ.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине и члана 54. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 18. и 19. августа 2000. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација Б. Ш. из Градачца против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев.166/99 од 14. октобра 1999. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. Чињенично стање

Госп. Б. Ш. из Градачца је уложио апелацију преко свог пуномоћника, адвоката Ф. А. из Градачца, против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев.166/99 од 14. октобра 1999. године.

Како произилази из навода у апелацији и из докумената прослијеђених Уставном суду, чињенично стање може да се сумира на сљедећи начин:

Апелант је држављанин Босне и Херцеговине. Од 1971. године борави у СР Њемачкој, гдје је и стално запослен. Бивша апелантова супруга живјела је до јуна 1992. године са њихово двоје дјеце, А. Ш. (25. август 1980) и Е. Ш. (26. јули 1983), у Градачцу. Од тога датума гђа С. Ш. је преселила у СР Њемачку. Када је дошла у мјесто боравка свога мужа, установила је да њен супруг живи у фактичкој заједници са другом женом. Из тога разлога преселила је у сусједно мјесто и ту остала, заједно са дјецом, све до јула 1996. када се вратила у Градачац. Дјеца су остала код оца да би завршили школу. Апелант је плаћао за издржавање дјеце и супруге 1.620 DM мјесечно, од самог њиховог доласка па до пресељења дјеце код оца, тј. до одласка мајке у Градачац.

Госп. Б. Ш. је покренуо бракоразводну парницу, а његова супруга је поднијела захтјев за издржавање. Општински суд у Градачцу је 26. фебруара 1998. године донио пресуду којом су дјеца, А. и Е., повјерени на чување, васпитање и издржавање оцу, а бившој супрузи, С. Ш., обавезан је да плаћа допринос за издржавање у износу 200 КМ мјесечно, почевши од 24. септембра 1997. године.

Против дијела пресуде која се односи на издржавање бивше супруге, апелант Б. Ш. је поднио жалбу Кантоналном суду у Тузли. Кантонални суд Тузла је донио пресуду 10. септембра 1998. године, којом је одбио жалбу као неосновану и потврдио првостепену пресуду.

На пресуду Кантоналног суда Тузла апелант је поднио ревизију Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине, који је пресудом од 14. октобра 1999. године дјелимично уважио пресуду и преиначио пресуду Општинског и Кантоналног суда. На основу пресуде овог Суда, апеланту је смањен допринос за издржавање бивше супруге са 200 на 150 КМ, почевши од 24. септембра 1997. године.

Поступком нижестепених судова утврђено је да бивша супруга апеланта нема никакве имовине ни прихода, нема запослења, а шансе за запошљавање су минималне с обзиром на тренутно стање незапослености у Босни и Херцеговини те чињеницу да гђа С. Ш. има само основно образовање. Апелант ради у СР Њемачкој и остварује мјесечни приход од 5.000 DM.

2. Апелација

Апелант се жали да је пресудом Општинског суда од 26. фебруара 1998. године, пресудом Кантоналног суда Тузла од 10. септембра 1998. године, те пресудом Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине од 14. октобра 1999. године, повријеђено његово право на фер поступак из члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и његово право на уживање права и слобода предвиђених у овој Конвенцији без дискриминације из члана 14. истоимене Конвенције.

У погледу фер поступка апелант се жали на пристрасност суда и наводи да сам посао и рад у СР Њемачкој не може да буде искључив разлог да се додијели издржавање апелантовом бившем брачном другу, те да је ова повреда у дискриминаторској вези са чланом 14. већ сиоменуће Конвенције и то, прије свега, у погледу имовинског стања. Апелант се жали да пресуде нису донесене на основу закона него да се ослањају на чињенице чију правилну утврђеност апелант доводи у питање. Он даље истиче да је мотив оваквих пресуда да се држава ослободи обавезе да плаћа издржавање лицима у сличном положају.

3. Поступак пред Уставним судом

Госп. Б. Ш. је 7. фебруара 2000. године уложио апелацију против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине од 14. октобра 1999. године.

19. марта 2000. године, захтјевано је од Врховног суда да достави одговор на апелацију на основу члана 16. Пословика Уставног суда. Истог дана захтјевано је од Општинског суда да достави Суду спис на увид. Врховни суд је, писмом од 27. марта 2000. године, обавијестио Уставни суд да је спис са пресудом вратио првостепеном суду 2. децембра 1999. године, али није доставио одговор на апелацију.

4. Допустивост предмета

У складу са чланом VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Питање које произилази из апелације односи се на повреду његових права заштићених Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода. Из члана II Устава слиједи да су то Уставом заштићена права и слободе у Босни и Херцеговини. Из тога слиједи да Уставни суд има надлежност у погледу ове апелације.

Сходно члану 11. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, Суд може да одлучује по апелацијама само ако су против пресуде која се апелацијом оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући према законима ентитета, и само ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац примио пресуду о задњем коришћеном правном лијеку.

У овом предмету оспоравана је пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, против које нема даљњих правних лијекова. Апелантов заступник је примио одлуку Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине 11. јануара 2000. године, а апелација пред Уставним судом је од 7. фебруара 2000. године. Стога, Уставни суд сматра апелацију допустивом.

5. Уставни суд је оцијенио

У складу са чланом 26. Пословника Уставног суда - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број 24/99), Суд код одлучивања испитује да ли постоје само оне повреде које су изнесене у захтјеву.

Апелант се позива на члан 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права, који у свом релевантном дијелу гласи:

"Свако, током одлучивања о његовим Грађанским правима и обавезама... ама право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, образованим на основу закона...", те на члан 14. истоимене Конвенције који гласи:

"Уживање права и слобода предвиђенах овом конвенцијом обезбјеђује се без дискриминације по бало којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус".

Уставни суд констатује да се ревизија госп. Б. Ш. пред Врховним судом Федерације Босне и Херцеговине односи на његово грађанско право и из тога произилази да се члан 6. примјењује у датом случају. Према томе, Уставни суд мора да преиспита да ли је спор пред Врховним судом био фер онако, како то члан 6. захтијева, односно да ли је Врховни суд повриједио члан 6. у вези са чланом 14. јер не постоји општа обавеза недискриминације.

На основу члана 239. Породичног закона Босне и Херцеговине, брачни друг који нема довољно средстава за живот или не може да их оствари из своје имовине, тј. не може да се запосли, има право на издржавање од свог брачног друга, сразмјерно његовим могућностима. Изузетак од овог правила прописује члан 241. истог Закона који омогућава суду да одбије захтјев за издржавање ако се тај брачни друг без озбиљног повода грубо или недолично понашао у брачној заједници или ако би његов захтјев представљао очигледну неправду за другог брачног друга.

Уставни суд сматра да је Врховни суд одредбе овог закона примијенио на фер начин и да, сходно томе, не налази повреду члана 6. Конвенције. Чињеница да Врховни суд базира своје ставове на апелантовом приходу у Њемачкој не представља дискриминацију у оквиру значеља члана 14. Конвенције.

Под овим околностима Уставни суд констатује да је оспоравана пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине у сагласности са Уставом и да уставна права госп. Б. Ш. нису повријеђена.

6. Закључак

Уставни суд из изложеног закључује да апелација мора да се одбије.

На основу члана VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио у сљедећем саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко.

У11/00

18. августа 2000.

Неум

Предсједник

Уставног суда Босне и Херцеговине

Проф. др Касим Бегић

Висина износа за издржавање брачног друга, одређена на основу личног дохотка оствареног у иностранству, не представља дискриминацију према Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине и члана 60. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 18. и 19. августа 2000. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација Х. Ј., из Тузле, против рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број Рев.261/99, од 17. фебруара 2000. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. Чињенично стање

Рјешењем Општинског суда у Тузли, број РИ-36/96, од 20. марта 1998. године, у правној ствари предлагача К. Ј., из Тузле, против противника предлагача Х. Ј. из Тузле, ради одређивања носиоца станарског права на стан, К. Ј. је одређена за носиоца станарског права на трособном стану у Тузли, улица Народног фронта број 3, стан број 10, површине 71 m², а Х. Ј. престало је својство носиоца станарског права на том стану и наложено му је да се, под пријетњом принудног извршења, исели из стана у року од 15 дана након што му предлагачица обезбиједи нужни смјештај, као и да јој накнади трошкове судског поступка.

Другостепеним рјешењем Кантоналног суда у Тузли, број Гж-701/98, од 14. маја 1999. године, жалба Х. Ј. је одбијена и првостепено рјешење потврђено.

Рјешењем Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број Рев.261/99, од 17. фебруара 2000. године, ревизија Х. Ј. против другостепеног рјешења је одбијена.

Сматрајући неспорним да је брак између гђе К. Ј. и госп. Х. Ј. разведен по члану 55. Породичног закона и да ни једна од странака није жељела да настави брачну заједницу, из чега не би могло да се закључи која је од странака више допринијела поремећају брачних односа, нижестепени судови су у ванпарничном поступку на основу чињеница утврдили да са предлагачицом К. Ј. живи заједничко дијете странака, кћерка која је студенткиња медицинског факултета и да предузеће у којем предлагачица ради није у могућности да јој обезбиједи други стан, стамбене потребе предлагачице су веће од противникових; да су тешке материјалне прилике К. Ј., која остварује приход у износу од 14,16 КМ и накнаду за топли оброк у износу од 92,50 КМ, насупротив противнику Х. Ј., који као тржишни инспектор остварује мјесечно 651 КМ и накнаду за топли оброк 80 КМ; да здравствено стање противника, који је ратни инвалид са инвалидитетом од 20%, није теже од здравственог стања предлагачице, која болује од хипертензије и реуматизма; да је противник предлагачице Х. Ј. на предметном стану постао носиоца станарског права на основу уговора о замјени за стан који је добио из основа радног односа; да према томе утврђене правно релевантне околности оправдавају да се за носиоца станарског права на предметном стану одреди предлагачица К. Ј.

Посебно се истиче да је у предмету апелације рјешењем Основног суда у Тузли, број Р-И-28/93, од 11. јануара 1994. године, предлагачица К. Ј. одређена за носиоца станарског права на спорном стану, а противнику предлагачице Х. Ј. престаје то својство даном правоснажности рјешења, коме се и налаже да, под пријетњом принудног иселења, исели из стана у року од 15 дана након што му К. Ј. обезбиједи нужни смјештај. Наведено рјешење потврђено је другостепеним рјешењем Вишег суда у Тузли, број Гж-161/94, од 28. јула 1994. године, донесеном по жалби Х. Ј.. Рјешењем Врховног суда Босне и Херцеговине, број Рев. 40/96, од 3. јуна 1996. године, донесеном по ревизији Х. Ј., предмет је враћен првостепеном суду на поновни поступак због непотпуно утврђеног чињеничног стања. У поновном поступку одлучено је како је наведено у рјешењу које се апелацијом побија.

2. Апелација

Госп. Х. Ј. из Тузле, кога заступа госп. В. М., адвокат из Тузле, поднио је Уставном суду Босне и Херцеговине апелацију против рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број Рев.261/99, од 17. фебруара 2000. године. Апелант тврди да су оспореним рјешењем, као и рјешењима нижестепених судова, повријеђена његова људска права на фер поступак пред судом у грађанским стварима, на дом и имовину те равноправност супружника и у случају развода брака у погледу међусобних грађанскоправних права и обавеза, које гарантује Устав Босне и Херцеговине (члан II/3. под (е), (ф) и (к)) и Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода (члан 6. став 1. и члан 8.) и њени протоколи (члан 1. Протокола број 1 и члан 5. Протокола број 7).

У погледу фер поступка апелант се жали да су судови манипулисали доказима, тј. узимали у обзир документе са неистинитом садржином (нпр. потврда да је плата К. Ј. 14 КМ; да је кћерка редовна студенткиња и након 12 година студирања; да предузеће у коме К. Ј. ради није у могућности да јој ријеши стамбено питање; да апелант не спори да му је стан додијелен и за чланове породице, иако је он добио кадровски стан без обзира на број чланова породице). Даље наводи да је инвалид 40%, а не 20%, те да је више пута нудио замјену предметног стана за два мања, али је то К. Ј. одбијала, а као посебан проблем, истиче то што је суд прибавио доказе о социјалном стању насталом након више година од подношења захтјева за одређивање носиоца станарског права на предметном стану.

Апелант сматра да је побијано рјешење засновано на одредбама Закона о стамбеним односима које су непримјенљиве, јер занемарују његов допринос у стицању стана и његова улагања кроз радни вијек и у директној су суиротности са правом на стан које гарантује члан 8. Европске конвенције и члан 1. Протокола бр. 1, као и са одлукама Високог представника за Босну и Херцеговину у вези са примјеном закона који регулишу стамбену област. Истиче да је предметни стан требало квалификовати као заједнички стечену имовину, чиме би се испоштовао и члан 5. Протокола бр. 7 Европске конвенције, који гарантује равноправност супружника и у случају развода брака у погледу међусобних грађанскоправних права и обавеза. Стога предлаже да Уставни суд оспорено рјешење укине и донесе привремену мјеру забране иселења из стана до коначног рјешења на суду.

3. Поступак пред Уставним судом

На основу члана 16. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 2/97, 16/99, 20/99 и 24/99 - пречишћени текст), о апелацији је обавјештен Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине који је донио рјешење које се апелацијом оспорава, као и други учесник у ванпарничном поступку - предлагатељка К. Ј. из Тузле, и од њих затражено да доставе своје одговоре.

Гђа К. Ј. у свом одговору, достављеном 27. јула 2000. године, у цијелости оспорава наводе из апелације. Истиче да је у досадашњем поступку утврђено да су њене погрбе за рјешавањем стамбеног питања веће, да све правно релевантне околности, укључујући и чињеницу да је кћерка странака редовна студенткиња, оправдавају да се она одреди за носиоца станарског права, те да је и она носилац људских права и основних слобода и да у том погледу не постоји предност једне пред другом странком. Сем тога, гђа К. Ј. сматра да не постоји основ за доношење привремене мјере коју апелант предлаже, јер не постоји било каква околност која би упућивала на настанак штете апеланту, који није ни дефинисао у чему би се штета састојала.

4. Допустивост предмета

На основу члана VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Питање које произилази из апелације односи се на повреду апелантових права које гарантују Устав Босне и Херцеговине и Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода и њени протоколи. Из тога слиједи да Уставни суд има надлежност у погледу ове апелације.

Према члану 11. став 3. Пословника, Уставни суд може да одлучује о апелацијама само ако су против пресуде која се апелацијом побија исцрпљени сви правни лијекови могући према законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

Предметном апелацијом оспорава се рјешење Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, против којег нема правних лијекова. Апелантов заступник је примио рјешење Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине 27. априла 2000. године, а апелација је поднесена Уставном суду 24. маја 2000. године.

Стога, Уставни суд сматра апелацију допустивом.

5. Оцјена Уставног суда

На основу члана 26. Пословника, Уставни суд код одлучивања испитује само оне повреде које су изнесене у захтјеву.

Госп. Х. Ј. се жали да су оспореним рјешењем Врховног суда повријеђена његова људска права које гарантују сљедеће одредбе:

Члан II/3, под е), ф) и к) Устава Босне и Херцеговине, који у свом релевантном дијелу гласи:

"3. Каталог права - Сва лица унутар територије Босне и Херцеговине уживаће људска права и слобода на које је указано у ставу 2. овог члана, што укључује:

е) право на фер саслушање у грађанском ... стварима;

ф) право на приватни и породични живот, дом и преписку;

к) право на имовину

Члан 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, који у свом релевантном дијелу гласи:

"1. Свако, током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама... има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, образованим на основу закона..."

Члан 8. исте Конвенције, који у свом релевантном дијелу гласи:

"Свако има право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке".

Члан 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију, који гласи:

"Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни
Члан 5. Протокола број 7 на Европску конвенцију, који гласи:

"У вези са браком, у току брака и у случају његовог раскида, супружници имају једнака права и одговорности у погледу приватно-правног карактера међусобно и у свом односу према дјеци, при склапању брака, за вријеме брака и у случају раскида. Овим се чланом државе не спречавају предузимање таквих мјера које су неопходне у интересу дјеце."

Уставни суд констатује да се ревизија госп. Х. Ј. пред Врховним судом Федерације Босне и Херцеговине односи на његово грађанско право и из тога произилази да се члан 6. став 1. Европске конвенције примјењује у овом случају. Према томе, Уставни суд ће преиспитати да ли је спор пред Врховним судом био фер онако како то члан 6. захтијева, односно да ли је Врховни суд повриједио члан 6. Европске конвенције и члан 5. Протокола број 7.

Сходно члану 20. Закона о стамбеним односима, ако се у случају развода брака ранији брачни другови, који су заједнички носиоци станарског права, не споразумију који ће од њих остати носилац станарског права, о томе, по захтјеву једног од њих, одлучује надлежни суд, у ванпарничном поступку, водећи рачуна о стамбеним потребама оба брачна друга, њихове дјеце и других лица која заједно с њима станују, о разлозима из којих је брак разведен, као и о другим социјалним околностима. Истим чланом Закона је прописано да је ранији брачни друг, који је по одлуци суда престао да буде носилац станарског права, дужан да исели из стана, заједно са корисницима стана који чине његово домаћинство, када му се обезбиједи нужни смјештај.

Уставни суд учоава да је Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине у предмету примијенио релевантне одредбе Закона о стамбеним односима и да не постоје сумње да је поступак био вођен на неправичан начин. Уставни суд, стога, закључује да у конкретном предмету није дошло до повреде члана 6. Конвенције нити члана 5. Протокола број 7.

У погледу члана 8. Конвенције, који штити право на дом и члана 1. Протокола бр. 1 који штити право на имовину, Уставни суд констатује да се конкретни предмет тиче поступка додјељивања станарског права једном од брачних другова након развода њиховог брака и да су судови одлучили на основу прописа о ванпарничном поступку. Уставни суд није нашао елементе који би указивали да је

у конкретном случају дошло до повреде права на поштивање дома, гарантованог чланом 8. Конвенције нити до повреде права на имовину, гарантованог чланом 1. Протокола бр. 1 на Конвенцију.

Под овим околностима Уставни суд оцјењује да оспорено рјешење Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине није повриједило Европску конвенцију нити њене протоколе, те да је, стога, ово рјешење у сагласности са Уставом Босне и Херцеговине.

6. Закључак

Уставни суд је закључио да одбија апелацију.

На основу члана VI/4. Устава Босне и Херцеговине одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку донио је Уставни суд у саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегећ и судије др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко.

У 12/00
18. август 2000.
Неум

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Касим Бегећ

У предмету који се тиче поступка додјеливања станарског права једном од брачних другова након развода брака, судови су примијенили релевантне одредбе Закона о стамбеним односима (члан 20). Стога рјешењем Врховног суда којим је одбијена ревизија апеланта, као и рјешењима донесеним на основу прописа о ванпарничном поступку, нису повријеђена апелантова права на правично суђење и на имовину (Европска конвенција).

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 57. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 29. септембра 2000. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација МДД Хотела "Босна" Бања Лука против пресуде Врховног суда Републике Српске, број Рев.120/97 од 15. јуна 1999. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. Чињенично стање

Чињенице које је предочио подносилац, а које учесници нису оспорили, су следеће:

Подносилац МДД Хотел "Босна" Бања Лука и неки други хотели, који су скупа чинили Туристичко друштво "Континентал", су 27. јула 1990. године, заједно са М. Ц., закључили уговор о оснивању д.о.о. "Adria trade".

Рјешењем Основног суда Бања Лука од 19. јула 1991. године, распадом друштва "Континентал", статус Хотела "Босна" и осталих хотела се промијенио. Од тада Хотел "Босна" и седам преосталих друштава наступају као независна правна лица.

Сходно наводима Хотела "Босна", М. Ц. није испунио своје обавезе из уговора. Дјеловао је у име друштва независно, није информисао сувласнике нити тражио њихова одобрења. Између осталог, закључио је уговоре о најму пословних простора у заједничком објекту "Adria trade" и предузимао инвестиције које су резултирале великим губицима.

Због тога је Хотел "Босна", уз сагласност осталих чланова друштва "Adria

trade", 23. новембра 1993. године, покренуо поступак пред Основним судом у Бањој Луци, ради раскида уговора о оснивању друштва "Adria trade". Иако је тужбу уложио само Хотел "Босна", осталим друштвима је Основни суд одобрио правни положај учесника у поступку на страни Хотела "Босна". Они су, на првостепеном и другостепеном суду, третирани као један јединствен парничар, а не као одвојени појединачни парничари.

Основни суд у Бањој Луци је, 19. јуна 1996. године, одлучио да раскине уговор на основу чл. 132. и 133. Закона о облигационим односима јер циљ уговора није постигнут, те да нареди М. Ц. да врати објекат "Adria trade" апеланту и осталим члановима распаднутог друштва, слободан од лица и ствари. Суд није одлучио о преосталом дијелу тужбе, који се односи на накнаду штете и на утврђивање удјела изворних оснивача друштва "Adria trade".

Окружни суд у Бањој Луци је 29. јануара 1997. године одбио жалбу туженог М. Ц., и потврдио дјелимичну првостепену пресуду.

Врховни суд Републике Српске је 15. јуна 1999. године уважио ревизију коју је поднио М. Ц., поништио пресуду Окружног суда због повреде одредаба парничног поступка и материјалног права, и вратио предмет Основном суду. Врховни суд се сложио да су испуњени услови за разортачење друштва, али је притом истакао да је преостала друштва, која су заједно са Хотелом "Босна" чинила друштво "Континентал", и која су учествовала у поступку на страни подносиоца, у поступку требало процедурално третирати као одвојене супарничаре, те да првостепени и другостепени суд нису могли да донесу закониту пресуду без узимања у обзир овог процедуралног аспекта.

2. Поступак нред Уставним судом

Хотел "Босна" је 14. септембра 1999. године уложио апелацију против пресуде Врховног суда Републике Српске, број Рев.190/97 од 15. јуна 1999. Заступник Хотела "Босна" пред Уставним судом је М. Ђ., адвокат из Бање Луке.

Од госп. М. Ђ. је, 10. децембра 1999. године, затражено да достави додатне информације у погледу исцрпљивања правних лијекова и уставних права које сматра повријеђеним оспореном пресудом Врховног суда. Госп. М. Ђ. је доставио свој одговор 18. августа 1999. год.

Уставни суд је 24. марта 2000. године затражио од пуномоћника М. Ц. да достави свој одговор на апелацију. Основни суд у Бањој Луци обавијестио је Уставни суд да је 10. априла 2000. године доставио апелацију његовом пуномоћнику, адвокату Г. М. Уставни суд је одговор пуномоћника туженог примио 23. маја 2000. године.

У одговору на апелацију пуномоћник туженог сматра да апелација није допуштена, с обзиром да се односи на пресуду Врховног суда Републике Српске којом нису исцрпљени сви правни лијекови, што је противно члану 11. став 3.

Пословника Уставног суда. Пуномоћник је додао да, пошто је имовина Хотела "Босна" државна својина, она представља право, али не и људско право, а како се људска права везују за појединца и штите као таква, он сматра да у конкретном случају не постоји повреда људских права из члана II Устава Босне и Херцеговине, те да, стога, апелација треба да се одбаци као недопуштена.

3. Апелација

Апелант се жали да је повријеђено његово право на непристрано и јавно суђење у разумном року, предвиђено чланом 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту "Европска конвенција"). Апелант, такође, тврди да је пресуда Врховног суда Републике Српске од 15. јуна 1999. године неуставна због тога што је установила да су друштва која су чинили "Континентал" требала да буду третирана као засебни парничари. Надаље, Хотел "Босна" наводи да је повријеђено и његово право на ефективан правни лијек из члана 13. Европске конвенције, јер пред нижим судовима више не може да се поведе јавна расправа након што је Врховни суд вратио предмет првостепеном суду. У вези с тим, апелант тврди да нижи судови неће бити независни и непристрани у својим пресудама, јер ће бити везани пресудом Врховног суда.

4. Допустивост

Сходно члану VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета, и ако се апелација поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио (члан 11. Пословника).

У конкретном предмету, Хотел "Босна" је примио одлуку Врховног суда Републике Српске од 15. јуна 1999. године 18. августа 1999. године. Апелација пред Уставним судом је датирана 14. септембра 1999. године, а Уставни суд ју је примио шест дана касније, 20. септембра 1999. године. Апелација је, стога, уложена у прописаном року од 60 дана.

Из чињеничног стања јасно је да је предмет био подијељен у два дијела. Први дио се тиче раскида уговора о оснивању друштва "Adria trade". Други дио, о којем Основни суд још није одлучио, се тиче накнаде губитака и одређивања удјела изворних оснивача друштва "Adria trade". Уставни суд тренутно разматра прву дјелимичну одлуку коју је поништио Врховни суд Републике Српске својом одлуком од 15. јуна 1999. године.

Чињеница да је Врховни суд вратио предмет Основном суду у Бањој Луци ради исправке процедуралних грешака, које су приписане нижим судовима, не значи да Хотел "Босна" није исцрпио све правне лијекове. Релевантни правни лијекови су они који се тичу предметних жалби. Како се ове жалбе, углавном, односе на дужину поступка и одсуство правног лијека, не постоји даљњи правни лијек којег је Хотел "Босна" требао да исцрпи.

Уставни суд, стога, сматра да је апелација Хотела "Босна" против пресуде Врховног суда Републике Српске (број Рев. 120/97 од 15. јуна 1999. године) допуштива.

5. Уставни суд је оцијенио

5.1. Члан 6. став 1. Европске конвенције

Члан 6. став 1. Европске конвенције гласи:

"Свако има право га законом одређен, независан и непристрасан трибунал, правично, јавно и у разумном року одлучи о његовим правима и обавезама Грађанске природе..."

У својој јуриспруденцији Европски суд за људска права је одредио одређени број критеријума на основу којих треба да се одлучи да ли је трајање поступка било предугачко. Ови критеријуми се у суштини односе на комплексност предмета и на понашање апеланта и власти приликом разматрања предмета.

Конвенција намеће обавезу државама потписницама да организују своје правне системе тако да се омогући судовима да испуне претпоставке члана 6. став 1, укључујући и ону о поступку у разумном року. Ипак, привремено нагомилавање предмета не повлачи одговорност држава потписница под претпоставком да оне, брзо цјелујући, предузму кораке за рјешавање оваквих изнимних ситуација. (Види пресуде Европског суда за људска права, између осталих, *Zimmermann* и *Steiner*, пресуда од 13. јула 1983. године, Извјештаји број 66 ст. 29-31; *Guincho*, пресуда од 10. јула 1984. године, Извјештаји број 81 ст. 38. и 40; *Deumeland*, пресуда од 29. маја 1986. године, Извјештаји број 100, став 82.)

Предмет је покренут пред Основним судом у Бањој Луци 23. новембра 1993. године. Основни суд је 19. јуна 1996. године окончао уговор између Хотела "Босна" и госп. М. Ц. Госп. М. Ц. је уложио жалбу против ове пресуде, а Окружни суд у Бањој Луци је 29. јануара 1997. године потврдио првостепену дјелимичну пресуду. Коначно, 15. јуна 1999. године, Врховни суд Републике Српске је уважио ревизију госп. М. Ц. и поништио пресуду Окружног суда због повреде поступка. Предмет је враћен Основном суду.

Око пет и по година је протекло од покретања поступка па до одлуке Врховног суда. Међутим, током прве двије године, тј. до 14. децембра 1995. године, Устав Босне и Херцеговине још није био на снази, па током тог времена

Европска конвенција није била обавезујућа у Босни и Херцеговини. Разуман период трајања у овом предмету је, стога, око три и по године, иако Уставни суд може да узме у обзир да је поступак трајао и дуже од овог периода од три и по године.

Уставни суд, такође, треба да узме у обзир да је у периоду непосредно након што је успостављен мир у Босни и Херцеговини, судски систем у земљи био суочен са знатним тешкоћама и да је природно да је требало неко вријеме да се те тешкоће превазиђу и да се поново успостави систем који нормално функционише.

У овом контексту, Уставни суд сматра релевантним да се позове на јуриспруденцију Европског суда за људска права. Тај суд није индиферентан према проблемима који произилазе приликом повратка државе у демократију у напетим ситуацијама, економским кризама, и у недостатку судија који обезбјеђују све пожељне гаранције, и сматра их аспектима који морају да се узму у обзир приликом одређивања да ли је дужина неког судског поступка била разумна.

Од 14. децембра 1995. године, када је Устав ступио на снагу, па до одлуке Основног суда од 19. јуна 1996. године, прошло је тек шест мјесеци. Пресуда Окружног суда је донесена свега седам мјесеци касније, 29. јануара 1997. године. Истина је да је пресуда Врховног суда донесена 15. јуна 1999. године, тј. двије године и пет мјесеци након пресуде Окружног суда. Међутим, процјењујући свеукупно вријеме које је протекло да би се дошло до пресуде, Уставни суд не може да закључи да је разумни рок у смислу члана 6. став 1. Конвенције прекршен.

Уставни суд не може да закључи да одлука Врховног суда о враћању предмета Основном суду, на основу тога што друштва треба да се третирају као засебне стране, представља повреду члана 6. став 1. Европске конвенције. Што се тиче даљњег поступка пред нижим судовима, Уставни суд не може да разматра његову сагласност са чланом 6. док није дошло до овог поступка.

Уставни суд, стога, закључује да овај дио апелације мора да се одбије.

5.2. Члан 13. Европске конвенције

Члан 13. Европске конвенције гласи:

"Свако чија су права и слободе, призната овом конвенцијом, нарушена, има право на правни лијек пред националним властима, чак и онда када су повреду овак права и слобода учинила лиид у вршењу своје службене дужности."

Апелант тврди да је његово право на ефективан правни лијек било повријеђено јер пред нижим судовима не могу да се воде јавне расправе након што је Врховни суд вратио предмет.

Уставни суд примјећује да је Врховни суд Републике Српске поништио пресуду Окружног суда и вратио предмет Основном суду. Када Основни суд

одлучи о предмету, страни која изгуби спор ће бити доступна жалба пред Окружним судом, па затим ревизија пред Врховним судом. Уколико се покаже немогућим да Хотел "Босна" може да има јавну расправу пред Основним судом, то би могло да покрене питања из члана 6. став 1. Европске конвенције. Међутим, то не утиче на права апеланта на ефективан правни лијек из члана 13. Европске конвенције. Стога слиједи да није дошло до повреде члана 13. и да и овај дио апелације мора да се одбије.

Према члану VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио у сљедећем саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Милжо, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко.

У 14/99
29. септембра 2000.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
проф. др Касим Бегић

Уставни суд одбија апелацију МДЦ Хотела "Босна" Бања Лука, против пресуде Врховног суда Републике Српске, број Рев. 120/97 од 15. јуна 1999. године јер, процјењујући свеукупно вријеме које је протекло да би се дошло до пресуде, не може закључити да је разумни рок у смислу члана 6. Европске конвенције о људским правима прекршен. Истовремено, Уставни суд не може да закључи да Одлука Врховног суда Републике Српске о враћању предмета Основном суду, на основу тога што друштва треба да се третирају као посебне стране, представља повреду члана 6. став 1. Европске конвенције.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине и члана 54. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број 24/99), на сједници одржаној 29. септембра 2000. године, донио је

ОДЛУКУ

Апелација С. и З. Е. из Мостара, против рјешења Кантоналног суда у Мостару број ГЖ-87/99 од 14. октобра 1999. године и број ГЖ-85/99 од 21. октобра 1999. године се усваја.

Укидају се рјешења Кантоналног суда у Мостару број ГЖ-87/99 од 14. октобра 1999. године и број ГЖ-85/99 од 21. октобра 1999. године.

Предмет се враћа Општинском суду у Мостару на одлучивање у меритуму, у складу са важећим законским прописима.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. Чињенично стање

Чињенице, које су предочили апеланти, а које други учесници у поступку нису оспорили, су сљедеће.

Апеланти, госп. С. Е. и гђа З. Е., су стекли право на пензију 17. јануара 1981. године, односно 1. јануара 1991. године. Они су 15. октобра 1997. године покренули поступак против Завода за пензионо и инвалидско осигурање Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Завод) пред Општинским судом у Мостару, тражећи ретроактивно исплаћивање пензија за период од 1. априла 1992. године до 1. јуна 1997. године, када су живјели у иностранству. Пензије нису биле

исплаћене због рата. Тражена свота износи 1.887 КМ за гђу З. Е., а 2.589 КМ за госп. С. Е.

Завод је, 16. октобра 1997. године, одговорио на захтјев апеланата једним неформалним дописом (број 04-610/1-97), у којем је изјавио да апеланти немају право на пензије у назначеном периоду, већ само од јула 1997. године, када су се вратили у Босну и Херцеговину.

Апеланти су се тужбама 2. јуна 1998. године обратили Општинском суду у Мостару тражећи исплату пензија. Општински суд је рјешењима од 8. априла 1999. године (број П 783/97) односно 3. априла 1999. године (број П 871/97), одбацио обе тужбе. Суд је установио да су апеланти, према чл. 81. и 82. преузетог Закона о основним правима из пензионог и инвалидског осигурања ("Службени лист СФРЈ", број 23/82 и 44/90), те члану 68. тачка 1. републичког Закона о пензионом и инвалидском осигурању ("Службени лист СРБиХ", број 38/99 и 22/91, и "Службени лист РБиХ", број 24/92), дужни да покрену управни поступак пред Заводом за пензионо и инвалидско осигурање Босне и Херцеговине, а не судски поступак. Општински суд се сматрао ненадлежним за разматрање предмета.

Поново су се, 5. јуна 1999. године, обратили Заводу тражећи исплату својих пензија. Завод на овај захтјев није одговорио.

Кантонални суд у Мостару је потврдио рјешења Општинског суда у Мостару својим рјешењима број ГЖ-87/99 од 14. октобра 1999. године, односно број ГЖ-85/99 од 21. октобра 1999. године. У свом образложењу, Кантонални суд је истакао да је Општински суд исправно примијенио материјално право. Нижи судови нису били надлежни у овом питању, а поступак за остваривање права на пензије су апеланти требали да покрену у форми управног поступка пред Заводом.

2. Анелација

Апеланти наводе да су стекли права на пензије за одређени период, али да пензије нису примили. Они тврде да је повријеђено њихово право на судску заштиту из члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Евронска конвенција) и члана II/3. (е) Устава Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Устав), јер нижи судови нису одлучили о њиховом праву да приме стечене пензије, већ су сматрали да су управни органи надлежни за рјешавање овог спора.

Они даље наводе да су повријеђена њихова права као избјеглица и расељених лица из Анекса 7 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини. Наглашавају да ова права укључују и право да им се врати сва имовина које су били лишени током ратних сукоба, и траже да им се надокнади сваки губитак такве имовине. Надаље, они истичу да су та права на имовину такође гарантована чланом 1. Протокола број 1 Европске конвенције и чланом II/3.(к) Устава Босне

и Херцеговине. Коначно, подносиоци апелације тврде да су оспорена рјешења такође повриједила права гарантована чланом II/5. Устава и тачкама 3, 7. и 8. Анекса I Устава, који набраја додатне споразуме о људским правима који ће се примјењивати у Босни и Херцеговини.

3. Поступак пред Уставним судом

Гђа З. Е. и госп. С. Е. су, 2. децембра 1999. године, уложили апелацију пред Уставним судом против наведених рјешења Кантоналног суда у Мостару. У овом поступку их заступа господин А. З., адвокат из Мостара.

Уставни суд је, 3. фебруара 2000. године, затражио од адвоката апеланата да допуни апелацију и да наведе зашто апеланти сматрају да су исцрпили правне лијекове, те која права гарантована Уставом сматрају повријеђеним. Додатне информације су потом благовремено достављене.

Уставни суд је, 16. фебруара 2000. године, затражио од Кантоналног суда у Мостару да се изјасни о апелацији, али овај суд није доставио одговор.

Завод за пензионо и инвалидско осигурање у Сарајеву је, 21. марта 2000. године, Уставном суду доставио запажања у погледу допустивости и суштине апелације.

4. Допустивост

Сходно члану VI/3.(6) Устава, Уставни суд има апелациону надлежност у уставним питањима када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Према члану 11. Пословника Суда, апелација мора да задовољи два услова. Прво, апеланти морају претходно да исцрпе све правне лијекове против пресуде. Друго, апелација мора да буде уложена у року од 60 дана од дана када је апелант примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

Уставни суд примјећује да члан 364. Закона о парничном поступку ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 42/98) предвиђа да је апелација пред Врховним судом Федерације Босне и Херцеговине ванредни правни лијек. Овај члан, даље, предвиђа да таква апелација није дозвољена ако се предмет тиче имовинског спора са новчаним потраживањима који не премашују 15.000 КМ. Слиједи да, у конкретном предмету, одлуке Кантоналног суда у Мостару треба да се сматрају коначним. Према томе, сви правни лијекови су исцрпљени у складу са чланом 11. Пословника Уставног суда.

Гђа З. Е. и госп. С. Е. су примили рјешења Кантоналног суда у Мостару 3. новембра 1999. године. Апелација Уставном суду је датирана 2. децембра 1999. године. Уставни суд, стога, закључује да је апелација уложена у предвиђеном року и да је допуштена.

5. Уставни суд је оцијенио

5.1. Релевантни закони

Члан 200. став 1. Закона о управном поступку ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 2/98) гласи:

"На основу чињеница утврђених у поступку орган надлежан за рјешавање доноси рјешење о ствари која је предмет поступка."

Члан 204. истог Закона детаљно специфиције форму управних рјешења. Овај члан гласи:

- "(1) Свако рјешење мора да се као такво означи. Изнимно, ако је то неопходно, посебним прописима може да се предвиди да рјешењу може да се да и други назив.*
- (2) Рјешење се доноси писмено. Изнимно, у случајевима предвиђеним овим законом, рјешење може да се донесе и усмено.*
- (3) Писмено рјешење садржи: назив органа, број и датум, увод, диспозитив (изреку), образложење, упутство о правном лијеку, потпис овлашћеног службеног лица и печат органа. У случајевима предвиђеним законом или прописом донесеним на основу закона рјешење не мора да садржи поједине од ових дијелова. Ако се рјешење обрађује механографски, умјесто потписа може да садржи факсимил овлашћеног службеног лица.*
- (4) И кад се рјешење објави усмено, мора се издати написмено, у складу са овим законом.*
- (5) Рјешење мора да се достави страници у оригиналу или у овјереном препису."*

У погледу обавезне поуке о правном лијеку, која мора да буде садржана у рјешењу, члан 208. Закона о управном поступку предвиђа:

- "(1) Упутством о правном лијеку странка се обавјештава да ли против рјешења може да се изјави жалба али покрене управни спор али други поступак пред судом.*
- (2) Кад против рјешења може да се изјави жалба, у упутству се наводи назив органа коме се жалба изјављује, назив органа коме се, у ком року и с коликом таксом жалба предаје, с тим да се наведе и да жалба може да се изјави и на записник код органа који је донио рјешење.*
- (3) Кад против рјешења може да се покрене управни спор, у упутству се наводи назив и сједиште суда ком се тужба подноси, у ком року и с коликом таксом, а кад може да се покрене други поступак пред судом, наводи се суд коме може да се обрати и у ком року.*
- (4) Кад је у рјешењу дато погрешно упутство, странка може да поступи по важећим прописима или по упутству. Странка која поступи по погрешном упутству не може због тога да има штетних посљедица.*

- (5) *Кад у рјешењу није дато никакво упутство али је упутство непотпуно, странка може да поступи по важећим прописима, а може у року од осам дана да тражи од органа који је рјешење донио да допуни рјешење. У таквом случају рок за жалбу, односно судску тужбу, тене од дана достављања допуњеног рјешења.*
- (6) *Кад је против рјешења могуће да се изјави жалба, а странка је погрешно упућена да против тога рјешења нема мјеста жалби или да против њега може да се покрене управни спор, рок за жалбу тече од дана достављања рјешења суда којим је тужба одбачена као недопуштена, ако странка није већ прије тога поднијела жалбу надлежном органу.*
- (7) *Кад против рјешења није могуће да се изјави жалба, а странка је погрешно упућена да против тог рјешења може да се жали, па је изјавила жалбу и због тога пропустила рок за покретање управног спора, овај рок јој тече од дана достављања рјешења којим јој је жалба одбачена, ако странка није већ прије тога покренула управни спор.*
- (8) *Упутство о правном лијеку, као посебан саставни дио рјешења, ставља се послје образложења."*

Члан 84. преузетог Закона о основним правима из пензионог и инвалидског осигурања (у даљњем тексту: Закон о основним правима; "Службени лист СФРЈ", бр. 23/82, 77/82, 75/88, 8/87, 65/87, 44/90, 54/90 и 84/90) предвиђа сљедеће:

"Права из пензионог и инвалидског осигурања утврђена овим законом стичу се и доспијевају даном испуњења услова.

Дан почетка исплате пензије и новчаних накнада и застарјелости појединих доспјелих и неисплаћених износа утврђује се законом.

Пензије и остале новчане накнаде утврђују се у мјесечном износу и исплаћују се уназад."

Надаље, члан 81. став 2. преузетог Закона о основним правима спецификује општу обавезу Завода на сљедећи начин:

"У спровођењу поступка за остваривање права из пензионог и инвалидског осигурања заједнице су дужне да обезбједе ефикасно остваривање права и да осигураницима и корисницима права пружају стручну помоћ."

У вези са овим, члан 82. став 1. предвиђа:

"У поступку за остваривање права из пензионог и инвалидског осигурања обезбјеђује се заштита права у оквиру заједнице и судска заштита права осигураника и корисника права, у складу са законом и самоуправним општим актом заједнице."

Надаље, члан 68. став 1. републичког Закона о пензионом и инвалидском осигурању (у даљњем тексту: републички Закон; "Службени лист СР БиХ", бр. 38/90 и 22/91 и "Службени лист РБиХ", бр. 24/92) гласи:

"Права из пензионог и инвалидског осигурања, која се обезбјеђују у Фонду,

осишварују се у иосишувку ушврћеном Законом о општем управном посипупку, у складу са Законом о основним правима и овим законом."

5.2. Конкретан случај

(а) Члан 6. став 1. Европске конвенције и члан II/3.(е) Устава

Конкретан предмет се тиче исплате пензија доспјелих током периода када су апеланти живјели ван Босне и Херцеговине. Стога је то у суштини питање финансијског потраживања апеланата. Право апеланата на пензије, као такво, Завод није оспорио, али је, међутим, у свом неформалном допису установио да њихово право не обухвата период током којег су живјели ван Босне и Херцеговине. Поставља се питање да ли ово неформално одбијање Завода, заједно са накнадним судским одлукама о ненадлежности, представља ускраћивање права апелантима на приступ суду гарантованог чланом 6. став 1. Европске конвенције и Уставом.

Члан 6.(1) Европске конвенције, у релевантним дијеловима, гласи:

"Свако има право да законом одређен, независан и непристрасан трибунал, правично, јавно и у разумном року одлучи о његовим правима и обавезама грађанске природе (...)"

Уставни суд констатује да спор о спровођењу права из пензионог осигурања мора да се сматра спором о "грађанским правима и обавезама" у оквиру значења члана 6.(1) (види, између осталих, *Francesco Lombardo против Италије*, пресуда Европског суда за људска права од 26. новембра 1992. године, серија А бр. 18, став 36). Уставни суд, такође, истиче да и право на приступ суду представља елемент који је инхерентан праву заштићеном чланом 6.(1) Европске конвенције (види *Golder против Уједињеног краљевства*, пресуда Европског суда за људска права од 21. фебруара 1975. године, серија А, бр. 18, став 36).

Сходно члану 200. Закона о управном поступку, Завод је био обавезан да донесе формално рјешење о апелантовим захтјевима. Надаље, Завод је био обавезан да донесе рјешење у посебној форми и укључи одређене елементе у складу са чланом 204. Закона о управном поступку. Затим, сходно члану 204. став 3. и члану 208. Закона о управном поступку, рјешење Завода би требало да садржи поуку о правном лијеку у случају да желе да се жале против његовог рјешења. Завод није поступио у складу са овим правилима, већ је најпросто одговорио апелантима једним неформалним дописом којим их је обавијестио да немају права на пензије у периоду који је у питању.

Ефекат овог неформалног дописа Завода је тај да су апеланти били лишени формалне одлуке коју би могли да оспоравају у поступку пред судом (види *Albert и Le Compte против Белгије*, Европски суд за људска права, пресуда од 10. фебруара 1983. године, серија А, број 58, став 20).

Општински суд и Кантонални суд су се, потом, прогласили ненадлежним за разматрање предмета апеланата, те нису отклонили мањкавости које су се јавиле у управном поступку.

Као посљедица Заводовог недоношења формалне одлуке и закључака судова о ненадлежности да разматрају случај, апелантима је ускраћено право на приступ суду, које им је гарантовано на основу члана 6. став 1. Европске конвенције и члана II/3.(е) Устава.

(b) Члан 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију и члан II/3.(к) Устава

Члан 1. Протокола број 1 гласи:

"Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осит, у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни".

Према јуриспруденцији Европског суда за људска права, члан 1. Протокола број 1 садржи три различита правила. Прво, изречено у првој реченици првог става, је општег карактера, и установљава принцип мирног уживања у имовини. Друго правило, у другој реченици овог става, покрива лишавање имовине и подвргава га одређеним условима. Треће, садржано у другом ставу, признаје државама потписницама право контроле коришћења имовине у складу са општим интересима, примјењујући законе које сматрају потребним (види, између осталих предмете Европског суда за људска права, *Sporrong* и *Lonnroth против Шведске*, пресуда од 23. септембра 1982. године, серија А бр. 52, став 61, и *Scollo против Италије*, пресуда од 28. септембра 1995. године, серија А бр. 315-Ц, став 26. са даљњим референцама).

Уставни суд сматра да право на пензије за одређени период представља имовину у смислу члана 1. Протокола број 1.

У конкретном предмету, апеланти наводе да су носиоци права на пензије, тј. права заштићених према члану 1. Протокола број 1, и да имају право да њихов захтјев размотри и ријеши суд. Одбијање судова да размотре меритум њиховог захтјева није само повриједило њихово право на приступ суду, као што је горе установљено, већ им је такође ускратило ефективну заштиту њиховог права на уживање у њиховој имовини из члана 1. Протокола број 1 Конвенције.

(c) Члан II/5. Устава Босне и Херцеговине

Будући да је Уставни суд већ установио да су права апеланата на имовину повријеђена рјешењима судова, Суд не сматра потребним да размотри да ли је дошло и до повреде њихових права из члана II/5. Устава.

(d) Анекс I Устава Босне и Херцеговине

Апеланти нису спецификовали које одредбе конвенција, наведених у Анексу I Устава, сматрају повријеђеним оспореним рјешењима судова. Према томе, Уставни суд не сматра неопходним даље разматрање овог питања.

6. Закључак

Из претходних разматрања слиједи да је недоношењем формалне одлуке Завода, у спречи са закључцима о ненадлежности Општинског суда и Кантоналног суда у Мостару (број ГЖ-87/99 од 14. октобра 1999. године и број ГЖ-85/99 од 21. октобра 1999. године), дошло до повреде уставног права апеланата на приступ суду и њиховог права на мирно уживање у њиховој имовини. Њихова се апелација, стога, усваја. Уставни суд је оцијенио прикладним да врати предмет Општинском суду ради одлучивања у меритуму о захтјеву апеланата у складу са важећим законским прописима.

Према члану VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио у сљедећем саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко.

У 5/00
29. септембар 2000.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
проф. др Касим Бегић

Уставни суд је закључио да је недоношењем формалне одлуке Завода, у спречи са закључцима о немјеродавности Општинског суда и Кантоналног суда у Мостару (бр. ГЖ-87/99 од 14. октобра 1999. године и бр. ГЖ-85/99 од 11. октобра 1999. године), дошло до повреде уставног права апеланата на приступ суду и права на мирно уживање у њиховој имовини. Њихова се апелација, зато, усваја. Уставни суд је оцијенио прикладним да врати предмет Општинском суду ради одлучивања у меритуму о захтјеву апеланата у складу са важећим законским прописима.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине и члана 57. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 29. септембра 2000. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација Хрватске телекомуникације д.д. Загреб против рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број ГЖ-42/99 од 12. априла 2000. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

Хрватске телекомуникације д.д. Загреб 29. јуна 2000. године, а затим 31. јула и 4. августа 2000. године, које заступа предсједник Управе и главни директор Ивица Мудринић, дипл. инж., поднијели су апелацију против рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број ГЖ-42/99 од 12. априла 2000. године, затраживши од Уставног суда да оцијени уставност овог рјешења сагласно члану VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине. Апелант је уједно предложио да Уставни суд донесе привремену мјеру у смислу члана 75. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине.

1. Чињенично стање

Уговором о оснивању друштва са ограниченом одговорношћу закљученим у Мостару 1. августа 1996. године између Јавног дредузећа ХПТ - Хрватска пошта и телекомуникације, с п.о. Загреб - Хрватска (у даљњем тексту: ХПТ Хрватска) и Јавног предузећа Пошта и телекомуникације Хрватске Републике Херцег-Босне (у даљњем тексту: ХПТ Херцег-Босна) основано је друштво "ЕРОНЕТ" Покретне телекомуникације д.о.о., са сједиштем у Мостару (у даљњем тексту: ЕРОНЕТ,

д.о.о. Мостар). ХПТ Хрватске је имао 49% улога, а ХПТ Херцег-Босна 51% улога у ЕРОНЕТ-у Мостар.

Сходно члану 16. Уговора, у току трајања рада Друштва, само уз сагласност оснивача може да дође до промјене чланова Друштва, а према члану 17. Уговора, за уступање улога трећем лицу ван Друштва потребна је сагласност оснивача.

На основу Закона о раздвајању Хрватске поште и телекомуникација на Хрватску пошту и Хрватске телекомуникације ("Народне новине Републике Хрватске", број 101/98), Хрватске телекомуникације су стекле власничке удјеле које је у ЕРОНЕТ-у Мостар имала ХПТ Хрватске, те је у Вишем суду у Мостару, као регистарском суду, извршен упис промјена 24. јуна 1999. године на име ХТ-Хрватске телекомуникације д.д. Загреб (у даљњем тексту: ХТ Загреб).

НРТ Херцег-Босна је промијенио свој назив 18. фебруара 1999. године и постао друштво ограничене одговорности "Хрватска пошта и телекомуникације Мостар" (у даљњем тексту: ХПТ д.о.о. Мостар). Управни одбор ХПТ-а д.о.о. Мостар одлучио је 2. августа 1999. године да уступи своје удјеле из ЕРОНЕТ-а д.о.о. Мостар друштвима Херцеговина осигурање д.д. Мостар (35,60% удјела), TGP Alpina - Comerc d.o.o. Широки Бријег (10,92% удјела) и Croherc d.o.o. Мостар (4,48% улога).

ХПТ д.о.о. Мостар, сматрајући себе оснивачем ЕРОНЕТ-а д.о.о. Мостар, је поднио захтјев за упис ових промјена. У складу са рјешењем Кантоналног суда у Мостару, У/И-718/99 од 14. септембра 1999. године, ове промјене су унесене у судски регистар.

Против рјешења Кантоналног суда у Мостару члан друштва ХТ-Загреб је уложио жалбу наводећи да пријаву за упис преноса удјела није поднијело овлаштено лице будући да је ЕРОНЕТ д.о.о. Мостар овлаштено лице које може да поднесе пријаву, а не његови оснивачи. ХТ-Загреб је навео, такође, да пренос удјела није био изведен у складу са чланом 16. Уговора о оснивању, па због тога није правно ваљан.

Врховни суд Федерације је својим рјешењем број ГЖ-42/99 од 12. априла 2000. године одбио жалбу и потврдио рјешење Кантоналног суда. Врховни суд је потврдио становиште Кантоналног суда у Мостару да је учесник у поступку уписа, у смислу члана 14. тада важећег Закона о поступку уписа у судски регистар ("Службене новине Федерације БиХ", број 6/95), лице које је поступак покренуло, лице о чијим се правима, односно правним интересима одлучује у поступку. У овом предмету, поступак може да покрене ХПТ д.о.о. Мостар који има правни интерес да се пренос удјела упише у судски регистар. Поред тога, уговор није раскинут будући да ХТ-Загреб није оснивач и не може да стекне права оснивача предвиђена чланом 16. Уговора.

2. Апелација

Апелант ХТ Загреб сматра да су рјешењима Кантоналног суда у Мостару и Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине повријеђена његова имовинска права и тиме и остала уставна права заштићена чланом II Устава Босне и Херцеговине, као што су право на равноправност пред законом и правично суђење. У погледу права на својину, ХТ Загреб сматра да су рјешења повриједила принцип на основу којег стране имају право да изаберу законе којим ће се руководити уговор као и остале аспекте права на својину загарантоване чланом 1. Прогокола број 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. ХТ Загреб наводи такође да су рјешења Кантоналног суда и Врховног суда повриједила принцип "*pacta sunt servanda*" који је основ за страну улагање апеланта, односно његовог правног предника ХПТ Загреб. Даље се наводи да апелант није дао никакаву сагласност другом оснивачу да располаже удјелом, па сходно томе, предметно располагање није ваљано, јер је противно уговору.

ХТ Загреб, даље, сматра да је рјешење Врховног суда Федерације незаконито јер му негира статус оснивача и право прече куповине удјела по основу Закона о привредним друштвима. ХТ Загреб закључује да није било правног основа за упис и да је упис незаконит јер пријаву није поднијело овлашћено лице.

3. Поступак пред Уставним судом

У складу са одредбама члана 16. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, од Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине и учесника у поступку ХПТ д.о.о. Мостар, Херцеговина осигурање д.д. Мостар, TGP Alpina д.о.о. Сомерс Широки Бријег и Стоћерс д.о.о. Мостар, затражени су одговори на наводе апелације.

Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине, у свом одговору достављеном Суду 7. августа 2000. године, истиче да је апелација недопуштена, а и неоснована, из сљедећих разлога:

Сходно Закону о поступку за упис у судски регистар (који је био на снази у вријеме доношења првостепеног рјешења) ХТ Загреб је користио само жалбу против уписа у судски регистар. Дакле, ХТ Загреб није поднио захтјев за брисање уписа извршеног према чл. 60. и 62. овог закона, нити је поднио тужбу како је то омогућено чланом 63. Закона, нити је захтијевао подношење захтјева за заштиту законитости. Стога, Врховни суд закључује да нема правних услова, у смислу члана 11. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, за разматрање апелације.

Поред тога, Уставни суд може да разматра права која су гарантована Уставом. Овом апелацијом оспорава се рјешење, којим се само одређује упис у судски регистар Законом одређених података и чињеница, а не одлучује се о

стицању или губитку било каквих права. У овом предмету извршен је упис на основу уговора којим један од чланова друштва преноси своје власничке удјеле, што не представља повреду права ХТ Загреб на имовину. Ако би се сматрало да уговор крши ово право, ХТ Загреб би имао право да раскине уговор не у поступку уписа у регистар него у парничном поступку.

У одговору на наводе из апелације, достављеном Суду 31. јула 2000. године, учесници у поступку, ХПТ д.о.о. Мостар, Херцеговина осигурање д.д. Мостар, ТПП Alpina d.o.o. Сомерс Широки Бријег, Croherc d.o.o. Мостар, које заступа Данка Вучина, адвокат из Мостара, истиче се:

а) Апелација није допуштена, те треба да се одбије из сљедећих разлога:

Према члану VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине апелација Уставном суду може да се поднесе за питања из Устава која се појаве на основу пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини, па како је ова апелација поднесена против рјешења, као судске одлуке, недопуштена је.

Рјешења о упису у судски регистар доносе се према правилима ванпарничног поступка (члан 1. Закона о упису правних лица у судски регистар) и ради се о рјешењима која се доносе на основу закона који уређује поступак, а не материјалног закона ради утврђивања материјалних права.

Закон о поступку за упис правних лица у судски регистар учесницима поступка за упис у судски регистар ставио је на располагање покретање парнице ради утврђивања да је посао ништав. (Члан 63. односно члан 51. сада важећег Закона о поступку уписа у судски регистар.)

Апелација је недопуштена и стога што ХТ Загреб, прије подношења апелације, није исцрпио све ванредне правне лијекове, будући да није дао иницијативу за подизање захтјева за заштиту законитости, јер му то Закон допушта (чл. 57. односно 62. сада важећег Закона).

б) Учесници у поступку сматрају да апелација, као неоснована, треба да се одбије, а уколико Суд нађе да су разлози о недопуштености апелације неосновани, наводе:

Уписом у судски регистар не стичу се материјална права, посебно не права која се тичу Устава. Углавном, материјална права стичу се на основу иравног посла, одлуке надлежног тијела, закона и на други законом прописани начин. У погледу њихове ваљаности, када је у питању упис у судски регистар, стоји на располагању тужба за утврђивање да је угшс ништав због мањкавости исправе која је била правна основа уписа (члан 63. Закона поступка за упис у судски регистар).

У односу на наводе ХТ-а Загреб да су повријеђена његова уставна права, истиче се да ХТ Загреб, сем паушалног набрајања повреда његових уставних права, не наводи у чему се састоји та повреда нити упућује на доказе о тој повреди у конкретном случају.

Што се тиче права "првокупа" - прече куповине, који ХТ Загреб истиче у својој апелацији, истиче се да га Уговор о оснивању на предвиђено право "првокупа", а тада важећи Закон о предузећима, није ни прописивао. Истина је да Закон о привредним друштвима ("Службене новине ФБиХ", број 23/99) предвиђа ту могућност, међутим овај закон је ступио на снагу 28. августа 1999. године, дакле послје склапања предметног уговора о преносу удјела 18. августа 1999. године.

И на крају, истиче се да је ранији члан друштва ХПТ д.о.о. Мостар, због немогућности да измири дуговања према стицатељима удјела, новим члановима друштва, на основу ваљане Одлуке Дј. бр. У0-360-2-8/99 од 2. августа 1999. године, свој удјел подијелио на три дијела уговором од 18. августа 1999. године, ради измирења дуга, и пренио га на учеснике поступка (Херцеговина осигурање д.д. Мостар, ТПП Alpina Comerc д.о.о. Широки Бријег, Стоћерс АГ д.о.о. Мостар). ХПТ Мостар је овлашћен да упише пријенос удјела у судски регистар будући да је имао правни интерес да то учини.

4. Допустивост предмета

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни Херцеговини.

Чланом 11. став 3. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине прописано је да Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примо одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

Апелација је поднесена у прописаном року јер је апелант 2. маја 2000. године примио рјешење Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број ГЖ-42/99 од 19. априла 2000. године, а апелација Уставном суду достављена је 29. јуна 2000. године.

Према Закону о поступку за упис у судски регистар ("Службене новине Федерације БиХ", број 6/95), који је важио у вријеме доношења првостепеног рјешења Кантоналног суда у Мостару, рјешењем се одлучује о захтјеву за упис и против рјешења о упису у судски регистар може да се изјави жалба Врховном суду. Против рјешења Врховног суда није могуће да се изјави жалбу.

Према томе, апелација Уставном суду изјављена против рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине је допустива.

5. Закључак

Уставни суд у овом предмету има задатак да испита да ли рјешење Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, којим се потврђује рјешење Кантоналног суда, крши уставна права ХТ-а Загреб, нарочито његова права на имовину загарантована чланом II Устава и чланом 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Законом о поступку за упис у судски регистар ("Службене новине БиХ", број 6/95), који је важио у вријеме подношења захтјева, прописано је да се овим законом уређују правила ванпарничног поступка на основу којих надлежни суд поступа и одлучује о упису у судски регистар (члан 1). У судски регистар уписују се разни подаци везани за предузећа (члан 21). Поступак за упис у судски регистар покреће се тако што лице које има правни интерес поднесе пријаву на прописаном обрасцу (члан 24). Предлагач, у складу са овим законом, је лице по чијем се приједлогу поступак покреће, а противник предлагача је субјекат уписа према коме се остварује захтјев истакнут у приједлогу (члан 14.). Регистарски суд доноси рјешење о сваком захтјеву за упис у судски регистар пошто претходно утврди одлучујуће чињенице (члан 43).

Лице које има правни интерес може да поднесе регистарском суду захтјев за брисање неоснованог коначног уписа, у року од 15 дана од дана сазнања за упис, а најкасније у року од 60 дана од дана извршеног уписа (члан 60).

Регистарски суд брише неосновани упис по захтјеву лица које има правни интерес или *ex officio*.

Овим законом је, такође, предвиђена могућност да се тужбом за утврђивање тражи да се утврди да је упис ништав ако је извршен на основу лажне исправе, ако су у исправи на основу које је извршен упис наведени неистинити подаци, ако је исправа издата у незаконито проведеном поступку, ако је незаконито проведена радња по којој се подаци уписују у судски регистар или ако постоје други законом предвиђени разлози (члан 63.).

С обзиром да је судски регистар - регистар података и регистар исправа, те да се поступак уписа у судски регистар врши по правилима ванпарничног поступка, не постоји могућност да се у таквом поступку одлучује о стицању или губитку права учесника у поступку. Не постоји разлог зашто ХПП д.о.о. Мостар не би био лице овлашћено за упис у судски регистар, с обзиром да има интерес за упис преноса улога. Према томе, Врховни суд Федерације није повриједио права ХТ-а Загреб на заштиту имовине и правично суђење предвиђена Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и Протоколом број 1 који се директно примјењују у БиХ и имају приоритет над свим осталим законима (члан II Устава БиХ).

Питање да ли је пренос власничког удјела на три друштва извршен на легалан начин и да ли је Уговор о оснивању повриједио ХТП д.о.о. Мостар када је

преносио удјеле без сагласности ХТ-а Загреб је везано за приватно право и тумачење уговора и може да буде одлучено редовним поступком између страна.

Дакле, оспоравано рјешење Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине није повриједило права на имовину ХТ-а Загреб нити било које друго уставно право. Због тога апелација ХТ-а Загреб, поднесена Уставном суду, треба да буде одбијена.

Будући да се одлучивало у меритуму апелације, захтјев да Уставни суд донесе привремену мјеру не изискује посебан одговор, тако да Уставни суд неће доносити посебну одлуку на захтјев.

Ову одлуку Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије др Ханс Данелису, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко.

У13/00
29. септембра 2000.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Касим Бегић

Рјешењем Врховног суда Федерације БиХ, којим је потврђено рјешење Кантоналног суда у Мостару, о упису промјена у судски регистар, нису повријеђена права апеланта на заштиту имовне и правично суђење предвиђено Евронском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и Протоколом бр. 1 која се директно примјењују у Босни и Херцеговини и имају ириоритет над свим осталим законима (члан II Устава БиХ).

У погледу захтјева за доношење привремене мјере, Уставни суд није посебно одлучивао с обзиром да се одмах одлучило у меритуму апелације.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.(а) Устава Босне и Херцеговине и чланова 54. и 57. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 3. новембра 2000. године, донио је

ОДЛУКУ

Закон о државној граничној служби Босне и Херцеговине проглашава се сагласним са Уставом Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

I. Поступак

1. Високи представник за Босну и Херцеговину донио је, 13. јануара 2000. године, Закон о државној граничној служби Босне и Херцеговине. Закон је објављен у "Службеном гласнику" 26. јануара 2000. године ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број 2/2000). Једанаест чланова Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине су, 7. фебруара 2000. године, на основу члана VI/3.(а) Устава Босне и Херцеговине, поднијели Уставном суду Босне и Херцеговине захтјев за оцјену уставности Закона о државној граничној служби.

2. Подносиоци захтјева истичу, с једне стране, да Високи представник нема нормативних овлашћења да наметне закон у случају да га не изгласа Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине јер му нити Анекс 10 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, нити глава XI/6 2. Бонске декларације, не додјељују нормативна овлашћења. С друге стране, подносиоци захтјева оспоравају уставност процедуре Предсједништва Босне и Херцеговине пред усајање Закона о државној граничној служби у погледу чланова III/4,

III/5.(a) и V/3, као и сагласност Закона о државној граничној служби са члановима III/2.(c) и III/3.(a) Устава Босне и Херцеговине.

3. Дописом од 21. фебруара 2000. године Уставни суд је доставио захтјев Високом представнику, дајући му прилику да одговори на захтјев. Канцеларија Високог представника, у меморандуму од 2. маја 2000. године, доставила је своја гледишта на захтјев.

II. Допустивост

4. Према члауу VI/3.(a) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд је једини надлежан да одлучује о било којем спору који се јавља по овом уставу између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, те између институција Босне и Херцеговине. У члану VI/3.(a) се додаје да спорове може да покрене члан Предсједништва, предједавајући Министарског савјета, предједавајући, или његов замјеник, било којег дома Парламентарне скупштине; једна четвртина чланова/делегата било којег дома Парламентарне скупштине, или једна четвртина чланова било којег дома законодавног органа једног ентитета.

5. Закон о државној граничној служби је наметнуо Високи представник међународне заједнице у Босни и Херцеговини 13. јануара 2000. године, након што Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине није усвојила Нацрт закона који је 24. новембра 1999. године предложило Предсједништво Босне и Херцеговине. Узимајући у обзир свеукупну ситуацију у Босни и Херцеговини, правни статус Високог представника, као представника међународне заједнице, није изниман, већ су сличне функције познате из других земаља у специјалним политичким околностима. Релевантни примјери су мандати под режимом Друштва народа, и, у неким погледима, Њемачка и Аустрија након Другог свјетског рата. Иако признате као суверене, дотичне државе су биле подвргнуте међународном надзору, а стране власти су дјеловале у тим државама у име међународне заједнице, супституишући домаће власти. Акти које су доносиле међународне власти су често бивали доношени у име држава под контролом.

Таква ситуација се своди на неку врсту функционалне дуалности: једна власт једног правног система интервенише у другом правном систему, чиме њене функције постају дуалне. Исто вриједи и за Високог представника: међународна заједница му је повјерила посебна овлашћења и његов мандат је међународног карактера. У конкретном случају, Високи представник - чија овлашћења, која произилазе из Анекса 10 Општег оквирног споразума, релевантних резолуција Савјета безбједности Уједињених нација и Бонске декларације, нису подложне контроли Уставног суда, као ни вршење тих овлашћења - је интервенисао у правни систем Босне и Херцеговине, супституишући домаће власти. У том погледу он је, стога, дјеловао као власт Босне и Херцеговине, а закон, који је он донио, је природе домаћег закона те мора да се сматра законом Босне и Херцеговине.

6. Стога, без обзира на природу овлашћења додијељених Високом представнику Анексом 10 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, чињеница да је Закон о државној граничној служби донио Високи представник, а не Парламентарна скупштина, не мијења његов статус закона, ни у његовој форми, будући да је овај закон објављен као такав у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" 26. јануара 2000. године ("Службени гласник" бр. 2/2000), као ни у његовој суштини, која се, био он или не у сагласности са Уставом, тиче сфере која потпада под законодавну надлежност Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине према члану IV/4.(а) Устава Босне и Херцеговине. Парламентарна скупштина је слободна да мијења читав текст или дио текста овог закона у будућности, под претпоставком да се испоштује одговарајућа процедура.

7. Надлежност заштите Устава, додијељена Уставном суду према првој реченици члана VI/3. Устава, прецизирана ставовима (а), (б) и (ц), и читана у вези са чланом 1/2. Устава, који гласи да је Босна и Херцеговина демократска држава која функционише у складу са законом и на основу слободних и демократских избора, додјељује Уставном суду моћ да контролише сагласности са Уставом свих аката, без обзира на аутора, док год та контрола почива на једној од надлежности набројаних у члану VI/3. Устава.

8. Уставност Закона о државној граничној служби од 13. јануара 2000. године је оспорило једанаест чланова Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, што је једна четвртина овог дома, на основу члана VI/3.(а) Устава Босне и Херцеговине.

9. Надлежност Уставног суда да преиспита сагласност са Уставом Закона о државној граничној служби који је донио Високи представник дјелујући као институција Босне и Херцеговине је, стога, заснована на члану VI/3.(а) Устава. Према томе, захтјев је допустив.

III. Суштина захтјева

10. Подносиоци захтјева оспоравају сагласност Закона о државној граничној служби са Уставом Босне и Херцеговине у односу на члан III/5.(а) Устава, који гласи: *"Босна и Херцеговина ће преузети надлежности у оним стварима у којима се о томе постигне сагласност ентитета; стварима које су предвиђене у анексима 5-8 Општег оквирног споразума; или које су потребне за очување суверенитета, територијалног интегритета, политичке независности и међународног субјективитета Босне и Херцеговине, у складу са подјелом надлежности међу институцијама Босне и Херцеговине. Додатне институције могу да буду успостављене према потреби за вршење ових надлежности."*

Наводи подносилаца захтјева да, према члану III/5.(а) Устава, Предсједништво Босне и Херцеговине обавезно мора да тражи претходну сагласност

Народне скупштине Републике Српске да би доставило приједлог Закона о државној граничној служби Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, су неосновани. Заиста, наведени члан разликује три међусобно независне хипотезе: Босна и Херцеговина ће преузети надлежности (1) у оним стварима у којима се о томе постигне сагласност ентитета; (2) стварима које су предвиђене у анексима 58 Општег оквирног споразума; или (3) које су потребне за очување суверенитета, територијалног интегритета, политичке независности и међународног субјективитета Босне и Херцеговине, у складу са подјелом надлежности међу институцијама Босне и Херцеговине према члановима III/3. и III/5. Устава. Предсједништво је Парламентарној скупштини предложило Закон о државној граничној служби на основу треће хипотезе. У овом контексту треба да се размотри само члан IV/4.(а), који предвиђа да Парламентарна скупштина доноси законе који су потребни за провођење одлука Предсједништва. Будући да овај члан не захтијева сагласност ентитета, процедура коју је слиједило Предсједништво уочи доношења Закона о државној граничној служби није у супротности са Уставом Босне и Херцеговине.

11. Подносиоци захтјева оспоравају, такође, и сагласност Закона о државној граничној служби са одредбама члана III/2.(ц) Устава, који предвиђа надлежности ентитета. Члан III/2.(ц) гласи: *"Ентитети ће испунити све услове за правну безбједност и заштиту лица под својом јурисдикцијом, одржавањем цивилних установа за примјену правних прописа, које ће функционисати у складу са међународно признатим стандардима уз поштовање међународно признатих људских права и основних слобода, из члана II овог Устава, и предузимањем осталих одговарајућих мјера"*. Члан III/2.(ц) не може да се тумачи у смислу да установљава искључиву надлежност ентитета да контролишу међународне државне границе, већ овлашћује ентитете да преузму гаранцију јавног реда "под својом јурисдикцијом". Осим тога, Закон о државној граничној служби, у својим члановима 2, 4. и 5, подржава ову одговорност ентитета и предвиђа политику сарадње и асистенције између државне граничне службе и ентитетских полицијских снага, која треба да допринесе гаранцији јавног реда под јурисдикцијама ентитета.

12. Устав Босне и Херцеговине набраја, између осталих у члану III/1, искључиве надлежности институција Босне и Херцеговине. Овај члан ставља у њихову надлежност све спољне активности Босне и Херцеговине, као што су спољна политика, спољнотрговинска политика, царинска политика, монетарна политика, успостављање и функционисање заједничких и међународних комуникационих средстава и контрола ваздушног саобраћаја. Сем тога, сходно члану III/1.(ф) и (г), у надлежност институција Босне и Херцеговине спадају и политика и регулисање питања имиграције, избјеглица и азила, као и провођење међународних и међуентитетских кривичноправних прописа, укључујући и односе са Интерполом.

13. Надаље, основни принцип права државе на самоодбрану, који је инхерентан појму суверенитета државе, подразумијева право на предузимање свих неопходних корака за заштиту свог територијалног интегритета, своје политичке независности и свог међународног субјективитета, уз поштовање других општих принципа међународног права. У контексту Босне и Херцеговине, оснивање Државне граничне службе доприноси гаранцији овог основног принципа. Закон о државној граничној служби, који обезбјеђује право институција Босне и Херцеговине на спровођење својих надлежности, стога, није противан члану III/2. Уставу Босне и Херцеговине, и сагласан је са надлежностима заснованим чланом III/1. Устава и употпуњеним чланом III/5. Устава.

14. Уставни суд закључује да Закон о државној граничној служби није противан Уставу Босне и Херцеговине.

Ову одлуку Уставни суд је донио у сљедећем саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко.

Ова одлука је донесена са седам гласова "за" и два "против".

У 9/00

3. новембра 2000. године
Бања Лука

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф.др Касим Бегић

1. Закон о државној граничној служби Босне и Херцеговине је "наметнуо" Високи представник међународне заједнице у Босни и Херцеговини, након што Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине није усвојила Нацрт закона који је предложило Предсједништво Босне и Херцеговине.

У конкретном случају Високи представник - чија овлашћења која произилазе из Анекса 10 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, релевантних резолуција Савјета безбједности Уједињених нација и Бонске декларације, нису подложне контроли Уставног суда, као ни вршење тих овлашћења - је интервенисао у правни систем Босне и Херцеговине, супституишући домаће власти. У том погледу он је, стога, дјеловао као власт Босне и Херцеговине, а закон, који је он донио, је природе домаћег закона те мора да се сматра законом Босне и Херцеговине, чија је сагласност са Уставом Босне и Херцеговине подложна контроли Уставног суда, на основу члана VI/3.(а) Устава Босне и Херцеговине.

2. У вези са захтјевом за оцјену уставности Закона о државној граничној служби Босне и Херцеговине у односу на члан III/5.(а) Устава, Уставни суд запажа да наведени члан разликује три међусобно независне хипотезе: Босна и Херцеговина ће преузети надлежност (1) у оним стварима у којима се о томе постигне сагласност ентитета; (2) стварима које су предвиђене у анексима 5-8 Онштег оквирног споразума; или (3) које су потребне за очување суверенитета, територијалног интегритета, политичке независности и међународног субјективитета Босне и Херцеговине, у складу са подјелом надлежности међу институцијама Босне и Херцеговине сходно чл. III/3. и III/5. Устава. Предсједништво је Парламентарној скупштини предложило Закон о државној граничној служби на основу треће хипотезе. Разматрано у контексту члана IV/4.(а) Устава, који предвиђа да Парламентарна скупштина доноси законе потребне за провођење одлука Предсједништва и будући да овај члан не захтијева сагласност ентитета, процедура коју је слиједило Предсједништво уочи доношења Закона о државној граничној служби није супротна Уставу Босне и Херцеговине.

3. Даље, члан III/2.(ц) који гласи: "Ентитети ће испунити све услове за правну безбједност и заштиту лица под својом јурисдикцијом, одржавањем цивилних установа за примјену правних прописа, које ће функционисати у складу са међународно признатим стандардима, уз поштовање међународно признатих људских права и основних слобода, из члана II овог Устава, и предузимањем осталих одговарајућих мјера", се не може тумачити у смислу организације искључивог овлаштења ентитета да контролишу међународне државне границе, већ овлашћује ентитете да преузму гаранцију јавног реда "под својом јурисдикцијом".

4. Основни принцип права државе на самоодбрану, који је инхерентан нојму суверенитета државе, подразумијева право предузимања свих нужних корака за заштиту свог територијалног интегритета, своје политичке независности и свог међународног субјективитета, уз поштовање других општих принципа међународног права. Закон о државној граничној служби, који обезбјеђује право институција Босне и Херцеговине на спровођење ових овлаштења, зато, није супротан члану III/2. Устава Босне и Херцеговине и сагласан је са надлежностима заснованим чланом III/1. Устава и употпуњеним чланом III/5. Устава.

АНЕКС
- Издвојено мишљење судије проф. др Снежане Савић
о неслагању са већинском одлуком Суда
у предмету бр. 9/00

У складу са чланом 36. Пословника Уставног суда БиХ - пречишћени текст ("Службени гласник БиХ", бр. 24/99), издвајам мишљење у погледу неслагања са већинском одлуком Суда у предмету У 9/00.

У предмету У 9/00 већинском одлуком Уставног суда БиХ утврђено је да је Закон о државној граничној служби, који је наметнуо Високи представник за БиХ, сагласан са Уставом БиХ.

1. У погледу допуствости захтјева

Посланици Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ, изабрани у Републици Српској, 7. фебруара 2000. године, поднијели су Уставном суду БиХ, у складу са чланом VI/3.(а) Устава БиХ, захтјев за оцјену уставности Закона о државној граничној служби који је Високи представник у БиХ донио 13. јануара 2000. године.

У захтјеву се оспорава надлежност Високог представника да намеће законе у БиХ у случају да их не изгласа Парламентарна скупштина БиХ, јер му то не омогућава нити Анекс 10 Општег оквирног споразума за мир, нити пак глава XI 6 Бонске декларације, дакле формалноиравни аспект овог акта, као и његова уставност са материјалног аспекта.

Поред тога, у предметном захтјеву се оспорава и уставност процедуре пред Предсједништвом БиХ која је претходила доношењу овог закона и то у погледу чланова III/4, III/5.(а) и V/3. као и сагласност са чланом III/2.(ц) и III/1.(а) Устава БиХ.

У погледу првог дијела захтјева оцјењујем да је захтјев поднесен у складу са Уставом БиХ. Међутим, када је ријеч о испитивању уставности процедуре пред Предсједништвом БиХ, сматрам да она не може да се посматра одвојено јер у овом случају није ријеч о закону, већ о акту који је основ за доношење закона, акту који представља само једну радњу у фази усвајања закона пред Парламентарном скупштином БиХ, тј. о приједлогу закона. Приједлог закона још увијек није правни акт законског карактера, те у том смислу не може ни бити предмет посебне оцјене Уставног суда БиХ, већ само као једна од фаза која може да се испитује у поступку оцјене уставности закона са формалног аспекта.

2. У погледу суштине захтјева

У одлуци Уставног суда стаје се на становиште да овај закон Високог представника не треба да се испитује са формалног аспекта јер се ради о институцији међународног карактера, али се истовремено оцјењује да је то закон БиХ, тј. Високог представника који је у овом случају дјеловао као институција у БиХ, те да може да се испитује са материјалног аспекта зато што регулише материју која је предвиђена Уставом БиХ.

На основу овога, Суд није одлучио у погледу захтјева о формалном аспекту уставности оспореног акта, односно начела уставности, што је, ако је прихватио да је надлежан, био дужан да учини. Наиме, Суд је одлучио, али цијенећи само један од елемената форме (облика) овог акта - његову материјализацију, тј. објављивање у "Службеном гласнику БиХ", на основу чега је овом акту признао карактер закона позивајући се на "релевантне примјере" мандате под режимом Друштва народа, и у неким погледима, Њемачке и Аустрије након Другог свјетског рата. Иако признате као суверене, дотичне државе су биле подвргнуте међународном надзору, а стране власти су дјеловале у тим државама, у име међународне заједнице, супституишући домаће власти. Акти које су доносиле међународне власти су често бивали доношени у име државе под контролом".

На основу овога Суд је закључио: "Таква ситуација се своди на неку врсту функционалне дуалности: једна власт једног правног система интервенише у другом правном систему, чиме њене функције постају дуалне. Исто вриједи и за Високог представника: међународна заједница му је повјерила посебне овласти и његов мандат је међународног карактера. У конкретном случају, Високи представник - чије овласти, које произилазе из анекса 10 Општег оквирног споразума, релевантних резолуција Савјета безбједности и Бонске декларације, нису подложне контроли Уставног суда, као ни вршење тих овласти - је интервенисао у правни систем БиХ супституишући домаће власти. У том погледу он је, стога, дјеловао као власт БиХ, а закон који је он донио је природе домаћег закона, те се мора сматрати законом БиХ"... "без обзира на природу овласти додијељених Високом представнику...чињеница да је Закон о државној граничној служби донио Високи представник, а не Парламентарна скупштина, не мијења његов статус закона, ни у његовој форми, будући да је овај закон објављен као такав у "Службеном гласнику БиХ"..."

Према мом мишљењу овакво схватање Суда није у складу са општим појмом закона, нити пак даје довољну аргументацију за одређивање карактера овог акта, па самим тим и његове уставности.

Управо стога, сматрам да су, као основна, претходна питања у овом случају пред Судом требала да се појаве питања: каква је природа акта Високог представника за БиХ, односно да ли је Суд надлежан да испитује њихову уставност или пак није. Даље, да ли је Суд надлежан да испитује све, или пак само

неке акте Високог представника, да ли то даље значи да, уколико се у будућности појави било који акт Високог представника који неће носити назив закон, али који, према Уставу БиХ, регулише законску материју, тај акт Уставни суд може испитивати, односно да ли то значи да законски садржај једног акта без обзира на његову форму том акту даје карактер закона.

У овом захтјеву се тражи оцјена уставности правног акта и са формалног и са материјалног аспекта. Формалноправни аспект заступљен је у погледу оцјене надлежности Високог представника за доношење закона уопште, па и овог, као и питање поступка његовог доношења, али и његове материјализације. У материјалноправном смислу оспорава се само садржина закона с обзиром на одредбе Устава БиХ, истичући да је она супротна члану III Устава БиХ. То није неуобичајено, јер начело уставности, односно законитости, подразумејева сагласност, односно оцјену и једног и другог. Међутим, Закон о граничној државној служби донио је Високи представник за БиХ, институција успостављена Анексом 10 Дејтонског мировног споразума. Његове надлежности су такође одређене овим анексом. Устав БиХ не говори о Високом представнику и његовим надлежностима.

Како је у овом случају ријеч о акту Високог представника који, са формалног аспекта, не представља закон у правом смислу ријечи, дакле није га донио законодавни орган БиХ, нити по законодавном поступку, предвиђеном Уставом БиХ, у његовом општеприхваћеном значењу у теорији права, али је објављен по правилима за објављивање закона (материјализација као трећи елеменат форме правног акта уопште), поставља се питање да ли је с формалноправног аспекта Уставни суд БиХ надлежан да испитује уставност овог акта у том смислу, а што је један од захтјева покретача овог поступка и да ли је то у овом случају најважније, може испитивати уставност у материјалном смислу, а да то истовремено не учини и у формалноправном, то је у захтјеву изричито тражено.

Иако овај акт са материјалног аспекта има законску, чак и уставну садржину, он није закон са формалног аспекта, већ специфичан акт институције Високог представника која је изван правног система предвиђеног Уставом БиХ и над чијим актима Уставни суд БиХ нема никакву надлежност. Институција Високог представника је институција *sui generis*, институција која говори о карактеру Босне и Херцеговине, предвиђена Анексом 10 Дејтонског мировног споразума, али не и Уставом БиХ, који представља Анекс 4 тог истог споразума, и који, као и сваки устав, мора садржавати основне одредбе о правном поретку конкретне државе (правни критеријум устава у материјалном смислу). Устав БиХ, дакле, не познаје акте Високог представника. Како је надлежност Уставног суда БиХ да штити Устав БиХ, у том смислу није ни предвиђена евентуална надлежност Уставног суда за оцјену уставности акта који донесе Високи представник за БиХ.

Што се тиче материјалног аспекта овог акта, може се констатовати да он не само да обухвата законски, већ на одређен начин и уставни садржај. Наиме, њиме

су успостављају органи БиХ који као такви нису предвиђени њеним Уставом. Устав БиХ не садржи одредбе о државној граничној служби, нити у погледу надлежности БиХ, нити у погледу постојања таквих институција на нивоу БиХ. Уколико се разматрају наводи који се односе на члан III/5.(а) Устава БиХ - додатне надлежности и додатне институције, оне би могле да проистекну из одредби које се односе на обезбјеђивање територијалног интегритета, очувања суверенитета, политичке независности и међународног субјективитета БиХ. Међутим, ове институције и ове надлежности законом у правом смислу ријечи могле би да се регулишу (успоставе) само уколико би Парламентарна скупштина БиХ донијела такав закон, у ком случају би то могао бити уставни основ за његово доношење. У овом случају није тако.

Одлуке Високог представника, које произилазе из овлашћења у Анексу 10 Дејтонског мировног споразума, односе се на цивилно спровођење предметног споразума и имају карактер привремених одлука које се доносе у одређеним ситуацијама. У формалном смислу, дакле, оне нису закони и у том смислу Уставни суд БиХ не би ни могао да их испитује. То што оне носе назив закони није примјерено њиховој природи, према Анексу 10 Дејтонског мировног споразума, иако фактички имају његову садржину. У теорији права је опште мјесто да акти који су закони у материјалном смислу, а то нису у формалном, не носе тај назив јер тај назив произилази управо из њиховог формалног појма. Дакле, иако садрже опште правне норме и обухватају природан законски садржај, одређен уставом конкретне земље, они тај назив не носе.

Овдје не може бити ријечи о класичном појму супституције, на чему одлука Суда почива, јер се не ради о институцијама интерног државноправног поретка, већ о специфичној међународној институцији која не црпи овлашћења из Устава БиХ већ из Дејтонског мировног споразума који представља шири појам (акт) од појма Устава БиХ који је само један од његових анекса. У прилог томе иде и одредба из преамбуле овог закона у којој се децидно прописује да је Парламентарна скупштина БиХ у обавези да усвоји идентичан закон без икаквих измјена или пак условљавања. Сагласно овоме, дио одлуке који почива на позивању на могућност да Парламентарна скупштина "након што се закон донесе има слободу да, под претпоставком поштовања процедура предвиђених у том смислу, затим измијени читав или дио текста који је наметнуо Високи представник", апсолутно није тачан. Напротив, у овом закону децидно стоји управо супротно, да је Парламентарна скупштина БиХ дужна да га усвоји са идентичним садржајем, односно без икаквих условљавања.

Дакле, садржински, посматрано са материјалног аспекта, ови акти јесу законски акти. Међутим, ако се суд не упушта у оцјену овлашћења за доношење овог акта са образложењем "да то не треба чинити", истовремено прихвата испитивање материјалноправног аспекта овог акта, поставља се питање како може да се оцијени да је у конкретном случају ријеч о закону, који уобичајено

подразумијева оба аспекта. Опција која се заснива на имену акта и његовом објављивању у "Службеном гласнику БиХ", свакако није довољна. Својство закона, као правног акта, са формалног аспекта одређено је надлежношћу за његово доношење, поступком доношења и његовом материјализацијом, а не само посљедњим елементом, што у овом случају служи као основ за одлуку Суда.

Аналогно наведеном, може се закључити да се у овом случају као основно питање поставља питање карактера институције Високог представника и природе његових аката као и надлежности Уставног суда БиХ у погледу испитивања њихове уставности, чиме се Суд приликом одлучивања није бавио, а што је било нужно за правилну одлуку, због чега је моје мишљење било супротно већинском.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3. Устава Босне и Херцеговине и чланова 54. и 61. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 15. и 16. децембра 2000. године, донио је

ОДЛУКУ

Усваја се апелација гђе С. З., рођене Б.

Уставни суд:

1. Укида пресуду Врховног суда Републике Српске број Рев.91/98 од 26. маја 1999. године, пресуду Окружног суда у Бањој Луци број Гж-474/97 од 25. септембра 1997. године и пресуду Основног суда у Приједору број П-61/96 од 27. децембра 1996. године.

2. Проглашава уговор о замјени некретнина, закључен 10. августа 1995. године између С. З. и Б. В., ништавим.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. Чињенично стање

Уговор о замјени имовине, од 10. августа 1995. године, је закључен између С. З. и Б. В. Сходно овом уговору, Б. В. је пренио на С. З. своју имовину, регистровану као к.ч. 2308/1, површине 202 m², која се налази у Болу на острву Брачу у Хрватској, у замјену за имовину С. З., к.ч. 10/118, површине 459 m², која се налази на адреси ул. Петра Прерадовића 12 у Приједору. Уговор је склопљен у канцеларији адвоката М. Д. у Приједору и овјерен је 5. септембра 1995. године у Основном суду у Приједору.

С. З. је, 8. марта 1996. године, покренула поступак (предмет бр. П-61/96) пред Основним судом у Приједору, тражећи поништење уговора о замјени некретнина.

Навела је да је уговор закључен под пријетњама и да то није био њен добровољан чин. Позивала се на ратно стање у вријеме када је уговор закључен, због којег се, као Хрватица која живи у Приједору којим су доминирали Срби, осјећала угроженом и принуђеном да закључи уговор.

Б. В. је оспорио навод С. З. и навео да је уговор о замјени био добровољан и правно ваљан споразум. Тражио је да Основни суд наложи С. З. да исели из куће у Приједору са својим члановима домаћинства и да му преда кућу.

Основни суд је 27. децембра 1996. године, на основу писмених и усмених доказа, одлучио да одбије захтјев С. З. и наложио јој је да исели из куће у Приједору са члановима свога домаћинства и да преда кућу Б. В. у року од 15 дана под пријетњом присилног извршења. У својој пресуди, Основни суд је одлучио да је уговор био правно ваљан и да је Б. В. сада законски власник куће у Приједору.

С. З. се жалила против ове пресуде Окружном суду у Бањој Луци (предмет бр. Гж-474/97). У својој пресуди, од 25. септембра 1997. године, Окружни суд је одлучио да је уговор о замјени ваљан према Закону о облигационим односима и одбио жалбу С. З.

С. З. је, затим, уложила ревизију Врховном суду Републике Српске (предмет бр. Рев.91/98), који је, пресудом од 26. маја 1999. године, ревизију одбио.

2. Поступак пред Уставним судом

С. З. коју заступа М. К., адвокат из Бање Луке, 21. октобра 1999. године је уложила апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине против пресуде Врховног суда Републике Српске. Гђа С. З. је тврдила да су оспорена пресуда, као и првостепена и другостепена пресуда, засноване на погрешној примјени материјалног права, јер судови нису узели у обзир ратне услове у којима је закључила уговор о размјени и тешкоће са којима је била суочена као припадница хрватске мањине у Приједору. Надаље, навела је да је била присиљена да закључи уговор, те да су њена људска права на мирно уживање у имовини, поштовање дома и право на правичан поступак - права гарантована Уставом Босне и Херцеговине, као и Европском конвенцијом о људским правима - повријеђена наведеним пресудама, које су потврдиле ваљаност уговора.

Апелација је достављена Б. В., који је 18. априла 2000. године доставио свој одговор. У том одговору оспорио је захтјев С. З., тврдећи да је уговор који је склопио са њом био правно ваљан. Позвао се на чињеницу да су судови на три нивоа закључили да је С. З. закључила уговор слободном вољом, будући да је ни он ни неко треће лице нису присилили да се одрекне куће. Она се предомислила тек након завршетка рата у Босни и Херцеговини, желећи кућу назад. Међутим, према његовом мишљењу, није било правног основа за поништење уговора.

Сходно члану 16. став 1. Пословника Уставног суда, запажања о апелацији су затражена и од Врховног суда Републике Српске. Међутим, Врховни суд није доставио никакве коментаре.

Током поступка пред Уставним судом, С. З. је 15. новембра 1999. затражила да Уставни суд, као привремену мјеру, обустави извршење пресуде Основног суда, којом јој је наложено да напусти своју кућу у Приједору и да је преда Б. В. Истакла је да би је извршење те пресуде довело у врло тежак положај, јер би практички била избачена на улицу са својом породицом, без икаквог могућег уточишта.

Уставни суд је 3. децембра 1999. године, на основу члана 75. Пословника Уставног суда, донио рјешење којим је извршење пресуде Основног суда у Приједору, бр. П-61/96 од 27. децембра 1996. године, обустављено на основу тога што би извршење те пресуде могло да има неотклоњиве штетне посљедице за С.

3. Послије тога Уставни суд је, 3. новембра 2000. године, одржао јавну расправу у овом предмету којој су присуствовали, с једне стране, С. З. и њен адвокат З. О., с друге стране Б. В. и његов адвокат Р. С, као и представник Врховног суда Републике Српске, П. Б. На расправи, обје стране су изнијеле своја гледишта на предмет и одговарале на питања. Госп. П. Б. је дао и изјаву у име Врховног суда.

3. Допустивост апелације

Сходно члану VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност по питањима која су садржана у Уставу, када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Суд може да разматра апелацију само ако су сви правни лијекови против оспорене пресуде исцрпљени и ако је апелација поднесена у року од 60 дана од дана када је апелант примио одлуку о посљедњем правном лијеку (члан 11. Пословника Суда).

Уставни суд констатује да пресуде Врховног суда Републике Српске, Окружног суда у Бањој Луци и Основног суда у Приједору покрећу питања из члана ИИ Устава Босне и Херцеговине и из Европске конвенције о људским правима и њеним Првим протоколом, који се, према члану II/2. Устава, директно примјењују у Босни и Херцеговини и имају приоритет над свим другим законима. Надаље, С. З. је, покрећући предмет пред Врховним судом Републике Српске, исцрпила све правне лијекове, а апелацију је уложила у оквиру рока предвиђеног чланом 11. Пословника Суда. Апелација је, стога, допуштива.

4. Правна оцјена предмета

У овом предмету, Основни суд у Приједору је утврдио да је уговор о замјени између С. З. и Б. В. правно ваљан према Закону о облигационим односима, и да је

С. З. стога обавезна да напусти своју кућу у Приједору и да је преда Б. В. као новом власнику куће. Ову пресуду је потврдио Окружни суд у Бањој Луци и Врховни суд Републике Српске. С. З. је оспорила ове судске одлуке у својој апелацији пред Уставним судом.

Није задатак Уставног суда да испита конкретан предмет на основу одредаба Закона о облигационим односима или других правила цивилног права, већ је Уставни суд позван да одреди да ли су судске одлуке, и као завршна, пресуда Врховног суда Републике Српске, повриједиле Устав Босне и Херцеговине и, посебно, члан 8. Европске конвенције о људским правима и члан 1. Првог протокола на Конвенцију, који су, према члану II/2. Устава, дио права Босне и Херцеговине и имају приоритет над свим другим законима.

Члан 8. Конвенције предвиђа:

"1. Свако има право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавна власт се не мијеши у вршење свог права, осим ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина, заштите здравља и морала, или заштите права и слобода других."

Члан 1. Првог протокола предвиђа:

"1. Свако има право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавна власт се не мијеши у вршење свог права, осим ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина, заштите здравља и морала, или заштите права и слобода других."

Јасно је да власник куће који прода кућу другом лицу у нормалним околностима не може да након продаје тражи заштиту својих права на ту кућу као свој дом и своју имовину. Међутим, таква заштита се губи само када је продаја добровољна трансакција чија је ваљаност призната законом. Слободна изражена воља приликом закључивања купопродајног уговора може да буде доведена у питање и ако се десила у ургентним ситуацијама или док је продавач био под великим притиском или у озбиљној опасности, при чему су ово елементи који морају да се узму у обзир приликом одређивања да ли за њега може да се сматра да је на ваљан начин пренио своја права на друго лице или није.

У конкретном предмету, не тврди се да је Б. В. подвргао С. З. пријетњама или да ју је присилио на неки други начин да закључи уговор о размјени с њим. Надаље, наводи С. З. да је прије закључења уговора добивала пријетње телефоном су

прилично неодређени и општег карактера. Ниједно лице није идентификовано као одговорно за те пријетње и наводи нису подржани ни на који начин.

Међутим, постоје друге околности које, такође, морају да се узму у обзир приликом оцјењивања трансакције са Б. В..

Као прво, треба да се примјети да је кућа коју је С. З. замијенила била кућа у којој је она живјела 60 година, читав свој живот, и да је наслиједила од свог оца. Она, стога, мора да је посебно везана за ту кућу и нема разлога да се вјерује да би у нормалним околностима била вољна да је напусти да би отишла да живи у неко далеко мјесто са којим нема посебне повезаности. Надаље, оно што је добила у замјену на острву Брач је описано као недовршена викендица или љетна кућа и ту кућу она није посјетила прије закључења уговора. Вјероватно је да кућа на Брачу има знатно мању вриједност од куће С. З. у Приједору, те да је уговор о замјени, стога, са економског становишта, био неповољан по С. З. Сви ти фактори чине да уговор дјелује као абнормална трансакција која се не би десила под нормалним околностима.

Заиста, трансакција се десила у ратним околностима и док је С. З., која је Хрватица, била под великим притиском, и, као што је објаснила, у Приједору се осјећала изложена чак и опасности по живот. Не може да буде сумње у то да је Б. В. био свјестан рањивог и тешког положаја С. З., и сигурно је разумио да је то био разлог због којег је она била спремна да с њим закључи споразум о замјени.

Уговор је датиран 10. августа 1995. године, али је С. З. изјавила да је био антидатиран и да је уствари био закључен 4. септембра 1995. године. Изјавила је да је "то било пар дана након што је већи дио њене куће заузела, у складу са одлуком локалних власти, породица српских избјеглица, породица К. У вези с тим, С. З. се осјећала принуђеном да привремено напусти своју кућу и оде да живи другдје у сусједству. Који год били тачни датуми, није било спорно да је уговор о замјени закључен у вријеме када се право С. З. да остане у посједу своје куће и своје будућности у Приједору чинило несигурним". Објаснила је да је планирала, чак и да је покушала да напусти Приједор, али да се то није десило како је она замислила. Стога је остала у Приједору, и када је породица К. напустила њену кућу након што је у њој провела осам и по мјесеци, С. З. се вратила да живи у њој упркос уговору о замјени који је закључила. Од онда је поново живјела у кући током неколико година.

Један од основних циљева Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и Устава Босне и Херцеговине, који представља Анекс 4 на овај споразум, је борба за уклањање етничког чишћења које се дешавало током ратног периода и које је и узроковало да многа лица, која припадају етничким мањинама у разним подручјима Босне и Херцеговине, напусте своје домове и оду да живе другдје, било у иностранство или у друге дијелове Босне и Херцеговине. Један важан циљ, који се одражава у члану II/5. Устава, између осталог, је повратак избјеглица и расељених лица мјестима из којих потичу и својим домовима.

У Анексу 7 Општег оквирног споразума, члан XII/3. предвиђа да у одређивању законитог власника неке имовине, Комисија за расељена лица и избјеглице неће признавати као ваљане било какве нелегалне трансакције имовине, укључујући пренос који је учињен под присилом, у замјену за дозволе изласка или документе, или које су на неки други начин повезани са етничким чишћењем. Ово показује да се, у контексту Општег оквирног споразума, циљ елиминисања ефеката и трагова етничког чишћења сматра од таквог основног значаја да у неким случајевима утиче на ваљаност правних трансакција које би, иначе, задовољавале претпоставке цивилног права.

У конкретном случају, Уставни суд сматра јасно установљеним да је С. 3. закључила уговор о замјени под утицајем свог рањивог положаја као припадника етничке мањине у вријеме када се политика етничког чишћења водила у великом дијелу Босне и Херцеговине. Такође је јасно да уговор није у сагласности са оним што би биле њене жеље под нормалним околностима, и мора да се претпостави да је Б. В., барем на један генералан начин, био сасвим свјестан разлога који су је навели да прихвати уговор.

Под тим околностима, Уставни суд мора да закључи да провођење уговора о размјени не би било у сагласности са правом С. 3. на поштовање њеног дома из члана 8. Конвенције и члана II/3.(ф) Устава, те са њеним правом на поштовање њене имовине из члана 1. Протокола број 1 и члана II/3.(к) Устава. Пресуде Врховног суда Републике Српске, Окружног суда у Бањој Луци и Основног суда у Приједору морају, стога, да се пониште и споразум о размјени прогласи без правног дејства.

Пошто је Суд одлучио у односу на повреду члана 8. Конвенције и члана 1. Протокола број 1, Уставни суд не сматра потребним да разматра да ли је повријеђено право С. 3. на правично суђење из члана 6. Конвенције у поступцима пред судовима.

Сходно члану VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

На основу члана 36. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, судија проф. др Витомир Поповић је издвојио мишљење на донесену одлуку. Текст издвојеног мишљења прилаже се уз ову одлуку као анекс.

Ову одлуку Уставни суд је донио у сљедећем саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко.

У 15/99
15. децембра 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др. Касим Бегић

Није задатак Уставног суда да испита конкретан предмет на основу одредаба Закона о облигационим односима или других правила цивилног права, већ је позван да одреди да ли су судске одлуке повриједиле Устав Босне и Херцеговине и, посебно, члан 8. Европске конвенције о људским правима и члан 1. Првог протокола на Конвенцију.

Одлуком о апелацији С. З., Суд поништава пресуду Врховног суда и пресуде нижестепених судова, а спорни уговор о замјени некретнина, закључен 10. августа 1995. године између С. З. и Б. В., проглашава ништавим. Суд сматра јасно установљеним да је С. З. закључила уговор о замјени под утицајем њеног рањивог положаја због етничке припадности у вријеме када се политика етничког чишћења водила у великом дијелу Босне и Херцеговине, те да је јасно да уговор није у складу са оним што би биле њене жеље под нормалним околностима и мора да се претпостави да је Б. В., барем на један општи начин, био свјестан разлога који су С. З. навели да прихвати уговор.

АНЕКС

- издвојено мишљење судије Уставног суда Босне и Херцеговине проф. др Витомира Поповића о неслагању са Одлуком Суда бр. У 15/99

Одлуком Уставног суда бр. У 15/99 од 15. и 16. децембра 2000. године усвојена је апелација госпође С. З., рођене Б. из Приједора и укинута пресуда Врховног суда РС бр. Рев. 91/98 од 26. маја 1999. године, пресуда Округног суда у Бањалуци, бр. Гж-474/97 од 25. септембра 1997. године и пресуда Основног суда у Приједору бр. П-61/96 од 27. децембра 1996. године. Истом одлуком проглашен је ништавим уговор о замјени некретнина, закључен 10. августа 1995. године између С. З. и Б. В.

На основу члана 36. става 2. и 3. Пословника о раду Уставног суда БиХ издвајам своје мишљење о неслагању са наведеном Одлуком Уставног суда из следећих разлога:

1. У тачки 4. Одлуке Уставни суд констатује како слиједи:

"Није задатак Устивног суда да испита конкретан предмет на основу одредаба Закона о облигационим односима или друшких правила цивилног права, већ је Уставни суд позван да одреди да ли су судске одлуке, и као завршина, пресуда Врховног суда РС, повриједиле Устав БиХ и, посебно, члан 8. Европске конвенције о људским правима и члан 1. Првог протокола на Конвенцију, који су, према члану II/2. Устава, дио права БиХ и имају приоритет над свим другим законима."

Након цитирања наведене одредбе Конвенције, Суд у ставу 4. исте тачке закључује: *"Јасно је да власник куће који прода кућу другом лицу у нормалним околностима не може да након продаје тражи заштиту својих права на ту кућу као свој дом и своју имовину. Међутим, таква се заштита губи само када је продаја добровољна трансакција чија је ваљаност призната законом. Слободна изражена воља приликом закључивања купопродајног уговора може да буде доведена у питање и ако се десила у ургентним ситуацијама или док је продавач био под великим приписком илч у озбиљној опасности, при чему се ово елементи који се морају да узму у обзир приликом одређивања да ли се за њега може да се сматра да је на ваљан начин пренио своја права на друго лице или није."*

У ставу 13. Суд закључује: *"У конкретном случају Уставни суд сматра јасно установљеним да је С. З. закључила уговор о замјени под утицајем сеог рањивог положаја као припадника етничке мањине у вријеме када се политшка етничког чишћења водила у великом дијелу Босне и Херцеговине. Такође је јасно га уговор није у сагласности са оним што би биле њене жеље под нормалним околностима,*

и мора га се претпостави га је Б. В., барем на један генералан начин, био сасвам свјестан разлога који су је навели га прихвати уговор."

Дакле, анализом наведених ставова и изведеног закључка лако може да се закључи да је наведена Одлука Уставног суда контрадикторна сама себи јер прво полази од претпоставке да "није задатак Уставног суда га испита конкретан предмет на основу одредаба Закона о облигационим односима или других правила цивилног права", да би се након тога управо упустио у испитивање меритума пресуда које су донијели редовни судови као судови пуне јурисдикције. Наиме, наведена Одлука Уставног суда, изузев само формалноправног позивања на члан 8. Европске конвенције, не наводи нити један ваљан разлог у чему се састоји повреда Устава БиХ а посебно Европске конвенције, а не наводи нити једну одлуку која је до сада донесена пред судом у Strasbourgу која би, као прецедент, могла да буде од значаја у конкретном случају.

Више је него јасно да Уставни суд БиХ не може овако паушално закључити да је "јасно установљено да је С. З. закључила уговор о замјени под утицајем тог рањивог положаја као припадника етничке мањине у вријеме када се политика етничког чишћења водила у великом дијелу Босне и Херцеговине" јер то не спада у надлежност Уставног суда БиХ, како то и сам Уставни суд практично закључује у ставу 2. тачке 4.

Уставни суд не наводи нити један ваљан аргумент на основу чега је то "јасно да уговор није у складу са оним што би биле њене жеље под нормалним околностима", те да не може да буде сумње у то да је Б. В. био свјестан "рањивог и тешког положаја С. З. и сигурно је разумио да је то био разлог због кога је она била спремна да с њим закључи споразум о замјени." Правни систем не познаје термин "рањивог положаја", него појмовно на јасан и прецизан начин прописује шта се то има да сматра "силом, пријетњом и принудом", како је то и наведено у Закону о облигационим односима и тачно наведене разлоге ради којих би било могуће да се уговор раскине или да се тражи његово поништење.

У конкретном случају, предметни уговор је апеланткиња закључила са Б. В. на њену иницијативу, у поступку пред Уставним судом као и на јавној расправи није изнијела нити један ваљан разлог којим би довела у питање чињеницу да је наведени уговор закључен под силом, пријетњом или принудом, те да би овакво закључивање уговора могло да буде у супротности са Европском конвенцијом и Протоколом бр. 1 на ову Конвенцију.

Напротив, редовни судови су, проводећи цијели доказни поступак и анализирајући вољу уговорних страна, начин и вријеме закључивања уговора итд. стали на становиште да је наведени уговор закључен на начин и под условима предвиђеним Законом о облигационим односима. Устави суд, дакле, сходно својим овлашћењима предвиђеним Уставом и Пословником, није имао овлашћења да улази у меритум пресуда редовних судова сем у дијелу који се

односи на повреде Устава или Европске конвенције о људским правима и слободама.

Поступајући на овај начин, Уставни суд се удаљио од своје уставне функције и почео да се претвара у суд пуне јурисдикције, односно непостојећу инстанцу неког редовног, савезног или другог, суда и практично, као "чувар Устава", почео да крши сопствени Устав.

Посебно напомињем да су важеће одредбе Закона о облигационим односима, које дефинишу појам "силе, пријетње и принуде", преузети правни појмови из старих грађанских законика (швајцарског из 1911. године, њемачког из 1990. године, француског из 1904. године, аустријског, и српског које се и данас примјењују у европском законодавству и коју Европски суд за људска права у Strasbourgu, који се бави директном примјеном Европске конвенције о људским правима и слободама и њеним протоколима, до сада није довео у питање, а нити било који од ових закона прогласио супротним Конвенцији).

2. У посљедњем ставу наведено је да је Одлуку Уставни суд донио у пуном саставу, што, међутим, није тачно с обзиром да је Одлука донесена већином гласова шест напрема три, јер су, поред мене, против овакве Одлуке гласале судије проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине и чланова 54. и 61. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 15. и 16. децембра 2000. године, донио је

ОДЛУКУ

Апелација госп. В. Д. из Зворника се усваја, те се:

- поништава рјешење Врховног суда Републике Српске бр. У-490/99 од 21. децембра 1999. године,
- предмет враћа Врховном суду Републике Српске и
- Врховном суду Републике Српске налаже да размотри и одлучи у меритуму предмета по хитном поступку, и да при томе испоштује право госп. В. Д. на одлуку у разумном року из члана 6. Европске конвенције.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. Чињенично стање

Господин В. Д. из Зворника (у даљњем тексту: апелант), кога заступа госп. Ј. Н., адвокат из Зворника, уложио је апелацију против рјешења Врховног суда Републике Српске у предмету бр. У-490/99 од 21. децембра 1999. године.

Предмет се тичао права на стан који је био додијељен апеланту, по основи његовог запослења, према рјешењу Министарства унутрашњих послова - Станица јавне безбједности Зворник, бр. 18-19/02-372-28/92 од 24. августа 1992. године. Апелант је 24. октобра 1992. године закључио уговор о коришћењу стана са Самоуправном заједницом за стамбене и комуналне послове Зворник.

Министарство за избјеглице и расељена лица Зворника - Комисија за смјештај избјеглица и управљање напуштеном имовином је, 15. октобра 1996. године, донијела рјешење 20-275/96 којим је утврђено да је апелант нелегално користио стан, и наложила му је да стан напусти и да преда све покретнине у стану Комисији у року од три дана, под пријетњом присилног извршења.

Апелант је уложио жалбу Министарству за избјеглице и расељена лица Републике Српске. Рјешењем бр. 01-052-3604/96 од 11. новембра 1996. године Министарство је одбацило жалбу као неосновану. У образложењу тог рјешења, Министарство је закључило да апелант није имао статус избјеглице према члану 2. Закона о избјеглицама и расељеним лицима ("Службени гласник Републике Српске" бр. 26/95). Према рјешењу, стан је био напуштена имовина а апелант није испуњавао законске услове за заузимање напуштене имовине.

Апелант је покренуо поступак против тог рјешења пред Врховним судом Републике Српске.

Врховни суд је, у својој пресуди бр. У-385/96 од 4. августа 1997. године, констатовао да је Министарство за избјеглице и расељена лица установило да апелант нема статус избјеглице нити расељеног лица, али да у поступку пред Министарством није ни било установљено да ли предметна кућа представља напуштену имовину или не. Узимајући у обзир аргументе и доказе које је доставила друга страна, Врховни суд је сматрао да је ово требало да буде установљено прије доношења оспореног рјешења. Надаље, у образложењу свог рјешења Министарство није разматрало захтјеве наведене у жалби, на шта је било обавезно према члану 245. Закона о управном поступку. Оспорено рјешење је, такође, било донесено без вођења исправног управног спора, будући да није било записника са расправе, записника о раду Комисије за смјештај избјеглица и управљање напуштеном имовином, нити записника о испитивању питања напуштене имовине. Врховни суд је, стога, поништио наведено рјешење Министарства за избјеглице и расељена лица. Врховни суд је ову одлуку донио на основу члана 38. став 2. Закона о управним споровима, који предвиђа, између осталог, да суд који закључи да су чињенице у управном поступку непотпуно установљене или да у таквом поступку процедурална правила нису била испоштована, поништава оспорену одлуку.

Комисија за смјештај избјеглица и управљање напуштеном имовином у Зворнику је 29. јуна 1997. године донијела рјешење бр. 20-128/97, којим је поништила рјешење Станице јавне безбједности у Зворнику од 24. августа 1992. године.

Апелант је уложио жалбу против рјешења Комисије за смјештај избјеглица и управљање напуштеном имовином Министарству за избјеглице и расељена лица Републике Српске. Министарство је 22. јула 1997. године, рјешењем бр. 05-243/97, одбацило жалбу као неосновану. Против овог рјешења апелант је покренуо управни спор пред Врховним судом Републике Српске.

Врховни суд Републике Српске је, пресудом бр. У-451/97 од 22. октобра 1998. године, установио да се Комисија за смјештај избјеглица и управљање напуштеном имовином није повиновала пресуди Суда од 4. марта 1997. године, јер одлучујуће чињенице о томе да ли предметни стан треба да се сматра напуштеном имовином или не, нису установљене у складу са чланом 2. став Лау вези са чланом 7. Закона о коришћењу напуштене имовине. Суд је сматрао да питање да ли је одређена имовина напуштена или не треба да се утврди на основу инвентара наведеног у Закону о коришћењу напуштене имовине. Комисија је сматрала да листа напуштених станова, која је 2. јуна 1997. године била достављена Општинском секретаријату надлежном за послове општинске управе, не представља релевантан доказ који би показао да је предметни стан имао статус напуштене имовине, без одређене додатне документације. Међутим, увид у доступне документе је показао да је апелант уселио у стан на основу рјешења бр. 18/19-02-372-28/92 од 24. августа 1992. године, и да му је стан додијелио Стамбени фонд Станице јавне безбједности у Зворнику, гдје је био запослен. У тим околностима, није било јасно зашто су Комисија и Министарство сматрали да је апелант нелегалан корисник стана. Стога је Врховни суд, без разматрања меритума апелантових захтјева, поништио оспорену одлуку и вратио предмет Министарству.

Како Министарство за избјеглице и расељена лица Републике Српске није донијело одлуку која може да се спроведе у оквиру рока предвиђеног чланом 62. Закона о управним споровима, апелант је 14. јула 1999. године затражио од Врховног суда Републике Српске да донесе такву одлуку. Врховни суд је, рјешењем бр. 490/99 од 21. децембра 1999. године, закључио да Министарство није поступио у складу са пресудом Врховног суда од 22. октобра 1998. године. Врховни суд је сматрао да чињенично стање у предмету није било исправно установљено и да је првостепено рјешење засновано на непотпуним чињеницама. Из тих разлога, Врховни суд је поништио рјешење Комисије за смјештај избјеглица и управљање напуштеном имовином од 29. јуна 1997. године и вратило предмет Комисији.

Апелант захтијева од Уставног суда Босне и Херцеговине да поништи рјешење Врховног суда Републике Српске и да наложи Врховном суду да донесе ново спроводиво рјешење. Он наводи да је оспорено рјешење незаконито јер Врховни суд Републике Српске има обавезу да донесе нову спроводиву одлуку која би замијенила оспорену управну одлуку, а која не би само поништила оспорену одлуку и вратила предмет управним органима.

У допуни своје апелације, апелант прецизира да је гражио од Врховног суда Републике Српске да одлучи у меритуму предмета, да поништи све одлуке управних органа, нарочито ону Министарства за избјеглице и расељена лица, и да му тако пружи спроводиву одлуку. Међутим, поништавањем посљедњег управног рјешења и налагањем управном органима да донесу ново рјешење, Врховни суд је

дјеловао као управни орган. Апелант истиче да он није тражио такву одлуку и да је Врховни суд избјегао да одлучи у меритуму предмета, иако је био надлежан да донесе такву одлуку.

Апелант такође истиче да је он након доношења посљедње одлуке Врховног суда Републике Српске још увијек без смјештаја, и да су надлежни органи, не одлучујући о суштини његовог захтјева, повриједили његово право на поштовање његовог дома, његово право на имовину и његово право на правично суђење, која су гарантована чланом II Устава Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом о људским правима.

Сходно Пословнику Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Сл. гласник Босне и Херцеговине", бр. 24/99), Уставни суд је тражио од Врховног суда Републике Српске и од садашњег корисника стана, госп. Л. П., као стране у поступку, да доставе своје одговоре и неопходне документе.

У свом одговору, Врховни суд Републике Српске је истакао да је оспорено рјешење у складу са чланом 63. Закона о управним споровима ("Службени гласник Републике Српске", бр. 12/94), јер након што је Суд донио пресуду од 22. октобра 1998. године, Министарство за избјеглице и расељена лица Републике Српске није дјеловало у складу са чланом 61. наведеног Закона, који дефинише обавезе управних органа након што им суд врати предмет. Министарство није ни донијело ново рјешење ирема жалби коју је апелант уложио против рјешења Комисије за смјештај избјеглица и управљање напуштеном имовином у Зворнику од 29. јуна 1997. године. Врховни суд истиче да, у таквим околностима, Врховни суд треба да игра улогу другостепеног, а не, као што апелант наводи, првостепеног органа. Врховни суд сматра да апелантова права нису повријеђена, јер су његова жалба и захтјев уважени оспореним рјешењем.

Госп. Л. П., у свом одговору, пориче наводе из апелације и истиче да је апелант, користећи ратне околности, напустио свој једноособни стан почетком рата и уселио у стан гдје госп. Л. П. живи са својом породицом у складу са привременим рјешењем Министарства за избјеглице и расељена лица Републике Српске. Сходно његовом мишљењу, носилац станарског права предметног стана је госп. И. Н., а стан је проглашен напуштеним у априлу 1992. године. Како је госп. И. Н. радио са апелантом у Станици јавне безбједности Зворник, он је добио рјешење о додјели тог стана од Министарства унутрашњих послова Зворника почетком рата, упркос чињеници да су све то вријеме надлежни општински органи доносили ваљана рјешења без обзира на то ко је власник стана. Он, такође, сматра изненађујућим то што апелант није покренуо поступак за враћање у посјед једноособног стана над којим је он носилац станарског права. Истиче да је госп. И. Н. посјетио стан гдје госп. Л. П. сада живи, и да ће поновно успостављање станарског права госп. И. Н. да се деси врло скоро. Једини услов за то враћање у посјед је повратак госп. Л. П. у његов стан у Сарајеву.

Госп. Л. П. у свом одговору, даље, истиче да у предметном стану нема ствари госп. И. Н., што је чињеница коју је потврдила Комисија за избјеглице и расељена лица. Он такође наводи да је у стану, прије него што га је он заузео, био апелант, који треба госп. И. Н. да објасни гдје су његове ствари, јер је он био први корисник стана.

2. Апелација

Апелант се жали да оспорено рјешење Врховног суда Републике Српске бр. У-490/99 од 21. децембра 1999. године није у складу са чланом 63. Закона о управним споровима ("Службени гласник Републике Српске", бр. 12/94). Он се даље жали да то рјешење крши његово право на приступ суду, његово право на поштовање његовог дома и његово право на мирно уживање у његовој имовини, која су гарантована чланом 6. став 1. и чланом 8. Европске конвенције о људским правима и чланом 1. Протокола бр. 1 на Конвенцију, те чланом II/3.(е), (ф) и (к) Устава Босне и Херцеговине.

3. Допустивост

Сходно члану VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност по итањима из Устава која произилазе из пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. У погледу допустивости апелације, поставља се питање да ли је Уставни суд, на основу одредби члана VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине, надлежан да одлучи упркос чињеници да оспорени акт замјењује акт управног органа, тј. да се ради о рјешењу а не о пресуди. Међутим, термину "пресуда" из члана VI/3.(6) Устава треба да се да широко тумачење, и у принципу треба да обухвати све одлуке судова, без обзира на њихов назив. Слиједи да се у конкретном предмету ради о судском акту који је подложен апелацији према члану VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине.

Суд може да размотри апелацију само ако су исцрпљени сви правни лијекови против оспорене пресуде који су расположиви према законима ентитета и ако је апелација иоднесена у року од 60 дана од дана када је апелант примио одлуку о посљедњем коришћеном правном лијеку. (Члан 11. Пословника Уставног суда.)

Суд констатује да апелација у овом предмету садржи све елементе предвиђене чланом 14. став 2. Пословника Суда.

Временски рок за подношење апелације је испоштован јер је апелант примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио 24. фебруара 2000. године, док је Уставни суд Босне и Херцеговине примио апелацију 30. марта 2000. године.

Оспорено рјешење Врховног суда Републике Српске не може да буде предмет било које друге жалбе или правног лијека.

Стога, у конкретном предмету не постоје процедуралне препреке које би спријечиле Уставни суд да одлучи у меритуму предмета. Апелација је, стога, допуштива.

4. Разлози за доношење одлуке

У конкретном предмету, поставља се питање да ли је рјешење Врховног суда Републике Српске од 21. децембра 1999. године повриједило апелантова права гарантована чланом II Устава Босне и Херцеговине, члановима 6. и 8. Европске конвенције о људским правима и чланом 1. Протокола бр. 1 на Европску конвенцију.

а) *Право на одлуку суда*

Члан 6. став 1. Европске конвенције гласи:

"Свако има право да законом одређен, независан и непристран трибунал, правично, јавно и у разумном року одлучи о његовим правима и обавезама Грађанске природе."

Уставни суд истиче да је право на одлуку суда о грађанским правима појединца такође инкорпорисано у Устав Босне и Херцеговине, који у члану II/2. предвиђа да се права заштићена Европском конвенцијом примјењују у Босни и Херцеговини, а у члану II/3. штити право на правично суђење у грађанским питањима.

Уставни суд даље примјењује да се спор у овом случају тиче имовинских права и права на дом, која су грађанска права у оквиру значења члана 6. став 1. Европске конвенције. Тај члан је, стога, примјењив у овом случају.

Апелант је најприје покренуо поступак пред управним органима, али је своје захтјеве доставио Врховном суду Републике Српске три пута. Сваки пут, тј. 4. марта 1997. године, 22. октобра 1998. године и 21. децембра 1998. године, Врховни суд је одлучио да поништи оспорену одлуку управног органа. Међутим, Врховни суд није одлучио у меритуму предмета, већ је, сваки пут, вратио предмет управним органима.

Слиједи да апелант није био у прилици да дође до одлуке суда у меритуму његових грађанских права. Њему, дакле, није пружен ефективан приступ суду гарантован чланом 6. став 1. Европске конвенције. У конкретном предмету је, стога, овај члан, као и чланови II/2. и II/3. Устава Босне и Херцеговине, био повријеђен.

б) *Право на поштовање дома и право на имовину*

Члан 8. Европске конвенције гласи:

"1. Свако ама право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке."

2. Јавна власт се не мијеша у вршење овог права, осим ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина, заштите здравља и морала, или заштите права и слобода других."

Члан 1. Протокола бр. 1 на Европску конвенцију гласи:

"Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не ушичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни

Уставни суд истиче да су право на поштовање дома и право на имовину такође инкорпорисани у Устав Босне и Херцеговине, који у члану II/2. предвиђа да се права заштићена Европском конвенцијом и њеним протоколима примјењују у Босни и Херцеговини, а у члану II/3. штити право на приватни и породични живот, дом и преписку, као и право на имовину.

Међутим, Уставни суд примјењује да питања да ли предметни стан ужива заштиту као апелантов дом и да ли је он власник тог стана нису била ријешена у меритуму пред судовима Републике Српске. Одређивање тих питања изискиваће разна чињенична и правна разматрања, а закључак, великим дијелом, зависиће од доказа које ће пружити стране. У поступку пред Уставним судом, апелант није поднио никакав доказ који би омогућио Уставном суду да дође до закључка по тим питањима.

с) Закључак

Како је дошло до повреде апелантовог права на судску одлуку, заштићеног чланом 6. Европске конвенције и члановима II/2. и II/3. Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд је, на основу члана 61. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, одлучио да укине рјешење Врховног суда Републике Српске од 21. децембра 1999. године и врати предмет Врховном суду на поновни поступак и истовремено му налаже да размотри и одлучи у меритуму предмета.

Уставни суд истиче да, с обзиром на значај предмета за стране, и узимајући у обзир чињеницу да се поступак води већ дуже вријеме, даљње разматрање Врховног суда мора да се спроведе по хитном поступку. У том погледу, Уставни суд се поново позива на члан 6. став 1. Европске конвенције, сходно којем свако има право на судску одлуку о његовим грађанским правима у разумном року. Уставни суд додаје да ће, уколико би дошло до било каквог непотребног

продужавања у разматрању предмета пред Врховним судом, апелант имати могућност да ово питање покрене пред Уставним судом даљњом апелацијом.

Сходно члану VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио у сљедећем саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегвић и судије др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић и проф. др Снежана Савић.

У15/00

15. децембра 2000.

Сарајево

Предсједник

Уставног суда Босне и Херцеговине

Проф. др Касим Бегвић

Како је дошло до повреде апелантовог права на судску одлуку, заштићеног чланом 6. Европске конвенције и члановима II/2. и II/3. Устава БиХ, Уставни суд је одлучио да поништи рјешење Врховног суда Републике Српске од 21. децембра 1999. године и врати предмет том суду, коме се истовремено налаже да размотри и одлучи у меритуму предмета. Због значаја предмета за стране у спору, и узимајући у обзир чињеницу да се поступак води већ дуже вријеме, даљње разматрање предмета у Врховном суду РС се мора провести по хитном поступку.

Уставни суд додаје да, уколико би дошло до било каквог непотребног одуговлачења (продужавања) у разматрању предмета пред Врховним судом, апелант ће имати могућност да спорно питање покрене пред Уставним судом новом апелацијом.

Р Ј Е Ш Е Њ А
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2000. ГОДИНА - II дио

(СРПСКИ ЈЕЗИК)

Уставни суд Босне и Херцеговине на основу члана VI/3.(б) Устава Босне и Херцеговине и члана 54. став 3. Пословника Уставног суда, на сједници одржаној 19. фебруара 2000. године, донио је

РЈЕШЕЊЕ

Одбацује се апелација ПП "Енергоинжењеринг" Бања Лука против рјешења Врховног суда Републике Српске број Рев.58/99 од 19. маја 1999. године.

Рјешење објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

ПП "Енергоинжењеринг" Бања Лука, којег је заступао опуномоћеник М. Ђ., адвокат из Бање Луке, је поднијело апелацију против рјешења Врховног суда Републике Српске број Рев. 58/99 од 19. маја 1999. године и затражило да Уставни суд Босне и Херцеговине оцијени уставност овог рјешења у складу са чланом VI/3.(б) Устава Босне и Херцеговине.

1. Чињенично стање

Пресудом Основног суда Бања Лука број П 896/94 од 2. октобра 1996. године, тужени-противтужилац СТР "Шкорпион" Бања Лука је обавезан да преда тужиоцу-противтуженом ПП "Енергоинжењеринг" Бања Лука пословни простор број 51 површине 16 m² који се налази у објекту "Шопинг-центра" у Бањој Луци, слободан од лица и ствари, те да му на име закупнине исплати износ од 9.879,11 DM у динарској противвриједности по најповољнијем курсу откупа девиза у мјесту плаћања, са затезном каматом од 2. октобра 1996. године, као дана

посуђења до исплате и да му накнади парнични трошак у износу од 8.111,00 динара са каматом од 2. октобра 1996. године до исплате, а све у року од 15 дана под пријетњом извршења.

Овом пресудом одбијен је као неоснован противтужбени захтјев туженог, и то главни захтјев којим је тражено да се утврди да је уговор о коришћењу пословног простора закључен између странака по правној природи уговор о заједничком улагању, те да је противтужилац сувласник са једном половином дијела тог простора и евентуални тужбени захтјев да се тужилац обавезе да туженом исплати износ од 20.000,00 DM на име унапријед уплаћеног аванса за коришћење поменутог пословног простора, те 10.000,00 DM на име изгубљене зараде за период од 20. децембра 1991. године до 1. децембра 1993. године.

Другостепеном пресудом Окружног суда Бања Лука број ПЖ 86/97 од 27. априла 1996. жалба туженог-противтужиоца је одбијена као неоснована и првостепена пресуда је потврђена.

Поводом ревизије туженог-противтужиоца, Врховни суд Републике Српске је под бројем Рев.58/99 дана 19. маја 1999. године донио оспорено рјешење којим се ревизија уважава, обје нижестепене пресуде укидају и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

2. Допустивост предмета

Уставни суд Босне и Херцеговине, према члану VI/3.(6) Устава Босне и Херцеговине, има апелациону јурисдикцију над питањима по овом уставу која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.

Према Пословнику Суда, Уставни суд Босне и Херцеговине може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета (члан 11. став 3).

Стога, апелација може да се уложи само против пресуде којом је поступак у одређеном предмету коначно завршен.

У конкретном предмету, Врховни суд Републике Српске је оспореним рјешењем вратио предмет првостепеном суду на поновно суђење, јер првостепени и другостепени суд нису довољно разјаснили чињенично стање. Уставни суд сматра тај правни лијек адекватним и ефективним, те констатује да је, стога, предметна апелација преурађена.

3. Закључак

Према наведеном слиједи да апелација није допустива, те мора да се одбаци на основу чињенице да расположиви правни лијекови још нису исцрпљени.

Ово рјешење Уставни суд је донио у сљедећем саставу: председник Суда проф. др Касим Бегих и судије Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, мр Звонко Миљко, Азра Омерагић и Мирко Зовко.

У 16/99
19. фебруар 2000.
Сарајево

Председник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Касим Бегих

**Није дозвољена апелација против судске одлуке против које нису
исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета.**

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.(б) Устава Босне и Херцеговине и члана 54. став 3. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 15. и 16. децембра 2000. године, донио је

РЈЕШЕЊЕ

Одбацује се апелација предузећа "Браћа Бајрић" из Цазина и "Lamota Commerce" из Солина, Република Хрватска, против рјешења Кантоналног суда у Сарајеву, број КВ-131/99, од 9. јула 1999. године.

Образложење

Предузећа "Браћа Бајрић" из Цазина и "Lamota Commerce" из Солина, Република Хрватска, које заступа Ж. Б., адвокат из Сарајева, 13. децембра 1999. године поднијели су апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине против рјешења Кантоналног суда у Сарајеву, број КВ-131/99 од 9. јула 1999.

1. Чињенично стање

Министарство унутрашњих послова Кантона Сарајево је, 9. октобра 1998. године, наложило да се одузму возила која су својина предузећа "Браћа Бајрић" и "Lamota Commerce". У кривичном поступку против извјесних лица, Кантонални суд у Сарајеву је у два наврата одлучио да се возила врате њиховим власницима, али је Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине обје одлуке укинуо.

Рјешењем Кантоналног суда у Сарајеву, бр. КВ-131/99, од 9. јула 1999. године, захтјев за враћање возила фирмама "Браћа Бајрић" и "Lamota Commerce" се одбацује као недопуштен.

Суд је установио да је одузимање наведених возила извршено прије покретања кривичног поступка и да је одлуку о њиховом одузимању донијело Министарство унутрашњих послова Кантона Сарајево - Криминалистичка полиција - на основу Закона о прекршајима Кантона Сарајево (члан 139. став 6.). Према томе, одлуку да се врате возила требало је да донесе наведено министарство.

Рјешењем Кантоналног суда у Сарајеву, број KB-131/99 од 6. октобра 1999. године, одбацује се захтјев за заштиту законитости предузећа "Браћа Бајрић" и "Lamota Commerce" против рјешења Кантоналног суда, од 9. јула 1999. године, и против поступка Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине који је претходио рјешењу Кантоналног суда. Суд је усвојио ово рјешење на основу члана 404. став 1. Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине према којем два наведена оштећена предузећа нису овлашћена да подносе захтјев за заштиту законитости.

Рјешењем Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број Кж - 485/99, од 28. октобра 1999. године, жалба два наведена предузећа против рјешења Кантоналног суда, од 6. октобра 2000. године, је одбијена као неоснована у погледу њиховог захтјева за заштиту законитости.

2. Апелација

У својој жалби против рјешења Кантоналног суда у Сарајеву, од 9. јула 1999. године, предузећа "Браћа Бајрић" и "Lamota Commerce" наводе да споменуто рјешење, усвојено након што је Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине укинуо два рјешења Кантоналног суда којима се одузета возила враћају, није у складу за законом. Наведена предузећа, надаље, наводе да су власници одузетих возила и да су возила одузета у кривичном поступку, иако члан 68. став 2. Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине прописује да возила кориштена или прилагођена за вршење кривичних дјела, а која нису власништво окривљеног извршиоца, могу да буду одузета само ако постоје интереси од јавне безбједности, што овдје није случај.

Надаље, два предузећа сматрају да су наведено рјешење и поступак угрозили њихова права на мирно уживање имовине која су гарантована Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима. Због свега изложеног, наведена предузећа траже да Уставни суд Босне и Херцеговине, након спроведене процедуре, прогласи оспорено рјешење неуставним и да усвоји њихов захтјев за враћање одузетих возила.

По захтјеву Уставног суда Босне и Херцеговине, Министарство унутрашњих послова Кантона Сарајево је 24. марта 2000. године доставило одговор у којем наводи да је Министарство вратило одузета возила њиховим власницима "која ће власници задржати до окончања кривичног поступка", што је у складу са рјешењем Кантоналног суда, од 9. јула 1999. године.

У новом поднеску, од 15. маја 2000. године, наведена предузећа изјављују да повлаче свој захтјев за враћање возила, али да остају при захтјеву када је у питању одузимање њихових возила у периоду од октобра 1998. године до 28. јануара 2000. године, за које тврде да је извршено на незаконит начин, да је неуставно и да крши њихова имовинска права.

3. Закључак

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.(б) Устава Босне и Херцеговине, има апелациону надлежност по питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

Чланом 11. став 3. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине прописано је да Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме побија исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

Уставни суд истиче да су предузећа "Браћа Бајрић" и "Lamota Comerce" тражили враћање одузетих возила у кривичном поступку који је покренут против извјесних лица и да је Кантонални суд у Сарајеву, одлуком од 9. јула 1999. године, сматрао да ово питање не треба да буде ријешено у кривичном поступку него да Министарство унутрашњих послова Кантона Сарајево, које је наложило одузимање возила, треба да га ријешити. Према изјави које је Министарство доставило Уставном суду, возила су накнадно враћена предузећима.

Уставни суд сматра да се на овај начин удовољило захтјеву наведених предузећа и да, када је у питању период од октобра 1998. године до 28. јануара 2000. године, она нису требала да се обраћају судовима прије претходног подношења захтјева Министарству у сврху враћања возила. У том погледу, она нису задовољила услове предвиђене чланом 11. став 3. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине.

Ову одлуку Уставни суд је донио у сљедећем саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије др Ханс Данелиус, проф. др .Пуј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и проф. др Снежана Савић.

УЗ/00
15. децембра 2000.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Касим Бегић

Апелација предузећа "Браћа Бајрић" и "Lamota Commerce", Рјешењем Суда одбачена је из разлога што је враћањем тим предузећима возила која су им, према одлуци Кантоналног суда у Сарајеву од 9. јула 1999. године, одузета прије нокрегаља кривичног поступка, удовољеио њиховом захтјеву. Када је у питању период од октобра 1998. до 28. 1. 2000. године, Суд сматра да подносиоци апелације нису задовољили услове предвиђене чланом 11. став 3. Пословника Суда, јер се нису требали обраћати судовима прије претходног подношења захтјева министарству које је привремено одузело њихова возила.

LISTA SLUČAJEVA

1. B. Š. iz Gradačca **V.** Presude Vrhovnog suda Federacije br. Rev.166/99 od 14. 10. 1999. godine,
Odluka broj U 11/00 od 19. 8. 2000. godine
strana: B 51; H 157; S 265
2. E. H. Sarajevo **V.** Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. U 1574/99 od 7. 10. 1999. godine
Odluka broj U 8/00 od 5. 5. 2000. godine
strana: B 27; H 133; S 241
3. F. H. Banja Luka **V.** Presude Vrhovnog suda Republike Srpske br. U-422/97 od 18. 8. 1999. godine; Rješenja Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske br. 05-136/97 od 3. 6. 1997. godine; Rješenja Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom Banja Luka br. 08-476-676/96 od 21. 1. 1997. godine,
Odluka broj U 7/00 od 19. 8. 2000. godine
strana: B 43; H 149; S 257
4. H. J. Tuzla **V.** Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Rev.261/99 od 17. 2. 2000. godine
Odluka broj U 12/00 od 19. 8. 2000. godine
strana: B 55; H 161; S 269
5. Hrvatske telekomunikacije d.d. **V.** Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. GŽ-42/99 od 12. 4. 2000. godine,
Odluka broj U 13/00 od 29. 9. 2000. godine
strana: B 75; H 181; S 289

* NAPOMENA: B - bosanski jezik; H - hrvatski jezik; S - srpski jezik.

6. H. D. Banja Luka **V.** Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske - Pale, br. Rev.61/98 od 19. 8. 1998. godine; Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci br. Gž.339/97 od 18. 7. 1997. godine; Rješenja Osnovnog suda u Banjoj Luci, broj P 4133/96 od 27. 2. 1997. godine,
Odluka broj U 3/99 od 17. 3. 2000. godine
strana: B 17; H 123; S 231
7. Jedanaest članova Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine **V.** Zakona o državnoj graničnoj službi Bosne i Hercegovine,
Odluka broj U 9/00 od 3. 11. 2000. godine
strana: B 83; H 189; S 297
8. MDD Hotel "Bosna" Banja Luka **V.** Presude Vrhovnog suda Republike Srpske br. Rev.120/97 od 15. 6. 1999. godine,
Odluka broj U 14/99 od 29. 9. 2000. godine
strana: B 61; H 167; S 275
9. M. K. Banja Luka **V.** Presude Vrhovnog suda Republike Srpske br. Rev. 19/98 od 30. 6. 1998. godine,
Odluka broj U 10/99 od 19. 8. 2000. godine
strana: B 37; H 143; S 251
10. M. S. Fojnica **V.** Presude Kantonalnog suda iz Travnik br. GŽ 256/99 od 4. 11. 1999. godine; Presude Općinskog suda iz Fojnice br. P 22/99 od 2. 6. 1999. godine.
Odluka broj U 10/00 od 5. 5. 2000. godine
strana: B 33; H 139; S 247
11. PP "Energoinženjering" Banja Luka **V.** Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske br. Rev.58/99 od 19. 5. 1999. godine,
Rješenje broj U 16/99 od 19. 2. 2000. godine
strana: B 113; H 219; S 329
12. Preduzeće "Braća Bajrić" Cazin i "Lamota Commerce" Solin, Republika Hrvatska **V.** Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu, br. KV-131/99 od 9. 7. 1999. godine,
Rješenje broj U 3/00 od 15. 12. 2000. godine
strana: B 115; H 223; S 49; E 333

13. S. iZ.E. iz Mostara **V.** Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru br. GŽ 87/99 od 14. 10. 1999. godine; Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru br. GŽ 85/99 od 21. 10. 1999. godine,
Odluka broj U 5/00 od 29. 9. 2000. godine
strana: B 67; H 173; S 281
14. S. Z. rođena B., Prijedor **V.** Presude Vrhovnog suda Republike Srpske br. Rev.91/98 od 26. 5. 1999. godine; Presude Okružnog suda u Banjoj Luci br. Gž-74/97 od 25. 9. 1997. godine, Presude Osnovnog suda u Prijedoru broj P-61/96 od 27. 12. 1996. godine,
Odluka broj U 15/99 od 15. 12. 2000. godine
strana: B 93; H 199; S 309
15. Ustavni sud Bosne i Hercegovine **V.** Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine
Odluka broj U 1/99 od 29. 1. 2000. godine
strana: B 15; H 121; S 229
16. V D. Zvornik **V.** Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske br. U-490/99 od 21. 12. 1999. godine
Odluka broj U 15/00 od 15. 12. 2000. godine
strana: B 103; H 209; S 327

PREDMETNI REGISTAR*

Presuda Kantonalnog suda iz Travnika br. GŽ 256/99 od 4. 11.1999. godine;

strana: B 33; H 139; S 247

Presuda Okružnog suda u Banjoj Luci br. GŽ-474/97 od 25. 9. 1997. godine;

strana: B 93; H 199; S 309

Presuda Općinskog suda iz Fojnice br. P 22/99 od 2. 6. 1999. godine;

strana: B 33; H 139; S 247

Presuda Osnovnog suda u Prijedoru br. P-61/96 od 27. 12. 1996. godine;

strana: B 93; H 199; S 309

Presuda Vrhovnog suda Federacije br. Rev.166/99 od 14.10. 1999. godine;

strana: B 51; H 157; S 265

Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Rev.261/99 od 17. 2. 2000. godine;

strana: B 55; H 161; S 269

Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. U 1574/99 od 7. 10. 1999. godine;

strana: B 27; H 133; S 241

Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske br. Rev.19/98 od 30. 6. 1998. godine;

strana: B 37; H 143; S 251

Presude Vrhovnog suda Republike Srpske br. Rev.91/98 od 26. 5. 1999. godine;

strana: B 93; H 199; S 309

Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske br. Rev.120/97 od 15. 6.1999. godine;

strana: B 61; H 167; S 275

NAPOMENA: B - bosanski jezik; H - hrvatski jezik; S - srpski jezik.

Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske br. U-422/97 od 18. 8. 1999. godine;
strana: B 43; H 149; S 257

Rješenje Kantonalnog suda u Mostaru br. GŽ-87/99 od 14. 10. 1999. godine;
strana: B 67; H 173; S 281

Rješenje Kantonalnog suda u Mostaru br. GŽ-85/99 od 21. 10. 1999. godine;
strana: B 67; H 173; S 281

Rješenje Kantonalnog suda u Sarajevu, br. KV-131/99 od 9. 7. 1999. godine;
strana: B 115; H 223; S 333

**Rješenja Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom
Banja Luka br. 08-476-676/96 od 21. 1. 1997. godine;**
strana: B 43; H 149; S 257

**Rješenje Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske br. 05-136/97
od 3. 6. 1997. godine;**
strana: B 43; H 149; S 257

Rješenje Okružnog suda u Banjoj Luci br. Gž.339/97 od 18. 7. 1997. godine;
strana: B 17; H 121; S 231

Rješenje Osnovnog suda u Banjoj Luci, broj P 4133/96 od 27. 2. 1997. godine;
strana: B 17; H 121; S 231

**Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. GŽ-42/99 od 12. 4.
2000. godine;**
strana: B 75; H 181; S 289

Rješenje Vrhovnog Republike Srpske - Pale, br. Rev.61/98 od 19. 8.1998. godine;
strana: B 17; H 121; S 231

Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske br. Rev.58/99 od 19. 5. 1999. godine,
strana: B 113; H 219; S 329

Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske br. U-490/99 od 21. 12. 1999. godine;
strana: B 113; H 219; S 329

**Zakon o državnoj graničnoj službi Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i
Hercegovine" br. 2/2000);**
strana: B 103; H 189; S 297

**Zakon o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i
Hercegovine" br. 4/99).**
strana: B 15; H 121; S 229